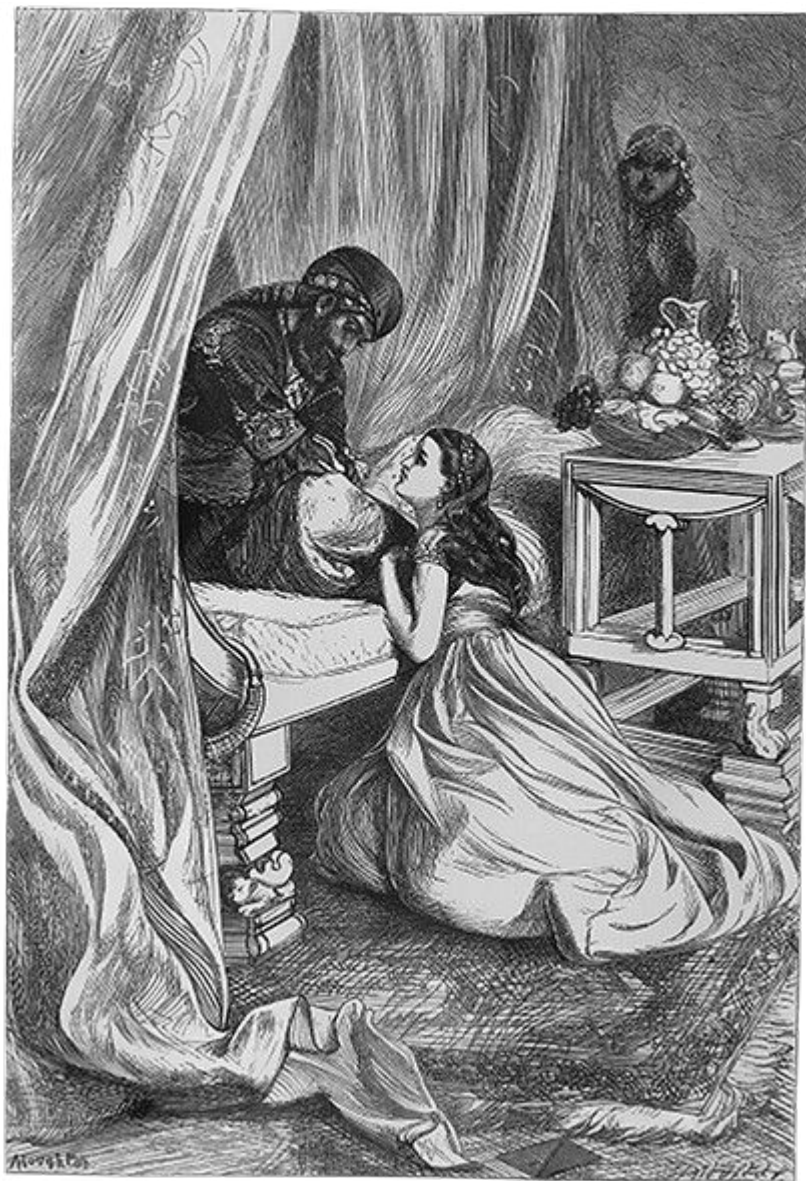

BİNBİR GECE MASALLARI

Sultan'ın Şehrazat'tan Özür Dilemesi
(A. B. Houghton)

BİNBİR GECE MASALLARI

Cilt 01

Anonim

Fransızca Nüshasından Çeviren
ALİM ŞERİF ONARAN

Yapıtın Özgün Adı
کتاب ألف ليلة وليلة
KİTÂB 'ALF LAYLA WA-LAYLA

Yapıtın İngilizce Adı
ONE THOUSAND AND ONE NIGHTS
(ARABIAN NIGHTS)

ISBN: 975-414-140-X

İlk Baskı: AFA Yayınları – Nisan 1992

Tarayan: Saklı Kütüphane
E-Kitap: spiderh

*Türkçe'ye Çevirenin Önsözü **

“Raviyanı ahbar ve nâkılânı asar ve muhaddisâm rüzigâr şöyle rivâyet ederler ki” (yani: Haberleri duyuranlar, eserleri nakledenler ve zamanın olaylarını anlatanlar bildirirler ki) diye başlar eski doğu masalları.

Bundan dolayı masal anlatanlara eskiden “râvî” derlerdi. Bunların en ünlüsü *Binbir Gece Masalları'nı* anlatan Şehrazat olsa gerek.

Eski zamanlarda Hint ve Çin diyarlarında hüküm süren Şehriyar ve Şahzaman adlı iki kardeş hükümdar, kanları tarafından aldatılmak felâketine uğramışlar. Bu olayların etkisiyle Şehriyar, kendi ülkesinde, her gün bir kızla evlenip ertesi gün onu idam ettirir olmuş; bu yüzden vezirin güzel, bilgili ve akıllı kızı Şehrazat, hükümdarla evlenip ya bu uğurda yaşamını yitirmeye ya da kurtulup ülkenin tüm kadınlarını da bu belâdan kurtarmaya karar vermiş; bin güçlkle babasını da ikna etmiş.

O gece gerdeğe girmeden önce, hükümdardan son dilek olarak kızkardeşi Dünyazat'ı görmek istemiş; Dünyazat da ondan son bir dilekte bulunmuş: “Ne olursun ablacığım, o güzel masallarından birini son defa bana anlat!” diyerek.

Hükümdardan ruhsat aldıktan sonra, ilginç ve merak uyandıran bir masal anlatmaya başlamış Şehrazat; ve şafak sökerken en heyecanlı yerinde kesmiş masalını: Gündüz masal anlatılmaz diye...

* Bu önsözün bir bölümü, Marmara Üniversitesi ile Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nün birlikte 10-11 Mayıs 1988'de düzenledikleri “Binbir Gece Masalları: Kaynaklar, Dağılım, Etkileri” konulu yuvarlak masa toplantısında “Binbir Gece Masalları'nda Tema ve Sistematiği” başlığı altında tarafımızdan sunulan tebliğden alınmıştır.

Ne var ki Dünyazat kadar, Hükümdar Şehriyar da meraklanarak masalın sonunu getirmek üzere onun canını bağışlamış. Böylece büyü bozulunca, her gece birbirinden güzel masalları birbirine ekleyerek binbir gece masal anlatmış Şehrazat. Bu arada hükümdarla sevişmeyi de sürdürerek üç çocuk sahibi olmuş. Sonunda masallar bitmiş. Ancak Şehriyar, bu kadar güzel ve akıllı bir eşe kavuşup ondan üç çocuğu da olunca, Şehrazat'ın canını bağışlamış.

Doğu kültüründe masal geleneği önemli bir yer tutar. Bir yandan tıpkı Batı'daki “chanson de geste”i yayan *troubadour*'lar gibi, bizde de saz şairleri şarkılı öyküler söyleyerek; öte yandan meddahlar geçmiş dönemlerden masallar ve öyküler anlatarak bu geleneği Türkiye'de de sürdürdüler.

Sonradan birçoğu taşbasmaı olarak yayınlanan bu öykü ve masallarda tıpkı *Binbir Gece Masalları*'nda veya Şeyh Sadi'nin *Gülistan* ve *Bostan*'ında ya da Şeyh Nefzavî'nin *Kokulu Bahçesi*'nde kullandığı yöntemle bir yandan öykü anlatılırken öte yandan ünlü şairlerin şiirleri ya da şarkılarla öyküyü açıklama yoluna gidiliyor ve öykü böylece zenginleşiyordu.

18. yüzyılda (1704-1714), ilkin, Antoine Galland tarafından İstanbul'da ve Kahire'de yapılan araştırmalar sonunda, *Binbir Gece Masalları*, Fransa yoluyla tüm Avrupa'ya tanıtıldı. Ancak Galland, edebî değerinin yüceliği kadar ilginç ve örnek sağlayan nitelikleri de belirgin olan bu masalları çevirirken, bunları “expurgé”^{*} etmekten de kendini alıkoyamadı (1918'de İngiltere'de Shakespeare'i “expurgé” ederek yayınlayan Thomas Bowdle gibi). XIV. Louis Sarayı'nın nezahatine uygun bir tutumdu bu. Ancak Galland'ın hizmeti öylesine büyük ve önemli idi ki, bu ayıklama çabası bile hizmetin değerini gölgeleyemedi.

* *Expurgé*: Ayıklamak, seçmek manasına gelir.

Tüm dünyada fikir ve sanat hayatını geniş şekilde etkileyen *Binbir Gece Masalları'nın* gerçek değeri 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başında bunları 16 cilt olarak, olduğu gibi, Arapça'dan aktaran Dr. Joseph-Charles Mardrus'ün çabalarından sonra ortaya çıktı. Her bir cildi aynı yıllarda yaşayan Stephane Mallarmé, Anatole France, Jose-Maria Heredia, Andre Gide, Maurice de Maeternick, Pierre Louys, Remy de Gourmond gibi edebiyatçılara adanan Dr. Mardrus'ün çevirisi, edebî çevrelerde, daha önce Galland'inkine gösterilen ilgiden de öte bîr ilgi gördü.

Öte yandan, İngiltere'de, diğerleri arasında, Doğu dillerinden çeviriler yaparak ünlenmiş, François Villon'u da çevirerek İngilizler'e ilk kez tanıtmış olan Thomas Paine, *Binbir Gece Masalları'nı* çevirdiği gibi, onu izleyerek Sir Richard F. Burton da 1885-1888'de yayınladığı dipnotlarla zenginleştirilmiş çevirisinde Dr. Mardrus'ün yolunu tuttu; yani masalları ayıklamadan çevirdi.

Daha sonra Almanya'da diğer çevirmenler arasında Enno Littmann, 1839 Kalküta baskısından yine doğrudan doğruya Arapça'dan 6 cilt (12 kitap) halinde bir çeviri yaptığı gibi; İspanya'da Mardrus'ün çevirisini gözönünde tutarak Blasco Vicente Ibanez de *Binbir Gece Masalları'nı* İspanyolca'ya çevirdi.

Daha 19. yüzyılda, Rusça dahil, hemen hemen dünyanın tüm dillerine çevrildi *Binbir Gece Masalları*. Ayrıca çocuklar için özet ya da içinden seçilen öyküler halinde de yayınlandı.

Binbir Gece Masalları son yüzyıllarda fikir ve edebiyatı etkilediği gibi, opera, bale, tiyatro ve sinema gibi diğer sanatlarca da ele alınarak değerlendirildi.

Masalların kaynağının Çin'den Kuzey Afrika'ya kadar uzanan bir haritada: Çin Hindi, Hindistan, İran, Irak, Türkiye, Suriye ve Mısır'ı da içeren ülkelerde bulunduğu artık bilinmektedir.

1966-1967'de Fransa'da Bibliotheque Nationale'de ve Suriye'de Cizvitler'in kitaplıklarında bulunan elyazması nüshaları inceleyen René Khawam da, *Binbir Gece Masalları*'nı yeniden çevirerek dört büyük cilt halinde yayınlamıştır (1986-1987'de bu çevirinin ikinci baskısı yapılmıştır). 1970 yılında, tarihçi, romancı, şair ve komedyen Armel Guerne de, Khawam'ı izleyerek, 6 ciltlik bir çeviri yapmıştır. Her iki çeviri de ayıklanmadan yayınlanmıştır.

Ancak Rene Khawam, daha önce çeviriler yapan Antoine Galland, Joseph-Charles Mardrus, Richard F. Burton, Enno Littmann gibi çevirmenlere karşın, “Eski Öyküler” adı verilen “Alâeddin'in Sihirli Lâmbası”, “Ali Baba ve Kırk Haramiler” ve “Gemici Sindbad'ın Gezileri”ni, *Binbir Gece Masalları*'ndan ayırmış; bunların aslında *Binbir Gece Masalları*'na dahil olmayıp sonradan eklendiğini iddia etmiştir.

Biz, bu konuda, bir tartışmaya girmeyeceğiz.

Türkiye'de bu masalların, elyazmaları dışında, ilk derli toplu taşbasması 19. yüzyılda Sultan Abdülaziz zamanında dört cilt halinde çıkartılmış olup Ahmet Nazif tarafından çevrilmiştir. (Bunun daha önce 6 cilt halinde yayınlanmış bir başka nüshası olduğu, değerli araştırmacı Türker Aracoğlu'ndan öğrenildi). Bir nüshası bizde de bulunan bu çevirinin baş tarafına her ne kadar “Kitabın asıl yazarının Abbasî Dönemi'nde yaşamış olan Esmâî olduğu ve *Elfe Leyle ve Leyle* adının onun tarafından konulduğu ve Türkçe'sinin de *Binbir Gece* veya diğer adıyla *İbretnümâ* olarak çevrilip çevirmenin de Lâmiî Çelebi olduğu” şeklinde bir not düşürülmüşse de; sözü edilen kitabın 3. sayfasında gerçek çevirmenin Ahmet Nazif olduğu belirtilmektedir.

Daha sonra 1926-1932 yıllarında fasiküller halinde, bir kısmı Arap, bir kısmı Latin harfleriyle ve akıcı bir dille, *Binbir Gece*

Masalları'nın Resimli Ay Yayınevi'nce cep kitabı olarak çıkarıldığı görölmüş; bundan sonra da özet olarak ya da içinden çıkarılan öyküler halinde pek çok yayını yapılmışsa da, bugüne kadar tam bir çevirisi yapılamamıştır. 1950'li yıllarda yayınlanmış, manzum kısımları Rakım alapala'nın düzenlemesiyle Selâmi Münir Yurdatap tarafından yapılan çeviri ile Ak Kitabevi'nin 1959-1960'da yayınladığı Raif Karadağ'ın çevirisi tam çeviriler olmadığı gibi, ayıklama ürünüdür. Ülkemizde *Binbir Gece Masallar*'nın tam çevirisini yapmak üzere girişilen diğer çabalar da yarıda bırakılmıştır.

Binbir Gece Masalları'nın tema'sı, “Kadının Sadakatsizliği” üzerine kurulmuştur denilebilir. Ancak daha doğru bir tanımlama ile Hükümdar Şehriyar'a ait olması gereken bu teze karşı Şehrazat, kadının: Ana, eş, kızkardeş ve kız çocuk olarak varlığını yücelten, belki de dünyada ilk (Aristofanes'in *Lysistrata*'sı ilk sayılırsa, ikinci) ve en önemli feminist görüşü oluşturabilecek bir anti-tez getirmektedir.

Kitap bütünüyle bu iki fikrin geniş bir sentezini yapmakta ve sonunda, Şehrazat'ın fikrinin üstünlüğünü kanıtlamaktadır. Ancak bu geniş sentez “masal içinde masal” şeklinde labirentlerle dolu bir sisteme oturtulmuştur. Sonunda da bu labirentlerden rahatça kurtulma olanağını sağlayarak.

Bu bakımdan *Binbir Gece Masalları*'na, çerçeve öykünün klasik bir örneğidir, denebilir. Esas öyküler, yeni evli Şehrazat'ın yaşamını korumak için, bir öykücü olarak çerçeve oluşturacak biçimde kurnazca düzenlemeleriyle oluşur. Böylece doğa üstü pericilik öyküleriyle, Alaeddin, Ali Baba ve Sindbad gibi “iyi yürekli kişiler”in öyküleri, toplumsal ve ahlaksal anlamlı diğer küçük öyküler, aşk öyküleri ve farslar'ın araya sokulduğu, İskender'in, Hazreti Süleyman'ın, şah ve halifelerin (özellikle Halife Harun Reşit'in) mitleri ve lejandlarından kaynaklanan

anektodların zengin akışı, ana-öykünün sınırlarını çabucak unutturur.

Binbir Gece Masalları'nın bu sistematiği, belli ölçüde, benzer yayınlardan Geoffrey Chaucer'in *Canterbury Öyküleri*'nde, Giovanni Boccaccio'nun *Decameron*'unda da kullanılmaktadır.

Nitekim Chaucer, *Canterbury Öyküleri*'nde, Canterbury'ye hac eda etmek üzere yola çıkan hacıların; yolda, bir handa ve gezileri sırasında buldukları, sonradan kendilerine katılan her tabakadan kimselerin anlattıkları öyküleri sekiz grupta toplamış, Boccaccio da Rönesans İtalyası'nda bir veba salgınından kaçarak bir şatoya sığınan yedisi kadın, üçü erkek on soylu kişinin her birinin her gün anlattığı öyküleri naklederek, on günü tamamladıktan sonra bunların şatodan ayrıldıklarını açıklamıştır.

Nasıl *Binbir Gece Masalları*'nda soylu kişilerin, hatta bizzat Halife Harun Reşit'in bulunduğu meclislerde gedalar (dilenciler), hamallar ve kalenderler (dilenci demşler) bulunuyorsa; Chaucer'in hac yolcuları da, kendilerine benzer kişilerin öykülerini anlatan her tabakadan kişilerden oluşmuş; Boccaccio'nun öykülerinde de gerçekçi bir tutumla krallar kadar dilencilere de, soylu kadınlar kadar balıkçı kadınlara da yer verilmiş; anlatılan serüvenler, yaşamda görüldüğü gibi, beklenmedik sonuçlara ulaşan çeşitlilikler sunmuştur.

Ancak *Binbir Gece Masalları*, bize tema olarak, diğerlerinden daha tutarlı görünmektedir.

İtalyan yazarı ve sinemacısı Pier-Paolo Pasolini, 1975'te Bologna'da *Yasam Üçlemesi* (Trilogia della Vita) adı altında yayınladığı kitapta, bu üç eserden uyarladığı filmlerin senaryolarını sergileyerek ve daha çok Marksist-Katolik bir yorum getirerek, bu özellikleri belirtmektedir.

Burada, yukarıda sözünü ettiğimiz üç Fransızca versiyon ile Almanca versiyonun sistematliğini bir başka yönden: Kitapta başlıkların kullanılması bakımından karşılaştırmak istiyoruz:

Elimizde bulunan Galland'ın Garnier Freres Yayınevi'nce üç cilt halinde yayımlanan çevirisinde birçok versiyonda görülen hatalı durumdan kısmen uzaklaşmıştır. Şöyle ki, *Binbir Gece Masalları*'nın bazı versiyonlarında her gece anlatılan bölüm, o gecenin kaçınıcı gece olduğu başlık yapılarak verildiğinde bazı tuhaf durumlar ortaya çıkıyor. Masal bölünerek bazen bir gece için birkaç sayfa yeterli görülüyor (özet yayınlarda bu durum, yarım sayfaya kadar indirgenerek daha da tutarsız oluyor). Galland, 5. geceden sonra, bu bölünmelerden kaçınarak gece sayısını zikretmeden masal başlıklarıyla anlatımını sürdürmekte ise de; Dr. Mardrus'ün ve Littmann'ın çevirilerinde masal başlıkları verilmekle birlikte, her gece ayrıca belirlenmiştir. René Khawam ise, sadece masal başlıklarını kullanmakla yetinmiştir. Esasen binbir deyimi, Doğu'da, sadece çokluğu belirtmek için kullanıldığına göre Mardrus'le Littmann'ın yöntemi eleştirilebilir. Ancak biz, Mardrus'ü olduğu gibi çevirmek istediğimizden onun sistematğine dokunmadık.

Böylece Şehrazat'ın masal anlatmaya başlamasından önceki giriş öyküleri dışında, metinde başlıca: “Tacirle İfrit'in Öyküsü”, “Balıkçı ile Ecinni Öyküsü”, “Hamal ile Genç Kızlar Öyküsü”, “Şah Sindbad'ın Şahini”, “Kesilerek Öldürülen Kadın”, “Üç Elma ve Zenci Reyhan Öyküsü”, “Terziyle Kamburun Öyküsü”, “Vezir Nureddin, Kardeşi Vezir Şemseddin ve Hasan Bedreddin Öyküsü”, “Ali İbn-i Bekkar ve Güzel Şemsünnehar Öyküsü”, “Deniz Kızı Gülnar”, “Hatemtay”, “Cûdar ve Kardeşleri”, “Kamerüzzaman ve Bedrilbûdur”, “Aşkın Dalgın Esiri Ganem”, “Eskici Maruf ve Karısı Fâtıma”, “Hüdâdad ve Kardeşleri”, “Enis üç-Celis ile Ali Nur Öyküsü”, “Deryabar Sultan”, “Ömer bin Numan ile Oğulları”, “Alâeddin'in Sihirli Lâmbası”,

“Ardeşir ile Hayatünnüfus”, “Ali Baba ve Kırk Haramiler”, “Tacülmülük ve Dünya Hatun”, “Şehzade Ahmet ile Peri Bânû” gibi öyküler yer almaktadır.

Bu öykülerden birçoğunda olaylara katılan kimselerin yan öykülerinin, “öykü içinde öykü” yöntemi ile anlatıldığı yukarıda belirtilmişti.

İlkin saraylarda ve aydın kesimde okunan *Binbir Gece Masalları*, zamanla halka mal olmuş ve kitle kültürü bakımından örnek oluşturmuştur.

Biz çevirimizde Mardrus'ü esas almakla birlikte; bu çeviriyi, zaman zaman Mardrus'ü İngilizce'ye uyarlayan Powys Mathers'in, Galland'ın, Khawam'ın, Ahmet Nazif'in, Yurdatap'ın ve Karadağ'ın çevirileriyle de karşılaştırarak daha sağlıklı sonuçlar almaya çalıştık.

Çevrinin dili, aslındaki masal üslûbuna yatkın olarak, kimi zaman yerinde olacağı düşünülen Osmanlı ve Arapça sözcükler ve deyimler de kullanılarak; kimi zaman da Öztürkçe kullanmaktan kaçınılmayarak oluşturulmuştur.

Arap şairlerinden alınan dizelerin ölçülü ve uyaklı olarak çevrilmesi halinde anlamlarından pek çok şey yitirecekleri düşünüldüğünden bundan vazgeçilmiştir. Esasen Mardrus de bunları Fransızca'ya çevirirken aynı tutumu izlemiştir. Oysa Powys Mathers, Mardrus'ü İngilizce'ye çevirirken, kimi vakit özgürce de olsa, ölçü ve uyak kullanarak, bizim kaçındığımız hataya düşmüştür.

Bu kitabın tamamlanacak on altı cildini de ilkinden başlayarak zevkle ve keyifle okuyacağınızı umuyoruz.

Prof. Dr. Alim Şerif Onaran

Yayıncının Notu *

Avrupa'da ilk kez, *Elf Leyle ve Leyle'nin* (Binbir Gece Masalları) tam ve sadık bir çevirisi halka sunulmaktadır.¹

Okuyucu, burada, (kitabın aslını) sözcüğü sözcüğüne aynen ve cesaretle çevrilmiş bulacaktır. Arapça metin sadece harf değiştirmiştir: Burada, Fransızca harflerle sunulmuştur, hepsi bu kadar...

Köken ve Tarih

Binbir Gece Masalları, halk öykülerinin bir derlemesidir: Biri 9. yüzyıldan², ikincisi 10. yüzyıldan³ iki belge, Arap düşgücünün bu edebiyat anıtının ilkörneğini İran derlemesi Hezâr Efsane'nin (Bin Masal) oluşturduğunu saptar. Binbir Gece düzeni (yani Şehrazat'ın tertibi) ve öykülerin bir bölümünün konusu, bugün yitip gitmiş olan bu kitaptan alınmıştır. Bu temalar üzerinde çalışan öykücüler, dinin, Arap geleneklerinin ve ruhunun isterlerine ve kendi fantezilerine göre değişiklikler yapmıştır. Kesinlikle İran kökenli olmayan başka efsaneler, sırf Arap kökenli olanlarla birlikte öykü anlatanların repertuarlarında yer almıştır. Şam'dan Kahire'ye, Bağdat'tan Fas'a kadar, tüm Sünnî Müslüman Âlemi, Binbir Gece Masalları'nın aynasına yansımıştır. Böyle olunca, biz, sadece bir temel eser, gerçek anlamıyla bir sanat eseri karşısında değil; ağır gelişimi çeşitli uygun durumla-

* Eserin Ocak 1890 tarihli ilk baskısı dolayısıyla. (ÇN)

1 Pane'in ve Burton'un İngilizce'ye çevirileri de tam olmakla birlikte; "özel baskı" olarak hazırlanıp ancak iki ya da üç yüz abone'ye dağıtıldı; bugün de bulunmaları olanaksız. Burton'un ikinci baskısının halka sunulduğu doğruysa da, ayıklanarak yayınlandı.

2 Arap tarihçisi Ebu Hasan el-Mes'udi'nin *Muruf el Dehab ve Maadin-el-Canhar*'ında anılmıştır.

3 Muhammed bin İshak-ün-Nedim'in *Kitab-ül Fihrist*'inde anılmıştır.

ra bağımlı olan, tüm İslâm folkloruna girmiş bir eser karşısında-
yız. Çıkış noktası İran olsa da; Arapça'dan Farsça, Türkçe ve
Hindustanî dillere çevrilmiş olan bu masallar, Arap eseri olarak
tüm Doğu'ya yayılmıştır.

Bu öykülerin kesin biçimini almasında dilbilimsel görüşlere da-
yanarak bir köken, bir tarih saptamaya kalkışmak, yanıltıcı bir
girişim olur; çünkü yazarı olmayan bir kitaptır bu; ve üzerinde
çalışıkları elyazmalarının lehçesine kendi doğum yerlerinin
lehçelerini sokmaya eğilimli yazıcılar tarafından tekrar tekrar
kopya edilerek Arapça'nın tüm şekillerinin bir buluşma yeri
olmuştur. Karşılaştırmalı Uygarlık Tarihi'nden alınan başlıca
görüşler yoluyla, şimdi eleştirmenler bu öyküler yığınının tarih
düşürmek ister görünmektedirler. Önerdikleri sonuçlar şunlardır:

Elf Leyle ve Leyle'nin tüm metinlerinde (sözcüğün filolojik an-
lamında) bulunan son on üç masal, büyük çoğunluğuyla 10.
yüzyıla aittir: (1) Giriş olarak, Hükümdar Şehriyar ile kardeşi
Şahzaman; (2) Tacirle İfrit; (3) Balıkçı ve Ecinni; (4) Hamal ve
Gençkızlar; (5) Kesilerek Öldürülen Kadın, Üç Elma ve Zenci
Reyhan; (6) Vezir Nureddin..; (7) Terzi ile Kambur...; (8) Enis
üç-Celis ile Ali Nur; (9) Eyüb Oğlu Gamen; (10) Ali İbn-i
Bekkar ve Güzel Şemsünnehar; (11) Kamerüzzaman; (12)
Abanoz At; (13) Deniz Kızı Gülnar öyküleri... Sindbad'ın öy-
küsü ile Şah Câliya'd'ın öyküsü daha öncelere aittir. –Öykülerin
çoğu 10. ile 16. yüzyıllar arasında geçer. İkinci Karnerüzzaman
öyküsü ile Eskiçi Mâruf öyküsü 16. yüzyılda.

Arapça Elyazmalar ve Baskılar

“Metin” olarak *Elf Leyle* ve *Leyle*'nin birçok elyazması ve basılı nüshası vardır. Bu elyazmaları, kendi aralarında pek uyuşmazlar: Az ya da çok eksiktirler; yazılış, genişlik ve olgu düzeni bakımından farklıdırlar.

Belli başlı baskılar (19. yüzyıldan önce Doğu'da olduğu kadar Avrupa'da da tayin edici önemde hiçbir baskı çıkmamış) şunlardır:

1. Şeyh-ül Yemeni'nin Kalküta'da yayınlanan (tamamlanmamış) iki ciltlik baskısı (1814-1818);
2. Breslau'da, ilki 1825'te, sonuncusu 1843'te yayınlanmış 12 ciltlik Habicht baskısı;
3. Kalküta'da 4 cilt olarak yayınlanan Macnaghten baskısı (1839-1842);
4. Kahire'de iki cilt olarak yayınlanan Bulak baskısı (1835);
5. Kahire'de Ezbekiyye baskıları;
6. Beyrut'ta Cizvit papazlarının yayınladığı kısaltılmış, gözden geçirilmiş ve parça parça yeniden düzenlenmiş dört ciltlik baskı;
7. Dört ciltlik Bombay baskısı.

Fransızca Çeviriler

Tarih bakımından ilki ve en önemlisi, 12 küçük cilt halinde Paris'te, Claude Barbin'in dul eşinin 1704-1717 yıllarında yayınladığı Galland'ın çevirisidir. XIV. Louis zamanında bir aydın kafadan geçerek şaşılacak bir biçim değişimine uğramanın örneği olan bu Galland uyarlaması, Saray için yapılmış, tam özgünlüğünden sistematik olarak arındırılmış ve ilk tuzu süzölmüştür. Hatta uygulama olarak bile, masalların ancak dörtte birini verdiğinden, noksanıdır; daha az ilginç olmayan, geri kalan dörtte üçü oluşturan masallar, Fransa'da tanınmamıştır. Dahası, Galland'ın uyarlamasına uğramış masallar bile kısaltılmış, biçim değiştirmiş, şiirler ve şairlerden alıntılardan oluşan tüm manzum bölümler ayıklanmış; sultanlar, vezirler, Arap ve Hint kadınları, Versailles ve Marly'de oturanlar gibi konuşturulmuştur. Kısacası, bu yıllanmış uyarlamanın Arap masallarının metniyle uzak yakın hiçbir ilgisi yoktur.

Cazotte ve Chavis, 1784-1793 yıllarında Cenevre'de yayınlanan Cobinet de Fees'nin 38, 39, 40 ve 41'inci ciltlerinde, “Sultan Şehriyar'ın Gece Toplantıları” başlığı altında Galland'ı izlemiştir. Caen'lı Trébutien, çevirinin çevirisi olarak Binbir Gecenin Yayınlanmamış Öyküleri'ni 1824'te, Paris'te yayınlamıştır.

Galland'ın çevirisinin yeni baskıları pek çoktur. Bunların en iyisi, Loiseleur-Deslonchamps'ın notları ile, “Pantheon Littéraire” yayını olup Paris'te, 1840'da basılanıdır. Diğerleri, 1806'da Paris'te 9 cilt halinde yayınlanan Caussin de Perceval'inki; Charles Nodier'nin özsözüyle 1822'de Paris'te yayınlanan Destains'inki; yine 1822'de Paris'te yayınlanan Gauttier'ninki bazı öykülerle genişletilmiştir.

Mardrus'ün Çevirisi

Dr. J. C. Mardrus'ün çevirisi, kendisine, Arap ülkelerine has en zengin anlatımla yazılmış ve en kusursuz görünen (Burton ne düşünürse düşünsün) Bulak baskısı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bir de, bu baskı, en derli toplusudur. Ancak, Mardrus, bu kaynakla yetinmemiş; kimi ayrıntılar için Macnaghten'in baskısı ile Breslau baskısına ve çeşitli elyazmalarına başvurmuştur. Ayrıca sekiz cilt olarak tasarladığı bu çevirinin her yıl üç cildinin yayınlanmasını planlamıştı.

İlk cilt sadece yirmi dört geceyi içermektedir. Ama bunu izleyen ciltler, özellikle sonuncular, çok daha fazla geceyi içermektedir. Bu bölünme, binbirinci geceye doğru yol alındıkça gittikçe daha da kısalan geceleriyle özgün Arapça metninde de böyledir.

Stendhal'ın unutmak isteyip de, her yıl yeni bir keyifle okumaktan kendini bir türlü alamadığı iki kitaptan biri olan -öteki *Don Kişot*'tur- *Binbir Gece Masalları*, dileriz, okuyucuya da aynı zevki verir.

Dostlara Bir Çift Söz *

(Özgün Baskı'nın Önsözü)

Doğduğu yerin toprak ve sularında yaşanmış, düşünmüş ve çevrilmiş olan bu *ARAP GECELERİ*'ni, tüm çıplaklığı, bakirliği, dokunulmamışlığı ve safiyeti içinde -kendi zevkim ve dostlarımın keyiflenmesi için- *SUNUYORUM*.

Bu Masallar, uzak gökler altında, uzun deniz yolculuklarının avarelikleri sırasında bana tatlı anlar yaşattılar.

İşte bundan dolayı onları size sunuyorum.

Tıpkı, Yüce ve Esirgeyici Tanrı'nın bakışları altında, kösnül ve yabancı bir soylu prensin bağrında onları coşkuyla mayalayıp sır içinde doğuran tatlı anneleri Müslüman Şehrazat kadar güler-yüzlü, yapmacıksız ve saflıkla doludur bu masallar.

Dünyaya gelir gelmez, bunlar teyzeleri Dünyazat'ın kutsayıcı elleriyle incelikle okşanmış; sert ergenlik yaşına ulaşınca ya ka-

* Joseph-Charles Mandrus 1868 yılında yarı Fransız yarı Mısırlı, Kafkasya kökenli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Çocukluğunu Kahire'de geçirdi. Beyrut'ta başladığı öğrenimini 1894'te tıp doktorasını verdiği Paris'te tamamladı. Avantgard edebiyat çevreleriyle, özellikle de Stéphen Mallarmé'nin çevresiyle yakın ilişki kurdu. Deniz Nakliyat'ta doktor olarak çalıştığı yıllarda Doğu ve Uzakdoğu denizlerinde dolaşırken *Binbir Gece Masalları*'nı yazmaya başlayıp Fransızca'ya çevirdi. 16 ciltlik bu eser, senede üç cilt halinde, 1899 ile 1904 yılları arasında “Revue Blanche”ta yayınlandı. *Binbir Gece Masalları*, çevirmenin Gide, Valéry, Pierre Louys, Francis Jammes gibi dostlarının da katkısıyla muazzam yankı uyandırdı. “Büyüleyici Mardrus”, Belle Epoque döneminin bütün Paris sosyetesı ve sanat aleminde büyük kabul gördü. Mardrus, 1949'da, Saint-Germain-des-Prés yakınlarında öldü.

dar, onun gözbebeklerinin kadifesiyle sarılmış; gülüşleriyle sonsuzlaşmış Doğu Dünyası'nda kösnül ve özgür yayılmaları için adları, nemli değerli taş tozlarıyla renklendirilen tezhipli sayfalara nakşedilmiştir.

Onları değerlendiriyor ve oldukları gibi: Et yumuşaklığı ve kaya sertliğiyle veriyorum.

Çünkü... çeviri yapmanın namuslu ve mantıksal bir tek yolu vardır: *Sözcüğü-sözcüğünelik*; her türlü kişisellikten uzak, olsa olsa göz kapağının ivedi açılıp kapanması ve uzun uzadıya tadına varılması için bir nebze yumuşatılmış... Bu yöntem, etkileyerek, en yüce edebî kudreti sağlar. Bir zevk çağrısı uyandırır. Belirtirken yeniden yaratır. Gerçeğin en güvenli kefilidir. Taş çıplaklığı içine kararlılıkla dalar. Çiçeğin ilkel kokusunu saçar ve onu billurlaştırır. İçini boşaltır, bağlarını çözer... Saptar.

Kuşkusuz, sözcüğü-sözcüğünelik, nasıl taşkın bir ruhu zincirler ve onu evcilleştirirse; kalemin cehennemi kolaylığını da durdurur. Ben, bundan şikâyetçi olmayacağım. Zira bir çevirmende sade, anonim ve adına aptalca düşkün olma illetinden arınmış bir deha bulunabilir mi?... Ancak, aslında, özgün tadı vermedeki güçlük, Doğu Babil aşığının parmaklarına dolanan sarmal olup onun, çözümleme zevkini önleyecek kadar da yoğunlaşmamalıdır.

Kabul'e gelince, sözsel uzlaşmaların boğucu havasında sararmış özentili Batı, göçebe çadırların yerlisi bu sağlıklı esmer kızların -gülüşlerinin tüm sadeliği ve yumuşaklığıyla cıvıldaayan- içten konuşmalarını işitmekle şaşkınlık duymuş gibi davranabilir.

Oysa...

Huriler hiçbir kötülük beslemezler!

Ve bilgiler der ki: İlkel toplumlar, eşyayı adıyla anarlar; doğal olanı ayıplamaz, doğallığın dışı vurulmasını da utandırıcı bulmazlar. (İlkel toplumlar deyince, beden veya ruhta hiç fire vermemiş; ve dünyaya Güzelliğin gülüşüyle doğmuş olanları anlıyorum).

Zaten, Arap edebiyatı, ruhsal yaşlanmanın nefret verici ürünü olan müstehcen niyetten hiç haberli değildir. Araplar, her şeyi neşeli yanıyla görürler. Erotik duyarlıkları, onları neşeye sevkeder; ve püriten sofuların rezalet saydıkları durumlarda, tüm yürekleriyle gülerler.

Kim ki sanatçı olarak, avare dolaşıp geziler yapmış ve gerçek Müslüman ve Arap kentlerinde: Gölge, serin sokaklarıyla Kahire'de; Şam'ın pazarlarında, Yemen'in Sana'sında; Maskat ya da Bağdat'ta, o canım kahvelerin kafes oymalı sıralarında hayranlıkla kültür edinmiş; Palmyra (Tadmor) bedevilerinin lekesiz hasırlarında uyumuş; çölün göz kamaştırıcılığında Arap halkının gerçek örneği, görkemli İbn-il-Raşid ile kardeşçe ekmek bölüşüp tuz tatmış; Kutsal Mekke'nin emiri, katıksız Peygamber soyundan gelme şerif Hüseyin bin Ali bin Aun ile eski zaman sadeliğinde bir sohbetin doyum olmaz tadına varmışsa; yüzlerdeki ortaklaşa anlatımın ilginçliğini de fark etmiştir. Oradakileri saran tek bir duygu vardır: Çılgın bir neşe... ve bu neşe, jestler ve özellikle mimikler yaparak, coşkulu seyirciler arasında sıçrayarak masallar anlatan yiğit halk öykücülerinin en özgürce çıkışlarına yaşamsal kahkahalarla canlılık verir; ve sözcüklerle, seslerle, havadaki duman ya da kösnüklükle, Allah'ın son bağıışı esrarın belli belirsiz duyumsanmasıyla, esriklik sizi sarar ve gece içinde havada yüzer durursunuz...

Orada, asla alkış sesi duyulmaz; bu uyumsuz, barbarca davranış; Avrupa'nın anlamsız, berbat kentsoylu coşkusunun sembolü ha-

line getirdiği, renkli bir direğin yöresinde rakeden Karaibler'in atalarına bağlı kabilelerinin bu yadsınamaz kalıntısı, orada hiç bilinmez.

Arap, neylerin musikisine, kanun ve ud'un inleyişine, darbuka-nın derin ritmine, bir müezzin ya da hanendenin okuduğu ezan ya da şarkıya; zengin bir masala, bir şiirin zincirleme ses düzenine; bir yaseminin ince kokusuna; bir çiçeğin raksına ya da bir kuşun uçuşuna; gözleri ışıklı, vücudu kıvrılan sağlıklı bir fahişenin amber ve inci beyazlığındaki çıplaklığına, kısık ya da haykıran bir sesle "A-ha!" diyerek - uzun, bilgiç, dalgalı, esrik, mimari bir yanıt verir.

Yani: Arap, içinden geldiği gibi davranır; ama ince ve hayranlık uyandırıcıdır. Saf vücut hatlarını sever ve onu somutlaşmadan sezinler.

Ve de... Söze dökülmeden, sonsuza dek kucaklar.

Ve şimdi:

Yalan söyleme korkusu duymadan; perde ağıldığında, yķ anlatıcının narin gerecinden bugüne kadar kâğıdın kar beyazlığına hiç yansımamış, en şaşırtıcı, en karmaşık ve göz kamaştırıcı görüntüyle karşılaşılacağına güven verebilirim.

Dr. J. C. Mardrus

***Bu ilk cildi
Dostum
Paul Valery'ye
adıyorum.***

Tanrı'nın Dediği Olur

Bağışlayan Esirgeyen Tanrı'nın Adıyla

Evren'in sahibi Tanrı'ya şükürler olsun! Ve dualar ve barış, en yüce Efendimiz, Resullerin Prensi Muhammed üzere olsun! Ve dahi kıyamet gününe değin her zaman dualar ve barış onun ümmeti üzre olsun!

Ve sonra, eskilerin yaşam öyküleri, zamanımızda yaşayanlara örnek oluştursun; böylece bir kimse kendinden başkasının başına gelenleri öğrenerek, geçmişteki insanların serüvenlerini ve söylediklerini dikkatle gözönünde tutup onurlandırarak, kendini islâh etsin!

Ve daha geçmişin öykülerini, sonrakilere ders oluştursun diye saklayanlara da hamdolsun!

Böylece, hayranlık uyandırıcı ve eğitici yanlarıyla ders oluşturan bu öykülerden seçilerek Binbir Gece Masalları diye adlandırılan bu eser ortaya çıkmıştır.

Hükümdar Şehriyar ile Kardeşi Hükümdar Şahzaman'ın Öyküsü

A nlatırlar ki -ancak Allah bilgedir, her şeyi bilir, kesin kudret sahibi ve hayırseverdir- eski çağlarda, ömrün ve ânın akışı içinde, Sâsânî hükümdarları içinde, Hint ve Çin adalarında hükmeden¹, orduların ve kavimlerin, hizmetinde olanlarla kalabalık maiyetinin efendisi olan bir hükümdar, bu hükümdarın da iki oğlu varmış: biri büyük, biri küçük. İkisi de yiğit savaşçılarmış; fakat büyük, küçükten daha yiğitmiş. Bu oğul, ülkelere hükmeder ve adalet sağlayarak insanları yönetirmiş. Bundan dolayı ülkelerinin halkları onu çok severlermiş. Bu hükümdarın adı Şehriyar² imiş. Küçük kardeşi ise Şahzaman³ adını taşıyor ve Semerkant-ül Acem'de hüküm sürüyormuş.

İkisi de kendi ülkelerinde yaşıyor ve yirmi yıldır halklarını yönetiyorlarmış. Bu sürenin sonunda her biri servet ve saltanatlarının doruğuna yükselmişler.

Durumları böyleyken büyük kardeş, küçüğünü görmek için şiddetli bir özlemin pençesine düşmüş; ve vezirine gidip kardeşiyle birlikte geri dönmesini emretmiş; vezir, “Duyduk ve itaat ettik!”⁴ yanıtını vermiş.

Sonra da yola koyulmuş; Tanrı'nın izniyle güvenlikle küçük kardeşin ülkesine ulaşır huzuruna çıkmış; ona, “barış içinde ya-

1 *Binbir Gece Masalları*'nda has isimler ile coğrafya isimlerinin belirsizliği hayranlık verici bir şeydir; böyle olunca da derinleştirmeye gelmez. (M.)

2 *Şehriyar* (Acemce): Şehrin efendisi anlamında (M.)

3 *Şahzaman* ya da *Şahüzaman* (Acemce): Asrın ve zamanın efendisi anlamında (M.)

4 Arapçası: *Semi'na ve ala'na!* Müslümanların aldıkları emri yerine getirecekleri anlamındaki saygılı yanıt şekli (Ç.)

şam”⁵⁵ diledikten sonra Şah Şehriyar'ın kendisini özlediğini ve gezisinin amacının onu ağabeyini görmeye davet etmek olduğunu bildirmiş,

Şahzaman onu, “Duyduk ve itaat ettik!” diye yanıtlamış. Sonra gezi hazırlıklarına başlayarak çadırlarını, develerini, katırlarını, hizmetçi ve yardımcılarını toplamış. Sonra da kendi vezirini çağırarak yönetimi ona bırakmış ve ağabeyinin ülkesine ulaşmak üzere yola çıkmış.

Ancak, dinlenmek üzere konakladıkları yerde, geceyarısına doğru, sarayda bir şey unuttuğunu anımsamış ve dönüp sarayına girmiş. Eşini yataklarında, kölelerinden bir zencinin boynuna sarılmış uyurken bulmuş. Bunu görünce, gözünde dünya kararmış; içinden “Böyle bir olay kentten ayrılır ayrılmaz ortaya çıkıyorsa, bu alçak kadın, ben kardeşimin yanında, bir süre uzakta bulunduğum sırada acaba neler yapmaz?” demiş ve kılıcını çekerek ikisini de yatağın örtüsü üzerinde öldürmüş; ve hemen o anda, o saatte geri dönmüş ve konak yerinden hareket emri vermiş. Gece gündüz kardeşinin kentine ulaşınca kadar yol almış.

Ağabeyi, kardeşi için süslettiği kentte gelişinden sevinç duyarak onu bağrına basıp selamlamış; ve coşkuyla konuşmaya koyulmuşlar. Ancak eşiyle geçirdiği serüveni anımsayarak Şahzaman'ın yüzünü bir keder bulutu kaplamış; yüzü sararmış, bedeninde bitkinlik duymuş, yemeden içmeden kesilmiş.

Şah Şehriyar, onu bu durumda görünce, içinden, bunu Şahzaman'ın ülkesinden ve saltanatından ayrılmasına vermiş; ve bu konuda ona hiçbir şey sormadan kardeşini kendi haline bırakmış. Ama, sonraki günlerde, ona: “Kardeşim, nedenini bilmiyorum ama, vücudunu bitkin ve yüzünü sararmış görüyorum” demiş. Kardeşi, “Kardeşim, içimde işleyen bir yara var” diye yanıt

5 Arapçası: *Esselâmu Aleyküm!* Müslümanların selamlaşma tarzı (M.)

vermiş; ancak başına geleni ve karısına ne yaptığını açıklamamış. Şah Şehriyar, ona, “Benimle sürekli avına çıkmayı çok istiyorum. Böylece için ferahlar!” demiş. Fakat Şahzaman, bunu hiç kabule yanaşmamış; ve Şah Şehriyar yalnız başına ava gitmiş.

Kardeşlerin Karşılaşması
(J. D. Watson)

Padişahın sarayında bahçeye bakan pencereler varmış; Şahzaman bakınmak için bunlardan birinin önünde eğilmiş otururken sarayın bahçe kapısı açılmış; buradan yirmi kadın, yirmi erkek köle çıkmış; kardeşinin eşi Sultan da tüm göz kamaştırıcı güzel-

liğiyle bunlann arasında duruyormuş. Bunlar bahęenin ortasındaki havuza yaklaşınca, tamamen soyunup birbirlerine katılmışlar; birdenbire şah'ın eşi, “Ey Mesut, ya Mesut!” diye haykırmış; ve hemen iri kıyım bir zenci yaklaşıp onu kucaklamış ve yere yatırıp uştune ęullanmıř. Bunu bir işaret bilerek tım uteki erkek kuleler, dişi kulelere aynı şeyi yapmışlar; ve bulyece uzun sure birlikte kalmışlar; gun batıncaya kadar opuşmelerini, sarmaşmalarını ve ęiftleřmelerini ve de benzeri davranışlarını surdurmışler.

Bunu gorunce şah'ın kardeşi, kendi kendine, “Allah için! Benim başıma gelen felaket bunun yanında hiç kalır; geręekten de bu gorduklerim ęok daha beter” demiş ve derdini, kederini unutmuş; o andan başlayarak durup dinlenmeden yiyip içmeye başlamış.

O sırada ağabeyi şah, avdan donmuş; birbirlerine esenlik dilemişler. Sonra şah şehriyar, kardeşi şahzaman'ın benzine kan geldiğini ve yuzunun canlandığını gormuş; bir de uzun sure bir şey yememişken, birden tım iştahıyla yemek yediğini fark etmiş. Buna şaşarak, “Kardeşim, goruyorum ki yuzunun solgunluğu geğmiş! Nasıl oldu bu, anlat bana!” demiş. Kardeşi onu, “Sana ilk rahatsızlığımın nedenini anlatağım; ama sağlığımı yeniden kazanmamın nedenini anlatmamı benden isteme!” diye yanıtlamış. şah ona, “Oyleyse ilkin bana solup sararmanın ve duşkunluğunun nedenini soyle de bir anlayayım!” demiş. şahzaman, “Yanına gelmem için vezirini bana gonderince, yola ęıkma hazırlıkları yaptım ve kentten dişarı ęıktım. Sonra yolda sana getireceğim ve sarayda sunağım bir hediyeı unuttuğumu anlayınca geri dondum ve karımı, yatağımın ortusu uştunde bir zenciyle yatmış uyurken buldum. Ikisini de oldurdum; sonra da sana ulaşmak için yola koyuldum; bu seruveni duşunerek kahrolup durdum; yuzumun sararmasının ve duşkunluğumun nedeni

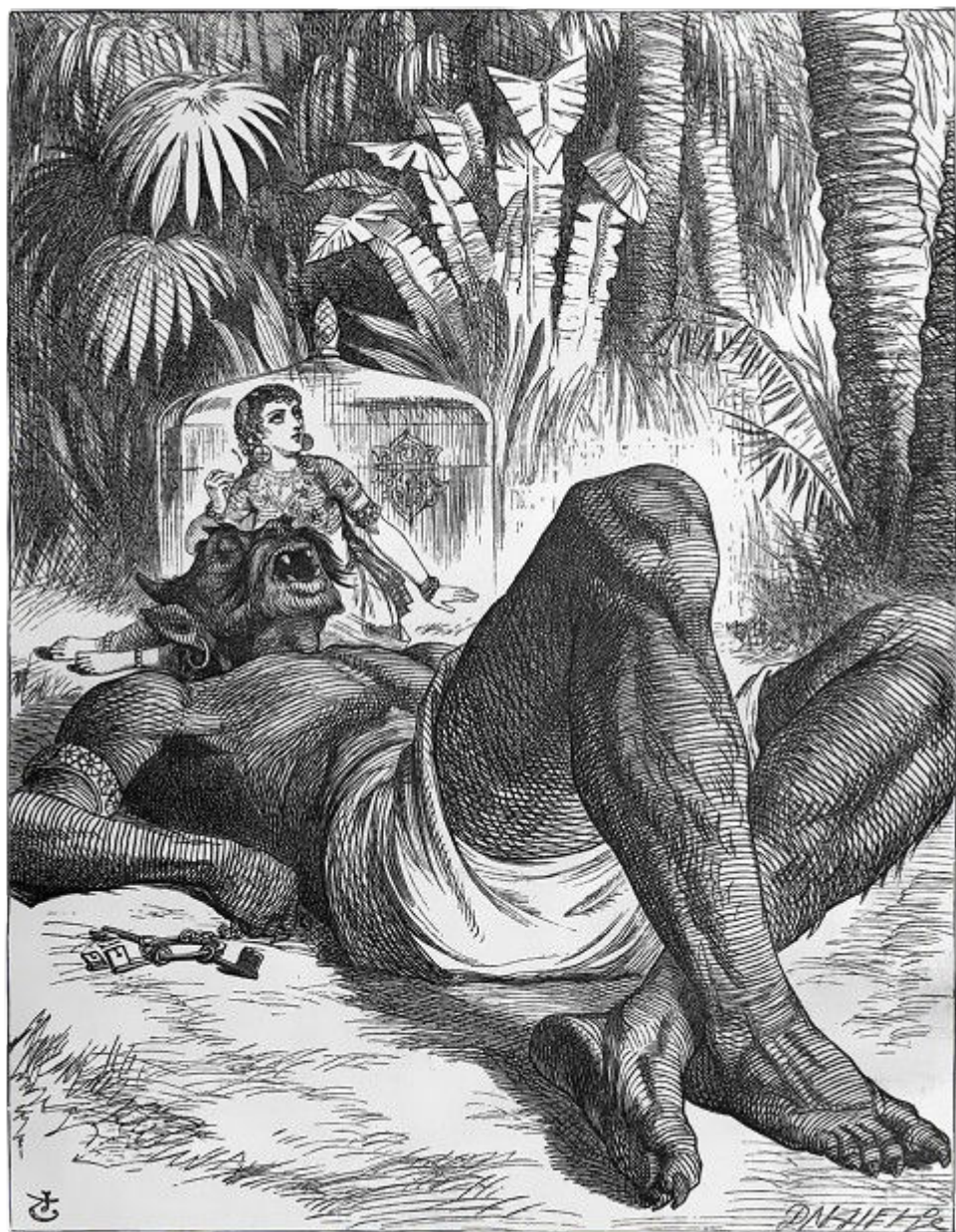
buydu. Yeniden sağlığıma kavuşmamın nedenini açıklamamı benden isteme!” diye yanıt vermiş.

Ağabeyi bu sözleri işitince, ona, “Allah aşkına, bana sağlığına kavuşmanın nedenini de açıkla!” demiş. Bunun üzerine Şahzaman gördüğü her şeyi ona anlatmış; Şehriyar, “Bunları kendi gözümle görmem gerekir!” deyince; kardeşi, ona “Öyleyse yeniden ava çıkacakmış gibi hazırlan; sonra benimle birlikte sarayda gizlen; her şeyi göreceksin ve gerçeği anlayacaksın!” demiş.

Şah, hemen, tellallarla, ava çıkacağını ilan ettirmiş ve askerlerini çadırlarıyla kentin dışına yollamış, kendisi de yola koyulup çadıra yerleşmiş; genç kölelerine, “Yanına kimseyi sokmayın!” buyruğunu vermiş; sonra kılık değiştirip gizlice saraya dönmüş; kardeşinin yanına ulaşmış; ve onunla birlikte bahçeye bakan bir pencerenin kenarına oturmuş. Aradan bir saat geçmiş geçmemiş; hanımları ortalarında, kadın köleler ve de erkek köleler bahçeye girmişler ve Şahzaman'ın anlattığı gibi davranmışlar ve asr⁶ zamanına kadar eğlenceyi sürdürmüşler.

Şah Şehriyar, bu durumu görünce, akli başından gitmiş ve kardeşi Şahzaman'a, “Kalkıp yola çıkalım ve Allah'ın çizdiği yolda bahtımızı arayalım!” demiş; “Çünkü haysiyetsiz saltanat olmaz; bizimkinden beter bir durumla karşılaşmadıkça da olmayacaktır. Yoksa, doğrusu yaşamaktansa ölmek yeğdir!” demiş. Buna kardeşi de olumlu yanıt vermiş. Sonra birlikte sarayın gizli bir kapısından çıkıp gitmişler; ve bir deniz kıyısındaki çayırdaki başına duran bir ağaca ulaşınca kadar gece gündüz demeden yol almışlar. Bu çayırdaki, bir tatlı su kaynağı varmış; bu sudan içmişler ve dinlenmek üzere oturmuşlar.

6 Asr: Günün, güneşin batmaya başladığı zamana düşen bölümü (M.)

Uyuyan İfrit ve Hanımı
(J. Tenniel)

Günün bir saati geçmiş geçmemiş ki, deniz kaynamaya başlamış ve birdenbire, siyah bir duman sütunu oradan göğe doğru yükselmiş; ve bulundukları çayıra doğru yönelmiş. Bunu görünce korkmuşlar ve ağacın en yukarısına tırmanmışlar; ve de bundan ne çıkacağını izlemeye başlamışlar. Birdenbire kara duman, uzun boylu, geniş omuzlu, iri göğüslü, başında sandık taşıyan bir ecinniye dönüşmüş. Ecinni karaya çıkmış ve tünedikleri ağacın altına gelip durmuş; sandığın kapağını açmış; oradan büyük bir kutu çıkarmış; onun da kapağını açmış; birden bire oradan güneş gibi parlayan, güzelliği göz kamaştıran ve arzu uyandıran bir genç kız çıkmış. Şairin dediği gibi:

*Elinde meşale gölgelerden çıkagelince, karanlıklar
aydınlığa dönüşmüş; saçtığı ışık şafağı söndürmüş
adeta; güneşler onun ışığını yansıtmış; ay gözlerinin
gülüşünü... Sırlarının tülleri yırtılınca; yaratıklar bay-
gın, ayaklarına serilmişler. Tatlı bakışının yoğun ışığı
karşısında tutkulu gözyaşları kirpikleri ıslatmış.*

Ecinni, güzel genç kıza iyice bakıp ona, “Ey ipeksi şeylerin sultanı! Ey düğün gecesinde yatağından kaçırdığım! Bir parça dizinde uyumak isterim senin!” demiş. Ve ecinni, başını genç kızın dizlerine yaslayarak uykuya dalmış.

O anda genç kız, bakışını ağacın tepesine çevirmiş. Ve ağaca gizlenmiş iki hükümdarı görmüş. Hemen ecinninin başını dizlerinden kaldırarak yere bırakmış; ağacın altında yer alarak işaretlerle onlara, “İnin aşağı, bu ifritten⁷ korkmayın!” demek istemiş; onlar da işaretlerle yanıt vermişler: “Ah! Allah seni korusun! Bu korkulu işten bizi bağışla!” diye. Kız da yine işaretlerle, “Allah

7 *Ifrit*: Ecinniye eşanlamlı sözcük (M.)

sizi de korusun! Hemen aşağı inin, yoksa ifrite söylerim, ikinizi de en kötü ölümle telef eder” demiş. Bunu anlayınca korkmuşlar ve ağaçtan inmişler. Kız onları karşılamak için ayağa kalkmış ve onlara, “Gelin, mızraklarınızla, sert ve zorlu biçimde beni delin! Yoksa ifriti uyandırırım!” demiş. Korku içinde Şehriyar, Şahzaman'a, “Kardeşim, onun istediğini ilkin sen yap!” demiş. Kardeşi de ona, “Ağabeyim olarak sen örnek olmadıkça hiçbir şey yapmam!” demiş. Böylece ikisi de birbirini göz kırparak kandırmaya çalışmış. Bunu görünce kız, “Niye öyle gözlerinizi kırıştırıp duruyorsunuz? Hemen gelip istediğimi yapmazsanız ifriti şimdi uyandırırım!” demiş. Cebinden küçük bir torba, bunun içinden de beş yüz yetmiş mühür yüzük dikili bir gerdanlık çıkararak onlara, “Bunun ne olduğunu biliyor musunuz?” diye sormuş; “Bilmiyoruz!” yanıtını alınca, “Bu yüzüklerin sahiplerinin hepsi, bu ifritin gafil boynuzları üzerinde benimle çiftleşti. Bundan dolayı siz iki kardeş de bana yüzüklerinizi vereceksiniz” demiş. Bunu duyunca iki kardeş parmaklarından çıkararak yüzüklerini ona vermişler. Kız bunun üzerine onlara: “Bilin ki, bu ifrit beni dün gecemde kaçırdı. Beni bir kutuya koydu; kutuyu da bir sandığa yerleştirdi. Sandığa yedi kat zincir vurdu ve dalgaların çarpışıp vuruştığı kudurgan bir denizin dibine koydu. Ama, biz kadınların bir şeyi isteyince, hiçbir şeyin bizi engelleyemeyeceğini bilmiyordu. Zaten şair ne demiş:

Dostum, kadınlara inanma! Vaatlerine gül geç! Çünkü onların iyi ya da kötü halleri ferçlerinin⁸ heveslerine bağlıdır. Güya aşktan söz ederler; oysa hainlik onları sarıp giysilerinin titreşiminde şekillenir. Yusuf'un dediklerini saygıyla anımsa; Âdem'i cennetten kovdurmak için iblisin kadını kullandığını unutma!

8 Ferç: Arapça'da kadın cinsel organı. Latince : Vulva (Ç.)

*Kınamalarından da vazgeç dostum! Bir işe yaramaz!
Çünkü yarın kınadıklarının nezdinde temiz sevginin
yerini çılgınlık alacaktır. Hele hiç şöyle deme: Aşka
düşersem, âşıkların çılgınlığına kapılmayacağım! Sa-
kın bunu söyleme! Çünkü gerçekte kadınların ayartı-
sından yakasını sıyırmış bir erkek, olmayacak şeydir.*

Bu sözleri duyan iki kardeş, şaşkınlığın son kertesinde şaşır-
mışlar; ve birbirlerine, “Bu bir ifrit olduğu halde, bütün gücüne
karşın, bizim başımıza gelenlerden daha müthiş şeyler onun
başına gelmiş; bu serüven bize bir teselli olmalıdır” demişler.

O anda genç kızın yanından ayrılmışlar; her biri kendi ülkesine
dönmüş.

Şah Şehriyar sarayına dönünce, karısının başını ensesinden
vurdu; ve aynı biçimde kadın köleler ile erkek kölelerin de
başlarını vurdu. Sonra vezirine, her gece kendisine bakire
bir genç kız getirmesi emrini vermiş; ve her gece bir genç kızı
koynuna alıp bekâretini gidermiş; sabah olunca da öldürmüş; ve
üç yıl boyunca böyle davranmaktan vazgeçmemiş. Bu yüzden
halk, acı haykırıışlar ve korku kargaşası içinde, kız çocuk olarak
ellerinde ne kalmışsa alıp ülkeyi terk etmişler. Kentte hükümda-
rın saldırısına boyun eğecek tek bir kız bile kalmamış.

Tam bu sırada, şah, vezirine her zamanki gibi, bir genç kız bul-
masını emretmiş; vezir çıkıp aramış; fakat hiçbir kız bulamamış;
tüm üzünlüğü, tüm kırgınlığıyla eve dönmüş; şah yüzünden yü-
reği korkuyla doluymuş.

Bu vezirin, güzellik, çekicilik, parlaklık ve mükemmellikten ya-
na nasibini almış iki kızı varmış; büyüğünün adı Şehrazat⁹, kü-

9 Şehrazat: Kentin kızı anlamında (M.)

çüğününkinin Dünyazat¹⁰ imiş. Şehrazat kitaplar, yıllıklar; eski hükümdarların efsanelerini ve geçmiş halkların öykülerini okumuş; hatta eski çağlardaki halkların, hükümdarların ve şairlerin yaşam ve yapıtlarından oluşan bin ciltlik bir kitaplığı da varmış. Çok güzel konuşur,, dinlemesine doyum olmamış,

Şehrazat, babasını üzgün görerek, sormuş: “Neden böylesine düşünceli ve üzgün, değişmiş, yıkılmış görüyorum seni?” diyerek; “Bil ki babacığım şairin dediği gibi:

Üzgünsün, görüyorum, rahatlasana! Hiçbir şey sürüp gitmez: Neşeler gibi dertler de erir biter günü gelince!”

demiş.

Vezir bu sözleri işitince, hükümdarla olup biten her şeyi başından sonuna kadar kızına anlatmış. Bunun üzerine Şehrazat, ona “Allah'ın izniyle babacığım, beni bu hükümdarla evlendir! Ya kurtulur yaşarım; ya da ölümüm ümmet-i müsliminin kızları için bir kurtarmalık oluşturur, onları şahın pençesinden almış olurum!” demiş. Bunu duyan vezir, “Allah seni esirgesin! Seni asla böylesi bir tehlikeye atmam!” demiş; kız ise “Bu tehlikeyi göze almak gerek!” yanıtını vermiş. Vezir de, “Dikkat et de, senin de başına *Çiftlik Sahibi ile Öküz ve Eşek* öyküsündeki olanlar gelmesin! Hele bir dinle!” demiş.

10 *Dünyazat*: Dünyanın kızı anlamında (M.)

Eşek, Öküz ve Çiftçinin Öyküsü

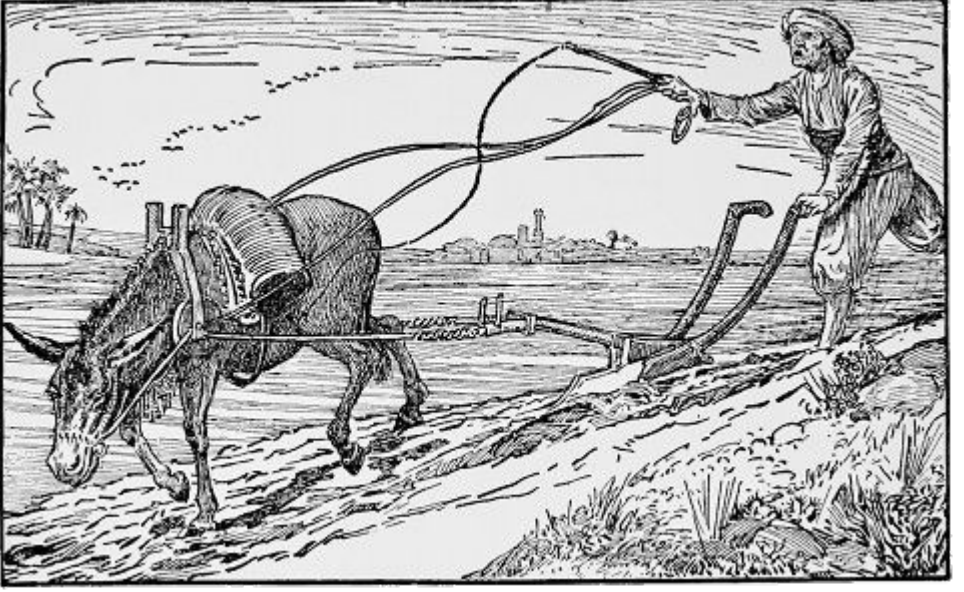
Bil ki kızım, bir zamanlar büyük zenginlikleri ve sürü hayvanları olan bir tacir varmış. Bu tacir evliymiş, çocuk sahibiymiş. Yüce Tanrı ona kuşların ve hayvanların dilinden anlama yeteneği de vermiş. Bu tacirin ev yeri, nehir kıyısında verimli bir toprakmış ve çiftliğinde bir eşek ile bir öküz varmış.

Bir gün öküz, eşiğin bulunduğu ahıra gelmiş; burasını süpürülmüş, sulanmış bulmuş: yemlikte iyice harman edilmiş arpa ve elekten geçirilmiş saman varmış; eşek de yan gelip yatmaktaymış. Çünkü, çiftçi arada bir, gerektikçe küçük bir gezinti için onu kullanır; bundan sonra eşek hemen ahıra dönüp rahatına bakarmış. İşte o gün, çiftçi, öküzün eşiğe, “Keyfince yemini yemeye bak! Sağlık olsun, yarasın ve de hazmın kolay olsun! Bense, sen dinlenirken, yorgunluktan ölüyorum. Sen harmanlanmış arpa yiyorsun, önüne getiriyorlar; ve bazen efendi üzerine binse de, çabucak seni geri getiriyor. Bana gelince, sadece çift sürmeye ve dolap çevirmeye yarıyorum!” dediğini duymuş. Eşek de ona diyormuş ki, “Seni tarlaya çıkarıp boyunduruğu boynuna takarlarken, kendini yere at, hiç ayağa kalkma! Alıp ahıra götürdüklerinde, yemek için verdikleri baklaya, sanki hastaymışsın gibi, dokunma! Bir, iki, hatta üç gün yiyip içmekten kendini alıkoy! Böylece yorgunluktan ve de çalışmaktan kurtulursun!”

Oysa sahipleri, oracıkta, onların konuşmalarını dinliyormuş.

Ahırdan sorumlu yanaşma gelip de yem vermek için öküze yaklaşıncı, onun çok az yediğini görmüş; ve de ertesi sabah çiftte koşmak isteyince, onu keyifsiz bulmuş. Bunun üzerine çiftçi yanaşmaya, “Eşiği al ve bütün gün öküz yerine onu çifte koş!” de-

miş. Yanaşıma da öküz yerine eşığı işe koşup bütün gün çalıştır-
mış.

Günün sonunda eşek ahıra dönünce, öküz ona, yaptığı iyilik ve bütün gün sayesinde dinlendiğı için teşekkür etmiş. Eşek hiç yanıt vermemiş ve yaptığından büyük pişmanlık duymuş.

Ertesi gün saban-sürücü gelmiş ve eşığı götürüp gün batıncaya kadar yeniden çalıştırmış. Eşek, boynu soyulmuş, yorgunluktan bitkin bir halde gelmiş. Öküz, onu bu durumda görünce, coşkuy-
la ona şükranlarını sunmaya ve övgüyle onurlandırmaya başla-
mış. Eşek, o zaman, ona demiş ki: “Bundan önceki günler ne rahattım, rahatlıktan nasibimi alıp duruyordum.” Sonra da ekle-
miş: “Bununla birlikte, sana iyi bir nasihatte bulunmakta yarar görmekteyim. Efendimizi yanaşmalara şöyle derken duydum:

'Öküz yarın da yerinden kalkmazsa, onu kasaba verin! Kesin, derisinden masaya örtü yapın!' Senin adına korktum, sağlığını dan endişe ettim.”

Öküz, eşeğin bu sözlerini işitince, ona teşekkür etmiş ve demiş ki, “Yarın onlarla gider, canla başla çalışırım”; ve hemen yeminin tümünü yemiş, hatta yem kabının dibini diliyle yalamış.

Bütün bunlar olup bitmiş ve sahipleri de bu sözleri duymuş.

Ertesi gün, gün doğunca tacir, eşiyle birlikte öküz ve ineklerin bulunduğu ahıra gitmiş; oturup izlemişler. Biraz sonra yanaşma gelip öküzü dışarı çıkarmış. Öküz efendisini görünce kuyruğunu sallamaya, gürültüyle yellenmeye ve her yöne çılgınca koşmaya başlamış. Bunu gören çiftçi öylesine bir gülme nöbetine tutulmuş ki, sırtüstü düşmüş. Karısı sormuş “Ne gülüyorsun, sen?” diyerek... O da, “Görüp işittiğim bir şeyden ötürü. Bunu ölümü göze almadan sana açıklayamam!” demiş. Kadın, “Bunu bana kesinlikle açıklamam gerek! Gülüşünün nedeni nedir? Ölsen bile söylemelisin!” diyence, kocası, “Ölümden korktuğum için bunu sana açıklayamam!” demiş. Kadınsa, “Öyleyse sen bana gülüyorsun” diye tutturmuş; ve de onunla çekişmekten ve inatla sözünü sürdürerek canını sıkmaktan vazgeçmemiş. Sonunda adam büyük bir şaşkınlığa düşmüş. Çocuklarını yanına çağırtmış; kadıya ve tanıdıklara da haber salmış. Karısına sırrını açıp ölmeden önce, vasiyetnamesini hazırlatmak istemiş; çünkü karısını, amcasının kızı ve çocuklarının anası olduğundan büyük bir aşkla severmiş; bir de onunla yirmi yıldır birlikte yaşamış imiş. Dahası, karısının yakınlarını, mahalledeki komşuları da çağırtmış; onlara tüm öyküyü ve sırrını açıklar açıklamaz öleceğini söylemiş. Orada bulunan herkes kadına, “Allah aşkına! Israrından vazgeç, yoksa kocan, çocuklarının babası ölecek!” demiş. Ama kadın onlara, “Bana sırrını açıklamadan yakasını bırak-

mam, ölürse ölsün!” demiş. Bunun üzerine konuşmaktan vazgeçmişler. Çiftçi de yanlarından ayrılmış, ahırdan yana yönelmiş; bahçede ilkin abdest alıp sonra dönerek iki rekât namaz kılıp sırrını söyleyecek ve ölecekmiş.

Çiftçinin elli tavuğu doyuracak güçte yiğit bir horozu ve bir köpeği varmış. Çiftçi, köpeğin, tavuklara çullanan horoza seslenip onu azarlayarak, “Efendimiz ölüme giderken böylesine keyiflenmekten utanmıyor musun?” dediğini duymuş. Bunun üzerine horoz köpeğe sormuş: “Nasıl oluyor bu?” diye... O zaman köpek, öyküyü tekrarlamış; horoz da ona, “Allah, Allah! Efendimizde hiç akıl yok mu? Benim elli karım var. Birini hoş tutar, öbürünü azarlar, idare eder giderim; onun bir tek karısı var, onu bile nasıl yöneteceğini bilmiyor. Oysa çözüm çok basit: Dut ağacından birkaç dal kessin, birden yatak odasına dalsın ve ölünceye ya da pişman olup özür dileyinceye kadar karısını dövsün! Bundan sonra hiç can sıkacak sorular sormaz!” demiş. Çiftçi, köpekle konuşan horozun söylediklerini işitince kafasından şimşek çakmış ve karısını dövmeye karar vermiş.

Vezir burada öyküsünü kesip kızı Şehrazat'a, “Ben de sana çiftçinin karısına yaptığını yapsam yeridir!” demiş. Kızı, “Ne yapmış?” diye sorunca, vezir sözünü şöyle sürdürmüştü:

Çiftçi karısının yatak odasına girmiş; kestiği birkaç dut dalını orada bir yerlere sakladıktan sonra, ona seslenerek, “Sırrımı söyleyebilmem için yatak odasına gel! Hiç kimse beni görmesin! Sonra da öleyim!” demiş. Karısı onunla odaya girmiş; çiftçi ikisine özgü odanın kapısını kapayıp karısına, gittikçe şiddetini artırarak bayıltıncaya kadar sopa çekmiş; sonunda kadın, “Pişman oldum! Pişman oldum!” demiş. Sonra da kocası-

nın iki elini, iki ayağını öpmeye başlamış ve gerçekten pişman olmuş; ve de onunla birlikte dışarı çıkmış. İki tarafın yakınları da dahil, tüm orada bulunanlar, aralarının düzeldiğini görerek sevinmişler; ve herkes ölünceye kadar mutlu ve bahtlarından memnun yaşamışlar.

Vezir ve Kızı
(T. Dalziel)

Babasının anlattıklarını dinledikten sonra Şehrazat demiş ki: “Babacığım, her şeye karşın, dilediğimi yerine getirmeni istiyorum!” O zaman vezir, daha fazla ısrar etmeden, kızı Şehrazat’ın çeyizini hazırlamış, sonra meseleyi Şah Şehriyar’a açmaya gitmiş.

Bu sırada, Şehrazat, küçük kardeşine yapacaklarını öğretip ona “Şahın yanında olduğum sırada, seni çağırtacağım; geldiğin ve şahın benimle işinin bittiğini anladığın zaman, bana: 'Ablacığım, bana o harika öykülerinden birini anlat da geceyi hoşça geçirelim!' de! Bunun üzerine, sana anlatmaya başlayacağım öyküler, eğer Allah isterse, müslimin kızlarının kurtuluşunun nedeni olacaktır” demiş.

Bunu izleyerek vezir kızını almaya gelmiş ve onunla birlikte şahın huzuruna çıkmış. Şah memnun olmuş ve vezire, “Gereken her şey hazır mı?” diye sormuş. Vezir saygıyla, “Evet” demiş.

Fakat şah, genç kıza sahip olmak isteyince kız ağlamaya başlamış. Şah ona, “Neyin var?” diye sorunca; kız da “Şahım! Bir kızkardeşim var. Ona veda etmek isterdim” demiş. Şahın arattığı kızkardeşi gelince, Şehrazat'ın boynuna sarılmış; ve yatağın ayak ucuna sokulup kalmış,

O zaman Şah, ayağa kalkmış ve bakire Şehrazat'a sahip olarak kızlığını gidermiş.

Sonra konuşmalar başlamış.

Dünyazat, Şehrazat'a demiş ki: “Tanrı seninle olsun! Ablacığım, geceyi hoşça geçirmemiz için bize bir masal anlatsana!” Şehrazat, “Bütün kalbimle ve yerine getirilmesini görev bilerek! Ancak yüce ve soylu şahımız izin verirlerse” diye yanıt vermiş. Şah bu sözleri duyunca, zaten uykusu da kaçtığından, Şehrazat'ın masalını dinlemekten tedirginlik duymamış.

Ve Şehrazat, bu ilk gecede, aşağıdaki masalı anlatmış:

İşte
Binbir Gece Masalları
Burada Başlıyor

Şehrazat, Sultan'a İlk Masalını Anlatırken

(J. D. Watson)

Şehrazat, Dünyazat, ve Sultan
(H. J. Ford)

Tacir ile İfritin Öyküsü

Şehrazat söze başlayarak şunları anlatmış:

Ey bahtı güzel şahım, vaktiyle tacirler içinde, pek çok serveti ve tüm ülkelerde ticari ilişkileri olan bir tacir varmış.

Bir gün, atına atlayıp işinin gerektirdiği bir yere gitmek üzere yola çıkmış. Sıcak pek fazla olduğundan, bir ağacın altında oturmuş; elini azık torbasına sokarak oradan birkaç lokmalık yemek ve hurma çıkarmış; hurmaları yiyip bitirince çekirdeklerini ileriye fırlatmış; ama birdenbire önünde uzun boylu bir ifrit belirmiş ve kılıcını sıyırarak tacire yaklaşmış ve haykırmış; “Ayağa kalk, çocuğumu öldürdüğün gibi ben de seni öldüreceğim!” demiş. Tacir, ona “Ben senin çocuğunu nasıl öldürebilirim?” diye sorunca, ifrit, “Hurmaları yiyince çekirdeklerini fırlattın. Çekirdekler oğlumun göğsüne çarptı; onu yaraladı ve hemen oracıkta öldü” demiş. Bunun üzerine tacir ifrite, “Bil ki ey yüce ifrit! Ben inanç sahibi bir insanım, yalan nedir bilmem ve de çok zenginimdir; çocuklarım ve bir de eşim var. Sonra, evimde bana emanet edilmiş mallar bulunuyor. Bana izin ver, evime gidip bende hakkı olanların hesaplarını göreyim; bunları tamamlayınca yıl sonunda sana geri dönerim. İşte sana işim bitince geri döneceğimi vaat ve yemin ediyorum. O zaman bana istediğini yapabilirsin. Allah bu söylediklerimin tanığıdır” demiş. Ecinni ona güvenmiş ve tacirin ayrılmasına izin vermiş.

Tacir ülkesine geri dönmüş; tüm bağlantılarından kurtulmuş, herkese hak ettiğini vermiş, sonra da karısına ve çocuklarına başına gelenleri anlatmış; ana-babası, karısı ve çocukları hepsi birden ağlamaya başlamışlar. Sonra da tacir vasiyetnamesini hazırlamış; o yılın sonuna kadar yakınlarıyla birlikte yaşamış; bu sürenin sonunda yola çıkmaya karar vermiş; kefenini koltuğunun altına sıkıştırarak yakınlarına, komşularına veda etmiş, burnunun dikine yola koyulmuş. O zaman yakınları ona ağlayıp çırpınmış, matem haykırıışları koparmışlar.

Tacire gelince, yoluna devam etmiş; ve söz konusu olan bahçeye girmiş; o gün yeni yılın ilk günüymüş; oturup kötü bahtına ağlarken, yanında boynu zincirli bir ceylan sürükleyerek bir şeyh çıkagelmiş; taciri selamlamış ve ona mutlu bir yaşam diledikten sonra, “Ecinnilerin barındığı bu yerde tek başına oturmanın sebebi nedir?” diye sormuş. Bunun üzerine tacir ifritle olan serüvenini ve burada oturmasının nedenini ona anlatmış. Ceylanın sahibi şeyh, buna çok şaşırmış ve “Vallahi! Senin inancın büyük bir inançmış. Öykün de öylesine olağanüstü ki, iğneyle gözün iç köşesine yazılsa, düşünceye saygı duyanlar için üzerinde durulmaya değer bir konu olurdu!” demiş. Sonra onun yanına oturup “Vallahi, ey kardeşim, ifritle serüveninin sonunu görmedikçe yanından ayrılmayacağım” demiş; ve gerçekten oturup onunla konuşmaya başlamış; ve onu, derin bir üzüntüye ve fırtınalı düşüncelere kapılarak korku ve dehşetten bayılacak gibi görmüş.

Ceylanın sahibi onunla oturup dururken, birdenbire siyah renkli iki taziyle ikinci bir şeyh çıkagelmiş; yaklaşıp ikisini de selamlamış ve onlara, ecinni uğrağı olan bu yerde ne yaptıklarını sormuş. Bunun üzerine ona öyküyü baştan sona anlatmışlar. Ancak o da yanlarına henüz oturmuşken yedeğinde doru renkte bir katır bulunan üçüncü bir şeyh onlara doğru gelmiş. Selam verip bu yerde oturmalarının nedenini sormuş. Onlar da başın-

dan sonuna kadar öyküyü anlatmışlar. Ama anlatılanı burada tekrarlamamanın hiç yararı yok.

Tam o sırada bir toz çevrintisi yükselmiş ve çayırın ortasına doğru şiddetli bir fırtına esmiş. Sonra, toz dağılmış ve elinde iyice bilenmiş bir kılıçla söz konusu olan ecinni ortaya çıkmış. Gözleri kıvılcım saçarak onlara yaklaşmış ve aralanndan taciri çekip alarak ona “Gel” demiş; “Gel ki, sen benim yaşantımın soluğu, yüreğimin ateşi çocuğumu nasıl öldürdüysen, ben de seni öylesine öldüreyim!” Bunun üzerine tacir ağlayıp yakınmaya başlamış; üç şeyh de onunla birlikte ağlayıp inlemeye ve hıçkırmaya başlamışlar.,

Ceylanın sahibi ilk şeyh, sonunda yüreklenerek ecinninin ellerine sarılmış; “Ey ecinni, ey ecinni padişahlarının başı ve başlarının tacı! Sana bu ceylanla olan serüvenimi anlatır ve sen bundan etkilenirsen, karşılığında, beni bu tacirin kanının üçte birini bağışlayarak ödüllendirir misin?” diye sormuş. Ecinni, “Evet, hiç kuşkun olmasın, sayın şeyh! Bana öyküyü anlatır, ben de onu olağanüstü bulursam, tacirin kanının üçte birini bağışlarım” demiş.

Tacir ve İfrit
(T. Morten)

İfrit ve Tacirler
(H. J. Ford)

Birinci Şeyhin Öyküsü

Birinci şeyh şunları anlatmış:

Bil ki ey yüce ifrit, şu gördüğün ceylan, benim amcanım kızıydı¹; ve benim etim, kanım gibiydi. Onunla daha pek gençken evlendim ve birlikte otuz yıl yaşadık. Allah ondan çocuk sahibi olmamı istemedi. Bunun üzerine bir cariyeye edindim. Allah'ın lütfuyla bana dolunay kadar güzel bir oğlan çocuğu doğurdu; hoş gözleri, birleşik kaşları ve kusursuz bir yapısı vardı. Yavaş yavaş on beş yaşında bir delikanlı oluncaya kadar büyüdü. O sırada önemli bir iş için uzak bir kente gitmek zorunda kaldım.

Amcamın kızı, şurada gördüğünüz ceylan, çocukluğundan beri büyücülüğe ve sihir sanatına kendini kaptırmış imiş; sihirbazlık bilgisiyle, oğlumu buzağıya, annesi olan cariyeyi de ineğe dönüştürmüş; sonra da bunları çobanımızın bakımına terk etmiş.

Ben, uzun bir süre geçtikten sonra geziden döndüm. Oğlumdan ve annesinden haber sordum; amcamın kızı bana, “Cariye öldü; oğlun kaçtı; nereye gittiğini bilmiyorum” dedi.

Bütün bir yılı, yüreğimin acısıyla, gözüm yaşlı geçirdim.

O yılın kurban bayramı gelince, çobandan, bana semiz bir inek ayırmasını söyledim; bana iyice semiz bir inek getirdi -ama bu, şu ceylanın büyülediği cariyemdi- yenlerimi kıvırdım, giysimin eteklerini topladım ve bıçak elde, ineği kurban etmeye hazırlandım. Birdenbire bu inek inlemeye ve alabildiğine gözyaşları dökmeye başladı. Bunu görünce duraksadım; onu kurban etme-

1 Örtmece (edeb-i kelâm; euphémisme) yoluyla Araplar karıları için, çoğunlukla, “amcamın kızı”; aynı şekilde kayınpeder için “amca” derler (M.)

sini çobandan istedim. isteğimi yerine getirdi; sonra da derisini yüzdü. Ama onda ne et ne de yağ bulduk; sadece deri ve kemikten oluşmuştu, O vakit, bunu kurban ettiğime pişman oldum; ama pişmanlık neyime yarayacaktı? Bunun üzerine onu çobana verdim ve dedim ki, “Bana iyice yağlanmış bir buzağı getir!” O da bana büyüyle buzağı haline getirilmiş oğlumu getirdi.

Bu buzağı beni görünce ipini kopardı, bana doğru koştu; ayaklarımın ucunda iniltilelerle, gözyaşlarıyla yuvarlandı. Ona acıdım, çobana, “Bana bir inek getir, bunu bırak!” dedim.

Anlatının bu noktasında, Şehrazat sabahın belirdeğini görmüş; verilen izinden daha fazla yararlanmadan yavaşça susmuş. Bunun üzerine kızkardeşi Dünyazat, “Ablacığım, anlattıkların ne kadar tatlı ve zarif ve zevki nasıl okşuyor, bilsen!” demiş. Şehrazat, “Ama bunlar, eğer hükümdarımız beni bağışlar ve hâlâ hayatta olursam, yarın akşam ikinize anlatacağlarımın yanında hiç kalır” diye yanıt vermiş. Şah da kendi kendine, “Vallahi! Öyküsünün sonunu dinlemeden onu öldürmeyeceğim” demiş.

Sonra Şah Şehriyar ve Şehrazat gecenin geri kalan bölümünü birbirlerinin kollarında geçirmişler. Bunu izleyerek şah, adalet dağıtmak üzere divana başkanlık etmeye gitmiş; orada vezirin, kolunun altında öldüğüne inandığı kızı için hazırladığı kefenle gelmiş bulunduğunu görmüş. Ancak şah ona hu konuda hiçbir şey söylememiş; ve adalet dağıtmaya devam etmiş ve kimilerini yeni görevlere atarken, kimilerini de işten el çekirtmiş; ve bu, gün sonuna kadar sürmüş. Vezirse, vesveseli imiş; şaşkınlığının sınırlarına ulaşmış.

Divan dağılınca, Şah Şehriyar sarayına dönmüş.

Buzağı Canının Bağışlanmasını Dilerken
(H. J. Ford)

İkinci Gece Gelince

Dünyazat, ablası Şehrazat'a “Ablacığım, senden rica ediyorum, Tacir ile Ecinni öyküsünün sonunu anlat!” demiş. Şehrazat da, “Tüm kalbimle ve gereken saygıyla! Ancak şah yine bana izin verirse” diyerek yanıt vermiş. Şah ona “Konuşabilirsin!” deyince;

Söze başlamış;

Ey bahtı yüce şah! Ey adaletli hükümdar! Tacir buzağının ağladığını görünce, yüreği acımayla dolmuş ve çobana, “Bu buzağıyı sürüye kat!” demiş.

Ecinni bu garip öyküye çok şaşırmış; sonra ceylanın sahibi şeyh, sözünü sürdürmüştü:

Ey ecinni şahların efendisi! Bütün bunlar olup biterken amcamın kızı, orada durup bakıyor: ve “Bu buzağı kurban edilmeliydi; çünkü tam yağlanmış!” diyordu. Ama ben, acıdığımdan ötürü, karar veremiyordum; çobana onu götürmesini söyledim; o da buzağıyı alıp gitti.

İkinci gün, otururken, çoban yanıma geldi ve bana, “Efendim, size sevineceğiniz bir şey söyleyeceğim; ama ödülümü isterim” dedi. Ona, “Kuşkun olmasın!” diye yanıt verdim. Çoban, “Ey ünlü tacir” diye sözünü sürdürdü; “Benim büyücü olan bir kızım var. Büyü yapmayı yanımızda yaşayan yaşlı bir kadından öğrendi. Dün bana verdiğiniz buzağıyla birlikte kızımın yanına gittim. Kızım, onu görür görmez, başını tül yazmayla örttü ve gülmeye ve sonra da ağlamaya başladı; ve de bana, ‘Baba, benim değerim senin gözünde bu denli düşük mü ki, benim yanıma yabancı erkeklerin girmesine izin veriyorsun?’ dedi. Ona

'Hani nerede bu yabancılar?' dedim; 'Sonra neden ilkin güldün, sonra da ağladın?' diye sordum. Bana, 'Yanındaki bu buzağı, efendimiz tacirin oğludur; ama büyülenmiş. Onu öz anası ile birlikte böyle büyüleyen de üvey anasıdır. Kendisini buzağı kılığında görünce dayanamayıp güldüm; ve de ağlıyorsam, nedeni buzağının annesinin, babası tarafından kurban edilmesindendir' dedi. Kızımın bu sözlerini duyunca çok şaşırdım. Sonra size haber getirmek için sabahın gelişini sabırsızlıkla bekledim."

Şeyh, sözünü "Ey kudretli ecinni," diye sürdürmüş. Çobanın bu sözlerini duyunca, onun ile birlikte acele evden çıktım; şarap içmeden sarhoş olmuş gibiydim; çocuğumu görmek düşüncesi, mutluluğu ve neşesi o denli yoğundu! Çobanın evine ulaşınca, genç kız bana "Hoş geldin!" dedi ve elimi öptü; sonra buzağı yanıma geldi ve ayaklarımın önünde yuvarlandı. Çobanın kızına, "Bu buzağı hakkında anlattıkların doğru mu?" diye sordum. Kız da: "Evet, kuşkusuz efendim, bu senin oğlun, yüreğinin alevidir" dedi. Ona, "Ey nazik ve yardımsever genç kız" dedim; "Oğlumu kurtarırsan, sana babanın elinin altındaki tüm mal ve hayvanları veririm!" Bu sözlerime güldü ve bana: "Efendim, bu vereceklerini ancak iki koşulla kabul edebilirim" dedi: "İlki, oğlunla evlenirsem; ve ikincisi de, istediğimi büyüleyip hapsetmeme izin verirsen: Yoksa karının hayınlıklarına karşı koymanın sonucunu alamam!"

Çobanın kızının sözlerini duyunca, ey kudretli ecinni, ona "Olur!" dedim; "Ve dediğim gibi, babanın elinin altında bulunan zenginlikler de senin olacak! Amcamın kızına gelince, onun yaşamını istediğin gibi ele alabilirsin!" dedim.

Bu sözlerimi duyunca kız eline bir bakır leğen aldı; onu suyla doldurdu ve su üstüne büyülü sözcükler okudu. Sonra bunu, "Eğer Allah seni buzağı yarattıysa eşkalini değiştirmeden buzağı

olarak kal! Ama büyülenmişsen, Yüce Tanrı'nın izniyle ilk yaratıldığın hale dön!” diyerek buzağının yüzüne serpti.

Bunu söyler söylemez, buzağı kıpırdamaya ve silkinmeye başladı ve yeniden insan kılığına döndü. Ona, “Allah'a şükürler olsun!” dedim; “Söyle bana, amcamın kızı sana ve anana ne yaptı?” Ve o da bana başlarına ne geldiyse hepsini anlattı. Bunun üzerine, “Oğlum” dedim; “Bahta hükmeden Allah, senin kurtulman ve haklarını elde etmen için birini görevlendirmiş.”

Bundan sonra, ey iyi yürekli ecinni, oğlumu çobanın kızıyla evlendirdim; o da büyücülük bilgisiyle amcamın kızını büyüledi; onu şurada gördüğünüz ceylan kılığına soktu; ve ben burarlardan geçerken şu taciri gördüm; ne yaptığını sordum; ondan başına geleni öğrendim. Başına daha neler gelebileceğini merak ederek birlikte bekledim; benim öyküm bu kadar, demiş.

Bunu duyan ecinni, “Bu öykü yeterince şaşırtıcı. İstenen kanın üçte birini bağışladım” diyerek haykırmış...

O anda iki tazının sahibi ikinci şeyh ilerlemiş ve demiş ki:

İkinci Şeyhin Öyküsü

Bil ki, ey ecinni, şahların efendisi, bu iki köpek benim kardeşlerimdi. Babamız ölünce, bize miras olarak üç bin dinar bıraktı. Ben, hisseme düşenle, alışverişe koyulduğum bir dükkân açtım. Kardeşlerimden biri ticaret yapmak üzere geziye çıktı; kervanlara katılarak bir sene kadar bizden uzakta kaldı. Döndüğü zaman elinde avcunda hiçbir şey kalmamıştı. Ona dedim ki, “Kardeşim, ben bu geziye çıkmamanı salık vermiştim sana.” Ağlamaya başladı ve: “Kardeşim” dedi; “Kudretli ve yüce olan Tanrı, bunun böyle olmasını istedi. Artık sözlerin bana hiçbir yararı yok; çünkü hiçbir varlığım kalmadı.” Bunun üzerine onu dükkâna götürdüm; sonra da hamama gittik; onu en iyi cinsten bir esvapla donattım. Sonra da oturup birlikte yemek yedik. Ona, “Kardeşim, sana kazancımın geçen yıldan bu yıla hesabını çıkarayım ve sermayeye dokunmaksızın, bu kazancı seninle paylaşalım!” dedim. Hesaplanınca o yıl bin dinar kâr sağladığımı gördüm. Kudretli ve Yüce Tanrı’ya hamdettim; en yoğun neşeyle keyiflendim. Sonra kazancı iki eşit parçaya bölerek kardeşimle paylaştım.

Ama, kardeşlerim, yeniden ayrılmayı kararlaştırdılar; benim de onlarla birlikte gitmemi istiyorlardı. Ancak ben bunu asla kabul etmedim ve onlara, “Geziye çıkmakla sanki ne kazandınız da, beni size öykünmeye zorluyorsunuz” deyince bana sitem ettiler; ancak sonuç alamadılar; çünkü onlara uymadım. Böylece, her birimiz kendi dükkânlarımızda bütün bir yıl alışverişle uğraştık. “Fakat onlar yeniden bana gezi önerisinde bulundular; ben yine onlara uymadım. Bu böyle tam altı yıl sürdü. Sonunda kentten ayrılmak bakımından onlara uymak durumunda kaldım ve onlara, “Kardeşlerim, elimizde kalan parayı sayalım!” dedim; saydık

ve tüm paramızın altı bin dinar olduğunu gördük. Bunun üzerine kendilerine, “Bunun yarısını toprağa gömelim! Başımıza bir felaket gelirse, kullanabilmek için... Her birimiz ticaret yapmak üzere biner dinar alalım!” dedim; “Allah görüşünü bağışlasın!” dediler. Bunun üzerine parayı aldım; iki eşit parçaya böldüm. Üç bin dinarı gömdüm; geri kalan üç bin dinarı aramızda eşit olarak dağıttım: her birimize biner dinar düşecek şekilde... Sonra her birimiz çeşitli mallar satın alarak bir gemi kiralayıp tüm mallarımızı içine taşıttık ve yola koyulduk.

Yolculuk tam bir ay sürdü; bu sürenin sonunda bir kente ulaşıp burada mallarımızı sattık. Her bir dinara karşılık on dinar kâr sağladık. Sonra bu kentten ayrıldık.

Denizin kıyısına ulaştığımızda, orada eski ve yıpranmış giysiler içinde bir kadın gördük. Kadın benim yanıma yaklaştı, elimi öperek, “Efendim, yardım edip beni kurtarır mısınız? Ben size elbet bunun karşılığını öderim” dedi. “Kuşkusuz yardım edip seni kurtarırım. Ama karşılığını ödemek zorunda olduğunu düşünme!” dedim. Bana, “Öyleyse benimle evlenin! Beni kendi ülkenize götürün! Size tüm varlığımı adayayım! Bunu benden esirgemeyin! Ben minnettarlığın ve iyiliğin ne olduğunu bilenlerdenim. Benim fakir görünüşümden de utanmayın!” dedi. Bu sözleri duyunca, ona taa içimden bir acıma duydum; zira kudretli ve Yüce Tanrı'nın iradesine karşı durmak mümkün değildir. Onu yanıma aldım; zengin elbiseler giydirdim ve gemide altına şahane halılar serdim. Ona tam ve yürekten; ve de incelikli bir karşılamada bulunmamdan sonra yola koyulduk.

Yüreğim onu büyük bir aşkla sevdi; ve o andan itibaren gece ve gündüz hiç yanımdan ayırmadım; kardeşlerimin arasında, sadece ben, onunla ilgileniyordum. Bu yüzden kardeşlerim beni kıskandılar; benim zenginliğime ve mallarımın üstün niteliğine de

Deniz Kenarındaki Karşılaşma
(T. Dalziel)

imreniyorlardı; bende olan her şeye aç gözlülükle bakıyorlar; benim ölümümü ve paramı ele geçirmeyi düşünüyorlardı: Çünkü, Şeytan davranışlarını, onlara en güzel renkler içinde gösteriyordu.

Bir gün karımın yanında uyurken, bize yaklaşıp ikimizi de alarak denize attılar; karım suda uyandı; bir çırpıda değişip ifrite dönüştü. Beni omzuna aldı ve bîr adaya götürüp bıraktı. Sonra bütün gece gözden kayboldu; sabahleyin dönüp bana, “Beni tanımadın mı? Senin karınım, ben. Yüce Tanrı'nın izniyle seni ölümden kurtarıp buraya getirdim. Çünkü, bil ki ben bir ecinniyeyim. Gördüğüm andan beri gönlüm sevdi; sadece Allah böyle istediği için; ve ben Allah'a ve koruyup kutsadığı peygamberine inanırım. Fukara kılığında senin yanına geldiğim halde, yine de benimle evlenmek istedin. O zaman, ben de karşılık olarak, seni sudan çıkarıp ölümden kurtardım. Kardeşlerine gelince, onlara çok kızdım; kuşkusuz onları öldürmem gerek!” dedi.

Bu sözleri duyunca, çok şaşırdım; yaptığına teşekkür ettim; ve ona “Kardeşlerimin yok edilmesine gelince, gerçekten buna gerek yok!” dedim. Sonra ona, başından sonuna kadar, kardeşlerimle aramızda olup bitenleri anlattım. Sözlerimi duyunca, bana “Ben bu gece onların yanına uçacağım ve gemilerini batıracağım. Ölüp gitsinler!” dedi. Ona, “Allah aşkına, sakın bunu yapma! Zira atasözü, *'Ey layık olmayan kimseye yardım eden! Bil ki, suçlu, işlediği suçuyla zaten yeterince cezalandırılmıştır'* der. Sonra, ne de olsa onlar benim kardeşlerimdir” dedim. Bana, “Mutlaka onları öldürmem gerek!” dedi. Boşuna hoşgörüsüne sığındım. Sonra beni omuzlarına aldı, uçtu ve evimin tıraşasına bıraktı.

Ecinniye Kocasını Boğulmaktan Kurtarıırken
(Louis Rhead)

Evimin kapılarını açtım; üç bin dinarı sakladıkları yerden çıkardım ve gerekli iş ve adet hükmündeki hatır ziyaretlerini yaptıktan sonra dükkânımı açtım; yeniden mal satın aldım.

Dog Brothers
(Louis Rhead)

Akşam olunca dükkânımı kapadım; eve dönünce bir köşeye bağlanmış bu iki köpeği gördüm. Beni görünce, ayağa kalkıp ağlamaya, giysilerime sürtünmeye başladılar; o anda karım koşarak geldi ve, “Bunlar senin kardeşlerin!” dedi. Ona, “Ama kim bunları bu hale sokmuş?” diye sordum, “Ben! Büyü alanında benden daha bilgili olan kızkardeşime rica ettim; o da bunları on sene geçmeden kurtulmamak üzere, bu hale soktu” dedi.

”İşte ey kudretli ecinni, bundan dolayı buraya geldim; artık on sene dolduğu için baldızımı bulup onları kurtarmasını dileyeceğim. Buraya ulaştığımda şu iyi yürekli genci gördüm; serüvenini öğrendim; onunla aranızda olup biteceği görmeden de bir yere gitmek istemedim. Benim öyküm de böyle!” deyip sözünü bitirmiş.

Ecinni, “Bu gerçekten şaşırtıcı bir öykü; cinayeti karşılayacak cezanın üçte birini daha affediyorum” demiş.

Bunu izleyerek katırın sahibi olan üçüncü şeyh öne çıkmış ve ecinniye, “Ben sana bu ikisinininkinden de harika bir öykü anlatacağım” demiş; “Sen de bana, karşılığında, cinayetin geri kalan kan bedelini bağışlayacaksın!” Ecinni, “Peki, öyle olsun!” diye yanıt vermiş.

Ve üçüncü şeyh anlatmaya başlamış:

Üçüncü Şeyhin Öyküsü

Ey Sultan, ey ecinniler başı! Bu katır benim karımdı. Bir zamanlar yolculuğa çıkmış, ondan tam bir yıl uzakta kalmıştım; işlerimi bitirince bir gece, ansızın onun yanına döndüm ve onu yatağın halı örtüsü üzerinde bir zenci köle ile yatarken buldum; orada ikisi konuşuyor, kırıtıyor, gülüyor, öpüşüyor ve şakalaşarak birbirini azdırıyorlardı. Beni görür görmez, karım hemen ayağa kalkıp bir testi suyla üzerime saldırdı; bu testiye bazı sözcükler mırıldandı ve suyu üzerime serpti; bana da, “Kendine özgü kılıktan çık, köpek kılığına gir!” dedi. Ben hemencecik bir köpek oldum; beni evden kovdu; çıktım, uzun süre sokaklarda süründükten sonra bir kasap dükkânına ulaştım. Dükkâna yaklaşıp oradaki kemik parçalarını yemeye başladım. Dükkân sahibi beni fark etti ve alıp evine götürdü.

Kasabın kızı beni görünce, hemencecik yüzünü örttü ve babasına, “Böyle mi yapılır? Birlikte bir erkek getiriyor ve eve sokuyorsun!” dedi. Babası, “Hani, nerede bu erkek?” diye sorunca; “Bu köpek bir insanoğludur. Onu bir kadın büyülemiş. Ben onu kurtarma gücüne sahibim” diye yanıt verdi. Bu sözleri duyunca, babası, “Öyleyse Allah aşkına onu kurtar kızım!” dedi. Kız eline bir testi su aldı; üzerine birkaç sözcük mırıldandıktan sonra birkaç damlasını üstüme serpti; ve “Bu kılıktan çık, ilk haline dön!” dedi. Hemen eski halime döndüm; ve genç kızın elini öptüm; ona, “Şimdi senden, beni büyüleyen karımı büyülemeni diliyorum” dedim. Bunun üzerine bana bir miktar su verdi ve “Karını uyur vaziyette bulursan, onu bu suyla ıslat! İstedğin kılığa girecektir” dedi. Gerçekten, onu uyurken buldum ve üzerine su serperken, “Bu kılıktan çık, katır şekline gir!” dedim. Hemen o an katıra dönüştü.

Ecinni katıra dönerek, “Doğru mu bu anlattıkları?” diye sormuş. Katır, başını öne doğru sallayıp, hal diliyle, “Ah evet! Ah evet! Çok doğru!” demek istemiş,

Bü öykü ecinniye zevk ve heyecanla titretmiş ve ihtiyara kanın geri kalan üçte birini bağış olarak sunmuş.

Tam o sırada, Şehrazat günün doğmakta olduğunu görerek, verilen izni aşmak istemediğinden yavaşça susmuş. Bunun üzerine kızkardeşi Dünyazat, “Ablacığım, sözlerin ne kadar tatlı, zarif ve güzel! Ve de kulağa ne kadar hoş geliyor!” demiş. Şehrazat, “Ama şah beni bağışlar yine hayatta kalırsam, gelecek gece anlatacaklarımın yanında hiç kalır” yanıtını vermiş. Şah, kendi kendine “Doğru, öykünün şaşırtıcı sonunu öğrenmeden onu öldürmeyeceğim” demiş.

Sonra Şah ile Şehrazat geceyi sabah oluncaya kadar sevişerek geçirmişler. Bundan sonra şah çıkıp divana gitmiş. Vezir de öteki saraylılar da gelmişler. Salon dolunca, şah yargılayıp atamalar yapmış; buyruklar verip işlerini tamamlamış; bu böylece akşama kadar sürmüştü. Sonra divan dağılmış; Şah Şehriyar da sarayına dönmüş.

Ve Üçüncü Gece Gelince

Dünyazat, “Ablacığım” demiş; “Senden anlattığın öyküyü tamamlamanı rica ediyorum”. Şehrazat da, “Tüm dost ve cömert yüreğimle!” diyerek yanıt vermiş. Sonra da sözünü sürdürmüştü:

Ey bahtıgüzel şahım! İşittim ki, üçüncü şeyh üçünün en şaşırtıcı olan öyküsünü anlatınca ecinni çok şaşırmış ve de zevkten ve

heyecandan titreyerek, “Cinayetin bedelinin geri kalanını da bağışladım, taciri bırakıyorum” demiş.

Bunun üzerine tacir mutluluktan uçarcasına şeyhlerin önüne gelmiş; onlara teşekkürler etmiş; onlar da kendilerince onun ölümünden kurtulmasını kutlamışlar; ve sonra her biri ülkelerine gitmişler.

”Ancak” diye sözünü sürdürmüş Şehrazat, “Bu öykü balıkçının öyküsü kadar şaşırtıcı değildir”.

Şah, “Neymiş bu balıkçının öyküsü?” diye sormuş: Şehrazat da anlatmaya başlamış:

Balıkçı ile Ecinni Öyküsü

İşittim ki ey bahtıguzel Şahım! Bir zamanlar yaşı epeyce ilerlemiş, evli barklı, üç çocuk babası, oldukça fakir bir balıkçı varmış.

Ağını her gün suya sadece dört kez atar; sonuç almasa da bir daha denemezmiş, Böylece, günlerden bir gün, öğle saatinde, deniz kıyısında, sepetini yere koyup ağını fırlatmış ve ağın suyun dibini bulmasını beklemiş. Sonra ipleri toparlamış; ağ öyle ağırmış ki, kendine doğru çekmeyi başaramamış. O da, uçları toprağa kakılı sağlam bir kazığa bağlamış. Sonra soyunmuş; suya dalıp ağın yöresinde yüzmüş; ağı karaya çekinceye kadar çabalayıp durmuş. Başarısından mutlu, giyinmiş; ağa yaklaşıp bakmış ki, içinde bir eşek leşi yatmakta... Bunu görünce üzülmüş; ve “Yüce ve kudretli Tanrı'dan daha yüce ve kudretlisi yoktur” demiş. Sonra da, “Ama gerçekten, Tanrı'nın bana bu bağıışı çok şaşırtıcı!” diyerek kendi kendine şu dizeleri okumuş:

Ey dalgıç! Gecenin karanlıklarında döner durursun!

Ve körü körüne yitirirsin her şeyi.

Bırak bu zahmetli çabayı, çek git!

Çünkü baht devinmeyi sevmez!

Ağını leşten kurtarıp, suyunu sıkıp akıtınca, Allah'ın adını anarak, onu yeniden suya fırlatmış ve ağın suyun dibine ulaşmasını beklemiş. Sonra da çekmeyi denemiş; ama ağın çok ağır olduğunu ve ilk seferinkinden de daha çok dibe çöktüğünü anlamış. Büyük bir balık yakaladığı düşüncesine kapılarak soyunup suya

dalmış; ağı kurtarıncaya kadar çabalamış; ve onu kıyıya çekince çamur ve kumla dolu bir küp yakaladığını anlamış. Bunu görüp umudu kırılınca, şu dizeleri okumuş:

Ey kötü talih, artık yeter! Tanrım kullarına acı! Ne hazine ki, yeryüzünde hiçbir ödül yeteneğe eşit değildir; çoğu kez, evinden çıkar bahtımı ararım. Epeyce oldu; öğrendim artık, baht ölmüştür. Bu ne yoksulluk! Ey talih, gölgene sığınırklar ama sen, bilgeleri sürgün eder; dünyayı budalalara yöneltirirsin!”

Sonra küpü uzaklara fırlatmış, ağını sıkmış, isyanından dolayı Tanrı'dan bağışlanma dilemiş ve üçüncü kez, deniz kenarına gelmiş; ağını fırlatmış ve dibi bulana kadar beklemiş; sonra da çekerek kırık testiler ve cam parçalarıyla dolu olduğunu görmüş; bunu görünce bir şairin şu dizelerini okumuş:

Ey şair! Bahtın rüzgârı hiç senden yana esmeyecek! Biliyor musun saf kişi! Ne kamış kalemin, ne yazının ahenkli kıvrımları seni asla zenginleştirmez!

Sonra başını göğe kaldırarak, haykırmış: “Tanrım! Biliyorsun! Ağımı dört kezden fazla fırlatmam! Oysa daha şimdiden üç kez fırlatmış bulunuyorum.” Bunu izleyerek Tanrı'nın adını bir kez daha anmış; ve ağını denize fırlatmış; ve beklemiş dibe ulaşsın diye... Bu kez, tüm çabalarına karşın dipteki kayalara daha da takılmış olan ağını çekmeyi başaramamış; ve bağırmış: “Tanrı'dan yüce ve kudretli varlık yoktur!” diye. Sonra soyunup ağın yöresinde denize dalıp çıkmış; ağı kayalıktan kurtarıp ka-

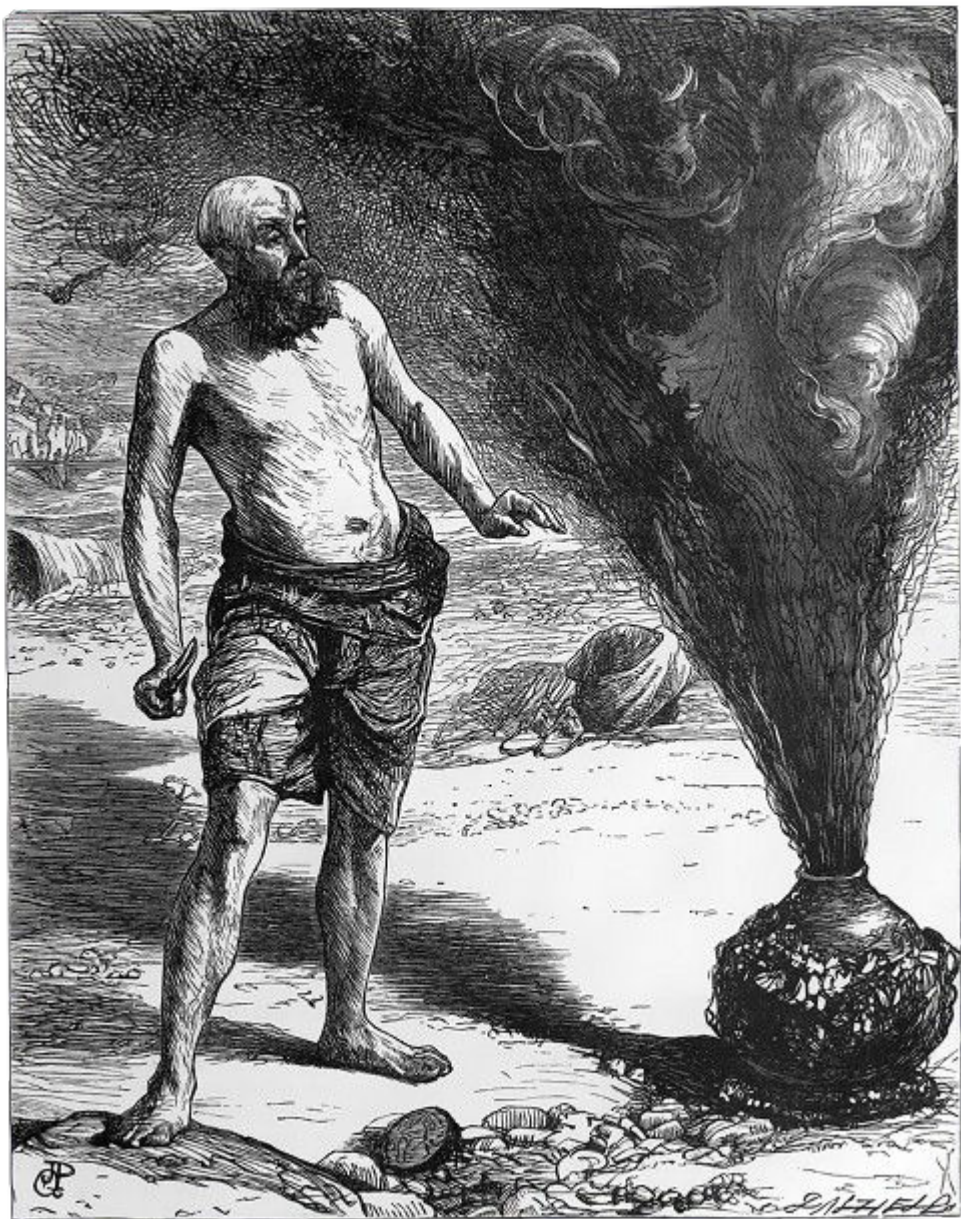
Balıkçı K    Denizden   ıkard  ğında
(Louis Rhead)

raya çıkarıncaya kadar çabalayıp durmuş. Ağı a  m  ; bu kez içinde sarı bakırdan, içi dolu ve dokunulmamış büyük bir küp bulmuş; küpün ağız   kur  sunla kaplanmış ve Davut Peygamber'in oğlu Hazreti Süleyman'ın¹ mührüyle mühürlenmiş imiş. Bunu gören balıkçı pek sevinmiş; kendi kendine, "  şte çarşıda kazan-cılara satabileceğim bir şey buldum. Herhalde en az on dinar eder" demiş; küpü sallamaya ba  lam  ; ancak ne denli ağız olduğunu anlayınca, kendi kendine, "A  ıp içinde ne olduğunu görmem gerek! Onu torbama koyar, sonra götürür kazancılar çarşısına satarım" diye düşünmüş. Bıçağını eline alıp küpün ağızından kur  sunu sökünceye kadar uğraşmış; sonra da küpü tersine çevirmiş, içindekiler yere dökülsün diye sallamaya ba  lam  . Ancak küpten yere hiçbir şey düşmemiş; sadece yerden

1 Araplar, Hazreti Süleyman'ı iyi ve kötü ecinnilerin efendisi bilirler (M.)

göğün mavisine yükselen ve toprağa yayılan bir duman oluşmuş. Balıkçı çok şaşırmış. Sonunda, dumanın yayılması bitince yoğunlaşma başlamış; bir titreşim sonunda, ayakları yerde sürünürken, başı bulutlara değen bir ifrite dönüşmüş. Bu ifritin başı bir kubbe, ayakları direk, ağzı mağara, elleri dirgen, dişleri çakıl, burnu testi, gözleri meşale gibiymiş; saçları dağınık ve tozluymuş. Bu ifriti görünce balıkçı korkmuş. her yanı titreyerek dişleri birbirine kenetlenmiş; tükürüğü kurumuş ve gözleri ışıktan körleşmiş.

İfrit balıkçıyı görünce, “Tanrı'dan gayrı Tanrı yoktur, Süleyman da Tanrı'nın peygamberidir!” diye bağırılmış; ve balıkçıya seslenerek, “Ve sen, ey Süleyman, Tanrı'nın peygamberi! Beni öldürme, bir daha sana karşı gelmeyeceğim, emirlerine karşı çıkmayacağım!” demiş. Balıkçı, “Ey asi ve küstah dev! Ne cesaretle Süleyman'ın Tanrı'nın peygamberi olduğunu söylersin? Süleyman öleli bin sekiz yıl oldu; ve biz ahir zamandayız. Ya senin anlattığın öykü ne? Bu küpe nasıl girdin sen?” demiş. Bu sözleri duyan ecinni, balıkçıya, “Tanrı'dan başka Tanrı yoktur. Sana iyi bir haber vereyim balıkçı” demiş; balıkçı da, “Ne söyleyeceksin?” diye sormuş. İfrit, “Ölümünü! Hem de şu saatte... ve de en korkunç şekilde” diye yanıt vermiş. Balıkçı buna, “Bu haber için Allah layığını versin, ey ifritlerin sultanı” demiş; “Allah seni korumasın! Seni bizden ırak kılsın! Niye benim ölümümü istersin? Ölümü hak edecek ne yaptım ben? Seni küpten kurtardım, denizdeki zindanından azat ettim ve yeryüzüne çıkardım!” İfrit demiş ki, “Yeğ tuttuğun ölümü kendin beğen ve de ne biçimde öldürülmek istediğini söyle!” Balıkçı, “Böylesine bir cezayı hak edecek ne gibi bir suç işledim?” diye sormuş. İfrit, “Ey balıkçı. öykümü dinle bak!” demiş. Balıkçı da “Anlat öyleyse, ama kısa kes! Çünkü ruhum sabırsızlıktan ayak ucumdan çıkmak üzere” demiş.

Balıkçı ve İfrit
(J. G. Pinwell)

İfrit Küpten Çıkarken
(H. J. Ford)

Kral Süleyman ve Asi İfrit
(J. D. Batten)

İfrit anlatmaya başlamış:

”Bil ki ben asi ecinniyim. Davut'un oğlu Süleyman'a karşı çıktım. Adım Sakr el-Cinni'dir: Süleyman benim üzerime veziri Barkiya oğlu Asaf'ı gönderdi. Tüm çabalarım karşı ve vezir beni tuttu ve Süleyman'ın ellerine teslim etti. O anda burnum sür-tüldü, kendimi aşağılanmış hissettim. Beni görünce Süleyman, Tanrı'ya şükretti ve benden onun dinine girmemi ve emrine tabi olmamı istedi. Ama ben, reddettim. Bunun üzerine bu küpü getirtti ve beni hapsetti. Sonra ağzını kurşunladı ve yücelerin yücesinin adıyla mühürledi; ve iman etmiş afârite² emir verdi: Beni omuzlarına alarak denizin orta yerine atıverdiler. Denizin dibinde yüzyıl kaldım; içimden; *'Beni kim kurtarırsa onu serve-te boğacağım'* dedim. Ama yüzyıl daha geçti beni kimse kurtarmadı. İkinci yüzyıl bitince, kendi kendime, *'Beni kurtaracak olana, toprağın definelerini bulup vereceğim'* dedim. Ama beni kimse kurtarmadı. Böylece dört yüzyıl geçti; kendi kendime, *'Beni kurtaracak olana istediği üç şeyi vereceğim'* dedim. Ama beni kimse kurtarmadı. O zaman müthiş bir hiddete kapıldım kendi kendime, *'Şimdi artık beni kim kurtarırsa, onu öldürecek-ğim. Ama ona ölümünü seçme fırsatım da tanıyacağım'* dedim, işte tam bu sırada, ey balıkçı, sen gelip beni kurtardın. Hangi biçimde öldürülmeyi istiyorsun, söyle bakalım!” demiş.

İfritin bu sözleri üzerine, balıkçı, “Hey Yarabbi!” demiş; “Ne inanılmaz şey! Seni kurtarmak demek bana nasipmiş. Ey ifrit, gel beni affet, Allah da seni affetsin! Ama, beni öldürürsen, Allah da seni kahretmek için birilerini yoluna çıkarır” demiş. Bunu duyunca ifrit, “Ama seni öldürmek istiyorsam, bu sırf beni kurtarmış olmandan dolayıdır” demiş. Balıkçı da, “Ey ifritlerin şeyhi, sana iyilik yapanı kötülükle karşılayan doğru mu? Oysa

2 Afârit: İfrit sözcüğünün çoğulu (M.)

atasözleri hiç yalan söylemez.” Ve balıkçı bu konuda şu dizeleri okumuş:

Acının tadını tatmak istersen, herkesin derdine ortak ol! Kederini yatıştır! Yaşantıma yemin olsun ki, çakallar minnet bilmezler³. İstersen dene! Durumun Amr'ın anası Macir gibi olacaktır⁴.

Ama, ifrit ona, “Çok konuştun. Kesinlikle, senin ölmen gerektiğini bil!” O zaman balıkçı, kendi kendine, “Ben bir insanoğlundan başka bir şey değilim. O ise, bir ecinni; ama Tanrı bana tutarlı bir akıl vermiş; onu yok etmek için bir tertip bulmak, kurnaz bir hile hazırlamak isterim. Bakalım o da, sırası gelince kötülüğü ve kurnazlığıyla bir düzen kurabilecek mi?” demiş. Bunun üzerine ifrite, “Gerçekten benim ölümüne karar verdin mi?” diye sormuş; ifrit, “Hiç kuşkun olmasın!” yanıtını vermiş; o zaman balıkçı, “Süleyman'ın mührü üzerinde adı bulunan Tanrı adına, soruma doğru olarak cevap vermeni senden rica ediyorum” demiş. İfrit, Yüce Tanrı'nın adını işitince, çok heyecanlanmış ve şaşakalmış; ve “Sorabilirsin; ben de doğru olarak yanıt vereceğim” demiş. Bunun üzerine balıkçı, “Nasıl oluyor da, senin ancak elini ya da ayağını sokabileceğin küpe, tüm olarak sığabiliyorsun?” demiş; ifrit, “Acaba bundan kuşku mu duyuyorsun?” diye sormuş. Balıkçı “Doğrusu küpe girişini gözümle görmedikçe, buna asla inanmam!” demiş.

3 Mardrus'un İngilizce çevirisinde, buna ek olarak “Bunu almak için çakal yavrusunu beslemene hacet yok” ibaresi de yer almaktadır (Ç.)

4 Ahmet Nazif, taşbasmalı çeviride, bu öykünün tuzağa düşen çakalı salıveren birinin başına gelen felaketlerle ilgili olduğunu açıklar. Galland'a göre balıkçı aslında bu atasözlerine inanmaz; ancak ifritle karşılaştıktan ve onun kararlılığını gördükten sonra inanmaya başlar (Ç.)

Ancak o anda Şehrazat şafak söktüğünü görmüş, ruhsatlı konuşmasını kesmiş.

Ve Dördüncü Gece Olunca

Sözünü sürdürmüştü:

Bildiğime göre, ey bahtı güzel şahım, balıkçı ifrite “Sana asla inanmam. Ta ki, küpe girdiğini gözlerimle görmüş olayım!” deyince; ifrit sarsılmış, silkinmiş ve yeniden göğe yükselen bir duman olmuş; sonra da sıkışmaya ve nihayet yavaş yavaş küpe yerleşmeye başlamış. Bunun üzerine balıkçı, hemen üzerinde Süleyman'ın mührü olan kurşun tıpayı almış ve küpün ağzını tıkamış. Sonra da ifrite seslenmiş: “Hey oradaki! Ölmek için, ölüm tarzını seç! Yoksa seni denize fırlatacağım; ve de kıyıda bir ev yaptırıp seni avlamak isteyenleri engelleyeceğim. Onlara, *'Burada, kim kendisini kurtarırsa, kurtulur kurtulmaz kendisini kurtarana ölüm çeşitleri sayarak hangi türden ölmek istediğini soran bir ifrit var'* diyeceğim” demiş. İfrit, balıkçının sözlerini işitince küpten çıkmaya çalışmış, ama başaramamış; ve de Süleyman'ın mührüyle kurşun tıpa altında hapsedilmiş olduğunu anlamış.

O zaman, balıkçının kendisini, ifritlerin en zayıfından en kuvvetlisine kadar hiçbirinin kurtaramayacağı bir zindana atmış bulunduğunu fark etmiş. Sonra balıkçının kendisini deniz kıyısına doğru götürdüğünü anlayınca, ona “Hayır, hayır!” demiş. Balıkçıysa, “Böyle gerekli, böyle gerekli!” demiş. O zaman ecinni, koşullarını gevşetmeye başlamış ve alçakgönüllülükle, ona: “Ey balıkçı, bana ne yapacaksın?” diye sormuş. O da, “Seni denize atacağım. Çünkü sen orada beş yüz yıl kaldıysan⁵ ben

5 Daha önce ifrit, küp içinde 500 yıl hapis kaldığını anlattığı halde, Mardrus'un ve onu

kıyamet gününe kadar kalman için tertibat alacağım. Allah'ın seni korumasını istiyorsan, sen de beni koru! Beni öldürme ki, Tanrı da seni öldürmesin!” diye sana yalvarmadım mı? Oysa sen, benim yalvarışlarıma kulak asmadın, alçakça davrandın!” demiş; ve eklemiş: “İşte şimdi Allah seni benim ellerime terk etti; sana, vicdan azabı duymadan istediğimi yapabilirim.” İfrit, “Bana küpü aç! Seni iyiliklere boğayım!” deyince balıkçı, “Yalan söylüyorsun sen! Hey lanet olasıca!” demiş ve de; “Zaten senin ile benim aramda Kral Yunan'ın veziri ile Tabip Rûyan arasındaki olay aynen geçiyor” diyerek eklemiş...

İfrit, “Bu Kral Yunan'ın veziri ve Tabip Rûyan kimdi? Nedir Kral Yunan'ın bu öyküsü,” deyince;

Kral Yunan'ın Veziri ile Hekim Rûyan'ın Öyküsü

Balıkçı anlatmaya başlamış:

”Bilesin ki ey ifrit, akıp giden eski zaman içinde ve birbirini izleyen çağlarda, Rum ellerinde, Fars kentinde, Yunan adlı bir kral varmış, Zenginmiş, kudretliymiş; ordulara, hatırı sayılır güçlere hükmedermiş; ve her ülkeden hükümdarlarla dostça geçinirmiş. Ancak bedeni, hekimleri ve bilginleri umutsuzluğa düşürmüş olan bir cüzzamla dertliymiş. Ne ilaçlar, ne haplar, ne merhemler onu şifaya kavuşturuyor; hiçbir hekim derdine çare bulamıyormuş. Günün birinde Rûyan adlı ihtiyar bir hekim, Kral Yunan'ın kentine gelmiş; bu hekim Rumca, Farsça, Latince, Arapça ve Süryanice kitapları okuyup bilgi edinmiş; tıp ve yıldız bilimi üzerinde incelemelerde bulunmuş; bunlarla ilgili kuramlar ve kaideleri ve yıldızların olumlu ve olumsuz etkilemelerini çok iyi bilirmiş; bitkiler, yaş ve kuru otlar ve bunların iyi ve kötü etkileri üzerinde de bilgi sahibiymiş. Ayrıca felsefe ve her türlü tıp bilimi ile başkaca fenler üzerinde de incelemelerde bulunmuş imiş. Bu hekim kente gelince, daha birkaç gün geçmeden, kralın öyküsünü ve Allah'ın takdiri gereği cüzzamdan çektiklerini ve de tüm hekim bilginlerin tedavilerinden bir sonuç alınamamış olduğunu öğrenmiş. Bunu öğrenince, o geceyi düşünerek geçirmiş. Ama, ertesi gün, Tanrı'nın değerli mücevheri güneş dünyayı selamlayıp ortalığı aydınlatınca, uyanmış. En iyi giysilerine bürünerek Kral Yunan'ın huzuruna çıkmış. Yere kadar eğilerek kralın karşısında yeri öpmüş. Kralın kudretinin

uzun ömürlü olmasını ve Allah'ın inayetiyle iyilikler dilemiş. Sonra sözünü sürdürerek kendisinin kim olduğunu anlatmış. Ve de “Efendim, bedeninde bulunan hastalığı öğrendim; ve hekimlerin çoğunun derdine çare bulamadığını duydum. Bundan dolayı seni iyileştirmeye geldim. Sana ilaç içirecek ya da bedenine merhemler süreceğim değilim!” demiş. Bu sözleri duyan Kral Yunan çok şaşırarak ve “Bunu nasıl yapacaksın, bilmiyorum ama, beni iyileştirirsen, Tanrı şahidim olsun, sana ve seni izleyecek sülalene yeterince servet bağışlar; tüm dileklerini yerine getirmeleri için buyruklar veririm; sen de benim musahibim¹ ve dostum olursun” demiş; sonra da ona hilat² giydirmiş; armağanlar vermiş ve “Gerçekten sen, ilaçsız, merhemsiz benim hastalığımı iyi edebilir misin?” diye sormuş. Hekim de, “Evet, kesinlikle!” Bedenine hiçbir ağrı ve zahmet vermeden, seni iyi ederim” demiş. Kral görülmedik bir şaşkınlıkla ona “Ey hekim-başı, bunu hangi gün ve saatte gerçekleştireceksin? Bir an önce işe giriş çocuğum!” demiş. Hekim de “Duyduk ve itaat ettik!” diye yanıt vermiş.

Bunu izleyerek kralın huzurundan ayrılmış; kitaplarını, ilaçlarını ve kokulu bitkilerini yerleştireceği bir ev kiralamış. Sonra ilaçlarından, bitkilerinden tertipler yaparak bunları sap kısmını oyduğu bir çomağın içine doldurmuş, sonra da elinden geldiğince bir de top yapmış, işini bitirince, ertesi gün, kralın huzuruna çıkmış ve karşısında eğilerek yeri öpmüş. Sonra ona, ertesi gün meydana gitmesini ve kendisini orada beklemesini söylemiş.

Ertesi gün oyun meydanına giden krala, emirleri, mabeyinciler³, vezirler ve krallığın diğer önemli kişileri eşlik etmiş. Meydana

1 *Musahib*: Sohbet arkadaşı.

2 *Hilat*: Değerli bir giysi.

3 *Mabeyinci*: Padişahların dışarıyla olan ilişkilerine bakan, buyruklarını ilgililere bildiren, bazı kişilerinin dileklerini kendisine ileten kişi.

henüz yeni ulaşmışlarken, Hekim Rûyan çıkagelmiş ve krala, orada silahşorlarından seçeceği birkaçıyla at üzerinde top oynamasını önererek, “Bu sopayı al ve sıkı sıkı tut ve bununla topa vur! Bu oyunu tüm avcun ve bedenin terleyesiye kadar sürdür. Böylece ilaç avcundan tüm vücuduna geçerek dağılacak. Terleyip ilacın bedenini etkilemesine değin zaman geçince sarayına dön, hemen hamama girip yıkan! Kendini iyileşmiş bulacaksın. Şimdi Tanrı'ya emanet ol!” demiş.

Kral Yunan, hekimin verdiği sopayı alıp seçtiği silahşorlarla top oynamaya başlamış. Silahşorlar da atlarının üzerinde topu atıp kralın vurmasını sağlayarak onunla birlikte bu oyunu sürdürmüşler. Kral, topun peşine düşerek, ulaşınca ona şiddetle vurmaya üzere at koşturmuş; elindeki sopayı da sıkı sıkıya tutuyormuş. Bu biçimde sopa vurmayı, avucu ve tüm bedeni terden sıırıslık oluncaya kadar sürdürmüş. Böylece, ilaç avcundan sızarak bütün bedenine yayılmış. Hekim Rûyan ilacın etki sağladığını anlayınca, kralın hemen saraya dönmesini ve hemen hamamda yıkanmasını önerdiği için; kral da hemen dönüp kendisine hamamı hazırlamalarını emretmiş, Halı sericiler ve köleler, acele koşuşup, halıları serip giysileri ve havluları yerine koyunca, kral hamama girmiş ve hamamın özel bölmesinde giyinip dışarı çıkınca, atına atlayıp sarayına dönmüş ve orada uyumuş.

Kral Yunan'ın durumu böyleyken, Hekim Rûyan da evine gidip yatmış. Ertesi sabah uyanınca saraya gitmiş: Kralın huzuruna çıkıp kabulünü dilemiş. Kral onun içeri alınmasını buyurmuş; hekim huzura gelince eğilerek yeri öpmüş ve ağır ağır şu kasideyi okumaya başlamış:

Kral İyileşmek Amacıyla Oyun Oynarken
(Louis Rhead)

Hitabet, baba olarak seni seçse idi; çiçek açar ve bir daha başkasını seçmezdi. Ey ı ışık saçan yüzü meşale- nin alevini körleten! O parlak yüzün sönmeden ı ışık saçıp dursun! Zamanın çehresinde çizgiler belirleyin- ceye kadar. Bulutun tepeleri sarıp yağmura dönüştüğü gibi; sen de cömertliğinle kapla benim her yanımlı! Yaptıklarınla zaferin tepelerinde yer tut! Bahtın, hiç- bir dileğine karşı çıkmadığı sevgilisi ol!

Bu kasideyi duyunca, kral ayağa kalkmış ve sevecenlikle he- kimin boynuna sarılmış. Sonra onu yanına oturtmuş ve şahane hiatlar armağan etmiş.

Gerçekten kral hamamdan çıkınca, bedenine bakmış ve cüzzam- dan hiçbir iz kalmadığını görmüş; vücudu sanki saf gümüşe dönmüş. O zaman en coşkun bir sevinçle mutluluk duymuş; göğsünün daralması geçmiş, ferahlamış. Sabahleyin yataktan kalkınca, divana girmiş; tahtına oturmuş. Mabeyinciler ve kral- lığının ileri gelenleri, sonra da Hekim Rûyan içeri girmişler. İşte bu sırada kral ayağa kalkıp ona yanında yer göstermiş. Bunun üzerine ikisine sofra serip bütün gün yiyecekler: içecekler sun- muşlar. Akşam olunca, kral hekime hiatlar ve diğer armağanlar- dan gayri iki bin dinar vermiş; sonra da kendi özel bineğiyle evine dönmesine ruhsat tanımış.

Hekim ayrıldıktan sonra, onun hekimlik mesleğindeki marifetini hayranlıkla hatırlamaktan kendini alıkoyamamış; ve de “Beni merhem falan sürmeden, bedenimin dışından iyileştirdi; Allah için bilimin yücesine ulaşmış bir hekim! Bu adamın iyiliğini armağanlarla karşılamam ve onu bir nedim ve sevecen bir dost olarak her zaman yanımda tutmam gerekir” demiş. Ve Kral Yunan, bedenini sağlıklı ve tüm hastalıktan arınmış görerek,

bütün sevinciyle mutlu, yatıp uyumuş.

Ertesi sabah kalkıp tahtına oturduğu zaman ulusun ileri gelenleri yöresini sarmış; emirler ve vezirler sağına soluna oturmuş. Hekim Rûyan'ı sormuş; o da gelip önünde yer öpmüş. Onu gören kral, ayağa kalkıp ona yanında yer göstermiş; onunla oturup yemek yemiş; uzun bir ömür dileyerek hilatlar ve daha başka şeyler armağan etmiş. Sonra, gün batıncaya kadar konuşmalarını sürdürmüş ve ona ödül olarak beş hilat ve bin dinar daha vermiş. İşte hekim, krala hayırlar dileyerek evine döndüğü zaman durumu böyleymiş.

Sabah olunca kral, saraydan çıkıp divana gelmiş; yöresini yine emirler, vezirler, mabeyinciler sarmış. Vezirlerin içinde berbat görünüşlü, uğursuz yüzlü ve kem gözlü, korkunç, iğrenç biçimde hasis, yüreği hırs, kıskançlık ve kinle taşlaşmış biri varmış. Bu vezir, kralın Hekim Rûyan'ı yanına oturttuğunu ve ona her türlü yakınlık ve cömertlik gösterdiğini görünce kıskanmış ve gizlice onun yok edilmesini kararlaştırmış; atasözünün de belirttiği gibi, “Hırslı önüne gelene saldırır; hırslının yüreğinde zulüm pusu kurar; kuvvetlenince bunu açığa vurur, zayıfken içinde uyutur”. Bu vezir, Kral Yunan'ın yanına yaklaşıp eğilip yeri öpmüş ve “Asrın ve zamanın kralı! Sen ki kullarına cömertliğiyle yaşam sağlarsın; yüreğimde korkunç ağırlığı olan bir duygu var; bunu sana açıklamazsam, kendimi gerçekten sadık bir kul değil, bir zina çocuğu gibi hissedeceğim. Bana izin verirsen bunu sana açıklarım” demiş. Vezirin sözlerinden içi kararan kral, ona, “Nedir söyleyeceğin?” diye sormuş; Vezir de, “Ey azametli kralım, eskiler '*Kim ki, bir işin sonunu ve bunun yaratacağı kötülükleri görmezse, talih denen şeyi kendine dost bilmesin!*'” demişler. Ben de kralım, senin saltanatını söndürmekten başka bir şey düşünmemekte olan düşmanına ödülleri yağdırarak, lütuflarla donatarak, taşıyamayacağı kadar cömertlik göstererek yanı-

makta olduğunu görüyorum; ve bu yüzden, kralım için büyük endişeler duyuyorum” demiş. Bu sözleri duyan kral, son derece bunalmış, rengi atmış ve “Lütüflanmla donattığım halde bana düşman olduğunu iddia ettiğin bu kişi kimdir?” diye sormuş. Vezir, “Hekim Rûyan'dan söz ediyorum” demiş. Kral ona, “Sözünü ettiğin kimse benim iyi bir dostumdur; benim için insanların en değerlisidir. Çünkü o bana elimde tutarak cüzzamdan kurtulmamı sağlayan bir şey verdi. Başka hekimler benden umutlarını kesmişlerdi. Bu zamanda Batı'da olduğu gibi Doğu'da da onun gibisi yoktur. Böyleyken nasıl oluyor da sen, onun hakkında bu gibi şeyler söylemeye cüret ediyorsun? Ben- se, bugünden başlayarak ona güvenceler vermek ve aylık bin dinar tutarında maaş bağlamak istiyorum. Aslında krallığımın yarısını ona bağışlasam, onun için pek fazla bir şey yapmış olmazdım. İnaniyorum ki, sen bunları kıskançlığından söylüyor- sun, tıpkı vaktiyle işittiğim Şah Sindbad'ın öyküsünde olduğu gibi” demiş.

O anda, Şehrazat, ansızın sabah olduğunu fark etmiş ve anlatı- sını kesmiş.

Bunu gören Dünyazat, ona “Ablacığım, anlattıkların ne kadar tatlı, kibar, zarif ve saf!” demiş. Şehrazat da, “Eğer şah beni bağışlar da, hayatta kalırsam, ikinize anlatacaklarım yanında bunlar nedir ki?” demiş. Şah, bunu duyunca, kendi kendine, “Vallahi! Gerçekten harika olan öyküsünün sonunu dinlemeden onu öldürmem!” demiş. Sonra geceyi, sabaha kadar birbir- lerine sarılarak birlikte geçirmişler. Sabahleyin şah, divana gitmiş; divan halkla dolunca, gün batasıya kadar tayinler; azil- ler yaparak, yöneterek, askıda kalan işleri bitirerek adalet dağıt- maya başlamış. Sonra divan dağılmış, şah da sarayına dönmüş. Gece yaklaştınca, vezirin kızı Şehrazat ile her zamanki ilişkisini

kurmuş.

Beşinci Gece Olunca

Şehrazat anlatmaya başlamış;

İşittim ki, ey bahtı güzel Şahım, Kral Yunan vezirine, “Ey vezir, hekime karşı kıskançlık duygularına kapılma! Sen, onu öldürmemi, sonra da şahinini öldürdükten sonra pişmanlık duyan Şah Sindbad gibi bundan pişman olmamı istiyorsun!” demiş. Vezir; “Bu nasıl olmuş?” diye sorunca, kral ona şu öyküyü anlatmış:

Şah Sinbad'ın Şahini

Bir zamanlar Fars şahlarının içinde eğlenceye, bahçelerde gezmeye ve her türlü ava çok meraklı bir şah varmış. Onun kendi eliyle yetiştirdiği ve gece gündüz terk etmeyip bileğinde tünettiği bir de şahini varmış; ava gittiği zaman onu birlikte götürür; boynuna astığı ufak bir altın taştan su içmesini sağlarmış. Bir gün sarayında otururken, kuşların bakımıyla ilgilenen görevli çıkagelmiş ve ona, “Ey yüzyılların şahı, sanırım ava gitmenin tam zamanı!” demiş. Bunun üzerine şah hazırlıklara başlamış, şahini de eline almış, yola çıkılmış; av ağlarının gerili bulunduğu küçük bir vadiye gelinmiş. Birdenbire ağa bir ceylan düşmüş. Bunu gören şah, “Kim bu ceylanın kendi yanına yaklaştığını görür ve kaçırsa, onu öldürürüm!” demiş. Sonra ceylanı saran av ağını çekip şaha doğru yaklaştırmaya başlamışlar. Ceylan ön ayaklarını göğsüne yaslayarak, yere dayayıp arka ayakları üzerinde dikilerek, sanki şahın önündeki yeri öpmek ister gibi durmuş. Bunun üzerine şah, eğilerek, ceylanı ürkütmek için ellerini çırpmış; ceylan da şahın başı üstünden sıçrayarak uzaklara doğru koşmaya başlamış. Şah maiyetine dönüp baktığında birbirlerine göz kırpmakta olduklarını görmüş ve vezirine, “Bu askerlere ne oluyor, böyle göz kırpıp duruyorlar?” diye sormuş; vezir de, “Sizin ceylanı kaçıranı öldüreceğinize dair ettiğiniz yemini hatırlatıyorlar birbirlerine!” yanıtını vermiş. Şah da, “Doğru! Öyleyse bu ceylanı izleyip yakalamamız gerek!” diyerek ceylanın izi üzerinde at sürmüş; şahin, gaga vurup ceylanın gözlerini oymuş, onu şaşırtmış; şah da topuzuyla vurarak ceylanı yere devirmiş. Sonra attan inip onu boğazlamış ve derisini yüzüp hayvanın terkisine bağlamış. O sırada sıcak bastırmış; bulundukları yer çöllük, kurak ve susuzmuş. Şah da atı da susamışlar. Şah dönüp oracıkta gövdesinden yağ gibi koyu bir su akan bir ağaç

görmüş. Elleri deri eldivenlerle kaplı olan şah, şahinin boynundan taşı alıp onu bu suyla doldurmuş ve kuşun önüne koymuş; ama kuş pençe vurarak taşı devirmiş. Şah taşı ikinci kez doldurmuş ve kuşun susamış olduğunu düşündüğünden bir kez daha onun önüne koymuş; ancak şahin ikinci kez pençe vurup taşı devirmiş. Şah kuşa içerlemiş; ama, yine de taşı üçüncü kez doldurarak, bu kez ata su vermek istemiş; şahin kanadını çarparak taşı tekrar devirmiş. Bunu gören şah, “Allah belanı versin uğursuz kuş!” diye haykırmış, “Benim içmemi engelledin; kendini de mahrum ettin, atı da”¹ demiş; kılıcıyla şahine vurup iki kanadını kesmiş. Şahin de başını kaldırmış ve hareketleriyle âdetâ, “Bak, ağaçta ne var!” demek istemiş. Şah başını kaldırıncâ ağacın üzerinde bir yılan görmüş; ağaçtan süzülen de onun zehri imiş. Bunu anlayan şah, şahinin kanatlarını kestiğine pişman olmuş. Sonra kalkıp atına binmiş; birlikte ceylanı alıp götürmüş ve sarayına ulaşmış. Ceylanı aşçının önüne atmış, ve “Al şunu pişir” demiş. Sonra da kolunun üzerinde şahinle tahtına oturmuş; ancak pek az zaman sonra şahin bir kez hıçkırdıktan sonra ölmüş. Bunu gören şah, hayatını kurtaran şahini öldürmüş bulunduğundan dolayı acı duyarak matem çılgınlıkları koparmış.

Şah Sindbad'ın öyküsü işte budur.

Vezir, Kral Yunan'ın anlattığı öyküyü işitince, ona, “Ey azametli kralım” demiş; “Kötü sonuçlarını görebileceğin ne gibi fenalık yaptım bugüne kadar? Sana karşı duyduğum saygıdan ve sevgiden dolayı bunu söylüyorum. Söylediklerimin gerçek olduğunu sonra anlarsın. Beni dinlersen kurtulursun. Yoksa şahlardan bir şahın oğlunu aldatan hilekâr vezir gibi ölürsün!” demiş.

1 Mardrus, çevirisinde şahın kuşa iki kez su içirmek istediğini açıklamışsa da; bardağı ilkin kendisi için, son kez de atı için doldurduğu anlaşılıyor (Ç.)

Şehzade ile Gulyabani

Söz konusu şahın, ava ve at sürmeye meraklı bir oğlu, bir de veziri varmış. Bu şah vezirine, nereye giderse oğlundan ayrılması için emir vermiş. Bu oğul, günlerden bir gün, at sürüp ava gitmiş; onunla birlikte babasının veziri de saraydan ayrılmış. İkisi birlikte yol alırken, önlerine canavar görünümlü bir hayvan çıkmış. Vezir şehzadeye, “Atını sür, bu garip hayvanı izle!” demiş. Şehzade de hayvanı gözden yitirinceye kadar izlemiş; ve birdenbire hayvan çölde yitip gitmiş. Şehzade çok şaşırılmış; ve nereye gideceğini bilemediği bir sırada, yolun başında ağlayan genç bir köle kız görmüş. Şehzade ona, “Sen kimsin?” diye sormuş; kız da, “Hint padişahlarından birinin kızıyım. Ormanda kervanla yol alırken, uyuma arzusu beni sardı; farkında olmadan atımdan düşmüşüm. Sonra kendimi yapayalnız ve çok şaşırılmış olarak burada buldum” demiş. Şehzade bu sözleri duyunca, acıma duygusuyla sarsılmış ve onu alıp atının tergisine yerleştirdikten sonra yola koyulmuş. Terk edilmiş bir harabeden geçerken, köle ona, “Efendim, şuracıkta hacetimi görebilir miyim?” deyince, şehzade onu attan indirmiş; sonra da geciktiğini görünce, ağırdan alıyor sanarak ardından gidince, bir de ne görsün: genç kız sandığı bir gulyabani değil miymiş! Onu, çocuklarına şöyle söylerken duymuş: “Yavrularım, size bugün iyice besili bir genç adam getirdim.” Onlar da kendisine, “Anneciğim, onu bize getir! Yiyip iyice karnımızı doyuralım!” diyorlarmış. Şehzade bu sözleri duyunca, öldürüleceğini anlamış; her yanı titremiş, yaşamı için dehşete düşmüş ve geri dönmüş. Gulyabani ininden çıktığında, onu bir tabansız gibi korkmuş, titremeler içinde görünce ona, “Böyle korkacak ne var?” demiş; şehzade de, “Korktuğum bir düşmanım var” yanıtını vermiş. Gulyabani ona, “Sen bana bir şehzade olduğunu söylemiştin” deyince; o

Prens ve Gulyabani
(J. G. Pinwell)

Prens Ogre'nin Tuzağına Düşerken
(H. J. Ford)

da, “Evet, doğru!” yanıtını vermiş. Kız da, “Öyleyse, onu engellemek için düşmanına neden biraz para vermiyorsun?” diye sormuş; şehzade, “Parayla falan gözü doymuyor ki, ancak ölümle yetinir! Bundan dolayı yaşamımdan endişe ediyorum, ben kötü talihimin kurbanıyım” diye yanıt vermiş; O zaman kız da, “Eğer öyleyse, düşmanına karşı Allah'a yalvarmaktan başka çaren yok. O seni tüm korktuğun bela ve kötülüklerden korur” demiş. Bunu duyan şehzade, başını göğe kaldırıp: “Sen ki, başı sıkışıp sana sığınanlara yardım edersin; ben de düşmanlarım üzerinde muzaffer olmak için sana sığınyorum. Kaldır onları Tanrım, yolumun üzerinden!” diye yakarmış.

Gulyabani bu yakarışı işitince gözden kaybolmuş. Şehzade, şah babasının yanına varınca; ona, vezirin kötü nasihatini anlatmış; o da vezirin öldürülmesine hükmetmiş.

(Bunu izleyerek Kral Yunan'ın veziri sözünü şöyle sürdürmüştü):

”Ey şahım, sen bu hekime arka çıkarsan, o seni ölümlerin en kötüsüyle öldürecektir. Sen onu lütuflarınla donatsan da, dost olarak kabul etsen de, yine de ölümünü hazırlayacaktır. Elinde tuttuğun bir şeyle bedeninin dışını saran bir hastalıktan seni kurtarmasının nedenini anlamıyor musun? Bunun sırf tutacağın ikinci bir şeyle ölümüne yol açmak için olduğuna inanmıyor musun?” Bunu duyan Kral Yunan, “Doğru söylüyorsun! Senin düşündüğün gibi yapılmış olabilir, ey uz görüşlü vezirim!” demiş “Bu hekimin beni öldürmek için gizlice gelmiş bir casus olması pek mümkündür. Gerçekten elimde tuttuğum bir şeyle beni kurtarmışsa, örneğin koklatacağı bir şeyle de pekâlâ beni öldürebilir.” Sonra Kral Yunan vezirine, “Ey vezir, onu ne yapmalıyız?” diye sormuş. Vezir, “Hemen birini kaldığı yere gönderip onu çağırtmalı! Buraya geldiğinde boynunu vurdurmalı! Böylece kötülüklerini durduracak, sıkıntıdan kurtulup rahatlaya-

caksın! O sana ihanet etmeden, sen ona yapacağını yap!” demiş. Kral Yunan, “Doğru söylüyorsun, ey vezir!” demiş. Sonra he-
kimi çağırtmış; hükümdarın kendi hakkında ne düşündüğünü
bilmeyen hekim kıvançla huzura girmiş. – Şairin dizelerde
anlattığı gibi:

*Ey bahtın darbelerinden korkan kişi rahatla! Bilmez-
sin ki, her şey dünyayı yaratan Tanrı'nın elindedir. Zi-
ra yazılan yazılmıştır, asla bozulmaz! Yazılmamış olan
içinse hiç korkmamalıdır. Ve sen Tanrım, seni övme-
den geçen bir günüm olabilir mi? Yoksa, ahenkli üslu-
bumun ve şairce dilimin şahane verisini başka kime
harcardım? Ellerinden kabullendiğim her yeni arma-
ğan, Tanrım, bir öncekinden daha güzel, hem de isten-
meden gelir. Böyleyken nasıl olur da senin görkemini,
tüm görkemini, kendi içimde ve halk içre övmem! Ama
itiraf etmeliyim, ağzım yeter güzellikte övgüler düze-
miyor; sesim sana ilahiler söyleyecek kadar tatlı, sır-
tım da verdiğin nimetleri taşıyacak kadar güçlü değil!
Ey Allah'ın kulu, şaşkınlık içindeyken, meseleni, tek
bilge olan Tanrı'ya bırak ve artık yüreğine insandan
yana girecek dertlerden korkma! Ve de bil ki, hiçbir
şey senin iradenle oluşmaz; sadece Bilgelerin Bilgesi
olan Tanrı'nın iradesiyle oluşur. Asla umutsuzluğa ka-
pılma! Tüm dertlerini, tüm kaygılarını unut ! Bilmez
misin ki kaygılar, en sağlam, en güçlü yürekleri yıpra-
tır? Öyleyse, bırak her şeyi! Tek düzenleyicinin karşı-
sında kurduğumuz düzenler kudretsiz köle düzenlerin-
den başka bir şey değildir. Bırak geçip gitsinler! Sü-
rekli mutluluğu tatmaya bak!*

Hekim Rûyan huzuruna geldiği zaman kral ona, “Seni niçin huzuruma çağırdığımı biliyor musun?” diye sormuş. Hekim, “Bilinmeyi kimse bilmez; ancak Yüce Tanrı bilir!” demiş. Kral, ona, “Seni öldürmek, ruhunu bedeninden ayırmak için çağırttım” demiş. Bu sözleri işiten Hekim Rûyan, görülmedik bir heyecanla sarsılmış; ve “Kralım, beni niçin öldüreceksin? Acaba ne gibi bir kusur işledim?” diye sormuş. Kral, ona “Senin bir casus olduğun ve beni öldürmek için gelmiş bulunduğun söyleniyor. Böyle olunca, sen beni öldürmeden, ben seni öldüreceğim” yanıtını vermiş. Sonra celladı çağırtmış ve ona, “Bu hainin boynunu vur, bizi belasından kurtar!” demiş. Hekim, “Beni bağışla ki, Tanrı da seni bağışlasın! Beni öldürtme, yoksa Tanrı da senin canını alır!” diye yakarmış.

Sonra ey ifrit, benim sana yalvardığım, ama dinlemediğin; aksine ölümümü istemekte ısrar ettiğin gibi, o da yakarılarını krala tekrarlamış!

Sonunda Kral Yunan, hekime, “Seni öldürtmedikçe güven bula-mayacağım, rahata kavuşamayacağım. Çünkü senin, elime aldığım bir şeyle beni kurtardığın gibi, koklatacağın bir şeyle ya da bir başka yolla, beni öldüreceğine kuvvetle inanıyorum,” Hekim ona, “Efendimiz, benim ödülüm bu mu olacaktı, sen iyiliği, kötülükle mi karşılırsın?” demiş. Ama kral, ona, “Senin gecikmeden ölmen gerekiyor!” demiş. Hekim, kralın kendi ölümünü kesin olarak istediğini iyice anlayınca, ağlamış ve layık olmayanlara hizmet etmenin verdiği üzüntüyle kahrolmuş,

Bu konuda şair demiş ki:

Genç ve çılgın Maymune, tüm ruh yüceliğinden yoksundu gerçekte! Ama, babasının, aksine, göğsü merhamet, yüreği iyilikle doluydu. Ve de bakın ona! Elinde meşale olmadan yola çıkmaz; böylece yürürken sokağın çamurundan, yolların tozundan ve tehlikeli kaymalardan sakınırdı.

Bunu izleyerek cellat ilerlemiş; hekimin gözlerini bağlamış; sonra palasını çekerek krala, “İzninle!” demiş. Ancak hekim sürekli ağlıyor; krala da “Beni koru ki Allah da seni korusun! Beni öldürme ki, Allah da senin canını almasın!” deyip duruyormuş. Ve de şairin şu dizelerini okuyormuş:

Kendi kendime verdiğim öğütler yerini bulmadı; oysa cahillerin öğütleri başarı sağladı. Bense sadece hoşgörüden nasibimi aldım. Bu yüzden, eğer yaşayacak olursam, kendime öğüt vermekten sakınacağım! Ölürssem eğer, benim başıma gelen, başkalarının dillerini tutmaları için örnek oluşturacak!

Sonra, krala, “Benim ödülüm bu mu olacaktı? Sen bana vaktiyle bir timsahın davrandığı gibi davranıyorsun” demiş. Bunu duyan kral, “Bu timsah öyküsü de nedir?” diye sorunca; hekim ona, “Bu durumda iken sana bunu anlatmam olanaksız” demiş; “Allah aşkına, beni bağışla, Tanrı da seni bağışlasın” diye eklemiş; ve sonra yeniden gözyaşlarına boğulmuş. O sırada kralın gözdelelerinden birileri ayağa kalkarak, “Efendimiz, bu hekimin kanını bize bağışla! Çünkü biz onun sana karşı kusur işlediğini hiç görmedik; aksine, başka hekimlerin ve bilginlerin çare bula-

madığı derdinden seni kurtardığını gördük!” Kral onlara, “Siz bu hekimin öldürülmesinin nedenini bilmiyorsunuz” demiş: “Onu bağışlarsam; ben, çaresiz kahrolacağım. Çünkü elime bir şey vererek beni ölümden kurtaran kimse, koklayacak bir şey vererek beni öldürmeye de kadirdir. Böylece, ben onun ölümle elde edeceği bir bedel uğruna beni öldürmesinden korkuyorum. Zira, bu kişinin, buraya beni öldürmek için gelmiş olması mümkündür. Onun için ölmesi gerekli. Böylece kendi başıma korkusuz yaşarım” demiş. Bunu duyan hekim, yine “Beni bağışla ki, Tanrı da seni bağışlasın! Beni öldürme, yoksa Allah da senin canını alır!” demiş.

Ve ey ifrit, hekim, kralın, çaresiz, kendisini öldürtmek zorunda bulunduğundan emin olunca; ona, “Efendimiz, eğer ölümüm gerçekten zorunlu ise, bana bir süre tanı ki, evime gideyim! Bütün işlerimi yoluna koyayım! Ana-babama, komşularıma, cenazemi kaldırmaları için talimat vereyim! Ve özellikle tıpla ilgili kitaplarımı birilerine armağan edeyim!” demiş; “Bir de bir kitabım var ki, gerçekten alıntıların alıntısı ve '*Ender-i nadi-rat*'tandır¹, onu size armağan olarak vermek istiyorum; kitaplığınıza itinayla saklayın diye!” Bunu duyan kral, hekime, “Nedir bu kitap?” diye sormuş; o da, “Değer biçilmez şeyler içerir. Açıkladığı sırlardan pek önemli olmayan biri şu: Başımı vurdursan, kitabı aç ve sayarak üç sayfa çevir; sonra soldaki sayfadan üç satır oku! Kestirdiğin baş sana seslenecek ve ona soracağın her soruyu yanıtlayacaktır!” demiş. Bu sözleri duyan kral şaşkınlıktan şaşkınlığa düşmüş; sevinçten ve heyecandan titremiş ve “Ey hekim, senin başını vurdursam da konuşacak mısın?” diye sormuş. Hekim de, “Evet, gerçekten öyle, efendim! Kitapta, bu hayret verici şey de yazılı!” demiş. Bunun üzerine kral ona gitmesi için izin vermiş; ancak adamlarını da yanına

1 Güç bulunanın en güç bulunanı (Ç.)

katmış. Hekim bir-iki gün içinde işlerini görmüş. Sonra yeniden kralın huzuruna çıkmış. Buraya emirler, vezirler, mabeyinciler ve naiplerle krallığın tüm önde gelenleri de gelmiş; divan (her renkten ve biçimden giysilerle) çiçek dolu bir bahçeye dönmüş. O sırada, hekim, divana girmiş ve kralın önünde ayakta durmuş; elinde eski bir kitap ve içinde bir tür toz bulunan bir sürme kutusu taşıyormuş. Sonra oturmuş ve “Bana birisi bir tabak getirsin!” demiş; sonra da tozu tabağa dökerek tabana yaymış; ve “Ey kral! Bu kitabı al! Ama başımı vurmadan önce kullanma; başım vurulunca, onu, içinde toz bulunan şu tabağa koydur! Kanımı dindirsinler! Sonra kitabı aç!” demiş.

Hekim Rûyan İdam Edilirken
(Louis Rhead)

Ancak kral acelesi yüzünden onun söylediklerini pek dinle-memiş. Kitabı almış ve sayfaların birbirine yapışık olduğunu görmüş; parmağını ağzına koyup tükürüğüyle ıslatmış; ve ilk sayfayı açmayı başarmış. İkinci, üçüncü, sayfalar için de aynı hareketi tekrarlamış; ve her seferinde sayfalar büyük bir güçlük-le açılmış; sonra okumaya çalışmış; ama sayfalar üzerinde hiçbir yazı yokmuş. Kral, “Ey hekim, burada yazılı bir şey yok!” de-miş. Hekim, “Aynı tarzda açmaya devam et!” demiş; kral da yaprakları çevirmeye devam etmiş. Ancak daha birkaç dakika geçmemiş: O anda kralın kanına zehir işlemeye başlamış; çünkü kitap zehirli imiş. Kral, müthiş titremeler içinde yere düşmüş, ve “Zehirlendim, zehirlendim!” diye haykırmaya başlamış.

Hekim Rûyan, ona seslenerek şu dizeleri okumaya başlamış.

Şu yargıçlar! Yargılar ya, bazen kendi yetkilerini aşarak tüm adaleti bir yana bırakırlar! Bununla birlikte, efendim, adalet vardır! Zamanı gelince, onları da yargırlarlar. Eğer dürüst ve iyi iseler yakayı kurtarırlar. Ama zulmetmişlerse, Kader de onlara zulmeder ve en kötü sıkıntılara uğratar! Gelip geçenlerin alaylarına ve acımalarına alet olurlar. Yasa budur! Bu da ondan ötürüdür! Ve Kader sadece mantıkla işini yürütür!

Hekim Rûyan bu dizeleri okuyup bitirirken, kral da o anda can vermiş.

Böylece, ey ifrit, bil ki, Kral Yunan, Hekim Rûyan'ı bağışlasaydı, Tanrı da sırası gelince onu bağışlayacaktı. Ama o bunu reddetti, ve ölümüne kendi karar vermiş oldu. Sen de, ey ifrit, beni bağışlamak isteseydin, Allah da seni korurdu.

Kral Kitabın Sayfalarını Çevirirken
(H. J. Ford)

Anlatısının burasında, Şehrazat, sabahın ışığını görmüş ve ya-
vaşça susmuş. Kızkardeşi Dünyazat, “Ne hoş bir anlatışın var”
 demiş; o da, “Efendimiz beni bağışlar da sağ kalırsam, bu akşam
 anlatacaklarımın yanında bunlar hiç kalır” demiş. Sonra o gece-
 yi sabaha değin birlikte tam bir mutluluk ve bahtiyarlık içinde
 geçirmişler. Sonra şah, divanına çıkmış; ve divan dağılınca, sa-
 rayına dönmüş ve de yakınlarıyla buluşmuş.

Altıncı Gece Geline

Şehrazat söze başlamış:

Ey bahtıgüzel şah. İşittim ki, balıkçı, ifrite, “Sen beni bağışlamış olsaydın, ben de seni bağışlardım; ama sen ölümümü istediğinden, ben de seni bu küpe hapsedip denize fırlatarak ölüme mahkûm edeceğim” demiş. Bunu duyan ifrit, haykırarak: “Allah aşkına ey balıkçı! Bunu yapma! Büyüklük et, beni bağışla! Yaptıklarına da sakın kızma! Ben suç işlediysem, sen iyilik et! Atasözleri ne demiştir: *'Kötülük yapma sen, iyilik yap! Kötünün suçunu tümünden bağışla!'* Ve sen balıkçı! Sakın Umâne'nin Atîka'ya yaptığını yapma!” demiş; Balıkçı, “Neymiş bu olay?” diye sorunca, ifrit, “Şimdi bunu anlatmanın sırası değil, beni küpten çıkarınca, onların başından geçenleri anlatırım!” diye yanıt vermiş. Balıkçı, “Yo! Seni, oradan çıkmaya hiç imkân bulamayacağın şekilde, kesinlikle, denize atmam gerek! Yalvararak sana başvurduğumda, sana karşı hiçbir suçum, alçakça bir davranışım olmadığı halde ölümümünden başka şey düşünmedin; oysa ben sana sadece iyilik etmiştim küpten çıkararak... Bana karşı böyle davrandığına göre, senin bozuk bir soydan geldiğin anlaşılıyor. Ve de bil ki, senin durumunu, denizden çıkarıp seni yeniden kurtaracaklara açıklamadan küpü denize fırlatmayacağım. Böylece onu açmadan, tekrar denize fırlatacaklar; ve sen sonsuza kadar her türlü işkenceyi tadarak orada kalacaksın!” demiş. İfrit ona yanıt vermiş: “Beni bırak, sana şimdi öyküyü anlatacağım; bir daha kötülük de etmeyeceğim; bir de seni sonsuza dek zenginleştirmek için olanak sağlayacak bir yol göstereceğim” Bunun üzerine balıkçı ona inanmış ve onu özgür bırakırsa, yalnız kendisine kötülük etmeyeceğini değil, iyilik de edeceğini düşünmüş. Onun iyi niyetine ve vaadine tümünden güvenerek; ve ona “kadir-i mutlak” Tanrı üstüne yemin ettir-

dikten sonra, balıkçı, küpün kapağını açmış. Küpten tamamen çıkıncaya kadar duman yükselmeye başlamış; sonra da bu duman yüzü korkunç çirkinlikte bir ifrite dönüşmüş. İfrit küpe bir tekme vurarak onu denize yuvarlamış. Balıkçı küpün denize yuvarlandığını görünce, hiç kuşku duymamacasına mahvolduğuna inanmış; korkudan çişini kaçırmış ve kendi kendine “Bu hiç de hayra alamet değil!” demiş. Sonra yüreğini bütün tutmaya çalışarak, “Ey ifrit, Yüce Tanrı '*Vaadini tut! Çünkü bunun hesabı sorulur*' buyurmuştur. Sen, bana, yeminle, ihanet etmeyeceğini vaat ettin. Yeminine sadık kalmazsan Tanrı seni cezalandırır, gazabından korkulur; sabırlıysa da unutkan değildir. Sana, Hekim Rûyan'ın Kral Yunan'a söylediği, '*Beni bağışla ki, Tanrı da seni bağışlasın!*' deyişini hatırlatırım” demiş.

Bu sözleri duyan ifrit, gülmeye başlamış; onun önünden yol alarak, “Ey balıkçı, beni izle!” demiş. Balıkçı da, güvenliğinden pek emin olmadan onun ardından yürümeye başlamış; böylece kentten tüm olarak uzaklaşmışlar ve onu gözden yitirmişler; sonra da bir dağa tırmanmışlar; oradan da ortasında bir göl bulunan تنها bir vadiye inmişler. Bunun üzerine ifrit durmuş ve balıkçıya ağını suya atmasını ve avlamasını emretmiş; balıkçı suya bakmış; orada beyaz, kırmızı, mavi ve sarı balıklar görmüş; şaşırmış kalmış; sonra ağını göle fırlatmış; çekince dört balığın ağa takıldığını görmüş; her bir balık ayrı bir renkte imiş. Bunu görünce, sevinmiş. İfrit ona “Bu balıklarla Sultan'ın huzuruna çık ve bunları ona sun! O da sana bir servet verecektir ve şimdi Allah aşkına, ömrümü kabul et! Korkarım ki, yeryüzünde yaşayan hiç kimseyi görmeden bin sekiz yüz yıldır¹ deniz altında kaldığım için nezaket kurallarını unuttum! Sana gelince, her gün buraya balık avlamaya gel! Ancak bir kereden fazla ağ atma!

1 Burada ifrit, daha önce balıkçıya deniz altında beş yüz yıl kaldığını söylediğini
unutmuş görünüyor (Ç.)

Şimdi Tanrı'ya emanet ol!” demiş. Bunu söyleyerek iki ayağını vurunca, yer yarılmış, ifriti yutmuş.

Bunun üzerine balıkçı, ifritle başından geçenlere çok şaşarak, kente dönmüş; sonra da, balıkları alarak, bunları evine götürmüş; bunu izleyerek, toprak bir kap alarak bunu suyla doldurmuş; içine balıkları koymuş; balıklar su içinde oynamaya başlamışlar. Sonra, kabı başının üzerine yerleştirerek ifritin önerdiği gibi, Sultan'ın sarayına doğru yol almış. Balıkçı Sultan'ın huzuruna çıkınca, balıkları ona sunmuş; Sultan, balıkçının kendisine sunduğu bu balıkları görünce hayranlığın doruğuna ulaşmış; çünkü, gerek nitelik, gerek tür bakımından ömrünce bunların benzerini görmemiş imiş. Sonra, “Bu balıkları aşçımız zenci kadına verin!” demiş. Bu köle, ona ancak üç gün önce Rum ülkelelerinin kralı tarafından armağan olarak verilmiş ve de aşçılık marifeti henüz denenmemiş imiş. Vezir ona balıkları kızartmasını emretmiş ve “Ey aşçı, hükümdar sana ulaştırmak üzere bana şu emri verdi: *'Ey gözyaşım! Seni bir hazine gibi, dertli günümde² dökmek için sakladım'* atasözünün dediği gibi, sen de mutfaktaki marifetini, tabaklarındaki tat zenginliğini bugün göstereceksin; çünkü Sultan bugün kendisine hediyeler getiren bir kimseyi kabul etti!” demiş. Vezir, bunları söyleyip her tür tavsiyelerini de ekleyerek oradan ayrılmış. Sultan, balıkçıya dört yüz dinar verilmesini emretmiş. Parayı alan balıkçı, bunu giysisinin cebine yerleştirmiş; mutlu ve sevinçli, karısının yanına, evine dönmüş. Sonra da çocuklarına, ihtiyaçları olan her şeyi satın almış. Bu sırada zenci aşçı, balıkları almış, temizlemiş ve tavaya sıralamış; bir yanlarını iyice kızarttıktan sonra, öbür yanlarını çevirmiş. Fakat, birdenbire duvar yarılarak endamı güzel, yanakları parlak ve yüz hatları zarif, gözleri sürmelenmiş, vücudu ince ve zarafetle öne eğilmiş; başı mavi bir yazmayla örtülü, kulağında

küpeler, kolunda bilezikler, parmağında değerli taşlarla bezenmiş yüzükler bulunan bir genç kız çıkagelmiş; elinde kamıştan bir değnek tutuyormuş; ocağa yaklaşmış ve elindeki değneği tavaya uzatarak, “Ey balıklar, sözünüzü her zaman tutuyor musunuz?” demiş. Bunu gören köle bayılmış; genç kız sorusunu ikinci, üçüncü kez tekrarlamış. Bunun üzerine tavanın içindeki tüm balıklar, başlarını kaldırarak, “Evet! Evet!” demişler. Sonra hep bir ağızdan şu dizeleri okumuşlar:

Sen geriye dönersen, biz de döneriz; sen vaadini tutarsan, biz de bizimkini tutarız. Ama kaçmaya kalkırsan, borcunu ödeyinceye kadar haykırıp dururuz.

Bu sözler üzerine genç kız tavayı devirmiş, geldiği yerden çıkıp gitmiş ve mutfağın duvarı yeniden kapanmış. Köle kadın, baygınlığı geçince, dört balığın yanmış, kara kömüre dönmüş olduğunu görmüş; kendi kendine, “Zavallı balıklar” demiş; sonra kendi durumunu düşünerek ve de bir deyişi hatırlayarak, “İlk saldırıda bozguna uğrandı” demiş. Kendi kendine dövünüp dururken, vezir ardından, omuz başında belirivermiş; ve ona, “Balıkları Sultan'a götür!” demiş. Köle ağlamaya koyulmuş ve olup biteni vezire anlatmış; vezir çok şaşırılmış ve “Bu, gerçekten garip bir öykü!” demiş. Balıkçıyı aratmış ve huzuruna getirince, ona, “İlk kez getirmiş olduğuna benzer dört balık daha getirmen gerekiyor” demiş. Balıkçı göle yollanmış; ağını atmış ve yakaladığı dört balığı vezire getirmiş. Vezir de onları zenci kadına vermiş ve “Al bunları, benim huzurumda kızart ki, bu işin nasıl olduğunu anlayayım!” demiş. Zenci davranıp balıkları hazırlamış; ve ateş üzerindeki tavaya yerleştirmiş. Böylece, birkaç dakika geçmiş geçmemiş, duvar yarılıvermiş ve genç kız evvelce

görüldüğü giysilere bürünmüş bir biçimde ve elinde aynı değnekle görünmüş; değneği tavaya doğru uzatmış ve “Ey balıklar, balıklar! Eski sözünüzü hâlâ tutuyor musunuz?” diye sormuş; balıklar hep birden başlarını tavadan kaldırarak ağız birliğiyle şu dizeleri okumuşlar:

Geri dönersen, sana öykünürüz; yeminini tutarsan, biz de tutarız. Ama verdiğin sözleri inkâr edersen belanı bulasıya kadar beddua ederiz!

Bu anda Şehrazat, şafağın söktüğünü görmüş ve susmuş.

Kız Tavayı Devirirken
(H. J. Ford)

Yedinci Gece Gelince

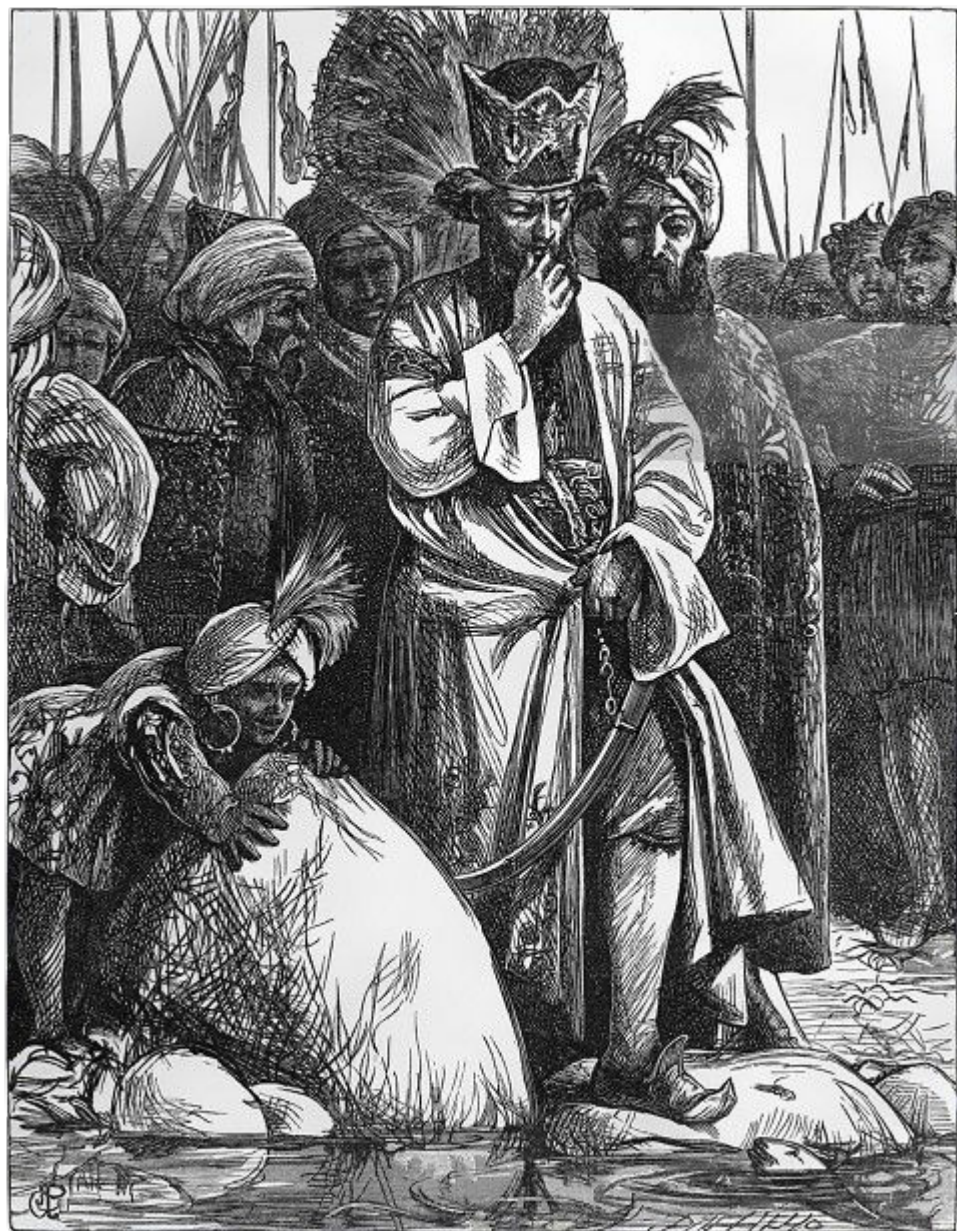
Söze başlayarak:

Ey bahtı güzel şahım, işittiğıme göre, balıklar konuşmaya başlayınca genç kız, değneğıyle tavayı devirmiş ve girdiğı yerden çıkıp gitmiş; duvar da kapanmış. Bunu gören vezir, ayağı kalkmış ve “Bu işi Sultan'dan saklamam imkansız!” demiş. Sonra Sultan'ın huzuruna çıkarak gördüklerini anlatmış. Sultan da, “Bunu kendi gözlerimle görmem gerek!” demiş; ve adam gönderip balıkçıyı aratmış; ve öncekilere benzer dört balıkla gelip kendisini görmesini buyurmuş; bu maksatla da kendisine üç gün süre tanımış. Ama balıkçı hemen göle gitmiş; ve dört balık alıp getirmiş. Bunun üzerine Sultan kendisine dört yüz dinar verilmesini emretmiş ve vezire dönerek, “Bu balıkları benim önümde sen kendin hazırla!” demiş. Vezir, “Duyduk ve itaat ettik” demiş ve balıkları iyice temizledikten sonra, tavayı Sultan'ın huzuruna getirmiş ve kızarmak üzere balıkları içine koymuş; bunu izleyerek, bir yanlarını kızarttıktan sonra, öbür yanlarını çevirmiş ve birdenbire mutfağın duvarı yıkılmış ve buradan mandalardan bir mandaya ya da Had³ Kabilesindeki devlerden birine benzer bir zenci çıkmış; elinde yeşil bir ağaç dalı tutuyormuş; açık-seçik ve müthiş bir sesle, “Balıklar, hey balıklar! Eski vaadinizi her zaman tutuyor musunuz?” demiş. Balıklar da tavanın içinden başlarını çıkararak, “Evet, evet, kuşkusuz!” demişler; ve hep bir ağızdan şu dizeleri okumuşlar:

3 Peygamberine itaat etmediğinden dolayı Tanrı tarafından kökü kurutulmuş bir kabile (Kur'an, XXV. Sûre, 123, 139 ayetler)(Khawam).

Sen geriye dönersen, biz de döneriz; sen vaadini tutarsan, biz de bizimkini tutarız. Ama sen yan çizersen, vaadini yerine getirinceye kadar haykırırız.

Sonra zenci ocağa yaklaşmış; elindeki dalla tavayı devirmiş; balıklar yanmışlar; kömüre dönmüşler. Bunun üzerine zenci içeri girdiği yerden çekip gitmiş. Zenci herkesin gözü önünde kaybolunca, Sultan yöresindekilere, “Gerçekten görüp de suskun kalmamız mümkün olmayan bir durum karşısındayız” demiş; “Ve de hiç kuşkusuz bu balıkların garip bir öyküsü olmalıdır” diye eklemiş. Bunun üzerine balıkçıyı getirtmiş; balıkçı gelince de, “Bu balıkları nereden tuttun?” diye sormuş; o da, “Kente egemen olan dağın ardındaki dört tepe arasında bulunan bir gölden!” yanıtını vermiş. Sultan balıkçıya dönüp, “Oraya gitmek için kaç gün gerek?” diye sormuş. Balıkçı, “Sultanımız efendimiz! Sadece yarım saat yeter!” demiş. Sultan çok şaşırmış; ve askerlerine hemen balıkçıya yoldaşlık etmelerini emretmiş. Balıkçı da, çok kızarak, içinden ifrite küfretmeye başlamış; ve Sultan ile herkes yola koyulmuş, dağa çıkmışlar, sonra da daha önce hiç görmedikleri geniş bir boşluğa inmişler. Sultan ve askerleri dört tepe arasında bulunan bu uçsuz bucaksız çölü ve dört ayrı renkten, kırmızı, beyaz, sarı ve mavi balıkların oynadığı gölü görünce şaşırp kalmışlar. Sultan durup askerlerine ve orada bulunan herkese, “İçinizde, daha önce burada bir göl olduğunu bilen var mı?” diye sormuş. Hepsi birden, “Yo, hayır” diyerek yanıt vermişler. Sultan da, “Vallahi! Bu göl ve içindeki balıklar hakkında gerçeği öğrenmeden kente dönmem ve tahtıma oturmam!” demiş ve askerlerine çevredeki tepeleri çember içine almalarını emretmiş; onlar da bu emri yerine getirmişler. Bunun üzerine Sultan, vezirini çağırmış, Bu vezir, ağzı iyi laf yapan, tüm bilimleri öğrenmiş, bilgili bir adam, bir bilge imiş.

Sultan ve Maiyeti Balıklı Gölün Kenarındayken
(J. G. Pinwell)

Sultan'ın huzurunda eğilip iki eli arasından yeri öpünce, Sultan ona, “Bir şey yapmak, ancak ilkin seni haberli kılmak İstiyorum; bu gece kendi başıma yola çıkıp bu göl ve içindeki balıkların sırrını kendi başıma aramak niyetindeyim. Sen benim otağımın kapısını tutacak ve emirlere, vezirlere ve mabeyincilere, '*Sultan rahatsız, yanına hiç kimsenin girmemesi için emir verdi!*' diyeceksin; ve benim niyetimi kimseye açıklamayacaksın!” demiş. Sultan, bunu izleyerek kılık değiştirmiş; kılıcını kuşanmış ve görünmeden, çevresinde bulunanlardan uzaklaşmış. Sonra yola koyulup sıcaktan bunalıp dinlenmek zorunda kalasıya kadar durmaksızın, bütün gece, sabaha dek yürümüş. Bundan sonra, yenisinden yola koyulup günün geri kalan bölümünü ve ertesi geceyi yürüyerek geçirmiş. İşte o sırada ufukta siyah bir şey görmüş; buna sevinerek kendi kendine, “Orada beni bu göl ve içindeki balıklar hakkında aydınlatacak birini bulmam mümkün!” demiş. Bu siyah şeye yaklaşırken, bunun çelik levhalarla pekiştirilmiş ve tamamıyla kara taşlarla inşa edilmiş bir saray olduğunu ve de kapısının bir kanadının açık, ötekinin kapalı olduğunu görmüş. Buna sevinmiş; kapının önünde durarak yavaşça çalmış; yanıt alamadığından ikinci ve üçüncü kez çalmış; yine yanıt alamamış; bu kez dördüncü kez ve daha kuvvetli çalmış; ama ona kimse yanıt vermemiş; o zaman kendi kendine, “*Bu sarayın boş bulunduğuna kuşku yok!*” demiş; bunun üzerine cesaretini toplayarak sarayın kapısından içeri sızmış. Orada, yüksek sesle, “Ey sarayın sahipleri, ben bir yabancıyım, yoldan geçen biri; ve sizden yolculuk için biraz yiyecek istiyorum” demiş. Sonra dediklerini ikinci, üçüncü kez tekrarlamış; ama yanıt alamamış; yüreğini pekiştirmiş ve cesaretini toplamış ve koridordan geçerek sarayın ortasına kadar gelmiş; orada da hiç kimseyi bulamamış. Ama sarayın her yanının değerli halılar ve perdelerle süslenmiş olduğunu ve sarayın iç avlusunun ortasında, göz kamaştıran inciler ve değerli taşlarla işlenmiş, ağızlarından suların

boşaldığı, kırmızı altından dört aslanın çevrelediği bir havuz bulunduğunu görmüş; havuzun yöresinde, sarayın üstüne gerilmiş geniş bir ağın engellemesiyle dışarıya uçamayan birçok kuş varmış. Sultan bütün bunlara şaşır kalmış. Ama gölün ve balıkların, dağların ve sarayın sırrını kendisine açıklayabilecek hiç kimse görmediğine de üzülmüş. Sonra iki kapı arasına oturup derin derin düşünmeye başlamış. Ama birdenbire kederli bir yürekten kopar gibi hafif bir şikâyet; ve de kısık bir sesin şu dizeleri okuduğunu duymuş:

Çektiğim acılar! Ah onları gizleyemiyorum ve de aşktan yana derdim ortada. Ve şimdi gözlerimdeki uyku gecenin karanlığında uykusuzluğa döndü. Ah, aşk! Beni görmeye geldi! Ama düşüncelerime de ne işken-celer getirdi. Acıyın, bana! Bırakın huzuru tadayım! Ve, ona acı çektirmek için tüm ruhum olan o sevgiliyi ziyaret etmeyin! Çünkü acılar ve belalar içinde, benim tesellimdir o!

Sultan mırıltı halindeki bu şikâyetleri işitince, ayağa kalkıp sesin geldiği yana yönelmiş. Orada, üzerine perde gerilmiş bir kapı bulmuş. Bu perdeyi kaldırmış ve büyük bir salonda bir arış⁴ yükseklikteki bir yatakta oturan genç bir adam görmüş. Bu genç adam ince yapılı ve yakışıklıymış; tatlı ve akıcı bir konuşması varmış; alnı çiçek, yanakları gül yaprağı gibiymiş; yanaklarından birisinin ortasında, bir siyah amber damlası gibi bir ben varmış. Hani şair ne demiş:

4 Arış: Dirsekten orta parmağın ucuna kadar olan mesafeye eşit, eski bir uzunluk ölçüsü (Ç.)

*Çocuk ki, tatlı ve narin
Karanlıklardan süzülür saçlar
Öylesine siyahtır ki geceyi oluşturur
Aydınlık alnı
Öylesine beyaz ki geceyi ışığa boğar.
Zarafetinin temaşası,
İnsan gözünün hiç görmediği bir şenliktir.
Gözünün birinin hemen altında
Pembe yanağının üstünde
Tüm gençler arasından onu hemen fark ettiren
Eşsiz bir beni vardır.*

Onu görünce Sultan sevinmiş ve “Barış seninle olsun!” demiş; Genç adam yatağının üzerinde oturmayı sürdürmüştü; ama, tüm kişiliğine yayılmış kederli bir sesle Sultan'ın selamını yanıtlamış ve ona, “Efendim, yerimden kalkamadığım için beni bağışla!” demiş. Şah da ona, “Ey delikanlı, bana bu gölün ve renkli balıklarının; ve de bu saray ile yapayalnızlığının ve gözyaşlarının sırrını açıkla!” demiş. Bu sözleri duyunca, genç adam, yüzünden süzülen bol gözyaşlarıyla ağlamış; Sultan şaşırıp kalmış ve, “Ey delikanlı! Seni böyle ağlatan nedir?” diye sormuş. Genç de, “Bu durumda olup da nasıl ağlamam?” demiş; ve de ellerini uzatarak giysisinin uzun eteklerini tutup kaldırmış. Şah bakmış ki, gencin gövdesinin altı tümüyle mermer kesilmiş; öteki yarısıysa, göbek deliğinden saçlarına kadar canlı bir insanınki gibiymiş. Genç adam Sultan'a, “Bil ki, efendim balıkların öyküsü öylesine gariptir ki, herkes öğrensin diye, iğneyle gözün iç köşesine yazılsa, uyanık gözlemci için bir ders olurdu” demiş.

Ve delikanlı bu öyküyü şöyle anlatmış:

Büyülenmiş Genç Adam ile Balıkların Öyküsü

Efendim, bilesiniz, benim babam bu diyarın hükümdarı idi. Adı Mahmut'tu ve Kara Adalar'ın ve bu dört dağın efendisi idi. Babam yetmiş yıl saltanat sürdü; sonra da Tanrı'nın rahmetine kavuştu. Ölümünden sonra, saltanata ben sahip oldum ve amcamın kızıyla evlendim. Karım beni öylesine bir aşkla seviyordu ki, yanından ayrılısam, beni yeniden görünceye kadar ne yer ne de içerdi. Beş yıl benim korumam altında kaldı; sonra bir gün, açşıya, akşam yemeği için hazırlık yapması talimatını verdikten sonra hamama gitmiş. Ben saraya geldim, her zaman uyumayı âdet ettiğim yerde uzandım; iki esireden de bir yelpazeyle beni serinletmelerini istedim. Biri baş ucumda, öteki ise ayak ucumda duruyordu. Karımın yokluğunu düşünerek uyukum kaçmıştı; ruhum uyanıktı ama, gözlerim kapalıydı. O sırada başucumdaki esirenin, beni uyur sanarak ayak ucumdakine şöyle seslendiğini duydum: “Mesude, efendimiz ne kadar talihsiz bir genç, değil mi? Onun eş olarak hanımımız gibi böylesine hain, böylesine cani birine sahip olması ne kadar yazık!” Öteki de, “Allah zina yapan kadınların belasını versin! Böylesine bir zaniye, efendimiz gibi güzel huylu biriyle evlenmemeliydi. Tüm gecelerini başka başka yataklarda geçiriyor!” diye yanıt verdi. Başucumdaki esire de buna karşı, “Gerçekten bu kadının yaptıklarına aldırmamak için efendimiz epeyce kaygısız olmalı!” dedi. Öteki de, “Bunu nasıl söylersin? Efendimiz onun yaptıklarından kuşku duymuyor ki! Yoksa onu bu denli özgür bırakır mıydı sanıyorsun? Sen bilmiyorsun, bu nankör, her gece yatmadan önce efendimizin içtiği şaraba bir şeyler, sanırım bhank¹ karış-

1 *Bang ya da bhank*: Eski Araplar'da “banotu”ndan çıkarılan bir tür uyku ilacı: ya da

tırıyor; o da derin uykulara dalıyor. Bu durumdayken, ne olup bittiğini, onun nereye gittiğini, ne yaptığını bilemiyor. Böylece, efendimize şarap içirdikten sonra giyinip onu yalnız bırakarak gün doğuncaya kadar ortadan yok oluyor. Geri döndüğünde, kocasının burnuna yanık bir şey uzatarak koklatıyor; ve onu uyandırıyor” yanıtını verdi.

*Genç Kral Konuşmaları Duyarken
(T. Dalziel)*

Esirelerin bu sözlerini duyunca, efendim, gözümün nuru karardı. Amcamın kızı, yani karımla yeniden birlikte olacağım akşamın

cannabis'e (kenevir) dayanan tüm uyuşturuculara verilen ad (M.)

gelişî âdeta gecikti. Sonunda karım hamamdan döndü. Sofrayı serdik ve âdet edindiğimiz tarzda, karşılıklı içki ikramında bulunarak bir saat kadar yemek yedik. Bunu izleyerek yatmadan önce her gece içtiğim şarabı istedim; bana bardağı verdi; onu her zamanki gibi dudaklarıma götürür gibi yaptım; ve çabucak giysimin üst kısmındaki kıvrıma döktüm²; ve hemencecik yatağa girerek uyur gibi yaptım. Bunun üzerine karım, “Uyu! Bir daha inşallah hiç uyanmazsın! Allah da biliyor ya, senden nefret ediyorum. Seni görür görmez tüylerim diken diken oluyor; sen yakınımdayken ruhum bunalıyor” dedi. Sonra kalktı, en güzel giysilerini giydi, koku süründü, beline bir kılıç taktı. Sarayın kapısını açtı, çıkıp gitti. Bunun üzerine kalktım ve onu saraydan çıktığı andan başlayarak izlemeye koyuldum. Kentin bütün çarşılarını geçti. Sonunda kentin kapılarına ulaştı. Kapılara doğru hiç anlayamadığım bir dilde seslendi; kilitler düştü ve kapılar açıldı. Ve karım kentin dışına çıktı. Ben de kendimi fark ettirmeden ardına düştüm. Sonunda harabe yığınlarından oluşmuş tepelere ve bunların ortasında bulunan tuğladan örülmüş, kubbesi bulunan yarı yıkık bir kaleye ulaştı. Kapıdan girdi, bense, kubbenin üstüne çıktım ve yukarıdan gözetlemeye koyuldum. Karım bir zencinin yanına girdi. Bu zencinin üst dudağı bir tencere kapağı gibi idi; alt dudağı da tencerenin ta kendisiydi; iki dudağı da o denli aşağı sarkıyordu ki, bunlarla kumlardaki çakılları ayıklayabilirdi. Her yanı hastalıktan çürümüştü; ve şeker kamışından yolunmuş kuru yapraklar üzerinde yatıyordu. Onu görünce, karım, yere kadar eğilerek, iki eli arasında toprağı öptü; o da başını kaldırıp ona çevirdi ve “Allah belanı versin! Bu saatlere kadar niye geciktin? Buraya içmeleri ve sevgilileriyle birbirine katılmaları için zencileri çağırdım. Bense, senin yüzünden içmeye hiç heves duymadım” dedi. Karım, “Ey - efendim, ey kalbimin sevgilisi! Bilmez misin ki, ben amcamın

2 René Khawam. “Karımdan gizleyerek, çabucak yere döktüm” şeklinde çevirmiş (Ç.)

oğluyla evliyim; ve onu görür görmez nefretle doluyorum. Birlikte olmaktan dehşet duyuyorum. Eğer sana zarar vermeyeceğini bilsem, kenti çoktan tepeden tırnağa harabeye çevirir, taş üstünde taş koymazdım. Orada baykuş ve karga sesinden başka ses duyulmazdı; harabelerin taşlarını da Kaf Dağı'nın ötesine fırlatırdım!” dedi. Zenci, “Yalan söylüyorsun, ey alçak kan! Bak, şerefim, zencilerin erkek olarak üstün niteliği ve insan olarak beyazlardan sonsuz üstünlüğümüz üzerine yemin ediyorum ki, bu günden sonra, bir kez daha geç kalırsan, artık senin dostluğunu reddeder ve vücudunu bir daha vücudumun üstüne çekmem! Ey nankör hain! Sen kadınlık arzularını başka yerlerde doyurduğun için geç kalmadın mı yani? Ey pislik, ey beyaz kadınların en aşağılığı!” diye yanıt verdi.

Şehzade hükümdara yönelerek böyle konuşmuş ve sözünü sürdürmüştü:

Bu konuşmayı duyup aralarında geçenleri gözlerimle görünce, dünya gözümde karanlığa dönüştü, artık nerede olduğumu bilemedim. Bunu izleyerek karım olan yeğenim, ağlamaya ve zencinin önünde alçalarak yalvarmaya başladı: “Ey sevgilim, ey yüreğimin meyvesi! Benim senden başka kimim var? Beni kovarsan, felaketim olursun! Ey sevdiceğim, ey gözümün nuru!” dedi ve ağlamayı, yalvarmayı, bağışlanıncaya kadar sürdürdü ve bağışlanınca da çok mutlu oldu; ayağa kalktı ve tüm giysilerinden soyundu ve donunu da çıkararak çıılçıplak kaldı. Sonra da, “Ey efendim, esireni besleyecek neyin var?” diye sordu. Zenci de “Tencerenin kapağını kaldır, orada kaynatılmış fare kemiği bulacaksın; şu küpte de boza var, içersin!” dedi. Karım ayağa kalktı, yiyip içti, ellerini yıkadı ve kamış yapraklarından oluşan yatakta zenci ile yattı; ve çıılçıplak, iğrenç paçavralar altında zenciye sarıldı.

Karım olan yeğenimin yaptığı her şeyi görünce, artık kendimi tutamadım ve kubbeden aşağı inerek salona saldırdım ve karımın getirdiği kılıcı ele alarak ikisini de öldürmeye karar verdim. İlkın zencinin boynunu vurdum ve öldüğüne inandım.

Bu anda, Şehrazat, sabahın yaklaştığını görmüş ve yavaşça sesi-ni kesmiş. Sabah olunca Şah Şehriyar, hükmettiği divana girmiş ve günün sonuna kadar divan toplantısında bulunmuş. Sonra Şah, sarayına dönmüş; ve Dünyazat, kızkardeşine, “Öyküne devam etmeni rica ediyorum” demiş; o da “Gerekli saygıyla ve bütün kalbimle!” demiş.

Sekizinci Gece Geline

Söze başlamış:

İşittim ki, ey bahtı güzel şahım, büyülenmiş genç, Sultan'a şöyle demiş:

Kafasını kesmek üzere zenciye vurunca, aslında boğazını deri ve et olarak kesmişim. Korkunç bir sesle haykırınca onu öldürdüm sandım. Karım olan yeğenim, bu sırada derin uykulardaydı; benim oradan ayrılmamdan sonra, uyanmış ve kılıcını alıp kınına sokmuş, kente dönmüş; sabaha kadar benim yanımda yatmıştı. Ertesi gün karımın saçlarını kestiğini ve matem giysilerine büründüğünü gördüm. Sonra bana, “Ey amcamın oğlu, bu halime bakıp beni suçlama! Annemin öldüğünü, babamın da kutsal savaşta şehit düştüğünü yeni öğrendim; kardeşlerimden birini akrep sokarak öldürmüş, diğeri de yıkılan bir binanın altında kalarak canlı canlı toprağa gömülmüş; bunları duyunca, ağlayıp sızlamaktan kendimi alamadım” dedi.

Genç Şah Zenci Adamı Ağır Yaraladığında
(Louis Rhead)

Onun bu sözlerini duyunca, bir şey görmemiş gibi davranarak “Ne yaparsan yap, seni durduracak değilim” dedim. O da matemine bürünüp, bir yıl boyunca, derdini boyna yenileyip gözyaşlarıyla ve çılgın bir kederle kahrolarak ömrünü sürdürdü. Bir yıl dolunca, bana “Sarayının bahçesinde, türbe şeklinde bir mezar yaptırmak istiyorum. Orada yalnız başıma kalarak ağlayacağım; ve bu yere Matem Evi adını vereceğim” dedi; ben de “Gerekli gördüğün neyse, yap?” dedim. Bu Matem Evi'ni yaptırdı: üstü kubbe, altı çukur olarak... Sonra da aslında ölmemiş olan, ama iyice hasta düşüp halsiz kalan ve artık karıma hiçbir yararı dokunmayacak durumdaki zenciye taşıtıp buraya yerleştirdi. Ama bu durumu, onun boyna şarap ve boza içmesine engel değildi. Ancak yaralandığı günden sonra hiç konuşamadı ve vadesi dolmadığı için yaşamını sürdürdü. Ve karım, her gün sabah ve akşamları, türbede onun yanına gidip çılgınca göz-yaşları dökerek dövünmesini sürdürdü; ona, içsin diye içki ve etsuyu verdi: Bir yıl daha sabah akşam, bu tutumunu terk etmedi ve ben sürekli olarak ona katlandım; ancak bir gün ansızın yanına girince, karımı ağlayıp ellerini yüzüne çarparken buldum ve üzgün bir sesle şu dizeleri okuduğunu duydum:

Sen gittin gideli ey sevgili, insanlardan soğudum, yapayalnız yaşadım. Çünkü sen gittin gideli kalbim sevmeyi unuttu. Ama bir gün döner de sevgilini ararsan, yalvarırım bedenimi kollarına al! Ve mezarının yanında bana da bir yer ayır! Eğer bir gün dönersen ey sevgili! Sesin, eskisi gibi adımla sevgiyle ansın! Mezarımda bana seslen! Ama sen yanıt olarak kemiklerimin birbirine çarpmasından doğan hazin sestene başkasını duyamazsın!

Sızlanmalarını bitirince, elimde kınımdan sıyrılmış kılıçla, ona “Ey Haine! Geçmiş ilişkileri inkâr eden ve dostluğu çiğneyen nankörce sözlerini duydum” deyip kolumu kaldırarak ona vurmaya hazırlanınca, birden ayağa fırladı ve zenciye benim yaraladığımı anlayarak anlamını kavrayamadığım sözler sarf ettikten sonra, “Büyünün faziletiyle, yarı taş, yarı insan ol!” diye beni lanetledi. Ve hemen o anda, efendim, bu gördüğün hale geldim! Ne kıpırdayabiliyorum, ne bir harekette bulunabiliyorum; böylece ne ölü ne de canlı sayılırım artık. Beni bu hale koyduktan sonra, hükmettiğim dört adayı da büyüledi ve onları ortasında göl bulunan dört dağa dönüştürdü; tebaamı da balığa çevirdi. Hepsi bu kadar değil! Her gün bana işkence ediyor, deriden bir kemerle beni kamçılıyor; kanım sızıncaya kadar yüz kere vuruyor. Sonra da, giysilerimin altına, çıplak bedenimin tüm üst bölümünü kapsayan kıllı bir giysi koyuyor.

Öyküsünün burasına gelince genç adam ağlamaya başladı ve şu dizeleri söyledi:

Adaletini beklerken Yüce Tanrım, ve de vereceğin hükmü; sabırla susuyorum, iradenin böyle olduğuna inanarak... Ama felaketimin içinde boğuluyorum; senden başka sığınacak limanım yok Rabbim! Ey Kutsal Peygamberimiz'in tapındığı Tanrım!

Bunu duyan Sultan, genç adama dönerek, “Sen benim dertlerime dert kattın! Söyle bana bu kadın nerededir?” diye sordu. Genç adam, “Kubbenin altında yatan zencinin yanında! Her gün buraya geliyor. Bana yaklaşıyor, beni soyuyor, beni kamçılıyor; bense ağlıyor, haykırıyorum; ama ona karşı kendimi savunmak için bir hareket yapamıyorum; beni böylece cezalandırdıktan

Genç Kral Yarı İnsan Yarı Mermere Dönüşürken
(H. J. Ford)

sonra, yeniden zencinin yanına dönüyor; ona sabah akşam şaraplar, et suları götürüyor” diye yanıt verdi.

Sultan, “Aman yarabbi! Benim sana unutulmayacak, benden sonra da tarihe geçecek bir hizmette bulunmam kaçınılmaz oldu artık!” demiş ve akşam saatinin yaklaşmasına kadar genç adamla konuşmasını sürdürmüş. Sonra hükümdar ayağa kalkmış ve büyücülerin gece ayinlerinin vakti olan geceyarısı gelinceye kadar beklemiş, tam o saatte soyunmuş ve kılıcını kuşanarak zencinin bulunduğu yara doğru yollanmış; orada mumları ve asılı lambaları görmüş. Ödağacı, koku ve melhemlerin yayıldığı havayı koklamış; sonra doğruca zencinin yanına ulaşmış ve kılıcını çarpıp onu öldürmüş. Sonra onu sırtına alıp sarayda bulunan bir kuyunun dibine atmış. Sonra da geri dönmüş, zencinin giysilerini giymiş; bir süre uzun ve yalın kılıcını savurarak türbede gezinmiş.

Bir saat sonra, sefil büyücü kadın, genç adamın yanına gelmiş. İçeri girer girmez, kocası olan yeğenini soymuş ve kamçısını alıp onu dövmüş. Delikanlı, “Ay, ay! Yeter! Zaten felaketim yeterince çekilmez! Ah! Acı bana!” diye haykırmış. Kadın, “Peki, sen bana acıdın mı?” diye yanıt vermiş; “Bana sevdiğimi bağışladın mı? Hayır, değil mi? Öyleyse katlan!” Sonra da keçi kılından yapılmış giysiyi çıplak bedenine giydirmiş; sonra onu bırakıp yanında şarap ve kaynamış bitki suyuyla zencinin yanına seğirtmiş. Türbeye girince ağlamış; “Uh, uh!” diye haykırarak sızlanmaya başlamış; ve de “Ey efendim, ne olur konuş benimle! Sesini duyur bana, ey efendim!” deyip acı dolu bir sesle şu dizeleri okumuş:

Ey kalbimin sahibi! Bu katı uzaklaşma böyle sürüp gidecek mi? İçime soktuğun sevgi dayanılmayacak kadar ağır bir işkence! Ah, daha ne zamana kadar benden kaçıp duracaksın? Eğer üzüntümden, acı sefaletimden başka bir şey istemiyorsan öyle olsun! Git! Mutlu ol! Dileğin yerine getirilecektir.

*Zenci Kılığına Girmiş Sultan Yatakta Gizlenmiş Yatarken
(J. D. Batten)*

Sonra hıçkırıklarla boğulmuş ve tekrarlamış, “Ey efendim, konuş benimle, sesini duyayım!” diye. Bunun üzerine zenci kılığındaki Sultan, dilini ağzında dolaştırarak, zenci taklidiyle, “Ha! Ha! Allah'ın inayetinden gayrı kuvvet ve kudret yoktur” demiş. Kadın, sevgilisinin bu sözlerini duyunca, neşeden haykırmış ve

bayılmış; sonra kendine gelerek, “Oh, efendim artık iyileştin mi?” diye sormuş; hükümdar sesini değiştirerek zayıf bir tınıyla, “Ah alçak. Sana seslenmeye hiç de layık değilsin!” demiş. Kadın, “Neden ama?” diye sorunca, “Çünkü gün boyunca kocanı cezalandırmaktan başka bir şey yapmıyorsun. O da bağırıp yardım istiyor; ve bütün bunlar sabahlara kadar geceleri uykumu dağıtıyor. Kocansa durmadan yalvarmaktan ve bağışlanma dilemekten kendini alamıyor. Öylesine ki, sesi, tüm uykumu alıp götürüyor. Bunlar olmasaydı çoktan gücümü toplardım. İşte sırf bu neden, seni yanıtlamaktan beni alıkoydu” demiş. Kadın, “Madem ki sen emrediyorsun, onu bulunduğu durumdan kurtarırım” demiş. Sultan da, “Evet, onu kurtar! Bana da huzur ver!” diye yanıt vermiş. Kadın, “Emrin başım üstüne!” deyip ayağa kalkarak türbeden çıkmış. Saraya gelince, su dolu bakır bir kabı alıp onun üzerine sihirli sözcükler okumuş. Ve su, tencerede kaynayan su gibi kaynamaya başlamış. Bunun üzerine suyu genç adamın üstüne serpmiş ve “Söylenen sözlerin yüzü suyu hürmetine ilk halini alman için seni bu durumdan kurtarıyorum” demiş, Genç adam silkinip ayaklarının üzerine durmuş; kurtuluşuna sevinerek Tanrıdan başka Tanrı olmadığına ve Muhammet'in Tanrı'nın Peygamberi olduğuna tanıklık ederim!” demiş; “Allah'ın inayeti ve selameti senin üzerine olsun!” diye eklemiş; kadın da ona, “Defol! Ve bir daha da buraya gelme! Yoksa seni öldürürüm” diyerek yüzüne haykırmış. O zaman genç adam iki elini havaya kaldırarak kaçıp gitmiş.

Kadın türbeye dönmüş; çukura inerek, “Ey efendim, ayağa kalk, seni göreyim!” demiş; öteki ise çok zayıf bir sesle, “Daha bir şey yapmış değilsin! Huzurumun ancak bir parçasını sağladın. Ama derdimin asıl nedenini ortadan kaldırmadın!” demiş. Kadın, “Ey sevdiceğim, bu esas neden nedir?” diye sormuş; sahte zenci de, “Önceleri eski kentin ve dört adanın halkından başkası

olmayan göldeki balıklar, bütün gece, sudan başlarını çıkarıp bana ve sana lanetler yağıdırıyorlar. işte yeniden kuvvetlenmemi engelleyen neden budur. Onları kurtarmak sana düşer! Sonra da gel elimden tut, ayağı kalkmama yardım et! Çünkü o zaman mutlaka sağlığıma kavuşmuş olacağım!” demiş. Kadın, zenci olduğunu sandığı hükümdarın bu sözlerini duyunca, neşeyle ona, “Ey efendim, senin emrin başım üstünedir” demiş; ve de “Bismillah” diyerek mutlulukla ayağı kalkmış ve koşmaya başlamış; göle gelince, eline bir parça su almış ve...

O anda Şehrazat şafağın söktüğünü görmüş ve yavaşça sesini kesmiş.

Dokuzuncu Gece Gelince

Yeniden anlatmaya başlamış:

İşittim ki, ey bahtı güzel şahım, genç büyücü kadın, gölden eline bir parça su almış ve üzerine gizemli sözler söylemiş; balıklar kıpırdamaya başlamış ve başlarını kaldırıp o anda yeniden âdemoğullarına dönüşmüşler ve kentte oturanların büyüğü çözülmüş. Ve kent, güzel çarşıları ve her biri işinin başına dönmüş esnafıyla parıltılı bir şehir olmuş; ve de eskiden olduğu gibi dağlar adalara dönüşmüş. Bunun üzerine genç kadın, hemen, zenci sandığı Sultan'ın yanına dönmüş; ve ona “Ey sevgilim, bana, cömert elini uzat da öpeyim” demiş. Sultan ona alçak sesle, “Yanıma yaklaş!” demiş. Kadın yaklaşmış. Sultan, birdenbire kılıcını çekip kadının göğsüne öyle bir saplamış ki, kılıcın ucu sırtından çıkmış; sonra yeniden kılıçla vurmuş ve kadını ikiye bölmüş. Bundan sonra, oradan çıkıp onu ayakta bekleyen büyülenmiş genç adamı bulmuş; kurtulması dolayısıyla iltifatlarda

bulunmuş; genç adam da onun elini öpmüş, coşkuyla şükranlarını sunmuş. Bunu izleyerek hükümdar, ona “Kentte mi kalmak yoksa benimle ülkeme mi gelmek istersin?” diye sormuş. Genç adam da, ona “Ey zamana hükmeden hükümdarım! Buradan, senin ülkeneye ne kadar mesafe var, biliyor musun?” diye sormuş; Sultan da “İki buçuk gün” diyerek yanıtlamış. Bunu duyan genç adam, “Ey hükümdarım, eğer uyuyorsan, uyan! Buradan ülkeneye dönmek için, Allah'ın izniyle, tüm bir yıl gerek sana! Eğer sen buraya iki buçuk günde, gelmişsen, kentin büyülenmesindendir. Sonra, ben de, ey şahım, seni, göz açıp kapayıya kadar bir zaman için bile terk etmeyeceğim!” demiş.

*Kara Adaların Prensi Düşmanından Kurtulduğunda
(T. Dalziel)*

Hükümdar bu sözleri duyunca sevinmiş ve “Tanrı'ya şükürler olsun ki, seni yoluma çıkardı! Sen bundan sonra benim evladımsın! Madem ki Tanrı bana bugüne kadar bir evlat vermedi!” demiş. Bunun üzerine birbirinin boynuna sarılmışlar; sonsuz bir neşeye kapılmışlar,

Bunu izleyerek daha önce büyülenmiş olan şehzadenin sarayına doğru yürümeye başlamışlar. Şehzade ülkesinin ileri gelenlerine Mekke'ye giderek kutsal hac görevini yerine getireceğini söylemiş. Bunun üzerine gerekli tüm hazırlıklar yapılmış. Sonra şehzade ile hükümdar yola koyulmuşlar. Hükümdarın yüreği ülkesine olan özlemle tutuşuyormuş; çünkü bir yıldır oradan uzakta imiş; yanlarında sunulacak armağanlar taşıyan seksen köle varmış. Böylece tam bir yıl, hükümdarın ülkesine yaklaşıncaya kadar, gece gündüz, yolculuk etmekten geri kalmamışlar. Bunu duyan vezir, bir daha görmekten umut kesmiş bulunduğu hükümdarı karşılamak için askerlerle yola çıkmış. Askerler hükümdarlarını görünce yere kapanmış ve iki ellerinin arasından yeri öpmüşler; ona “beyan-ı hoşâmedi”³ eylemişler. Sultan sarayına girmiş, tahtına oturmuş; sonra veziri yanına çağırtmış; ve olup biten her şeyi ona anlatmış; vezir genç adamın öyküsünü öğrenince, onu kurtuluşa ve selamete erişi dolayısıyla kutlamış.

Meclis kurup herkese armağanlar dağıttıktan sonra hükümdar, vezirine, “Çabuk bana, buraya evvelce balıkları getiren balıkçıyı bulup getirin!” demiş. Vezir adam gönderip büyülenmiş bir kentte oturanların kurtuluşunu sağlayan balıkçıyı aratmış. Hükümdar onu yanına çağırılmış ve hilatlar giydirmiş, yaşamı üstüne sorular sormuş, çocukları olup olmadığını öğrenmek istemiş; balıkçı da ona, bir oğlu iki kızı olduğunu söylemiş: Sultan iki kızdan biriyle hemen kendi evlenmiş; genç adam da ikincisini eş edinmiş. Sultan kızların babasını artık yanından hiç ayırmamış

3 Gelişini kutsamışlar; “Hoşgeldin” demişler (Ç.)

ve onu baş hazinedar yapmış. Sonra veziri, genç adamın Kara Adalar arasındaki kentine yollamış, onu bu adaların hükümdarı yapmış; daha önce kendisine yoldaşlık eden elli köleyi de maiyetine vermiş ve o ülkenin emirlerine dağıtılmak üzere pek çok hilatlar göndermiş. Bunun üzerine vezir, hükümdarın ellerini öperek yola koyulmuş. Hükümdar ile genç adam birlikte yaşamalarını sürdürmüşler.

Balıkçıya gelince, baş hazinedar olarak, iki kızı da hükümdar eşi olan zamanın en zengin adamlarından biri olmuş; ve ölünceye kadar öyle kalmışlar.

Ancak, diye sözünü sürdürmüş Şehrazat, bu öykünün “Hamal'ın Öyküsü”nden daha çok hayranlık uyandırdığına sakın inanmayın!

Hamal ile Genç Kızların Öyküsü

Bir zamanlar Bağdat'ta bekâr bir hamal yaşarmış.

Günlerden bir gün, çarşıda küfesine kaygısızca yaslanmış otururken, Musul kumaşından, nakışla duble edilmiş¹ ve altın pa-yetler serpiştirilmiş ferah çarşafına bürünmüş bir hanım önünde durmuş. Yüzündeki peçeyi hafifçe kaldırmış ve peçe altından, uzun kirpikli siyah gözleri ve harika göz kapakları görünmüş. Nitelikleri mükemmel olan vücudu ince, ayakları ufacıkmiş. Sonra sesinin tüm tatlılığıyla ona, “Ey hamal, küfeni al ve beni izle!” demiş ve hamal âdeta büyülenmiş gibi küfesini toparlayıp genç kadının peşine düşmüş; bir süre yürüdükten sonra, bir evin kapısında durmuşlar. Kadın kapıyı çalmış ve hemen Nasrani² kapıyı açıp ona bir dinar karşılığı bir ölçü zeytin³ vermiş; kadın da hamala, “Al bunu, küfene koy, beni izle!” demiş. Hamal da, “Aman yarabbi! Ne mübarek gün bu böyle!” diye haykırmış; küfesini yüklenip genç kadını izlemiş.

Kadın sonra bir manavın önünde durmuş ve Suriye elmaları, Osmanlı ayvaları, Umman şeftalileri, Halep yaseminleri, Şam nilüferleri, Nil hıyarları, Mısır'ın misket limonları, Sultani ağaç kavunları, Mersin yemişleri ve nergisler satın almış. Bütün bun-ları hamalın küfesine yerleştirmiş ve ona, “Taşı bunları!” demiş. Hamal da taşımış ve bir kasap dükkânına gelinceye kadar kadını

1 *Duble Etmek*: Astar geçirmek.

2 *Nasrani*: Nasıralı. Müslümanlar, Hristiyanlara bu adı verirler (M.)

3 Mardrus'un İngilizce'ye çevirisinde, “zeytin” yerine; zeytinyağı berraklığında şaraptan söz ediliyor (Ç.)

izlemiş. Kadın dükkân sahibine, “Bana on artal⁴ et kes!” demiş. Kasap, on artal et kesmiş. Kadın bunları muz yapraklarına sarmış ve küfeye koymuş ve ona, “Taşı bakalım, hamal!” demiş. O taşımış ve kadın bir badem satıcısının önüne gelinceye kadar onu izlemiş. Kadın buradan her türden badem almış ve hamala, yeniden, “Taşı bunları ve beni izle!” demiş. Hamal küfesini yüklemiş ve kadını bir tatlıcı dükkânının önüne gelinceye kadar izlemiş; kadın oradan bir tepsi satın almış ve dükkândaki her türlü tatlıyı buna yerleştirmiş: açma şekerli kaymaklı tatlı, miskle kokulandırılmış, fıstıklı, nefis kadife gibi bir başka hamur işi, sabun adı verilen bisküviler, küçük pastalar, limonlu turtalar, lezzetli şekerlemeler, muşabak adı verilen bir başka tatlı, kadı lokması, sufle halindeki küçük tatlılar; ve yine Zeynep'in Tarağı denen, tereyağ, bal ve sütle yapılmış bir başka tatlı satın almış. Sonra tüm bu tatlı çeşitlerini bir tepsiye dizmiş ve tepsiyi de küfeye yerleştirmiş. Bunu gören hamal, “Bana daha önce haber verseydin, bütün bu yiyecekleri taşısın diye eşekle gelirdim” demiş. Kadın bu sözlerle gülmüş; sonra da bir kokucunun dükkânına girmiş; oradan on tür koku almış: gülsuyu, portakal çiçeği suyu ve diğerlerini... ve de bir ölçü mest edici amber; aynı zamanda miskle kanşmış gül kokusu serpen bir gülabdan⁵; erkek kokusu saçan tohumlar, sarısabır ödü, misk; en sonunda da İskenderiye kökenli mumlar satın almış; ve tüm bunları küfeye koyarak hamala “Küfeyi yüklen ve beni izle!” demiş. Hamal küfeyi sırtına vurup genç kadını, arka bahçesinde geniş bir avlunun bulunduğu şahane bir konağa ulaşınca kadar izlemiş. Bu avlu kare şeklinde, yüksekte ve yöreyi tepeden gören bir mevkide imiş. Avluya açılan kapı iki kanatlı olup abanozdan yapılmış;

4 Artal: Ülkelere göre değişen, iki ile on iki “once” (1 once: 30.594 gram) arasında bir ağırlık ölçüsü olan “ratl”ın çoğulu (M.)

5 *Gülabdan*: Gülsuyu serpmek için kullanılan, ağzı emzikli, armut biçiminde küçük kap.

üzerinde kırmızı altından kakmalar varmış.

Genç bir kız, kapının önünde durup kibar bir tavırla kapıyı çalmış. Kapı iki kanadıyla açılmış. Hamal bu sırada kapıyı açan kişiye bakmış; bu, endamı güzel ve zarif, yuvarlak ve belirgin göğüsleri, gençliği, güzelliği ve görünüşü ve davranışındaki mükemmellikle örnek oluşturacak bir genç kızmış. Alnı, yeni doğan ayın ilk ışıkları kadar beyaz; gözleri bir gazelinkine benzer; kaşları Ramazan ayının hilali gibi, yanakları lale, ağzı Süleyman'ın mührü, yüzü yükselen bir dolunay, iki göğsü bir çift nar gibiymiş; yumuşak karnı, giysilerinin altında, göbek deliğini, mahfazası⁶ içinde değerli bir harf gibi saklıyormuş.

Onu gören hamal, aklını yitirmiş ve küfesini başından aşağı düşürecek gibi olmuş; “Yarabbi! Ömründe bundan daha mübarek bir gün görmedim” demiş.

Bu genç kız, kapının ardından, alışverişi yapan kızkardeşi ve hamala, “Giriniz! Gelişiniz hayırlı olsun!” demiş.

Bunun üzerine içeri girmişler ve orta avluya açılan geniş bir salona ulaşmışlar. Salon altın ve ipekle işlenmiş örtülerle ve altın kakmalı mobilyalarla, vazolar ve oymalı iskemleler, itinayla kapatılmış perdeler ve gardroplarla süslenmiş imiş. Salonun ortasında, göz kamaştıran inciler ve değerli taşlar kakılmış mermer bir yatak varmış; bu yatağın üstüne kırmızı satenden bir örtü örtülmüş imiş; yatağın üstünde de, gözleri Babil melikelerinininki kadar güzel, boyu elif gibi uzun ve ince, yüzü doğan günü utandıracak kadar parlak, harika bir genç kız oturuyor imiş. Sanki gökte parlayan yıldızlardan biri gibi, şairin belirlediğine benzer, Arabistan'ın gerçek soylu kadınlarından biriymiş bu:

6 Kutu, zarf (M.)

Hamalın Kapıdaki Kadının Güzelliğiyle Şaşkına Dönmesi
(H. J. Ford)

Ey güzel kız, boyunu gören, eğilip bükülen daim zarafetiyle kıyaslarsa da: Tüm gerçeği söylemiş olmaz; marifetini göstereyim derken hata işler. Çünkü boyunun da, vücudunun da benzeri yoktur. Çünkü, dal, ağaçta ve çıplakken güzeldir. Oysa sen! Her halinle güzelsin! Seni saran giysiler bile fazladan bir zevk katarlar.

Onları gören genç kız yataktan kalkmış, iki kızkardeşinin yanında yerini almak üzere salonun ortasına gelmek için birkaç adım atmış ve onlara, “Niye böyle kıpırdamadan duruyorsunuz? Hamalın sırtındaki yükü indirsenize!” demiş. Bunun üzerine alışveriş yapan kız hamalın önüne, kapıyı açan kız da arkasına gelmiş; üçüncü kızkardeşlerinin de yardımıyla hamalı yükünden kurtarmışlar. Sonra küfenin içinde ne varsa taşımışlar, her eşyayı yerli yerine koymuşlar; hamala iki dinar verip ona: “Ey hamal, hadi sen de yoluna git” demişler. Fakat hamal genç kızlara bakıp güzelliklerine ve kusursuzluklarına hayran olmuş; böylesine eşsiz varlıkları hiç görmediğini düşünmüş. Bir de, bu evde hiçbir erkek bulunmadığına dikkat etmiş, Sonra da, ortalıktaki içecekleri, meyveleri, kokulu çiçekleri ve diğer güzel şeyleri görüp şaşkınlığın sınırlarına dayanan bir şaşkınlık duymuş ve içinden ayrılıp gitme arzusu gelmemiş.

O vakit genç kızların büyüğü ona, “Neden böyle kıpırdamadan duruyorsun? Yoksa ücretini az mı buldun?” diye sormuş. Sonra çarşıya giden kızkardeşine dönerek, “Ona bir dinar daha ver” demiş. Ama, hamal, “Yok vallahi, benim her zamanki ücretim sadece iki dinardır! Ücretimi az gördüğüm falan yok. Ama gönlüm ve tüm benliğim sizin için kaygılanıyor. Kendi kendime, 'Yapayalnız yaşadığınıza ve burada erkek olarak size arkadaşlık

edecek biri olmadığına göre, yaşantınızın ne anlamı var?" diyor-
rum. Bilmez misiniz ki, bir minare, caminin dört minaresinden
biri olmadıkça, bir işe yaramaz. Oysa, siz hanımlarım sadece üç
kişisiniz ve dördüncüye ihtiyacınız var. Ve yine bilirsiniz ki, ka-
dınların mutluluğu, ancak erkeklerle birlikte olduklarında tam
olur. Şairin dediği gibi, '*Bir uyumlu ses, en az dört saz birden:
Bir ut, bir ney, bir kanun ve bir cenk çalmadıkça sağlanamaz!*'
Hele bu erkek akli başında, gönül adamı ve fikri ince, bir de sır
saklamasını bilirse!" demiş.

Genç kızlar ona, "Ama, ey hamal, sen bizim bakire olduğumuzu
bilmiyor musun? Sonra kendimizi ağzı gevşek birine bağlamak-
tan da korkarız. Hani şair ne demiş: '*Sırrınızı başkasına açmak-
tan sakınınız! Çünkü açıklanan bir sır artık sır olmaktan çıkar*'" "
demişler.

Bu sözleri duyan hamal haykırmış: "Ey hanımlarım, sizin yaşa-
mınız üstüne yemin ederim ki, ben kitaplar okumuş, salnameleri
incelemiş, akli başında, güvenilir ve sadık bir adamım. Sadece
hoş olan şeylerden söz ederim ve hiç sözünü etmeden, kederli
şeyleri özenle gizlerim. Her durumda şairin dediği gibi davranı-
rım:

*Sadece efendi adam sır saklamayı bilir. Sadece, insan-
oğlunun mükemmeli bir vaadi tutar. Sır benim içimde,
iyice kilitlemiş, anahtarı yitmiş ve kapısı mühürlen-
miş bir evde hapsedilmiş gibidir.*

Hamalın okuduğu bu dizeleri dinleyen ve kendilerine okunan
dörtlükleri ve ölçekli ve uyaklı sözleri duyan kızlar çok yumu-
şamışlar. Ancak, sadece nazlanmak için, ona "Biliyorsun ki, ey

hamal, bu konak için pek çok para harcadık. Üzerinde bizim zararımızı karşılayacak para var mı? Çünkü, seni ancak para harcama koşuluyla meclisimize kabul ederiz. Senin niyetin bize misafir olup içki arkadaşlığı yapmak ve özellikle bütün gece şafak sökünceye kadar bizi uyanık tutmak değil mi?” diye sormuşlar. Sonra evin sahibesi olan genç kızların en büyüğü eklemiştir: “Karşılığı parayla ödenmeyen bir aşk, terazinin denge-lenmesinde, gerekli karşı-ağırlığı sağlayamaz,” Hamal da, buna yanıt vermiştir: “Hiçbir şeyin yoksa, hiçbir şey olmaksızın çeker gidersin.” Fakat tam bu sırada, pazardan dönen kız araya girmiş, Kardeşlerim, şakayı bir yana bırakalım! Allah için! Bu çocuk günümüzü tatsızlaştırmadı. Başkası olsaydı, doğrusu bize bu kadar sabır göstermezdi. Ben onun yerine gerekli parayı öderim” demiştir.

Buna hamal çok sevinmiş ve pazardan birlikte geldikleri kıza, “Vallahi! Günün ilk kazancını ben sana borçluyum” demiştir. Kızların üçü de, “Öyleyse ey yiğit hamal, burada kal, başımız üzerine, gözümüz üzerine gelmiş olursun!” demişler. Bunun üzerine pazardan hamalla birlikte gelmiş olan kız, ayağa kalkıp üstünü başını düzeltmiş; sonra sürahileri sıralayıp şarap doldurmuş ve salonun ortasında bulunan bir havuzun kenarına sofra kurmuş ve gerekli her şeyi buraya taşımış. Sonra hepsi birden oturmuşlar; şarap o ortaya konmuş; hamal kendini bu güzel kızların arasında, rüyadaymış gibi görmüş.

Çarşıya giden kız, sürahiden büyücek bir bardağa şarap doldurmuş. Aynı bardaktan hepsi içmiş; sonra ikinci, sonra da üçüncü kez içmişler. Sonra kız, bardağı yeniden doldurmuş, bunu da kardeşlerine ve hamala sunmuş. Hamal şu dizeleri okumaya başlamıştır:

Hamal ve Üç Genç Kız
(T. Dalziel)

*İç bu şarabı! Tüm neşelerin nedenidir bu!
İçine kuvvet verir, sağlık verir.
Tüm hastalıkları iyi eden tek ilaçtır o!
Hiç kimse, tüm neşelerin nedeni olan şarabı.
Huşça duygulanmadan içmez.
Sadece sarhoşluk, şehveti doyurmayı sağlar!*

Sonra üç genç kızın da ellerini öpmüş ve bardağı dikmiş. Sonra ev sahibinin yanına gitmiş ve ona, “Ey hanımım, ben senin kölenim. Senin eşyan, senin malınım” demiş; sonra da onun onuruna şairin şu dizesini okumuş:

Kapında, gözlerinin kölesi ayakta durmaktadır. Belki de, kölelerin en aşağılığı! Ama hanımını bilir o! Cömertliğinin farkındadır ve iyiliklerinin! Ve özellikle ona olan şükranının!

Bunu duyan kız da, “İç, ey dostum! Bu içki sana sağlık versin, rahatlık versin! Ve de gerçek dirliğin getirdiği kudret sağlasın!” demiş.

Hamal da bardağı alıp genç kadının elini öpmüş ve tatlı bir uyumla, yavaşça, şairin şu dizelerini okumuş:

Dostuma yanakları gibi parlak şarap sundum, Yanakları öylesine parlaktır ki, ancak bir alev ona bu parlaklığı yansıtmıştır sanırsın! Onu alır gibi yaptı, ama gülerek dedi ki sonra: “Nasıl benden kendi yanaklarımı içmemi istersin?” Ben de ona, “Ey kalbimin alevi, al bu şarabı iç! Benim gözyaşlarımdır bu ve de kızıllığı kanımdan gelir.. Bu ikisinin kadehteki karışımı tüm ruhumdur” dedim,

Genç kız hamaldan bardağı almış, dudaklarına götürmüş, sonra gidip kızkardeşlerinden birinin yanına oturmuş. Ve sonra hepsi birden raksetmeye, şarkı söylemeye ve birbirine çiçekler atmaya başlamışlar. Bütün bunlar olurken, hamal onları kollarına alıyor ve öpüyormuş; biri ona açık saçık şakalar yaparken, öbürü hamalı kendine çekiyor ve üçüncüsü de çiçeklerle yüzüne vuruyormuş. Böylece içki zihinlerini bulandırmasıya kadar içmeyi sürdürmüşler. İçki onlara tamamıyla egemen olunca, kapıyı açan kız ayağa kalkmış; tüm giysilerinden soyunmuş, çıplak olmuş. Sonra kendini suya atmış ve suyla oynamaya başlamış; sonra ağzına su alarak gürültüyle hamalın üstüne püskürtmüş; sonra da tüm bedenini yıkamış ve suyu bacaklarının arasına akıtmış. Sonra sudan çıkmış ve hamalın kucağına yerleşmiş; ve sırtüstü uzanıp apış arasında yer alan şeyi göstererek “Sevgilim, bunun adını biliyor musun?” diye sormuş. Hamal yanıt vermiş: “Ha! Ha! Genellikle, buna, Günah Bağışlama Evi derler” demiş. Bunu duyan kız, “Yuh! Yuh! Utanmıyor musun, sen?” diye bağırılmış. Ve hamalı boynundan tutup tokatlamaya başlamış. O zaman hamal, “Hayır! Hayır! Buna kadının ferici derler” demiş; ama kız “Başka?” diye direktmiş. Hamal da, “Öyleyse, senin yedek parçan!” demiş. Kız direktmiş. “Başka, başka?” diye. O zaman hamal, “Senin eşekarın!” demiş. Bu sözleri duyunca kız,

hamalın ensesine öyle fena vurmuş ki, derisi sıyrılmış. Bunun üzerine hamal, “Öyleyse sen söyle adını!” demiş. Kız yanıt vermiş: “Köprülerin kokulu çiçeği.” Bunu duyan hamal, “Tamam, Allah selamet versin, ey köprülerin kokulu çiçeği!” diye haykır-mış.

Bunu izleyerek bardak ve altlığı yine elden ele dolaştırılmış. Sonra da ikinci genç kız giysilerini atmış ve kendini suya fırlatmış, Aynen kardeşinin yaptıklarını yapmış ve sudan çıkarak kendini hamalın kucağına bırakmış. Orada, parmağıyla apış-arasını ve orada yer alan şeyi göstererek hamala sormuş: “Ey gözümün nuru! Bunun adı nedir?” Hamal da “Senin çatlağın!” diye yanıt vermiş. Kız, “Ne çirkin şeyler söylüyor bu çocuk böyle!” diye haykırmış; ve hamala öyle bir tokat atmış ki salon çınlamış. Hamal, “Öyleyse, köprülerin kokulu çiçeği!” demiş. Kız, “Hayır! Hayır!” deyip yeniden ensesine vurmaya başlamış. O zaman hamal sormuş, “İyi ya, nedir bunun adı?” Kız, “Soyul-muş badem” diye yanıt vermiş.

Bunun üzerine üçüncü genç kız ayağa kalkmış, soyunmuş ve kendini havuza atarak iki kızkardeşinin yaptığı hareketleri yap-mış; sonra yeniden giyinip hamalın bacakları üstüne uzanmış ve ona gizli yerini göstererek, “Bunun adı nedir?” diye sormuş. Bunun üzerine hamal, da “Ona şu derler, ona bu derler!” diyerek yanıt vermeye başlamış; sonra da dayacağı kessin diye ona sor-muş: “Öyleyse adını sen söyle!” diyerek... Kız yanıt vermiş: “Ebû Mansur'un Hanı!”

Bunun üzerine hamal ayağa kalkmış, giysilerini çıkarmış ve havuza girmiş, cinsel organı suyun hemen üstünde kalarak, daha önce genç kızların yıkandığı şekilde yıkanmış; sonra havuzdan çıkmış kendini kapıyı açan kızın kucağına atmış, ayaklarını da çarşıdan dönen kızın kucağına uzatmış. Sonra da, erkeklik orga-

nını göstererek, kucağında uzandığı kıza, “Ey efendim, bunun adı nedir?” diye sormuş. Bu sözleri duyan kızlar öylesine gülmüşler ki, sırtüstü düşmüşler ve bağırılmışlar, “Senin zebbindir⁷, o!” diye. Hamal, “Hayır!” demiş, O zaman Senin aletindir” demişler. Hamal kabul etmemiş, “Hayır efendim!” diyerek her birinin göğsünü çimdiklemiş. Kızlar, şaşarak tekrarlamışlar, “Senin aletindir pekâlâ! Baksana ne kadar kızgın! Zebbindir pekâlâ, hem de ne kadar hareketli!” demişler. Hamal her seferinde başını geriye iterek söylediklerini reddetmiş ve sonra onları öpmüş, ısırmış, çimdiklemiş, kollarında sıkmış; kızlar da kahkahalar fırlatmışlar. Ve sonunda ona sormaktan başka çare bulamamışlar, “Öyleyse adını sen söyle bize!” demişler. Bunun üzerine hamal bir an düşünmüş, apış arasına bakıp göz kırpmış ve, “Hanımlarım, benim zebbin olan bu küçüğün bana söylediği sözler şunlar: *'Benim adım: Köprülerin kokulu çiçeğini koparıp yiyen, soyulmuş badem yemeye bayılan ve Ebû Mansur'un Han'ında dinlenen iğdiş edilmemiş güçlü katırdır'* “ demiş.

Bu sözleri duyan kızlar, öylesine gülmüşler ki, arka üzeri devrilmişler. Sonra yine akşam oluncaya kadar aynı bardaktan sırayla içmeye başlamışlar. Sonra da hamala, “Şimdi başını çevir ve omuzlarının genişliğini göstererek bas git!” demişler. Hamal böyle yapacağına, “Vallahi! Ey hanımlar, sizin evi terk etmek-tense, ruhumun bedenimden çekip gitmesi daha kolaydır. Bu geceyi, gelecek sabaha birlikte ekleyelim. Yarın herkes kendi bahtının çizdiği yola gider. Bunun üzerine çarşıya giden kız, araya girerek, “Kardeşlerim, bırakalım geceyi bizimle geçirsin: Bizi epeyce eğlendirecek, güldürecektir, çünkü çok utanmaz olduğu halde, çok da nazik olan bir genç bu!” demiş. Bunun üzerine kızlar, hamala, “Pekâlâ! Bu gece bizimle kalabilirsin. Ancak bir şartımız var: Kendini tamamen bizim yönetimimize

7 Zebb: Kuzey Afrika Arapçası'nda erkek cinsel organının adı. Latince: penis (Ç.)

bırakacaksın, gördüğün herhangi bir şeyin açıklanmasını istemeyecek ve nedenler üzerinde durmayacaksın, oldu mu?” demişler. Bunu duyan hamal, “Evet, kabul ediyorum, hanımlar!” demiş. Kızlar hamala, “Kalk öyleyse, kapının üzerinde yazılı olanı oku!” demişler. Hamal kalkıp kapının üzerinde altın yaldızlı harflerle yazılı olan şu ibareyi okumuş:

Hoşuna gitmeyen şeyler işitmek istemiyorsan, seni ilgilendirmeyen konularda konuşma!

Sonra da hamal, “Hanımlarım, sizi tanık tutarım ki, beni ilgilendirmeyen konularda hiç konuşmayacağım!” demiş.

O anda, Şehrazat, şafağın söktüğünü görmüş ve yavaşça susmuş.

Ama Onuncu Gece Gelince

Dünyazat, ona “Ey kardeşim, öyküyü tamamlasana!” demiş. Şehrazat da, “Dostlukla ve sunmayı görev sayarak” diye yanıt vermiş ve sözünü sürdürmüştür:

Ey bahtı güzel şahım, işittim ki, hamal genç kızlara bu vaatte bulunduktan sonra, pazardan dönen kız, ayağa kalkıp önlerindeki sofrayı yeniden düzenlemiş ve hepsi zevkle yiyip içmişler. Bundan sonra mumları tutuşturmuşlar ve kokulu buhurlar, ödler yakmışlar, sonra da hepsi birden içmeye, çarşıdan alınan tatlıları yemeye başlamışlar. Özellikle de, aynı zamanda gözlerini kapayarak, başını sallayarak, iyi düzenlenmiş şiirler okuyan hamal... Birdenbire kapıya vurulduğu duyulmuş, fakat zevke dalmışlıkları içinde bu, onları tedirgin etmemiş; bununla birlikte kapıya

bakan genç kız, kalkıp kapıya yönelmiş; sonra geri dönerek onlara, “Bu gece keyfimiz tam olacak, çünkü kapıda sakalları kesilmiş, sol gözleri sakat üç Âcam⁸ var ve gerçekten şaşırtıcı bir rastlantı bu. Bunların çabucak Diyar-ı Rum'dan gelme yabancılar olduklarını anladım; her birinin suratı değişik, ama hepsinin yüzleri gülünç olduğu kadar, çok iç açıcı. Onları içeri alırsak, sayelerinde epeyce eğleniriz” demiş. Sonra da arkadaşlarına öylesine kandırıcı sözler söylemiş ki, sonunda, ona “Öyleyse, git söyle onlara, gelsinler! Ama şartımızı da: '*Sizi ilgilendirmeyen şeyden hiç söz etmeyeceksiniz, yoksa hoşlanmayacağınız şeyler işitirsiniz*'” diyerek onlara açıkla!” demişler. Genç kız da neşe içinde kapıya koşarak üç körü birlikte getirmiş; gerçekten bunların sakalları traşlı, bıyıkları eğri ve dikmiş; böylece kalender⁹ denen dilencilerin de bağlandıkları tarikat elinden oldukları anlatılıyormuş. Bunlar içeri girer girmez, hazır bulunanlara selamet dilemişler, sonra da birbirini ardından geri çekilmişler. Bunları görünce genç kızlar, ayağa kalkıp onları sofraya davet etmişler. Sofraya oturan üç kalender, açıkça sarhoş olduğu belli olan hamala bakmışlar; ve iyice inceledikten sonra, onun da kendi tarikatlarına bağlı biri olduğunu sanmışlar ve “A! Galiba bu da bizim gibi bir kalender. Öyleyse, ona dostça davranmamız uygundur” demişler. Ama hamal, onların düşüncelerini anlayarak birdenbire ayağa kalkmış, “Tamam, tamam dostlarım! Sakin olun, sizin hakkınızda kötü düşünen yok. Oturun, yiyin için! Ama gidip ilkin kapının üzerinde yazılı kitabeyi okuyun!” demiş. Bu sözleri duyan genç kızlar gülmekten katıl-

8 Âcam: Acem'in oğlu. Bu sözcük, özellikle İranlılar'ı; Arapça'dan başka dil kullanan tüm halkları anlatır ki, bunların çoğu Arapça'yı kötü konuşur. Ama çoğunlukla bu sözcük İranlılar'ı anlatmak üzere kullanılır (M.)

9 Sâlûk: Mardrus “kalender” yerine “sâlûk” kullanıyor. İranlılar bunlara “kalender” derler (M.) Çoğulu Türkçe'de, galatı meşhur olarak tekilmiş gibi kullanılan “sâlik”tir. Biz Mardrus'e karşın “sâlûk” yerine “kalender” sözcüğünü kullanacağız. “Sâlik” de kullanılabilirdi. Ancak, Türkçe'dekiler dahil, birçok çeviride “kalender” sözcüğü yeğlenmiştir (Ç.)

mışlar ve birbirlerine, “Bu kalenderlerle ve bu hamalla epeyce eğleneceğiz” demişler. Sonra da kalenderlere yiyecek vermişler; doğrusu onlar da çok iyi yemişler. Sonra kapıya bakan kız, kalenderlere içecek sunmuş; onlar da genç kızın elinden aldıkları içkiyi elden ele dolaştırarak içmişler. Bardak birkaç kez elden ele dolaşıp içindeki bitince, kız onlara, “Tamam, tamam kardeşlerim! şimdi söyleyin bakalım, torbalarınızda bizi eğlendirecek birkaç güzel öykü ya da başınızdan geöen şaşırtıcı serüvenler var mı?” diye sormuş. Bu soruş biçiminden hoşlanan kalenderler, kendilerine müzik aletleri getirilmesini istemişler. Bunun üzerine kız onlara zillerle donatılmış bir Musul tefi, bir Irak udu ve İran neyi getirmiş. Üç kalender ayağa kalkmış; biri zilli tefi, diğeri udu, öteki de neyi almış; üçü birden çalmaya başlamışlar; genç kızlar da şarkı söyleyerek onlara eşlik etmişler. Hamala gelince, zevkten bayılıp, “ Ya Allah! Ya Allah!” demiş. Çalgı çalan ve şarkı söyleyenlerin görkemli sesleri onu çok etkilemiş.

Tam o sırada, kapının yeniden çalındığı duyulmuş. Kapıya bakan kız ayağa kalkarak kapıda kimin bulunduğunu anlamaya gitmiş.

Kapının çalınma nedeni şuymuş:

O gece Halife Harun Reşit, ülkenin içinde olup bitenleri kendi gözleriyle görüp kendi kulaklarıyla işitmek üzere kente inmişmiş. Yanında veziri Cafer-ül-Barmaki ve celladı Mesrur kendisine eşlik ediyorlarmış. Zaten tacir kılığına girerek böylesine dolaşmak onun âdeti imiş.

O gece kentin sokaklarında dolaşırken, yolunun üzerine bu ev çıkmış; çalgı ve şenlik sesleri duymuş. Halife, Cafer'e “Bu seslerin kimlere ait olduğunu anlamak için şu eve girmek istiyorum” demiş. Cafer ise, “Bunlar bir sarhoşlar topluluğu olmalı. Başımıza kötü bir şey gelmesin!” diyerek içeri girmekten kesin-

likle sakınmalarının doğru olacağı yanıtını vermiş. Ancak Halife, “Mutlaka içeri girmeliyiz. Onların hangi durumda olduklarını görmek için içeri girmenin bir yolunu bulmalısın!” demiş. Cafer, bu emri alınca, “Emriniz başım üstüne!” demiş; ve ilerleyip kapıyı çalmış; ve hemen o dakikada kapıya bakan kız, gelip kapıyı açmış.

Genç kız kapıyı açınca, Cafer ona “Ey hanımım, biz Taberiyeli¹⁰ tacirleriz. Mallarımızla Bağdat'a geleli on gün oldu ve tacirler hanında kalıyoruz. Bu gece handa bulduğumuz tacirlerden biri bizi evine çağırmış, yemeğe davet etmişti. Bir saat kadar yiyip içtikten sonra yemek bitince, bizi istediğimizi yapalım diye serbest bıraktı. Evden çıktık; ama gece bastırdı; biz de buraların yabancısı olduğumuzdan kaldığımız hanın yolunu yitirdik. Bu yüzden, asaletinize sığınarak size başvuruyoruz. İzin vererseniz içeri girip geceyi burada geçireceğiz. Allah bu iyiliğinizi unutmayacaktır!” demiş.

Bunu duyan kız onların yüzlerine bakmış; namuslu tacirler olduğunu ve saygın bir halleri bulunduğunu görmüş. Dönüp iki kardeşinin görüşlerini almış; öteki kızlar ona, “Al onları da içeri!” demişler. Bunun üzerine bunlara kapıyı açmak üzere dönen kıza, “izninizle, girebilir miyiz?” diye sormuşlar. Kız da “Buyurun!” diyerek yol göstermiş. Halife, Cafer ve Mesrur içeri girince, öteki iki kızın ayağa kalkarak kendilerine hizmet etmeye davrandıklarını görmüşler. Kızlar onlara, “Hoş geldiniz! Burada dostça ve ferah gönülle karşılanacaksınız! Lütfen rahatınıza bakın sayın davetliler! Ancak sizi bir şartla kabul edeceğiz: Sizi ilgilendirmeyen konularda asla konuşmayın! Yoksa, hoşunuza gitmeyen şeyler iştirsiniz!” Onlar da yanıt vermişler; “Tabii, doğrusu da bu!” diyerek... Sonra oturmuşlar, içmeye çağırılmışlar; bardak elden ele dolaşmış. Sonra Halife üç kalendere

10 Taberiye: İsrail Devleti'nde Taberiye Gölü'nün batı yakasındaki kent (Ç.).

bakmış, hepsinin de sol gözlerinin kör olduğunu görmüş, buna çok şaşırmış. Sonra da genç kızlara bakarak tüm güzelliklerini ve zarafetlerini fark etmiş, bu da onu çok şaşırtmış ve hayrete düşürmüştü. Genç kızlar, konuklarla söyleşiyi sürdürmüşler ve onları kendileriyle içki içmeye davet etmişler; sonra Halife'ye nefis bir şarap sunmuşlar; o da, “Ben tövbe etmiş bir hacıyım” diyerek ret etmiş, bunun üzerine kapıya bakan kız, ayağa kalkıp onun önüne ince kakmalı küçük bir masa, onun üzerine de çini bir kâse koymuş. Kâsenin içine de bir parça karla soğutulmuş kaynak suyu koymuş ve hepsini gülsuyu ve şekerle karıştırmış, sonra da bunu Halife'ye sunmuş. Bunu kabul eden Halife kıza pek çok teşekkür etmiş ve kendi kendine, “Yarın onu bu davranışından ve tüm yaptıklarından ötürü ödüllendirmeliyim!” diye düşünmüş.

Genç kızlar, misafirlerine karşı görevlerini yerine getirmeyi sürdürmüşler ve içki sunmadan da geri durmamışlar. Ancak, şarap etkisini göstermeye başlayınca, evsahibi olan kız ayağa kalkarak onlara başka emirleri olup olmadığını sormuş; sonra da çarşıdan dönen kardeşinin elini tutarak, ona, “Ey hemşire, ayağa kalk da görevlerimizi yapalım!” demiş. Kız ona “Emredersin!” diye yanıt vermiş. Bunun üzerine kapıya bakan kız ayağa kalkarak kalenderlere salonun ortasından ayrılarak kapılara karşı sıralanmalarını söylemiş, sonra da salonda daha önce bulunan her şeyi kaldırmış ve yıkamış. Diğer genç kıza gelince, hamalı çağırmışlar ve ona, “Vallahi, senin dostluğun pek işe yaramıyor, haydi bakalım! Sen burada yabancı değilsin, ev halkından sayılırsın!” demişler. Bunu duyan hamal ayağa kalkmış, giysilerinin eteklerini kaldırmış, ucunu sıkıştırmış ve “Emriniz başım üstüne!” demiş. Onlar da, ona “Yerinde bekle!” demişler, Birkaç saniye sonra, çarşıdan gelen kız ona, “Beni izle ve gel yardım et!” demiş. Hamal onu salonun dışına çıkarken izlemiş; orada siyah

tüylü iki köpek görmüş; köpekler boyunlarından zincire bağlı imişler. Hamal onları almış salonun ortasına getirmiş. O vakit evsahibi yaklaşmış, yenlerini kaldırmış, bir kamçı alıp hamala, “Köpeklerden birini buraya getir!” demiş. O da zincirinden çekerek köpeklerden birini sürüklemiş, kıza yaklaştırmış; köpek ağlamaya başlamış ve başını genç kıza doğru kaldırmış. Ama genç kız, buna hiç aldırmadan, elindeki kamçıyla köpeğin başına vurmaya başlamış, köpek ağlayıp haykırıyormuş ve genç kız kolları yorulmaya kadar onu kamçılamaı sürdürmüş. Sonra kamçıyı elinden fırlatmış, köpeği kollarına alarak göğsüne bastırmış, gözyaşlarını silmiş ve iki ellerinin arasına aldığı başını öpmüş. Sonra da hamala, “Al bunu götür, ötekini getir!” demiş. Hamal da ikinci köpeği getirmiş ve genç kız, ona ilkinen yaptıklarını yapmış.

Bunu gören Halife, yüreğinin acımayla dolduğunu ve göğsünün kederden sıkıştığını duymuş; ve Cafer'e bu konuda genç kıza sorması anlamında göz kırpmış. Ama Cafer de işaretle, ona susmasının daha doğru olacağını yanıtını vermiş.

Bundan sonra konağın sahibi, kızkardeşlerine dönüp onlara, “Haydi! Her zaman yaptıklarımızı yapalım!” demiş. Onlar da “Baş üstüne!” demişler. Bunun üzerine konağın sahibi, altın ve gümüş kakmalı mermer yatağına çıkmış ve kapıya bakan kız ile çarşıdan dönen kıza “Şimdi bildiklerinizi bize gösterin!” demiş. Bunun üzerine kapıya bakan kız ayağına kalkmış, ablasının yanında yer almak üzere yatağına, çarşıdan dönen kız da dışarı çıkmış; kendi dairesine gidip yeşil ipekten saçakları olan saten bir torba getirmiş; iki genç kızın karşısında durup torbayı açmış; içinden bir ut çıkarmış, kapıya bakan kıza uzatmış, oda akort yaparak mızrap vurmuş ve aşk ve keder üzerine şu dizeleri okumaya başlamış:

Genç Kız Köpeği Kamçulamaya Hazırlanırken
(A. B. Houghton)

Genç Kız Köpeği Kamçılamaya Hazırlanırken
(H. J. Ford)

Lütfen! Kaçıp giden uykuyu kirpiklerime geri getir! Sonra da söyle aklım fikrim nereye gitti? Evimde aşkın mekân tutmasına razı olalı beri uyku bana kızdı, beni terk etti. Soruyorlar bana, “Sen ki, güvenli ve doğru yolda yürüdüğünü bilirdik. Ne yaptın sen, dostum! Söyle bize, seni kim şaşırttı? Onlara diyorum ki, sizi ben değil, o sevgili aydınlatacak! Bense size tek bir yanıt vereceğim: kanımın, tüm kanımın ona ait olduğunu söyleyerek... Size daima: ben kanımı dökme-yi yeğlerim, onun uğruna, tüm ağırlığıyla içimde kalmamın diyerek yanıt vereceğim. Bir kadın seçmişim, onda tüm düşüncelerimi, onun imgesini bile yansıtan tüm düşüncelerimi üreteyim diye... Ve de, bu imgeyi kovsaydım, içimi ateşe salardım, o yutucu ateşe... Onu görünce siz beni mazur tutarsınız! Çünkü Tanrı'nın ta kendisi bu mücevheri hayat iksiriyle kuyumlamıştır; ve de bu hayat iksirinden kalanlarla narı yoğurdu, inciler döktü. Bana diyorlar ki, “Ey budala! Sen sevgili oyuncağında, gerçekten, sızlanmalar, gözyaşları ve nadir zevklerden başka şeyler bulduğunu mu sanıyorsun? Bilmez misin ki, berrak suda izlerken kendi gölgenden başka bir şey göremezsin, Öylesine bir kaynaktan içmekte sin ki, tek başına tat alabilmiş olmanın öncesinde ondan nice doyumlar sağlanmış tir.” Onlara, sanmayın ki, diyorum, içerken beni sarhoşluk sar-mıştır. Sade bakarken sarhoş olmuşumdur ben. Ve bu sadece gözlerimden uykuyu kovmuştur. Ve beni böyle tüketen, asla geçmiş in olayları değildir. Ama onun hayatımdan geç ip gitmesidir. Ayrılmış olduğum güzel şeyler asla beni bu hale düşürmedi; sadece onun ben-den ayrılmasıdır beni berbat eden. Ve şimdi, başımı başkalarına çevireyim, öyle mi? Bunu nasıl yapabili-

*rim? Ben ki tüm ruhumla onun hoş kokulu bedenine
bağlıyım... Bedeninin amber ve misk kokusuna...*

Kız şarkısını bitirince, kızkardeşi ona, “Tanrı tesellini versin, kardeşim!” demiş. Ancak genç kız, öylesine bir üzüntü nöbetine tutulmuş ki, giysilerini yırtmış ve bayılarak yere serilmiş.

Ancak düşerken, giysisi açıldığından, Halife, vücudunun kamçı ve değnek darbelerinden izler taşıdığını görmüş; ve şaşkınlığın son kertesine dek şaşırmış. Pazarcı kız yaklaşmış ve bayılan kızkardeşinin yüzüne biraz su serpmiş; kız kendine gelmiş; sonra da yeni bir giysi getirmiş, kız buna bürünmüş.

Bunları gören Halife, veziri Cafer'e “Pek heyecanlanmışa benze-miyorsun. Bu kadının bedenindeki darbe izlerini görmedin mi? Ben artık dilimi tutup oturamayacağım. Bütün olup bitenleri ve iki köpeğin sırrını öğrenmedikçe rahat, huzur ne bilmeyece-ğim!” demiş.

Cafer, ona “Şevketlim” demiş; “Ortaya konan şartı hatırla: seni ilgilendirmeyen şey hakkında konuşma, yoksa hiç hoşlanmaya-cağın şeyler işitirsin!”

Bu arada pazarcı kız ayağa kalkmış ve udu ele almış, onu yu-varlak memesine yaslamış, parmaklarının ucuyla tıngırdatmış ve şarkı söylemeye başlamış:

*Biri gelip de bize aşktan yana sızlanırsa, ona ne yanıt
verelim? Biz kendimiz aşk yüzünden uçurumu boy-
lamışsak, ne yapabiliriz ki? Yanıt versin diye aracı gö-
revlendirsek de, bu aracı, gerçekte, tutkulu bir yüre-
ğin tüm sızlanmalarını anlatmasını asla bilmeyecektir.
Sevgilinin kaçışına sabredip sessizce katlansak da;*

ıstırap bizi, hemen, ölümün iki parmağına takacaktır. Ey ıstırap! Bizim için artık sadece pişmanlıklar, matem ve yanaklara sel gibi boşalan gözyaşları kalıyor. Ve sen, görünmeyen sevgili! Gözlerimin ufkundan uzaklaştın ve seni yüreğime bağlayan tüm bağları kopardın! Söyle! Hiç değilse, geçmişteki aşkımızdan bir iz kaldı mı sende? Zamanın geçmesine karşın silinmeyecek küçük bir iz? Yoksa, gözden irak olunca, tüm gücünü eriten nedeni unuttun mu? Beni ruh cıllılığına, bu düşkünlüğe iten sen değil misin? Benim payıma düşen böyle sürgünlükse, bir gün Tanrı'ya, Efendimize, tüm çektiklerimin hesabını sormaz mıyım?

Bu kederli şarkıyı duyan ev sahibesi kız, tıpkı kardeşi gibi, giysilerini yırtmış, ağlamış ve baygın yere düşmüş ve pazarcı kız ayağa kalkmış; yüzüne biraz su serpip ayılttıktan ve onu kendine getirdikten sonra, ikinci bir giysiyle donatmış. Bunun üzerine ev sahibesi, biraz kendine gelmiş, sedire oturmuş ve pazarcı kıza, “Senden rica edeceğim, bir parça daha şarkı söyle de borçlarımızı ödeyelim! Sadece bir kez daha!” demiş. Bunun üzerine pazarcı kız. udu yeniden akort etmiş ve şu dizeleri söylemiş:

Ne zamana kadar süreceksin bu uzaklaşma ve bu acı terk ediş? Bilmiyor musun sen, artık gözümde dökülecek yaş kalmadı? Beni yüzüstü bıraktın! Böylesine uzun boylu kaçışta, sen hiç değilse, eski dostluğumuzu anımsar mısın hâlâ? Şayet nankör talih, aşka düşen erkekten yana olsaydı, zavallı kadınlar, sadakatsiz sevgililerine, sitem yağdıracak tek gün bile bulamaz-

dı. Ama ben ne yazık ki! Bir parça dertlerimden, elinden çektiklerimden kurtulmak için, ey yüreklerin katili, kimseye şikâyet edemem! Eyvah, eyvah ki! İnancını ya da ödediği borcun yazılı kanıtını yitirmiş olan şikâyetçinin sonu hüsrân değil midir? Ve de derde düşmüş yüreğimin acısı senin arzunun çılgınlığını artırmaktan başka işe yarıyor mu? Seni arzuluyorum! Bana vaat ediyorsun! Ama neredesin sen? Aşkıyla beni derin boşluklara attı! Dilerim ki benim yerime bir başkası, en yüce doyumlara ulaşır, kendi uğruna! Buraya kadar, onun aşkıyla tükenen benim! Ama yarın beni kınayan kişiye ıstırap çekme sırası gelecektir.

Bunun üzerine yeniden kapıyla ilgilenen kız bayıldı, kamçı ve değnek izleri taşıyan bedeni yarı çıplak göründü düşerken...

Bunu gören üç kalender, birbirlerine “Bütün geceyi toprağa yatıp uyuyarak geçirseydik de bu eve girmeseydik daha iyi olmaz mıydı? Çünkü gördüklerimiz belkemiğimizin iliğini eritecek kadar üzücü!” demişler. Bunu duyan Halife onlara doğru eğilmiş ve “Neden?” diye sormuş. “Çünkü gördüklerimizle zihnimiz öylesine derinden alt-üst oldu ki” demişler. O zaman Halife onlara, “Öyleyse, siz bu ev halkından değil misiniz?” diye sormuş. “Tabii değiliz!” diye yanıt vermişler; “Biz evi şu sizin yanınızda oturan kimseye ait sanıyorduk” demişler. Bunu duyan hamal haykırmış: “Ha! Allah için söylemeli! Ben bu eve ilk kez bu gece girdim. Bu evde olacağıma, çöplükte yataydım benim için daha iyi olurdu!”

Sonra başbaşa verip, “Biz burada yedi erkeğiz, onlarsa üç kadın, bir tek bile fazlası yok. Onlara bu durumlarının nedenini soralım. Bize kendi rızalarıyla yanıt vermek istemezlerse, zorlarız

onları!” demişler; “Bunun doğru ve namuslu bir fikir olduğuna inanıyor musunuz? Onların konuğu olduğumuzu unutmayın; ve de dürüstlikle susacağımıza dair ileri sürdükleri şartları kabul etmedik mi? Sonra bakın, zaten gece bitmek üzere, sonra her birimiz bahtın bizlere neler hazırladığını bilmeden Tanrı'nın yollarına düşeceğiz” diye karşı çıkan Vezir Cafer'in dışında hepsi düşündüklerine uyum sağlayacak biçimde hareket etmeyi kararlaştırmışlar. Bunun üzerine Cafer, Halife'ye göz kırparak onu bir kenara çekmiş ve ona, “Burada duracak ancak bir saatimiz kaldı. Size söz veriyorum ki, yarın bunların hepsini ben huzurunuzda getireceğim, o zaman öykülerini öğreniriz” demiş. Ama Halife bu öneriyi reddetmiş ve “Yarına kadar beklemeye sabrım yok!” demiş. Sonra şu şöyle, bu böyle diyerek konuşmalarını sürdürüp sonunda birbirlerine “Peki, aramızda kim onlara öykülerini anlattıracak?” diye sormuşlar. Ve birileri bunun hamal olabileceği fikrini ileri sürmüş.

Onların bu durumlarından bîr şeyler sezinleyen genç kızlar, onlara “Ey iyi yürekli kişiler! Neden söz ediyorsunuz, acaba?” diye sormuşlar. Bunun üzerine hamal ayağa kalkmış, evsahibinin önünde yer almış ve ona, “Ey saygıdeğer hanım! Sizden, burada bulunan misafirler adına, bize bu iki köpeğin öyküsü, onları niye cezalandırdığınız, sonra da oturup ağladığınız ve onları kucakladığınız hakkında Allah rızası için bilgi vermenizi rica ve istirham ediyorum. Ve de bize kızkardeşinin bedenindeki kamçı ve değnek izlerinin nedenini de söylerseniz anlamış oluruz. Bizim dileğimiz budur, vesselam!” demiş.

Bunun üzerine evsahibi yöresinde toplananların hepsi birden, “Sizin adınıza hamalın söyledikleri doğru mu?” diye sormuş. Cafer hariç hepsi de, “Evet, doğrudur!” demişler. Cafer'in ağzından tek sözcük çıkmamış.

Onların yanıtını alınca, genç kız, “Vallahi! Ey misafirler! işte siz böylece, bizim görüşümüze göre, suçların en kötüsünü, en canicesini işlediniz! Oysa daha önce, size bir şart ileri sürerek, *‘İçinizden biri kendini ilgilendirmeyen bir hususta konuşursa, hiç de hoşla gitmeyecek şeyler işitebilir’* demiştik. Size evimize girip ikram ettiklerimizi yemiş olmanız yetmedi mi? Ama bu sizin hatanız değil, sizi nezdimize getiren hemşiremizin hatasıdır!” demiş.

Bu sözlerden sonra, yenlerini kıvırmış; ayağını üç kez toprağa vurmuş ve “Hey! Çabuk koşun!” diye haykırmış. Birdenbire önüne perde çekilmiş dolaplardan biri açılmış, içinden ellerinde keskin palaları olan yedi iri kıyım zenci çıkmış, Kız onlara, “Dilleri pek uzun olan bu kişilerin ellerini bağlayın! Ve de birbirine ekleyin!” diye emir vermiş. Zenciler verilen emri yerine getirmişler ve, “Ey hanımım, ey erkek bakışından uzaktaki gizli çiçek, başlarını uçurmamız için izin veriyor musunuz?” diye sormuşlar. Kız, “Bir saat kadar bekleyin! Çünkü başlarının kesilmesinden önce, kim olduklarını öğrenmek istiyorum” yanıtını vermiş.

Bunu duyan hamal, “Allah aşkına! Efendim, beni başkalarının işlediği suç uğruna öldürtmeyin! Bunlar hata edip gerçek bir cürüm işlediler, ama ben değil! Oysa, bu uğursuz kalenderleri içeri almasaydık ne kadar mutlu ve hoş bir gece geçiriyorduk. Çünkü bu kötü görünümlü kalenderler, daha içeri girer girmez, en göz kamaştırıcı bir kenti bile harabeye çevirirler!” demiş ve şu dizeyi okumuş:

Kudretli tarafından affedilmek ne kadar iyidir! Hele, savunmasız birine sağlanmışsa! Ve sen, aramızdaki sarsılmaz dostluğa güvenerek sana yalvarıyorum: Suçlu yüzünden susuzu öldürme sakın!

Hamal sözünü bitirince, genç kız gülmeye başlamış...

Bu anda, şehrazat sabahın yaklaştığını görmüş ve yavaşça susmuş.

*Köleler Misafirleri Bağlarken
(A. B. Houghton)*

Ancak On Birinci Gece Geline

Sözünü sürdürmüş:

Ey bahtıgüzel şahım! İşittim ki, genç kız hiddete kapıldıktan sonra gülmeye başlayınca, erkek grubuna yaklaştı ve “Ne anlatılması gerekiyorsa, bana anlatın! Çünkü bir saatlik ömrünüz kaldı. Zaten, böyle sabır gösteriyorsam, sizlerin fakir kimseler olmanızdandır, zira siz kabilenizin en saygınları ya da en zenginleri arasında bulunsaydınız ya da yöneticilerden olsaydınız, sizi cezalandırmak için çok daha acele davranırdım” demiş.

Bunu duyan Halife, Cafer'e “Vay başımıza gelenlere Cafer! Kim olduğumuzu ona açıkla, yoksa bizi öldürtecek!” demiş. Cafer, “Layık olduğumuzdan başka şey gelmedi başımıza!” diye yanıt vermiş. Ancak Halife, “Ciddi olunması gereken bir sırada zevzeklikler yapmaya gerek yok, her şeyin bir sırası var” demiş.

Bunun üzerine genç kız, kalenderleri çağırmış ve onlara, “Sizler kardeş misiniz?” diye sormuş. “Hayır, bizler sadece fakirlerin en fakirleriyiz. Mesleğimizi vantuz çekerek ve hacamat yaparak kazanırız” diye yanıt vermişler. Bunun üzerine kız, içlerinden birine sormuş; “Tek gözlü olarak mı doğdun?” diye. O da, “Yok vallahi! Ama gözümü yitirişimin öyküsü, öylesine şaşkınlık vericidir ki, gözün bir köşesine yazılsaydı, onu saygıyla okuyanlara bir ders oluşturdu” demiş. İkincisi, üçüncüsü de aynı yanıt vermişler. Sonra da hepsi birden, “Her birimiz ayrı bir ülkedeniz ve öykülerimiz şaşırtıcı, serüvenlerimiz olağanüstü gariptir” demişler. Bunu duyan genç kız onlara dönüp “Her biriniz öyküsünü ve evimize geliş nedenini anlatsın! Sonra da teşekkür için elini alnına götürüp kendi bahtına yürüsün!” demiş.

İlerleyip öyküsünü ilk anlatan hamal olmuş: “Ey efendim, ben erkek halimle bir hamaldan başka bir şey değilim. Alış verişe çıkan hemşireniz beni tuttu ve pazar yapıp benimle buraya geldi. Burada, sizin de çok iyi bildiğiniz şeyler başıma geldi. Onları tekrarlamak istemiyorum, nedenini bilirsiniz. Benim tüm öyküm bu işte... Zira buna tek bir söz eklemeyeceğim. Size selamet dilerim!” demiş.

Bunun üzerine genç kız ona, “Haydi öyleyse! Yerinde olup olmadığımı anlamak için, elinle başını yokla! Saçını sıvazla ve çek git!” demiş. Ama hamal, “Yok vallahi! Buradan arkadaşlarımın öykülerini dinlemeden gitmek istemiyorum” demiş.

Bunun üzerine kalenderlerden biri öyküsünü anlatmak için ilerlemiş ve demiş ki:

Birinci Kalenderin Öyküsü

Ey hanımım! Beni sakalını kesmeye zorlayan ve gözümü yitirmeme neden olan olayı size bildireceğim.

Bilin ki benim babam bir şahtı. Onun da, bir başka ülkede şah olan bir kardeşi vardı. Doğumumla ilgili olarak, annemin beni dünyaya getirdiği gün, bir tesadüf eseri, amcamın da bir erkek çocuğu olmuştu.

Yıllar geçti; ben ve amca oğlum büyüyüp delikanlılık çağına girdik. Size söylemem gerekir ki, birkaç yılda bir, amcamı ziyaret ederek orada birkaç ay kalmayı âdet edinmiştim. Onu son ziyaretimde, amcamın oğlu beni, her zamankinden daha eli açık ve daha cömertçe karşıladı; koyunlar kestirdi onuruma, ender şaraplar damıttı. Sonra içmeye başladık; o kadar çok içtik ki, şarap bize egemen oldu. Bunun üzerine amcamın oğlu, bana “Ey amcamın oğlu! Bambaşka bir sevgiyle sevdiğim senden, önemli bir şey yapmanı istiyorum; dilerim ki, bunu reddetmeye ya da yapmayı kararlaştırdığım şeyden beni vazgeçirmeye kalkışma!” dedi. Ona, “Kuşkusuz ve de tüm dostça ve cömertçe bir yürekle!” diye yanıt verdim. Bunun üzerine, tam güven sağlamak için, bana kutsal dinimiz üzerine yemin verdirek bu en kutsal güvenceyi aldı. Sonra birden ayağa kalktı ve birkaç anlık bir ayrılmadan sonra, ardında, süslü harika kokular sürünmüş ve de hatırı sayılır bir bedelle sağlandığı anlaşılan gösterişli giysilere bürünmüş bir kadınla geri döndü; ve bana, “Bu kadının elinden tut ve sana göstereceğim yere kadar önümden git!” dedi ve iyice anlamamı sağlayacak biçimde açıklamalar yaparak bana bir yer belirledi. “Orada başka mezarlar arasında bir türbe bulacaksın: beni orada bekle!” dedi.

Bunu reddedemezdim. Zaten sağ elimi kaldırarak ettiğim yemin karşısında sözümünden de dönemezdim. Kadının elinden tuttum, yola çıktım ve onunla türbenin kubbesinin altına ulaştım, Orada oturup amcamın oğlunu beklemeye başladık. Biraz sonra onun, elinde dolu bir tasla bir torba alçı ve bir küçük baltayla içeri girdiğini gördük. Doğruca kubbe altındaki mezara yöneldi ve mezarın üzerindeki taşları birer birer kaldırdı, bir yana yığdı; sonra da elindeki baltayla mezarın topraklarını, küçük bir kaya büyüklüğünde demir bir kapak meydana çıkasıya kadar kazdı; kapağı açtı; altından aşağıya doğru inen kemerli bir merdiven görüldü. Bunun üzerine kadına doğru döndü ve işaret ederek ona, “Haydi bakalım! Seçimini yap!” dedi. Kadın merdivenden indi ve gözden kayboldu. Bunun üzerine yeğenim bana döndü ve “Amcamın oğlu! Bana sağladığın hizmeti tamamlamanı diliyorum senden. Ben de inip şuraya girince, kapağı yeniden kapatacak ve toprağı eskisi gibi üzerime yığacaksın! Böylece yüklendiğin hizmeti tamamlamış olacaksın. Torbada bulunan bu alçıyla tasta bulunan suya gelince; bunları iyice karıştır; sonra da mezarın taşlarını önceki gibi iyice yan yana getirerek, birleşme yerlerini bu kaşımla eskisi gibi sıva! Bunu öylesine yap ki, kimse anlayıp, *'İşte alçısı yeni, ama taşları eski bir mezar demesin!'* Çünkü ey amcamın oğlu! Bu, pekâlâ mümkündür. Çünkü ben bir yıl burada çalıştım ve bunu Tanrım'dan başkası bilmiyordu. Senden dileğim budur” dedi. Sonra da ekledi: “Ey amcamın oğlu, Tanrı beni, senden ayrılmanın hüznüyle kahretsin inşallah!” dedi. Sonra da merdivenden inip mezara gömüldü. Gözlerimden hayali silinince ayağa kalktım, benden yapmasını istediklerini yaptım, öylesine ki, mezar eskisi gibi oldu.

Sonra amcamın sarayına döndüm. Ama amcam sürek avında idi; ben de yatmaya gittim. Ertesi gün sabah olunca, bir gece önce olup bitenleri düşünmeye başladım; özellikle kendim ile amca-

min oğlu arasında geçenleri... ve yaptığım işten dolayı pişmanlık duydum. Ama pişmanlık bir şeye yaramıyor. Bu yüzden mezarlığa döndüm ve söz konusu mezarı aramaya başladım; ama bir türlü bulamadım. Akşama kadar araştırmamı sürdürdüm, bir sonuç alamadım. Bunun üzerine saraya döndüm. Ne bir şey içebildim; ne bir şey yiyebildim; tüm düşüncem, amca oğlumun anısına takılıyordu; ne olup bittiğini bir türlü kavrayamıyordum. Bu yüzden sonsuz bir kedere düştüm ve sabahlara kadar üzüntüyle kahroldum. Amca oğlumun yaptıklarını düşünerek ertesi sabah yeniden mezarlığa gittim; onu dinlemekle ne denli hata ettiğime pişmanlar olmuştum; ama bulma olanağını sağlamak-sızın bütün mezarlar arasında onu yeniden aradım. Bu araştırmalarımı yedi gün sürdürdüm, bir türlü mezarın gerçek yolunu bulamadım. Bunun üzerine kaygılarım ve kötü yorumlarım o dereceyi buldu ki, çıldırıyorum sandım.

Dertlerime bir çare ve bir huzur bulmak üzere bir gezi düşledim ve babamın yanına dönmek üzere yola çıktım. Babamın ülkesinin kapısına vardığım anda, bir grup adam ortaya çıktı; üzerime atılıp kollarımı bağladılar,. Bu davranışa son kertede şaşırdım; çünkü ben ülkenin sultanının oğluydum; bunlarsa babamın hizmetçileri ve benim genç kölelerimdi. Birdenbire çok korktum ve kendi kendime, “Kim bilir babamın başına neler geldi!” dedim. Bunun üzerine kollarımı bağlayanlara bu konuda sorular sordum ve hiçbir yanıt alamadım. Ama bir süre sonra benim genç kölelerimden olan birisi, bana, “Zamanın koşulları, baban için kötüye dönüştü. Askerler ona ihanet etti, onu öldürdüler. Bize gelince, seni ele geçirmek için pusuda beklemekteydik” dedi.

Bunun üzerine, beni alıp götürdüler ve ben sanki artık bu dünyaya ait değilmişim gibi buluyordum kendimi: işittiğim haberler beni öylesine üzmüş, babamın ölümü beni öylesine acıya boğmuştu. Beni, babamı öldürtmüş olan vezirin huzuruna götür-

düler. Bu vezir ile benim aramda eski bir düşmanlık vardı. Bu düşmanlığın nedeni, benim kundaklı yay kullanma merakımdı. Günlerden bir gün öyle bir rastlantı oldu ki, babamın terasındayken, büyük bir kuş vezirin sarayının terasına kondu; o sırada vezir de orada bulunuyordu; okumla kuşu vurmak istiyordum, ama ok kuşu ıskaladı ve vezirin gözüne değdi; Allah'ın takdiri ve yazılı hükmüyle gözünün içine gömüldü. Şairin dediği gibi:

*Bırak baht hükmünü yürütsün, dünya yargıçlarının
evlenmelerine çare aramaktan vazgeç! Olup bitenler
önünde asla sevinme ve de yerinme! Çünkü hiçbir şey
sonsuz kadar sürüp gitmez. Bahtımızın çizgisine uy-
duk, Baht'ın bize yazdığı mısranın tüm harflerine baş
eğdik. Çünkü Baht'ın yazgısını saptadığı kimse, onu
izlemekten öte bir şey yapamaz.*

Kalender sözlerini şöyle sürdürdü:

Kollarım bağlı, huzuruna çıkarıldığımda, vezir boynumun vurulmasını emretti. Bunun üzerine kendisine dedim ki, “Hiçbir suçum olmadığı halde beni öldürecek misin?” Bana, gözünü göstererek, “Bundan daha önemli bir suç olabilir mi?” diye sordu. Kendisine, “Bunu dikkatsizlikten yaptım” dedim. Bana, “Sen bunu dikkatsizlikle yapmışsan, ben de bilerek yapıyorum” dedi; sonra da haykırdı: “Onu bana teslim edin!” diye... Beni ellerine teslim ettiler.

Bunun üzerine elini uzattı, parmağını sol gözüme soktu ve beni tamamen kör etti.

İşte o zamandan beri, hepinizin gördüğü gibi, körüm.

Bundan sonra vezir beni bağlattı ve bir sandığa koydu. Sonra da cellada, “Bunu sana emanet ediyorum. Kılıcını kınına sok ve onu buradan al götür; kentin dışına çıkar ve orada öldür; bedenini orada bırak, vahşi hayvanlar yiyip bitirsin!”

Bunun üzerine cellat beni alıp götürdü; şehrin dışına çıkıncaya kadar yürüdük. Orada beni sandıktan çıkardı, kollarım bağlı, ayaklarım zincirli idi; öldürmeden önce gözlerimi de bağlamak istedi; o zaman ağlamaya ve şu dizeleri okumaya başladım:

Düşman mızraklarından beni sakınman için her deneyden geçmiş sağlam bir zırh olarak üstlenmiştim seni; sen bir mızrağın delip geçen sivri uçlu sert demirin ta kendisi idin. Kudret benim elimde iken, cezalandırılması gereken sağ kolum, silahı güçsüz sol koluma aktarırdı. Ben, böyle davranırdım. Sen de beni, lütfen bağışla: zalim sitemlerden ve kınamalardan! Bırak sadece düşmanlarım, ıstırap oklarıyla beni delsinler! Düşmanca işkencelere uğramış zavallı ruhuma, sessizliği armağan et! Sözcüklerin sertliği ve ağırlığıyla onu sıkıştırma! Bana sağlam zırhlarla hizmet etsinler diye dost edindim. Zırhlara büründüler, ama bana karşı, düşmanlarımla birlikte oldular! Öldürücü oklarıyla beni savunsunlar istedim! Okları donandılar! Ama kalbimde yara açtılar. Ateşli bir ruhla yürekler ürettim, onları sadık kılmak istedim, sadık oldular evet! Ama başka aşklar için... Sebatlı olsunlar diye tüm gayretimle emek verdim onlara! Sebatlı oldular evet: Ama ihanette.

Kralın Oğlu Canının Bağışlanmasını Dilerken
(H. J. Ford)

Cellat okuduğum bu dizeleri duyunca, bir zamanlar babamın celladı olduğunu hatırladı ve de ona bizzat yaptığım iyilikleri... ve bana: “Ben seni nasıl öldürürüm? Ben ki senin itaatkâr köle-nim” dedi. Sonra da, “Haydi kaç! Hayatını kurtarıyorum. Ama bu ülkeye bir daha gelme, yoksa mahvolursun ve beni de seninle

birlikte mahvedersin!” demiş. Hani şair ne demiş:

*Git! Kurtar kendini dostum! Kurtar canını tüm bağ-
ların zulmünden! Ve bırak evleri, onları inşa edenlere
mezar olsunlar! Git! Seninkinden başka topraklar
bul! Kendi ülkenden başka ülkeler! Ama asla, kendi
canından başka can bulamazsın! Düşün! Tanrının top-
rakları sonsuz genişlikteyken, seni alçaltan bir ülkede
yaşamanın ne kadar anlamsız, ne kadar şaşırtıcı bir
şey olduğunu! Yine de! Tanrı bir kimsenin yazgısını
belli bir yerde öleceği üzre yazmışsa; bahtının çizdiği
ülkede ölmekten başka elinden ne gelir? Ve özellikle,
unutma ki: bir arslanın boynu, o arslanın ruhu tüm
özgürlük içinde gelişip büyümedikçe, gelişip büyü-
mez!*

Cellat bu dizeleri okuyup bitirince, ellerine sarılıp öptüm. Ben de gerçekten kurtuluşu uzaklara kaçıp gitmekte buldum.

Oradan uzaklaşırken, ölümden kurtulduğumu düşünerek gözü-
mü yitirmenin acısını unuttum. Gezimi sürdürerek amcamın
ülkesine ulaştım. Onun huzuruna çıktım ve ona, babam ile başı-
ma gelenleri ve gözümü nasıl yitirdiğimi anlattım. Bunu duyun-
ca gözyaşlarına boğuldu ve haykırarak: “Ey kardeşimin oğlu!
Sen gelip dertlerime dert kattın. Ben de sana zavallı amcanın
oğlunun günlerden beri ortalıktan yittiğini, başına ne geldiğini
bilmediğimi ve hiç kimsenin de onun nerede olduğunu bana
söyleyemediğini bildirmeliyim!” dedi. Yanı sıra öylesine ağla-
maya başladı ki, sonunda dayanamayıp bayıldı. Kendine geldi-
ğinde bana “Çocuğum, amcanın oğlu için ne denli üzüldüğümü
gördün. Sen de gelip, babanın ve kendinin başına gelenleri anla-

tarak beni kahrettin! Ama, senin yaşamını yitirmektense gözünü yitirmiş olmayı yeğ tutmanı dilerim!” dedi.

Bu sözleri üzerine, amcamın oğlunun başına gelenleri ondan saklayamadım. Ona tüm gerçeği açıkladım. Sözlerimi duyunca amcam sonsuz bir sevince kapıldı; gerçekten oğlu için verdiğim bilgi onu çok sevindirmişti: “Bana bu mezarı çabuk göster!” dedi. Ben de, “Vallahi amca yerini bilemiyorum. Orayı bulmak için çok kez mezarlığa gittim, bir türlü yerini bulamadım” dedim.

Bunun üzerine, ben ve amcam, mezarlığa gittik ve bu kez, sağa sola bakınırken, sonunda mezarı tanıdım. İkimiz de çok sevindik ve türbenin içine girdik: Toprağı ve kapağı bulduk, ben ve amcam elli ayak merdiven indik. Merdivenin sonuna ulaşınca, bize doğru bir dumanın yükseldiğini gördük, âdeta bizi kör ederce-sine... Ancak amcam, söyleyenin tüm korkularını dağıtan bir duaya başladı, “ Yüce ve Kudretli Tanrı'dan daha yüce ve daha kudretli varlık yoktur” diyerek.

Bunun üzerine ilerledik; un, her türlü hububat, her çeşitten yiyecek ve de başka şeyler dolu bir salona ulaştık. Salonun ortasında örtüyle çevrelenmiş bir yatak vardı. Amcam, perdeyi çekip yatağa baktı: orada oğlunu, kendisiyle birlikte mezara inen kadının kollarında buldu; ama ikisi de kömür gibi simsiyah olmuşlardı; sanki ateş dolu bir çukura atılıp yanmışlar gibi.

Bunu gören amcam, oğlunun yüzüne tükürdü ve “Bunu haketmişsin sen, alçak! Kötü dünyanın cezası bu; ama öbür dünyada görülecek hesap var ki, daha müthiş ve daha acımasızdır” diye haykırdı. Bunu söyleyerek, yeniden suratına tükürüp ayağından pabucunu çıkarıp oğlunun suratına fırlattı. Pabucun tabanı oğlanın suratına rastladı.

Kral, Oğlunun Ölü Bedenini Bulduğunda
(A. B. Houghton)

Öyküsünün tam burasında, Şehrazat, sabahın yaklaştığını gördü, verilen izinden daha fazla yararlanmayı istemediğinden, sustu.

Fakat On İkinci Gece Gelince

Demiş ki:

Ey bahtıgüzel şahım, işittim ki, Halife ve Cafer'in de dahil olduğu tüm topluluğu önünde kalender genç kıza, öyküsünü anlatmaya şöyle devam etmiş:

Amcam, pabucunun tabanıyla oğlunun yüzüne vurduktan sonra, orada kömür kesilmiş yatan bir ölüye karşı yapılan bu hareketi şaşkınlıkla karşıladım. Ve amcamın oğlu adına çok üzüldüm; özellikle genç kadınla birlikte onları böyle kara kömüre dönmüş görünce... Sonra şöyle dedim: "Aman Allah! Amcacığım, bir parça gönlünün kederini yatıştır! Ben, tüm benliğim ve yüreğimle çocuğunun başına gelenden üzüntü duyuyorum. Özellikle bu hale düşmelerine... Genç kadınla birlikte kara kömüre dönüşmelerine... Ve de sana, bir baba olarak bununla yetinmeyip pabucunun tabanıyla oğlunun yüzüne vurmana." Amcam bunu duyunca şu öyküyü anlattı:

"Ey kardeşimin oğlu! Bil ki, şu benim oğlum, çocukluğundan beri kendi öz kızkardeşinin aşkıyla tutuşmuştur. Ben, onu hep kızıdan uzak tuttum, kendi kendime de, '*Sakin ol! Bunlar daha çok genç!*' diyordum. Ama hiç de öyle değilmiş! Ergenlik yaşlarına ulaşır ulaşmaz, aralarında o kötü hareket oluverdi. Bunu öğrenince, ilkin inanmadım doğrusu... Yine de onu müthiş azarladım ve dedim ki, '*Bu alçakça hareketlerden sakın! Ne senden önce ne de senden sonra kimse bunu yapmamıştır ve yapma-*

yacaktır. Yoksa, hükümdarlar arasında, ölünceye kadar, utanç ve iğrençlik içinde kalacağız. Ve atlı Tatarlar, tüm dünyaya öykümüzü aktaracaklar! Bundan dolayı hareketlerine çok dikkat et, yoksa seni lanetler ve öldürürüm!" dedim. Sonra kızıdan onu ayırmak için gayret gösterdim, kızı da ondan... Ama öyle anlaşıyor ki, bu alçak kız, onu dayanamayacak kadar seviyormuş! Sanki şeytan kötülüğünü onlarda denemiş.

Oğlum, onu kızkardeşinden ayırdığımı görünce, kimseye belli etmeden, yeraltında bu yeri yaptırtmak zorunda kalmış. Ve gördüğün gibi, buraya yiyecekler getirmiş ve de her şeyler. Benim yokluğumdan yararlanarak, sürgün avında bulunduğum sırada, kızkardeşiyle gelip buraya yerleşmiş. Yüce ve övülesi Tanrı'nın adaleti, insanı nasıl etkiliyor! Burada ikisini de yakıp kömüre döndürmüş. Ama öbür dünyadaki cezaları daha da müthiş ve katı olacaktır!" dedi.

Ve oracıkta amcam ağlamaya başladı; ben de onunla birlikte ağladım. Sonra bana, "Bundan böyle, onun yerine sen benim oğlum olacaksın!" dedi.

Ben, bir saat kadar, bu dünyanın işleri üzerine düşünceye daldım. Bu arada, vezirin emriyle babamın öldürülüşünü, tahtının hileyle ele geçirilişini, hepinizin bildiği denli gözümün çıkarılışını ve oldukça garip bir tarzda amcamın oğlunun başına gelenleri... Ve kendimi tutamayıp ağladım.

Bundan sonra mezardan çıktık; kapağı yeniden kapadık; sonra da toprakla örttük; mezarı tamamen eski haline soktuk. Sonra da saraya döndük.

Oraya henüz ulaşmış ve oturmuştuk ki, silahların çatışma seslerini duyduk, ardından da borazan ve davul seslerini... Sonra da savaşçıların koşuşturduklarını gördük; tüm kent, uğultularla, gü-

rltlerle ve atların nallarından çıkan tozlarla dolmuştu; ve ruhumuz, olup biteni anlayamamaktan gelen şaşkınlık içindeydi. Sonunda, amcam şah, bütün bunların nedenini sordu, ona “Kardeşin vezir tarafından öldürülmüş, sonra da aynı vezir tüm asker ve birlikleri toplayarak acele buraya sevketmiş, kenti baskınla elde etmek için... kentte oturanlar karşı duramayacaklarını anlamışlar; böylece kenti kolayca elde etti” diye yanıt verdiler.

Bu sözleri duyunca, ben kendi kendime “Hiç kuşku yok ki, eline düşersem, beni kesinlikle öldürtür” diye düşündüm; ve yeniden dert ve kaygılar ruhumda birikmeye başladı, yeniden annem ve babamın başlarına gelen felaketi düşünerek hznlendim. Artık ne yapacağımı bilemiyordum. Öte yandan ortaya çıkarsam, kentte oturanlar ve babamın askerleri beni tanıyacaktı ve beni öldürmek ve ortadan yok etmek için arayacaklardı! Bu yüzden sakalımı kazımdan başka çare bulamadım; ve sakalımı kazıdım, başka giysiler giyerek kılığımı değiştirdim ve kenti terk ettim; ve bu Bağdat şehrine doğru yol aldım. Burada güvenli olacak ve beni Emir-l Müminin Harun Reşit'in sarayına götürecek birini bulacaktım. Ona bütün öykümü ve servenlerimi anlatacaktım.

Başıma herhangi bir dert gelmeden, bu gece Bağdat'a ulaştım. Nereye gideceğimi, ne yandan geldiğimi hiç bilmiyordum, şaşkınlık içindeydim. Birdenbire kendimi bu kalenderle karşı karşıya buldum; ona selam verdim ve “Ben bir yabancıyım” dedim. O da, “Ben de yabancıyım” dedi. Dostça konuşurken bir de baktık, üçüncü arkadaşımız olan şu kalender bize doğru yaklaştı; selam verdi; bize, “Ben burada yabancıyım” dedi. Biz de selam alıp, “Biz de yabancıyız” diye yanıt verdik. Böylece karanlık bizi ansızın bastırıncaya kadar birlikte yürüdük. Baştımız bizi, bir arada, sizin yanınıza mutlulukla sürükledi, ey efendilerim!

Ve benim kesik sakalımın ve oyulmuş gözümün öyküsü böyledir, demiş.

Birinci kalenderin anlattığı öykü üzerine genç kız, ona “Pekâlâ! Haydi bakalım! Şimdi, bir parça başını okşa¹ ve çabuk uzaklaş buradan!” demiş.

Ama birinci kalender ona, “Ey hanımım, buradaki bütün arkadaşların öykülerini işitmedikçe gitmek istemiyorum” demiş.

Bütün bu zaman sürecinde, orada bulunanlar bu şaşırtıcı öyküye hayran kalmışlar; Halife de Cafer'e, “Gerçekten, ben de ömrümdede şu kalenderin anlattığına benzer serüven işitmemiştim” demiş.

Bunun üzerine birinci kalender, bağdaş kurarak bir yana oturmuş; ikinci kalender ilerlemiş; ve evin genç hanımının önünde elleri arasında yeri öpüp şu öyküyü anlatmış:

1 Yani: “Elini başına götürerek selâm işareti ver” demek istiyor. Bu, Doğu'da selâm şekillerinden biridir (M.)

İkinci Kalenderin Öyküsü

Gerçekten, ey hanımım, kör olarak doğmadım. Ama şimdi size anlatacağım öyküm, öylesine şaşırtıcıdır ki, iğneyle gözün iç köşesine yazılsaydı, eğitime bakımından değerli bir ders oluştururdu.

Bu karşınızda duran, bir şahın oğlu şahtır aslında... Yine bilin ki, asla bir cahil değilim: Kur'an okurum, hem de yedi çeşit kaleme alınışıyla... Belli başlı kitapları da okurum; bilim üstatlarının temel kitaplarını da... Yıldız bilimi üstüne kitaplarla şairlerin yazdıklarını da... Sonunda, tüm bilimlerin incelemesine kendimi öylesine verdim ki, çağımın tüm yaşayanlarını geçtim.

Adım hattatlar nezdinde saygıyla anıldı; dahası tüm bölgeler, tüm ülkelerde şöhretim yayıldı; tüm hükümdarlar nezdinde değerim kabul edildi. Bu sırada Hint hükümdarı benden söz edildiğini duymuş; babamdan beni kendisine yollamasını, göz kamaştırıcı hediyeler ve şahlara yaraşır armağanlar göndererek, rica etmişti. Babam buna rıza gösterdi ve içi her şeyle dolu altı gemi hazırlatarak beni yola çıkardı.

Deniz yoluyla yaptığımız bu yolculuk tam bir ay sürdü; bunu izleyerek bir kıyıya yaklaştık. Orada bizimle birlikte gemilere yüklenen develerimizi ve atlarımızı karaya çıkardık; Hint hükümdarına sunulmak üzere on deve hediye yükledik. Ancak, daha yeni yola koyulmuştuk ki, bir toz bulutu yükselerek bize doğru yaklaştı. Yerin ve göğün tüm bölgelerini örttü ve yolculuğumuzun bir saatini kapladı; sonradan dağıldı; arasından gazaba kapılmış arslanlara benzer kırk atlı belirdi. İyice bakınca, bunların çöl Arapları, yol kesen haydutlar olduğunu gördük. Onlar da bizi fark edince, yanımızdaki, Hint hükümdarına sunulacak on

deve yükü armağanı da düşünerek kaçmaya başladık. Bizim ardımıza düştüler, dört nala ve dolu dizgin... O zaman biz, işaretler yaparak onlara, “Kudretli Hint hükümdarına yollanan elçiler olduğumuzu; kötülük yapmamalarını” anlatmaya çalıştık. Onlar da bize, “Biz ne onun toprağında yaşıyoruz ne de onun tabileriyiz!” diye yanıt verdiler. Oracıkta benim genç hizmetçilerimden bazılarını öldürdüler; öteki hizmetçilerle ben çeşitli doğrultularda kaçarak kurtulduk. Ancak ben oldukça derin bir yara aldıktan sonra kaçabildim. Bu sırada, çöl Arapları bizim tüm servetimizi ve develerin sırtında olan hediyeleri yağma etmişlerdi.

Bana gelince, kaçışım sırasında nereye yöneldiğimi de ne yapacağımı da bilmez hale gelmiştim. Kaçışımı, bir dağın tepesine ulaşınca kadar sürdürdüm; orada bir mağara buldum; sonunda istirahat edecek ve geceyi geçirecek bir yer edinmiştim.

Sabahleyin, mağaradan çıktım, şahane ve zengin görünümlü bir kente ulaşınca kadar yürümeyi sürdürdüm. Buranın iklimi öylesine harika idi ki, kış orada hükmünü icra edemiyor, bahar her yanı güllerle kaplıyordu. Bu kente girişimden çok sevinç duymuş, özellikle kaçış ve yürüyüşle yıpranmış bedenimde bir ferahlık hissetmiştim. Gerçekten hüznle sararmış, epeyce değişmiştim.

Bu kentte, ne yana yöneleceğini bilemediğim bir sırada, dükkânında dikişle uğraşan bir terzinin önünden geçiyordum; yanına vardım terzinin, selam verdim. Selamımı iade etti; ve beni samimiyetiyle oturtmaya çalıştı, kucakladı ve iyi davranışıyla beni, ülkemden ayrılmanın nedenini anlatmaya yöneltti. Bunun üzerine başıma gelen her şeyi, başından sonuna kadar, ona anlattım. Anlattıklarına çok üzüldü ve bana, “Ey yumuşak yürekli genç adam, kime olursa olsun, bütün bu öyküyü anlatmana gerek

Genç Prens Kaçarken
(T. Dalziel)

yok! Yoksa bu kentin hükümdarından sana zarar gelmesinden korkarım; çünkü bu zat, babanın en büyük düşmanıdır, ona karşı eski bir intikamı vardır” dedi.

Bunu izleyerek, benim için yiyecek içecek hazırladı; ben de yiyip içtim. O da benimle yedi, içti. Geceyi konuşarak geçirdik; bana dükkânında bir köşe ayırdı. Sonra ihtiyacım olan bir şilte ve örtü getirdi. Orada, o da ben de uyumak üzere uzandık.

Bu şekilde onun yanında üç gün misafir kaldım; bu sürenin sonunda bana, “Senin yaşamını kazanabileceğin bir mesleğin var mı?” diye sordu. Ona, “Tabii! Ben hukuktan nasibini almış bir bilgin, geçmişin bilimlerinde bir üstat sayılırım. Edebiyat ve muhasebeyi de bilirim!” dedim. Bana, “Dostum, bütün bunlar bir meslek oluşturmaz” dedi. Beni üzgün görerek, “Ya da belki bir meslektir ama, bizim kentin piyasasında hiç geçerliği yoktur. Burada, bizim kentte, hiç kimse inceleme, yazma, okuma ve hesap yapma nedir bilmez. Sadece yaşamını kazanmaya bakar.” Bunu duyunca, çok pişman oldum ve ona, “Gerçekten, vallahi, sana anlattıklarımın başka yapacak hiçbir şey bilmiyorum” diye tekrarlamaktan başka bir şey söyleyemedim. “Öyleyse, çocuğum, kendini toparla! Bir balta ile bir urgan al! Allah sana daha iyi bir baht hazırlayasıya kadar ormana gidip ağaç keserek geçimini sağla!” dedi. Bu sözler üzerine, gidip bana bir balta ve bir urgan satın aldı; ve beni, onlara emanet ederken iyi tanıtmaya gayret göstererek öteki oduncularla ormana odun kesmeye yolladı.

Bunun üzerine oduncular ile yola koyularak ormana vardım. Kestiğim odunları omzuma vurdum; onları kente götürerek yarım dinara sattım. Biraz para harcayarak yiyecek satın aldım, paranın geri kalanını özenle sakladım. Böylece bir yıl boyunca çalışmayı sürdürdüm; ve her gün dostum terziyi dükkânında zi-

yarete gittim. Köşemde, bağdaş kurarak dinlendim,

Bir gün, âdet edindiğim gibi, ormana gitmiş; bir ara öteki odunculardan uzak düşerek, sık ağaçlıklı bir yöreye gelmişim; orada kendime kuru bir ağaç seçtim ve kökü yöresindeki tüm toprağı kaldırmaya koyuldum. Açtığım yerde bakırdan bir halkası olan bir tahta kapak gördüm. Kapağı kaldırdım. Altında, bir merdivenin uzandığını gördüm Merdivenin dibine kadar indim. Orada bir kapı buldum. Kapıdan girdim ve kendimi göz kamaştıran ve güzel inşa edilmiş bir sarayın salonunda buldum. İçerde en güzel incilere denk güzelliğe bir kız vardı. Öyle güzeldi ki, onu görür görmez yüreğimin tüm kaygısı, tüm hüznü ve tüm felaketi silindi. Ona baktım ve hemen böylesi bir güzelliğin ve mükemmelliğin yaratıcısı önünde dize geldim.

Bunun üzerine o da bana bakıp, “Sen bir insan mısın, yoksa bir ecinni mi?” diye sordu. Kendisine, “Bir insanım” diye yanıt verdim. O da bana, “Ama yirmi yıldır insan yüzü görmeden yaşadığım bu mevkiye seni kim getirebildi?” dedi. Tatlılık ve zevkle dolu bulduğum bu sözlere karşı, “Efendim, beni buraya sevkedenden Allah'tır, tüm dertlerimden ve acılarımdan arınayım diye herhalde!” şeklinde yanıt verdim. Sonra da oturup başıma gelenleri, başından sonuna kadar ona anlattım. Bunları duyunca çok üzüldü ve ağlamaya başladı ve bana, “Ben de sana kendi öykümü anlatayım!” dedi.

”Bilesin ki, ben Hint şahlarının sonuncusu olan Abanoz Adası'nın hakimi Şah Aknamus'un kızıyım. Babam beni amcamın oğluyla evlendirmişti. Ama evliliğimin ilk gecesinde, daha bekâretimi yitirmeden, bizzat İblis'in oğlu Racmus'dan olma Cerceris denen ifrit beni kaçırdı. Beni uçurarak getirip bu mevkiye bıraktı. Buraya arzu duyabileceğim tatlılar, giysiler, değerli kumaşlar, mobilyalar, yiyecekler ve içecekler taşıdı. O zamandan bu yana,

her on günde bir gelip beni görüyor ve bir gece benimle yatıyor, sonra da sabahleyin çekip gidiyor. Bana, bu on gün içinde, kendisinden herhangi bir şey isteyecek olursam, gece olsun gündüz olsun, bu salonun kubbesi altındaki şu tablette yazılı olan iki satıra el değdirmenin yeterli olduğunu bildirdi. Ve gerçekten, o zamandan bu yana, ne zaman bu yazıya dokunsam, onu karşımda görüyorum. Bu kez, onun ayrılmasından buyana dört gün geçti. Daha altı gün burada olmayacak. Acaba sen burada benimle beş gün kalabilir misin? Böylece onun gelişinden bir gün önce buradan ayrılmış olursun!” diye sözünü bitirdi.

Kendisine, “Kuşkusuz! Bunu yapabilirim” diye yanıt verdim. Bunu duyunca çok sevindi; ayağa kalktı, elimi tuttu, kemerli bir kapıdan geçirdi; oradan sıcacık ve hoş bir hamama götürdü. Tatlı bir havası vardı, buranın... Orada, çabucak soyundum, o da soyundu, çıplak olduk; ikimiz birlikte yıkandık. Banyodan sonra, hamamın serinliğindeki yatağa uzandık; bana içmek için miskle karılmış şerbet sundu ye önüme pastalar koydu. Sonra zarif bir konuşma tutturduk, onun tutkunu olan ifritin sağladığı şeyleri yedik.

Bunu izleyerek bana, “Bu gece sen uyu, yorgunluğunu gider, yarına iyice dinlenmiş olursun!” dedi.

Ben de, hanımım, ona teşekkür ettikten sonra iyice uyumak istiyordum. Ve gerçekten, hemen tüm dertlerimi unutmuş gibiydim.

Uyanınca onu yanımda oturur buldum; bedenimi ve ayaklarımı tatlı tatlı ovuyordu, Allah'a tüm iyiliklerini ona bağışlaması için dualar ettim; sonra oturup bir saat kadar konuştuk. Bana çok tatlı şeyler söyledi. Sonra dedi ki, “Vallahi! Önceleri, bu yeraltı sarayında tek başıma, hüznle yaşıyordum ve göğsüm daralıyordu. Çünkü konuşacak kimse bulamıyordum ve bu, yirmi yıl sürdü. Ama Allah'a şükürler olsun ki, seni bana yollamakla yü-

celiğini gösterdi.”

Sonra o tatlı sesiyle, bana şu dizeleri okudu:

*Eğer gelişinden -biz daha önce haberli olsaydık!- halı
diye ayaklarının altına yüreğimizin temiz kanını ve
gözlerimizin siyah kadifesini sererdik! Yanaklarımızın
tazeliğini sererdik -ve ipek oyluklarımızın etini- yata-
cağın yere, ey gece yolcusu! Çünkü senin yerin göz
kapağımızın üstündedir.*

Bu dizeleri duyunca, ona elim yüreğimde teşekkür ettim; sevdası yüreğimin daha derinlerine takıldı. Tüm kaygılarım, tüm ıstıraplarım yok oldu. Sonra oturup aynı bardaktan içmeye koyulduk, bu böylece geceye kadar sürdü; işte o gece, mutluluklar içinde onunla yattım. Ve yaşantımda, o geceye benzer hiçbir gece geçirmedim. Sabah olunca, yeniden yıkandık, birbirimizden çok hoşnut olarak ve de gerçek bir mutluluğun tanığı olarak...

Ben, hâlâ çok ateşli idim ve mutluluğumu uzatmak istiyordum; ona, “İster misin, seni yeryüzüne çıkarayım ve seni bu ecinniden kurtarayım?” diye sordum. Bunu duyunca, gülmeye başladı ve bana, “Sus Allah aşkına! Ve sahip olduğunla yetin! Şu zavallı ifrit, on günde ancak bir gün benimle sevişecek; oysa ben sana her seferinde geriye kalan dokuz günü vaat ediyorum” dedi. Bense şarabın esrikliği ve tutkunun ateşiyle sürüklenerek sözden yana ileri gittim ve ona, “Asla! Şimdi duvarında esrarlı yazıt bulunan bu kubbeyi derhal yıkacağım. Bırak ifrit gelsin, onu da mahvedeceğim! Zaten çoktandır yerin üstündeki, yerin altındaki tüm ifritleri yakalayarak öldürmek benim en eğlenceli oyunum olmuştur” dedim.

Bu sözleri duyunca, kız beni yatıştırmak için şu dizeleri okuma-ya başladı:

*Ayrılmadan önce süre isteyen sen! – Uzaklaşmayı da-
yanılmayacak kadar katı bulan sen!*

*Asla bağlanmanın, fakat sadece sevmenin güvenli bir
yol olduğunu bilmiyor musun? Düşünmeyi ve kendi
kendine: bıkınlığın tüm bağlantıların şaşmaz kaidesi
ve kopukluğun tüm dostlukların sonucu olduğunu söy-
lemeyi bilmiyor musun?*

Ama ben, onun bana okuduğu bu dizelerin farkına varmadan, kubbeye şiddetli bir tekme attım!

*Öykünün burasında, Şehrazat sabah olduğunu görmüş ve yavaş-
ça susmuş,*

Ve On Üçüncü Gece Geline

Demiş ki:

Ey bahtıgüzel şahım, işittim ki, ikinci kalender, evin genç hanı-
mına öyküsünü şu şekilde anlatmayı sürdürmüştü:

Ben kubbeye bu şiddetli tekme indirince, hanımım, kadın ba-
na, “İşte ifrit! Bize ulaştı. Sana daha önce söylememiş miydim?
Ben mahvoldum! Bari sen kaç kurtul! Geldiğin yerden çık, git!”
dedi.

Bunun üzerine merdivene doğru atıldım. Ama, ne yazık ki korkunun şiddetinden aşağıda sandallarımı ve baltamı unuttum. Böylece, merdivende henüz birkaç basamak çıkmışken, sandalima ve baltama bir göz atmak için dönüp geriye son bir kez bakınca, yerin yarıldığını ve oradan korkunç bir ifritin çıktığını ve kadına, “Bütün bu şiddetin anlamı ne? Başına bir felaket mi geldi?” diye sorduğunu duydum. Kadın ona, “Hiçbir felaket yok! Birdenbire yalnızlıktan ötürü göğsümün sıkıştığını duydum, göğsümü ferahlatmak için serin bir içki almak üzere ayağa kalktım. Bunu yaparken biraz şiddetle davranmışım ki, kaydım ve kubbenin üstüne düştüm.” dedi. Ama ifrit, ona, “Ey alçak fahişe! Nasıl da yalan söylüyorsun!” Sonra sarayın içine göz gezdirdi; sağa, sola baktı ve benim sandallarım ile baltamı bulmakta gecikmedi. O zaman, “Bu âletlerin burada işi ne? Ha! Söyle! İnsanoğluna ait bu gereçler nereden geldi buraya?” deyince, kadın, “Şimdi senin elinde gördüm bunları... Daha önce hiç fark etmemiştim. Her halde senin sırtında asılı idi; ve sen bunları kendin getirmiş olmayasın buraya!” dedi. Bunun üzerine ecinni, hiddetinin son derecesine ulaşarak, “Ne saçma sözler bunlar! Çarptırılmış ve saptırılmış!.. Ey sefil kadın, onlar benim üzerimde falan değildi!” diye haykırdı.

Bu sözlerden sonra, onu çırılçıplak soydu, çarmıha gerdi; işkence yaparak olup biteni anlatması için sorular sormaya başladı. Ama, ben artık bu kadarına ve kadının döktüğü gözyaşlarına dayanamadım; korkudan titreyerek merdivenden yukarı çıktım. Dışarıya çıkınca kapağı önceki gibi yerleştirdim, üstünü de toprakla örterek gözlerden gizledim. Yaptığım harekete pişmanlığın son kertesinde pişman oldum. Ve genç kadını, onun güzelliğini ve bu alçak ifritin yirmi yıldır onunla birlikte kalan bu kadına uyguladığı işkenceleri düşünmeye koyuldum. Ve özellikle benim yüzümden de işkenceye uğradığını düşünerek acı duydum.

Ve, o anda kendi babamı da, onun ülkesini de, şimdiki oduncu olarak yaşadığım sefil koşulları da düşündüm; ve ağlayarak bu hüznü konuda bir şiir okumaya koyuldum.

Bunu izleyerek, dostum terzinin dükkânına ulaşınca kadar yürüdüm; ve onu, birkaç günlük yokluğumdan dolayı, yanan bir sobanın üzerinde oturur gibi telaşlı buldum. Orada beni merakla bekliyormuş. Bana, “Dün, her zamanki gibi dönmediğini görünce, yüreğim senin için sızlayarak geceyi geçirdim. Ormanda vahşi bir hayvanın seni parçaladığından ya da başına benzer bir felaket geldiğinden korktum, Ama Tanrı'ya şükürler olsun ki, dönüp geldin!” dedi. Bunu duyunca, gösterdiği ilgiden dolayı teşekkür ettim; dükkâna girdim, köşeme oturdum; ve başıma gelenleri düşünmeye başladım; kubbeye attığım tekmeden dolayı kendimi suçladım. Birden bire dostum terzi içeri girdi ve bana, “Dükkânın kapısında biri var, bir tür Acem diyeceğim, seni soruyor; elinde de senin baltan ve sandalların var. Kentteki tüm odunculara bunları göstererek ve de *'Sabahleyin ezanı duyunca namaz kılmak üzere camiye giderken yolda bunları buldum, kimin olduğunu bilmiyorum, acaba siz biliyor musunuz?'* diyerek dolaşmış. Oduncular, baltayı ve sandalları görünce, bunların sana ait olduğunu bildiklerinden bu Acem'e, hemencecik burayı tarif etmişler. Şimdi orada duruyor, dükkânın kapısında seni bekliyor. Haydi, çık da zahmetlerinden ötürü teşekkür edip baltanı ve sandallarını al!” dedi. Ama ben, bu sözleri duyunca, sarardığımı ve korkudan tüm bedenimin çöktüğünü hissettim. Bu bitkin haldeyken, birdenbire, oturduğum yerde toprak yarıldı; ve söz konusu Acem ortaya çıktı. Bu, o ifritti. Bütün bu sürede genç kadına işkence etmişti, hem de ne işkence! Ama kadın hiçbir şey itiraf etmemişti. Bunun üzerine balta ve sandalları almış ve ona, “Sana İblis'in soyundan gelme Cerceris olduğumu kanıtlayacağım! Bu balta ile bu sandalların sahibini

İfrit Balta ve İpi Getirdiğinde
(T. Dalziel)

buraya getirip getiremeyeceğimi göreceksin!” demiş.

İşte buraya, bu hileyi kullanarak, size söylediğim tarzda, odunculardan soruşturarak gelmiş.

Böylece toprak yarılarak şiddetle yanıma geldi ve bir an bile kaybetmeden, beni alıp kaçırdı! Uçup göklere yükseldi, sonra inip toprağa gömüldü! Bana gelince, tüm ayırt etme yeteneğimi kaybetmiştim. Tam o sırada şehvetin tadını tattığım yeraltı sarayına girdik. Orada genç kadını çırlıçıplak gördüm, böğründen kan akıyordu. O zaman gözlerim yaşla doldu. Ama ifrit ona yöneldi, kolunu sıkıp, ona “Ey sefihe! İşte dostun karşında!” dedi. Bunun üzerine genç kadın bana baktı ve “Ben onu hiç tanımıyorum; onu sadece şu anda, şimdi gördüm” dedi. İfrit de ona, “Nasıl? Suçun kanıtı karşında duruyor ve sen hâlâ itiraf etmiyor musun?” diye haykırdı. O zaman kadın, “Onu tanımıyorum, ben. Ömrümde onu görmedim. Ve Tanrı huzurunda yalan söylemek bana yakışmaz” dedi. Bunun üzerine ifrit, ona “Eğer gerçekten tanımıyorsan, al şu kılıcı, onun başını vur!” dedi. Bunun üzerine kadın kılıcı aldı, bana doğru geldi, karşımda durdu. O sırada, korkudan sapsarı, merhamet diler gibi ona kaşlarımla olumsuz bir işaret yaptım ve gözyaşlarım yanaklarımdan aşağı akmaya başladı. O da bana göz kırptı; ama yüksek sesle “Tüm felaketlerimizin nedeni sensin!” dedi. Bunu duyunca yeniden kaşlarımla işaretler yaptım ve ifrit anlamasın diye ona iki anlama gelebilecek dizeler okumaya başladım:

Gözlerim, dilimi gereksiz bıraktıracak kadar seninle konuşmasını biliyor. Yüreğimdeki gizli sırları sadece gözlerim açıklar sana! Seni görünce tatlı gözyaşlarım akar durur ve ben susarım: çünkü gözlerim içimdeki ateşten yeterince söz eder.

Kirpikler kırpışarak, tüm duyguları anlatır bize; anlayışlı olanlar için parmakların kullanılması hiç gerekmez. Kaşlarımız tüm öteki şeylerin yerini tutar. Susalım öyleyse! Ve sözü sadece aşka bırakalım!

Genç kadın, benim işaretlerimin ve dizelerimin anlamını kavradı ve ifritin kılıcını fırlatıp attı. Bunun üzerine ifrit kılıcı aldı, bana verdi ve “Uçur şunun boynunu, seni bırakırım, hiçbir kötülük yapmam” dedi. Ben “Peki!” dedim ve kılıcı alarak cesaretle ilerledim ve kolumu kaldırdım. Bunu gören kadın, kaslarıyla işaret yaparak, haliyle, “Ben sana haksızlık ettim mi?” demek istedi. Gözlerim yaşla doldu, ben de elimden kılıcı attım ve ifrite “Ey kudretli ifrit, ey güçlü ve yenilmez kahraman! Eğer bu kadın, sence, inanç ve akıl fukarası olsaydı, kafamın kesilmesini haklı bulması gerekirdi; oysa, kafamı kesip atmamış, bunun yerine kılıcı fırlatıp atmıştır. Böyle olunca, ben nasıl olur da onun başını kesme hakkını kendimde bulurum? Özellikle daha önce hayatımda hiç görmediğim bir kimseye bunu nasıl yapabilirim? Dolayısıyla, bu işi kesinlikle yapamam ben, kötü ölümün zehrini senin elinden içsem bile!” Bu sözlerim üzerine, ifrit “Hah! Şimdi aranızdaki aşkın ne olduğunu anladım” diye haykırdı.

Ve o zaman, hanımım, bu alçak kılıcı aldı; vurarak genç kadının elini kesti; sonra yeniden vurarak öteki elini kesti; sonra da sağ ayağını ve sol ayağını kesti. Ve böylece dört vuruşla, dört organını kesiverdi. Ve ben bunları gözlerimle izledim ve ölecekmi-

şim gibi bir duyguya kapıldım.

Bu anda genç kadın bana kaçamak bir bakış fırlattı ve göz kırptı. Ancak, ne yazık ki, ifrit bunu gördü ve “Ey orospunun kızı! Gözlerinle bile zina işlemektesin!” diye haykırdı. Bunun üzerine kadının boynuna vurarak kafasını uçurdu. Sonra bana döndü ve “Bil ki ey insanoğlu! Biz ecinnilerin yasasında zina yapan eşin öldürülmesine izin verilmiş, hatta teşvik edilmiştir. Böylece, bu genç kadını, düğün gecesinde, başkası ona sahip olmadan, henüz on iki yaşındayken kaçırmıştım, ben... Onu buraya getirdim, on günde bir gelip onu görüyor, geceyi onunla geçiriyor, bir Acem kılığına girerek onunla çiftleşiyordum. Ama, onun beni aldattığını anladığım gün, onu öldürdüm. Zaten o beni sadece gözleriyle aldatmıştı, sana bakarak kırptığı gözleriyle... Sana gelince, onunla zina yaptığından emin olmadığımдан, seni öldürmeyeceğim. Ama ardımdan gülmemen ve gururunu kırmak için sana bir ceza vermek, ama bu cezanın çeşidini sana seçtirmek istiyorum. Haydi seç bakalım!” dedi.

Bunu duyunca, hanımım, ölümden kurtulacağımı görerek sonsuz bir sevince kapıldım. Bu da beni, bu bağışlamayı kötü kullanmaya yöneltti. Ona, “Tüm cezalar içinden nasıl bir ceza seçileceğini bilemiyorum. Hiç verilmemesini yeğlerdim!” dedim. Öfkelenen ifrit, ayağını yere vurarak, “Sana seç dedim! Seni hangi kılığa sokarak büyüleyeyim, onu seç! Bir eşek kılığına mı dönüştüreyim? Yoksa bir köpek kılığına mı sokayım seni? Bir katır kılığına mı? Yahut da bir karga kılığına? Yoksa bir maymun kılığına mı soksam?” Bunu duyunca, tam bir bağışlanma umduğumdan, daima işin kaçamağına giderek, “Allah aşkına! Ey kudretli İblis'in soyundan gelen Cerceris üstat, sen beni bağışlarsan, Tanrı da seni bağışlar. Çünkü sana hiçbir zarar vermemiş olan zavallı bir Müslüman'ı bağışlarsan, Allah da seni nasıl ödüllendireceğini pekâlâ bilir.” Ve dua üzerine dualar oku-

İfrit Genç Adama Prensesi Öldürme Emri Verirken
(H. J. Ford)

arak, kendimi alçakgönüllülükle ellerine terk ederek yalvarmayı sürdürdüm ve ona, “Beni haksız yere mahkum ediyorsun!” dedim. O da bana, “Ölmek istemiyorsan, sus artık! İyi niyetimi kötüye kullanma, çünkü mutlaka seni büyülemem gerek!” dedi.

Bu sözler üzerine beni kaldırdı, üzerimizdeki kubbeyi ve tüm sarayı yıktı; benimle birlikte göklerde uçtu. Öyle yükseldik ki, yeryüzünü bir su çanağı şeklinde gördüm. Bundan sonra bir dağın tepesine indik ve beni oraya bıraktı; eline bir parça toprak aldı; üzerine, “Ham, hum, ham!” diye homurdanarak bir şeyler okudu; sonra birkaç kelime telaffuz etti, sonra bu toprağı, “Bulunduğun halden çık, bir maymun ol!” diye haykırarak, üzerime serpti. O anda, hanımım, bir maymun oldum. Hem de nasıl bir maymun! En az yüz yaşında ve oldukça çirkin! Kendimi, bu halde görünce, ilkin hiç hoşlanmadım ve sıçramaya başladım; gerçekten maymun gibi sıçırıyordum. Sonra, bunun bir şeye yaramayacağını düşünerek, kendi halimi ve geçmişimi düşünerek ağlamaya başladım. İfrîr korkunç bir neşeyle gülüyordu; sonra da gözden kayboldu.

Bunun üzerine bahtın haksızlıklarını düşünmeye koyuldum; ve bahtına sahip olmanın insanın elinde olmadığını anladım.

Bundan sonra, dağın tepesinden, ta dibine kadar yuvarlana yuvarlana indim. Ve geceleyin ağaçlar üzerinde uyuyarak yol almaya başladım. Bu yolculuk, Tuzlu Deniz'in kıyılarına ulaşmaya dek bir ay sürdü. Orada bir saat kadar eyleştim. Sonunda, denizin ortasında, uygun rüzgârla kıyıya yaklaşmakta olan bir gemi gördüm. Bunun üzerine, bir kayanın arkasına saklanıp bekledim. Gemiden çıkan adamların oraya buraya gidip geldiğini gördükten sonra, cesaretimi topladım ve gemiye sıçradım. Bunu gören adamlardan biri, “Bu kötü görünüşlü yaratığı kovun buradan!” diye haykırdı. Bir diğeri, “Yo, onu öldürün!” diye

bağırđı. Bir üçüncüsü, “Evet! Şu kılıçla onu öldürelim!” diye bağırđı. Bunu duyunca, ağlamaya başladım ve pençemle kılıcın ucunu tuttum, gözyaşlarım akıp duruyordu.

Bunu gören kaptan bana acıdı ve onlara, “Ey tacirler, bu maymun bana yalvarıyor, yalvarışını duyuyorum; korumam altına alıyorum onu... Kimse ona dokunmasın, kovmasın ve de tedirgin etmesin!” dedi. Sonra bana seslenerek, tatlı ve güzel sözler söylemeye başladı; ve ben, onun tüm sözlerini anlıyordum. Böylece beni hizmetçi olarak yanına aldı; ben onun her türlü işini görüyor ve gemide hizmetinde bulunuyordum.

Elli gün boyunca rüzgâr uygun esti. Sonunda içinde oturanların sayısını ancak Tanrı'nın bilebileceği büyük bir kente ulaştık.

Oraya ulaştığımızda, kentin hükümdarı tarafından bize yollanan köleleri gördük. Bunlar yaklaşarak tacirlere, “Hoşgeldiniz!” dediler. “Hükümdarımız sizin teşrifinizle memnunluklarını bildirdi ve şu parşömen tomarını size vermekle bizi görevlendirdi ve de, her birinizin hüsnü hatla¹ birer satır yazı yazmanızı diledi” dediler.

Bunun üzerine, ben, her zamanki maymun kılığım altında, kalktım ve ellerinden şiddetle parşömeni kaptım ve onlardan biraz uzağa doğru sıçrayarak uzaklaştım. Bunu görünce parşömeni yutacağımdan ya da suya atacağımdan korktular. Bunun üzerine işaretle onlara yazı yazmayı bildiğimi ve yazmak istediğimi anlattım. Kaptan onlara, “Bırakın yazsın! Çiziktirdiğini görürsek, yazmasını engelleriz; ama, gerçekte, hüsnü hat biliyorsa, onu oğlum olarak kabulleneceğim. Çünkü ömrümde bundan akıllı maymun görmedim” dedi.

1 Güzel bir yazıyla (Y. N.)

Bunun üzerine kalemi elime aldım, hokkaya daldırarak iki yanının da iyice mürekkebe bulanmasını sağladım ve yazmaya başladım.

Böylece içimden geldiği gibi dört kıta yazdım; bunların her biri ayrı üsluplara göre, ayrı tarzlarda idi: İlk kıt'a rika'a tarzına göre, ikincisi reyhani, üçüncüsü sülûsi, dördüncüsü de mûşik² tarzlarında idi:

(a) Zaman cömert kimselerin hayırlı işlerini ve bağışlarını çoktan belirlemiştir; ama, seninkileri sayıp dökmekte asla başarı sağlayamamış, umutsuzluğa düşmüştür. Tanrıdan sonra, insanoğlu senden başkasına başvuramaz; çünkü sen tüm iyilikseverlerin babasıdır!

(b) Sana onun kaleminden söz edeceğim: Onun kalemi! Kalemlerin ilki ve kökenidir! Kudreti şaşırtıcıdır, ünlü bilginlerin birçokları onun sayesinde payidar olmuşlardır.

Bu kalemden, onu tuttuğum parmak uçlarından başlayarak beş hitabet ve şiir dünyaya, ırmağa akar.

(c) Sana onun ölmezliğinden söz edeceğim: ölmeyen yazar yoktur elbet! Ama zaman onun ellerinden çıkan yazıyı ölümsüz, kılar! Bundan dolayı, kaleminin, Diriliş Günü'nde, seni gururlandıracak şeylerden başkasını yazmasına izin verme!

(d) Eğer hokkayı açarsan, oraya kalemini, bağışçıya özgü satırlar; iyilikle dolu satırlar yazmaktan başka maksatla batırma! Ama, onu bağış uğrunda kullanamayacaksan, hiç değilse güzellik uğrunda kullanmak için batır! Ve, böylece, en büyük yazarlar arasında sayılanlardan olursun!

Yazma işini bitirince, parşömen tomarını ona uzattım. Hepsi büyük bir hayranlık duyular, sonra her biri sırayla en güzel yazılarıyla birer satır yazdılar.

Bundan sonra köleler, tomarı hükümdara götürmek üzere uzaklaştılar. Hükümdar tüm yazıları inceledikten sonra, dört ayrı tür ve üslupta yazılmış olan benimkinden başkasını beğenmemiş. Zaten ben bir şahın oğluyken, bu marifetimle bütün dünyada ün sağlamıştım.

Bunun üzerine hükümdar, yöresinde bulunan tüm dostlarına ve kölelerine, “Hepiniz gidip bu güzel yazının sahibini görün! Ve de giyinsin diye bu hilatı kendisine verin! Ve onu benim katırlarımın en güzeline bindirerek çalgılı bir alayla buraya, yanıma getirin!” demiş.

Bu sözleri duyunca hepsi gülmeye başlamışlar. Ve hükümdar, bunu fark edince, çok kızmış ve “Nasıl! Size bir emir veriyorum ve siz bana gülüyorsunuz ha!” diyerek haykırmış, Ona, “Ey çağımızın hükümdarı, sizin sözlerinize gülmek ne haddimize! Ancak size, bunca güzel yazıyı yazanın bir âdemoğlu olmadığını, gemi kaptanının maymunu olduğunu söylemek zorundayım” diye yanıt vermişler. Bunu işiten hükümdar son derece şaşırmış, sonra neşeli kahkahalar kopararak, “Bu maymunu satın almak isterim” diye haykırmış. Sonra da, tüm saray halkına gemiye gi-

dip bu maymunu görmelerini, yanlarına da katırı ve hilatı almalarını emretmiş; ve onlara, “Onun kesinlikle bu hilata bürünmesini ve katıra bindirilerek buraya getirilmesini istiyorum” demiş.

Bunun üzerine hepsi gemiye geldiler ve beni kaptandan, baştan satmak istememesine karşın, çok yüksek bir fiyatla satın aldılar. Sonra, ben, kaptana işaretle ondan ayrıldığımdan dolayı çok üzgün olduğumu anlattım. Sonra da beni alıp götürdüler; hilatla donatarak ve katıra bindirerek... O kentin uyumlu çalgılarının sesine uyarak yola koyulduk; tüm kentte oturanlar ve tüm orada yaşayan insan varlıkları, şaşkınlık içinde, bu görülmedik manzarrayı büyük bir merakla izliyorlardı.

Beni hükümdarın huzuruna götürdüklerinde, onu görünce, ayaklarının ucundaki toprağı üç kez öptüm, sonra da hareketsiz kaldım. Kral beni oturmaya davet etti; bense dizüstü kaldım. Bunun üzerine orada bulunan herkes, benim yüksek terbiyeme ve davranışımın kibarlığına hayran oldu. En büyük hayranlığı da hükümdar duydu. Ben böyle dizüstü durur durmaz, hükümdar, orada bulunanların hepsinin ayrılmalarını buyurdu; ve herkes çekip gitti. Sarayda, hükümdar, baş haremağası, bir gözde köle ve benden başka kimse kalmadı, hanımım!

Bunun üzerine hükümdar, yiyecek bir şeyler getirilmesini emretti. Bir sofraya yaydılar ve üzerini canın çekebileceğı, gözün zevkine varacağı her şeyle donattılar; ve hükümdar bana bunlardan yememi işaretle anlattı. Bunun üzerine ayağı kalktım ve ayaklarının ucundaki toprağı yedi kez öptüm ve büyük bir nezaketle sofraya oturarak ve de geçmiş eğitimimi hatırdan çıkarmayarak yemeye başladım.

Sofrayı kaldırdıklarında, ben de ayağı kalktım, gidip ellerimi yıkadım; sonra da mürekkep hokkasını, kalemi ve bir parşömen parçasını alarak Arap mutfağının yüceliğini öven şu dizeleri

yazdım:

Ey tatlılar, parmakla sarılmış ince, lezzetli, hoş tatlılar! Sizler tiryakisiniz, panzehirisiniz tüm zehirlerin! Siz olmasanız tatlılar, asla hiçbir şeyi sevmezdim; sizler benim tek ümidim, tüm ihtirasımsınız! Serilmiş bir sofranın ortasındaki büyük bir tepside, yağ ve bal içinde yüzen nefis kokulu bir künefeyi gören yüreğim nasıl titrer! Ey künefe! Sevindirici, iştah verici bir saç demeti halinde inceltilmiş künefe! Arzum, sana duyduğum arzumun haykırışı, ey künefe, ne yücedir! Seni soframda görmeden bir gün geçeceğine, ey künefe, ya künefe! Ölümü göze alsam yeridir! Hele şurubun! Tapılası, nefis şurubun! Onu yiyip, onu içip gece gündüz, öteki dünyada da aynı zevki alırdım!

Bunu izleyerek, kalemi ve yaprağı yerine koydum ve ellerimi yıkayarak uzak bir yerde saygıyla oturdum. O zaman hükümdar yazdıklarına baktı ve okudu; okuduklarına son derece hayranlık duydu ve “Bir maymunun böylesine belagat sahibi olması ve bu kadar güzel yazı yazması mümkün müdür? Yarabbi! Bu harikaların da ötesinde bir harika!” diye haykırdı.

Bu sırada hükümdarın önüne bir satranç tahtası getirildi, hükümdar işaretle bana, “Oynamasını bilir misin?” diye sordu. Ben de başımı sallayarak, “Evet, bilirim” işareti verdim. Bunun üzerine satranç tahtasının başına geçerek oyunu düzenledim ve hükümdarla oynadım. Onu iki kez yendim. Hükümdar buna ne diyeceğini bilemiyor, zihni karma karışık düşünüyordu. Sonra, “Bu bir âdemoğlu olsaydı, bilgiden yana çağının tüm yaşayanlarını geçirdi” dedi.

Bunun üzerine hükümdar, haremağasına, “Kızım olan genç hanımının yanına git, ve ona, '*Ey hanımım, çabucak hükümdarın yanına gel!*' de! Zira, kızımın bu olup biteni izlemesini ve bu harika maymunu görmesini istiyorum” dedi.

Bunun üzerine haremağası gitti ve biraz sonra hükümdarın kızı olan genç hanımıyla birlikte geri döndü. Kız beni görür görmez, örtüsünün ucuyla yüzünü kapatarak, “Babacığım, nasıl oluyor da, burada yabancı erkekler varken, beni huzurunuzda çağırıyor-sunuz?” diye sordu. Hükümdar, ona, “Kızım, burada, benden, gördüğün şu genç köleden ve seni çağıran haremağasından, bir de şu maymundan başka kimse yok ki! Öyleyse kimden yüzünü gizliyorsun?” diye sordu. Bunun üzerine genç kız, “Bil ki, babacığım, bu maymun bir şahın oğludur. Babası Aymarus adlı bir şahıdır. Uzaktaki bir kara ülkesinin sahibidir, bu şah... Bu maymun onun oğlunun büyülenmiş halidir; İblis'in soyundan gelme ifrit Cercheris, Abanoz Adaları'nın şahı Aknamus'un kızı olan kendi eşini öldürdükten sonra, onu bu hale sokmuş. Senin gerçek bir maymun sandığın bu yaratık aslında bir erkektir; hem de bilgili, iyi eğitilmiş ve çok akıllı bir erkek!” dedi.

Bu sözleri duyunca, hükümdar çok şaşırdı ve bana, “Kızımın söyledikleri doğru mu?” diye sordu. Bunun üzerine başımla, “Evet! Doğrudur!” işareti verdim; ve ağlamaya başladım. Bunun üzerine hükümdar kızına, “Fakat sen onun büyülendiğini nasıl anladın?” diye sordu. Kız, “Babacığım, ben küçükken, annemin hizmetinde bulunan yaşlı hanım birçok hileler bilen ve büyü konusunda çok bilgili biriydi. Bana büyücülüğü o öğretti. O zamandan bu yana, bu konuda, daha da derinleştim. Kendimi

Preşesin Maymunu Görünce Peşesini Kapaması
(H. J. Ford)

Prencesin Maymunu Görünce Peçesini Kapaması
(T. Dalziel)

yetiştirdim ve hemen hemen yüz yetmiş türlü büyü öğrendim. Bu büyülerin en önemlilerinden biri olarak bende, senin sarayını bütün taşlarıyla ve kentle birlikte olduğu gibi Kaf Dağı'nın ardına taşıma ve de bu ülkeyi ayna gibi bir deniz, içinde yaşayanları da balık haline sokma kabiliyeti de var!" dedi.

Bunu duyan babası, "Öyleyse, kızım, Allah'ın inayetiyle bu genç adamı kurtar da ben onu vezirim yapayım! Sen böylesine yeteneklere sahip olasan da, ben bilmeyeyim ha! Kurtar onu kızım, kurtar da vezir yapayım! Herhalde kibar ve zeki bir genç olmalı bu!" dedi.

Ve genç kız, “Tüm dost ve cömert yüreğimle ve gerekli saygıyla” diye yanıt verdi.

Öyküsünün tam burasında, Şehrazat, sabah olduğunu görmüş ve yavaşça susmuş.

Fakat On Dördüncü Gece Olunca

Demiş ki:

İşittim ki. ey bahtı güzel şahım, ikinci kalender evin sahibesine demiş ki:

Ey hanımım, genç kız bu sözleri duyunca, üzerinde İbranice sözler yazılı bir bıçak alarak bununla sarayın ortasına bir daire, bu dairenin de ortasına has isimler ve tılsımlı çizgiler çizdi; sonra kendisi bu dairenin ortasında durarak sihirli sözcükler mırıldandı; ve çok eski bir kitaptan kimsenin anlamadığı şeyler okudu ve böylece birkaç saniye geçti. Birdenbire sarayın bizim bulunduğumuz yanı, karanlık içinde kaldı. Karanlık öylesine koyu idi ki, dünya yıkılmış da, yıkıntılar altında kalmışız gibi bir hisse kapıldık. Ve birdenbire ifrit Cerceris, en korkunç ve iğrenç haliyle: elleri çapa, ayakları direk, gözleri de alevli iki meşale gibi, önümüzde belirdi. Bunu görünce, hepimiz dehşet içinde kaldık. Fakat hükümdarın kızı ona, “Sana hoş geldin demeyeceğim! Yürekten bir karşılama da yapmayacağım, ey ifrit!” dedi. Bunu duyan ifrit de ona, “Ey haine! Yeminine nasıl ihanet edersin? Bana yemin etmedin mi ve hiçbirimiz diğerinin işine karışmayacak ve karşı çıkmayacak diye anlaşma yapmadık mı? Öyleyse, ey haine! Seni bekleyen felaketi hak ettin! Al bakalım!” dedi ve ifrit, birdenbire korkunç bir arslana dönüştü ve

tüm genişliğiyle ağzını açarak kızın üzerine atıldı. Bunu gören kız, çabucacık, saçlarından bir tel kopardı ve ağzına yaklaştırıp sihirli sözcükler mırıldandı, saç birdenbire keskin bir kılıca dö-nüştü. Kız kılıcı eline aldı, şiddetle arslana saldırdı, onu ikiye böldü.

*Kız Arslanın Vücudunu İkiye Ayırırken
(H. J. Ford)*

Ama arslanın yuvarlanan başı birdenbire bir akrebe dö-nüştü ve sokmak için kızın topuklarına doğru ilerledi; ama genç kız birdenbire dev bir yılanla dönüştü ve kötü akrebin üzerine saldırdı; ikisi birden çekişmeli bir dövüşe giriştiler. Ama akrep birdenbire bir akbabaya dönüştü, yılan da akbabanın üzerine çullanan bir kartala... Kartal ile akbabanın dövüşü bir saat kadar sürmüştü ki, akbaba birdenbire siyah bir kediye dönüştü; genç kız da hemen bir kurda... Sarayın orta yerinde kedi ile kurt dövüşüp müthiş bir savaşa giriştiler. Ve kedi yenileceğini anlayınca yeniden değişti ve kocaman bir nar oldu, kırmızı ve koskocaman; ve avludaki çeşmenin yalağına düştü. Kurt da yalağa saldırdı, tam onu yakalayacakken, nar havaya doğru fırladı. Fakat, çok büyük olduğundan, olanca ağırlığıyla mermerin üstüne düşüp yarıldı: o vakit tüm taneler oraya buraya saçıldı. Kurt da bir horoza dönüşerek gagasıyla taneleri toplayıp birer birer yutmaya başladı. Ortada bir tek tane kalmış, horoz da onu yutmak üzere iken, bu tane birdenbire horozun gagasından düşüverdi -çünkü talih ve kader böyle olmasını istiyordu- ve havuzun yanındaki yarığa sokuldu; horoz onun nereye sokulduğunu göremiyordu. O zaman kanat çırparak ötmeye başladı ve de gagasıyla bize işaret veriyordu; fakat biz onun ne dilini ne de bize demek istediklerini anlayabiliyorduk. O zaman onu anlamayan bize öyle bir ötüşle haykırdı ki, saray üzerimize yıkılıyor sandık. Sonra horoz avlunun yöresinde dört dönerek taneyi aramaya koyuldu; tam yalağın yarığında onu görüp gagasıyla tutacağı sırada, tane suya atıldı ve bir balık olarak suyun içine daldı. O zaman horoz korkunç bir balınaya dönüşerek balığı avlamak üzere suya daldı. Gözümüzden bir saat kadar kayboldu. Bu sürenin sonunda. yüksek haykırışlar duyduk ve korkudan tir tir titredik; ve birdenbire ifritin o korkunç ifrit haliyle, ama tutuşmuş bir karbon kömürü gibi ateş halinde ve gözlerinden ve burnundan ateşler ve dumanlar fırlayarak ortaya çıktığını gördük. Onun ardından da genç

kız, hükümdarın kızı olarak, fakat o da ateşler içinde, eriyen bir maden halinde görüldü ve hemen hemen yanımıza kadar gelmiş olan ifriti izlemeye başladı. Hepimiz diri diri yanmak korkuları geçirdik; ve de suya atılmak üzere idik ki, ifrit ansızın korkunç bir sesle haykırarak bizi durdurdu; avluya bakan salonun ortasında bize saldırdı ve yüzümüze doğru ateşten bir nefes üfledi! Ama genç kız da ona erişti ve o da onun yüzüne ateşten bir nefesle soludu. Ama bütün bu solumalar bize de ulaşıyordu; kızın soluğu etkilemiyordu ama, ifritin soluğu etkiliyordu. Böylece benim gözüme de bir kıvılcım değdi, maymun halindeki sol gözüme; ve düzelmez şekilde kör etti. Bir kıvılcım da hükümdarın yüzünün alt kısmına değerek sakalı ve ağzı dahil yüzünün yarısını yaktı ve tüm alt dişlerini döktü. Bir kıvılcım da harem-ağasının göğsüne düştü, her yanı ateş aldı ve oracıkta yanarak öldü, o anda ve o saatte!

Bu sırada, genç kız boyna ifriti izliyor ve ona ateş püskürüyordu. Ama birdenbire bir ses duyduk: “Tek Yüce olan Tanrı'dır. Tek kudretli olan Tanrı'dır! İnsanların en şerefli Muhammet'e iman etmeyen dönmelerden o da yüz çevirir!” diyordu. Bu ses, hükümdarın kızının sesiydi. Bize eliyle işaret ederek tüm olarak yanmış bulunan ve kül kesilen ifriti gösterdi. Sonra yanımıza geldi ve “Çabuk! Bana bir tas su getirin!” dedi. İsteddiği yapıldı. Suyun üzerine anlaşılmaz sözler telaffuz etti. Sonra üzerime bu suyu serpti ve bana, “Tek gerçek olanın adına bu kılıktan kurtul! Ve Kadiri mutlak olan Tanrı'nın inayetiyle önceki haline dön!” dedi.

Bunun üzerine ben yeniden geçmişteki gibi, insan kılığına döndüm. Ama bir gözüm kör kalmıştı. Bunu gören genç kız teselli olsun diye, bana, “Ateş yeniden ateş olmuştur, benim zavallı çocuğum” dedi. Sonra sakalı yanmış ve dişleri dökülmüş olan babasına da aynı sözleri tekrarladi. Sonra da, “Bana gelince, baba-

Maymunun Tekrar İnsana Dönüşmesi
(T. Dalziel)

cığım, ben de öleceğim çünkü bu ölüm bahtımızda yazılıydı. İfrite gelince, bir insan olsaydı, onu öldürmem hiç zor olmayacaktı; ilk darbeye onu öldürürdüm. Ama beni yoran ve bana acı veren, narın tanelere bölünmesi oldu; çünkü gagalamak fırsatını bulamadığım tane, esas taneydi ve ecinninin ruhu onda gizliydi. Bu taneyi zamanında gagalayabilseydim, ifrit o anda mahvolmuştu. Yazık ki, onu göremedim. Bu yüzden ifritle karada, havada ve suda dövüşmeye zorlandım; ve bir selamet kapısı açtığı her seferinde ben ona bir kaybetme kapısı açtım. En sonunda da o müthiş ateşle baş etme çabasına girdim. Bir kez ateşle kavgaya girilince, ölümü göze almak gerek! Ama talih bana, kendim yanmadan önce ifriti yakmayı nasip etti. Ancak, onu öldürmeden önce, onu, yüce İslam dininin temeli olan imanımıza davet etmeye niyet ettim. Ama reddetti, ben de onu yakıp tükettim. Ama, sıram geldi, ben de ölüyorum. Allah yardımcınız olsun!” dedi.

Bu sözlerden sonra, içini yakan ateşle mücadele etmeye başladı; sonunda siyah kıvılcımlar saçılıp göğsünü ve yüzünü tutuşturdu. Ateş yüzüne ulaşınca, ağladı ve “Tanrı'dan başka Tanrı bulunmadığına ve Muhammet'in onun resulü olduğuna tanıklık ederim” dedi.

Ağzından bu sözler çıkar çıkmaz, onun, ifritin yanı başında bükül yığını haline geldiğini gördük.

Bunu görünce onun derdine düştük; ben, eski haliyle parlak bir varlık olan ve bana pek çok iyilikleri dokunan bu kızın böyle bir kül yığına döndüğünü görmektense, onun yerine ölmeyi dilemekteydim. Ama Tanrı'nın iradesine kim karşı çıkabilir ki!

Hükümdar, kızının bir kül yığına dönüştüğünü görünce, sakaldan yana kendisinde ne kaldıysa yoldu, yanaklarını tokatladı ve giysilerini yırttı. Ben de aynı şeyleri yaptım. İkimiz birlikte kı-

zın anısına ağladık durduk. Bunun izleyerek saray mabeyincileri ve nazırlar geldi. Sultanlarını iki kül yığınının başına çökmüş, ağlamaktan bitkin bir halde buldular. Buna çok şaşılar ve hükümdarın yöresinde hiçbir şey konuşmaya cesaret edemeden, bir saat kadar dolandılar. Sonra hükümdar biraz kendine gelir gibi oldu ve onlara kızı ile ifritin arasındaki olup biteni anlattı. Hepsini birden, “Allah! Allah! Ne büyük felaket, ne uğursuzluk!” diye haykırdılar.

Sonra yanlarında kadın köleleri olduğu halde, tüm saray kadınları geldiler; ve tam yedi gün boyunca, başsağlığı ve matemle ilgili merasimler yapıldı.

Bu sürenin sonunda hükümdar, kızının külleri konmak üzere büyük bir türbe yapılmasını emretti. Büyük bir aceleyle inşaat tamamlandı; türbenin içi gece gündüz yanan kandiller ve fenerlerle donatıldı. İfritin küllerine gelince, bunları da Tanrı'nın lanetini dileyerek göğe savurdular,

Ancak Sultan, tüm bu acıları tattıktan sonra, onu neredeyse ölecek hale getiren bir hastalığa tutuldu. Bu hastalık bir ay kadar sürdü. Ve, sonra biraz kendini toparlayınca, beni çağırttı ve “Ey genç adam! Sen buraya gelmeden önce, biz, burada, hepimiz bahtın kötülüklerinden uzak, tam bir mutluluk içinde yaşıyorduk. Başımıza bu dertlerin gelmesi, senin ortaya çıkmanla başladı. Keşke seni de bizi bu felaketlere uğratan uğursuz yüzünü de hiç görmeseydik. Çünkü, ilkin, yüz erkeğe bedel değerde olduğu kesin kızımın kaybına neden oldun; sonra da senin yüzünden, bu yanmalardan ötürü dişlerim döküldü; ve de benim zavallı haremağam, kızımı yetiştiren bu iyi yürekli hizmetkâr bildiğin şekilde öldü. Ama bunlarda senin hiç suçun yok. Çare de sen değilsin. Bütün bunlar sana ve bize Tanrı'nın takdiriyle

Büyücü Kızın Yanması
(H. J. Ford)

ulaştı. Yine de, kızımın, seni, kendini ölüme atma pahasına kurtarmasına vesile olduğu için Tanrı'ya şükür ediyorum. Bahtımız buymuş! Ama artık, bu ülkeden uzaklaş evladım! Çünkü senin yüzünden başımıza gelenler artık yeter olsun! Ama tüm bunlar Tanrı'nın takdiridir. Git artık! Allah selamet versin!” dedi.

Bunu duyunca, hanımım, hükümdarın nezdinden, selamete ulaşacağıma pek inanmayarak ayrıldım. Nereye gideceğimi bilmiyordum. Ta yüreğimde, baştan sona kadar felaketleri hatırlıyordum: çöl haydutlarının beni nasıl sağ salım bıraktıkları, bir ay kadar süren yolculuğum, yorgunluklarım, bir yabancı olarak girdiğim kent ve terzi ile karşılaşmam, yeraltında yaşayan genç kadına rastlamam ve tatlı bir özdenlikle birlikte geçen güzel saatler, ilkin beni öldürmeye niyetli olan ifritin elinden kurtulmam; ve de kaptanın hizmetine girmeden önce maymuna dönüşmemden, yazdığım hüsnü hattın ötürü oldukça yüksek bir fiyatla hükümdara satılmama ve kurtuluşuma kadar geçirdiklerim başından sonuna kadar gözlerimin önünden geçti. Ve de özellikle, ne yazık ki, gözümü yitirmeme neden olan son olay... Ama “Hayatımı yitirmektense gözümü yitirmem yeğdir!” diyerek Tanrı'ya şükür ediyordum. Bundan sonra, kenti terk etmeden önce, yıkanmak üzere bir hamama girdim. Orada sakalımı kazıdım, hanımım, bu kalender kılığında güvenle yolculuk edeyim diye... O günden beri her gün ağlamaktan kendimi alamıyor ve başıma gelen felaketleri, özellikle sol gözümü yitirişimi düşünüp duruyordum; ve bunları her düşündüğümde sağ gözümü yaş bürüyor ve görmemi engelliyor, ama şairin şu dizelerini düşünmeme engel olmuyor:

Bahtın darbelerini yedikten çok sonra, acılarını duydum; esirgeyen Tanrı bunu nerden bilsin? Tüm dünya, sabrın kendinden de acı bir şeye katlandığını bilsin diye, katlanılmaz dertlere katlandım yine d... Çünkü sabrın, sofu kişilerin deneyimle tanıdığı, kendine özgü bir güzelliği vardır. Ne olursa olsun, Tanrı'dır ancak karar veren kullarının başına geleceklere! Benim esrarlı sevgilim, yatağımın tüm gizemlerini bilir. Hiçbir sır, sırların en gizemlisi bile, ondan gizli kalamaz. Bu dünyada zevkler olduğunu söyleyenlere gelince, reçine özsuyundan da acı günleri yakında tadacaklarını söyle onlara.

Bu kenti bırakıp yola çıktım, birçok ülkelerden geçtim, birçok başkentler gördüm; sonra da, Barış Kenti Bağdat'a yöneldim. Burada Emir-ül Müminin'e ulaşım ona tüm başıma gelenleri anlatmak umudundaydım.

Uzun günlerden sonra sonunda bu gece Bağdat'a ulaştım. Burada bu kardeşi, ilk kalenderi buldum; çok perişandı; ona selam verdim; selamımı aldı ve “Tanrı seni esirgesin ve kutsasın!” diyeğinde bulundu. Bunun üzerine onunla konuşmaya koyuldum; sonra da bu üçüncü kardeşimizin yaklaştığını gördük. Selam verip aldıktan sonra, onun da burada bir garip olduğunu öğrendik. “Bizler de burada iki garibiz. Bu kutsal kente bu gece geldik!” dedik. Sonra üçümüz birden, birlikte yürüdük. Hiçbiri-miz diğerlerinin öyküsünü bilmiyorduk. Baht ve talih bizi bu kapıya yöneltti ve yanınıza geldik!

Ey hanımım, işte benim de kesik sakallarımın ve yitirdiğim gözümün nedenleri bunlardır, dedi.

Bunun üzerine evin genç hanımı, bu ikinci kalendere, “Senin öykün gerçekten çok şaşırtıcıymış. Sen öyleyse temennah verip Tanrı'nın sana açacağı yola koyul!” dedi.

Ancak kalender, “Gerçekten üçüncü arkadaşımın öyküsünü işitmeden gitmek istemem!” dedi.

Bunun üzerine üçüncü kalender ilerledi ve dedi ki:

Üçüncü Kalenderin Öyküsü

Ey zaferle dolu asil kadın! Benim öykümün şu iki arkadaşı-minkiler kadar şaşırtıcı olduğunu sanmayın! Çünkü onlardan çok daha fazla şaşırtıcıdır.

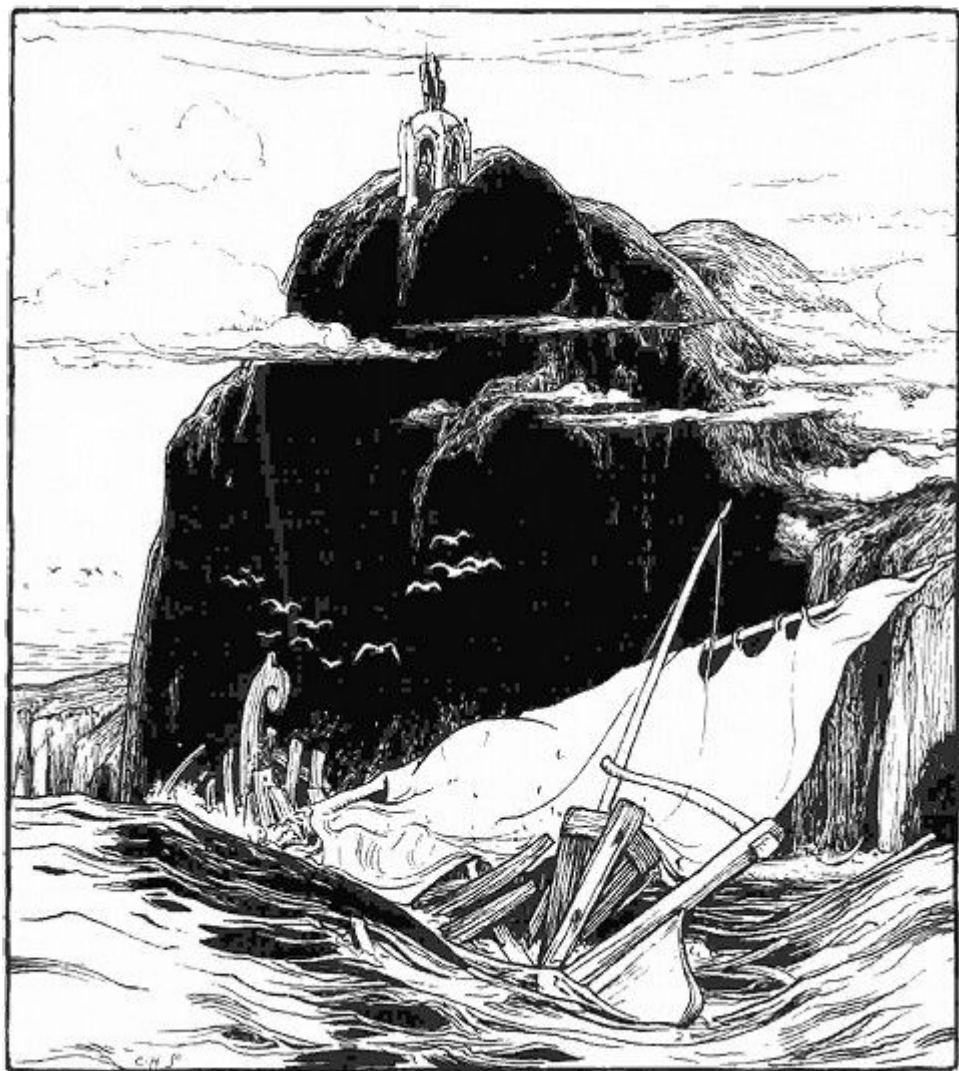
Eğer bu arkadaşlarıma felaketler sadece baht ve talih yüzünden gelmişse, benimki bambaşka nedenlerden gelmiştir. Benim kazınmış sakalımın ve kör olan gözümün nedeni, kendi kusurumdandır. Bahtsızlığı ben, kendim, üzerime çektim ve yüreğimi dert ve kederle doldurdum.

İşte benim öyküm: Ben şehzade bir şahım. Babama Kaasip derlerdi. Ben de onun oğluyum. Şah babam ölünce, saltanat bana kaldı. Hükmettim, adaletle ülkemi yönettim ve halkıma hizmet ettim.

Ancak deniz yolculuğuna karşı büyük bir tutkum vardı. Bundan mahrum da kalmadım. Çünkü başkentim deniz kıyısındaydı; ve bu geniş kıyılarda ülkeme ait savaş ve savunma için tahkim edilmiş adalar vardı. Bir gün gidip bütün bu adaları ziyaret etmek istedim. Bu maksatla on gemi hazırlattım ve bunları bir ay yetecek kadar ihtiyaç malzemesiyle donattıktan sonra yola koyulduk. Ziyaret yolculuğu yirmi gün sürdü; bu sürenin sonunda, gecelerden bir gece, aykırı rüzgârların azgınlıkla üzerimize geldiğini gördük; bu böylece şafak sökünceye kadar sürdü; bu sırada rüzgâr biraz sakinleştiğinden ve deniz yatıştığından, gün doğarken, biraz kalabileceğimiz bir küçük ada gördük; karaya çıktık; yemek maksadıyla bir şeyler pişirdik, yiyip içtik; fırtınanın dinmesini beklemek üzere iki gün orada kaldık; sonra yeniden yola koyulduk.

Yolculuk yirmi gün daha sürdü; bu sürenin sonunda yolumuzu kaybettiğimizi fark ettik; içinde yüzdüğümüz suların hem bizim, hem de kaptanımızın bilmediği sular olduğunu anladık. Aslında kaptan, zaten bu sularda hiç seyretmemişti. O zaman direğe bir gözcü çıkardık ve ona, “Denizi dikkatle gözetle!” buyruğunu verdik, Gözcü direğe çıktı, sonra indi, bize ve kaptana, “Sağım- da, suyun üzerinde balıklar gördüm; ve uzakta denizin oltasında bazen beyaz, bazen siyah görünen bir başka şey daha gördüm” dedi.

Gözcünün bu sözleri üzerine kaptan korkuya kapıldı. Başındaki sarığı yere çaldı, sakallarını yoldu ve bize, “Felaketimizi hepini- ze duyuruyorum. Bir can bile sağ selamet kurtulamayacak!” dedi. Sonra ağlamaya başladı; biz de, onunla birlikte, akıbetimi- zi düşünerek ağlamaya başladık. Sonra ben kaptana sordum: “Ey kaptan, gözcünün sözünün anlamını bize açıklar mısın?” diye... O da, “Efendim, rüzgârın bize aykırı estiği gün, yolumu- zu yitirmiştik. On beş gündür de bir türlü bulamadık. Bizi doğru yola sokacak uygun rüzgâr da bir türlü esmedi. Bilin ki, bu siyah beyaz cismin ve yakınında yüzen balıkların anlamı, yarın Mık- natis Dağ denilen karakayalardan oluşmuş bir adaya yaklaşmış olacağız demektir. Sular bizi ister istemez bu adaya doğru sü- rükleyecek ve gemimiz bin parça olacak; çünkü Yüce Tanrı, bu dağa gizli bir güç bağışlamış. Demir olarak ne varsa kendine çe- kiyor! Geminin tüm çivileri sökülüp uçarak dağa doğru gidince, gemimiz parçalanacak ve batacaktır. Allah bilir, yıllardır batan gemilerden bu dağda toplanan demirin miktarını!.. Bir de, deniz- den bakılınca görülür: bu dağın tepesinde on sütun üzerinde duran sarı bakırdan yapılmış bir kubbe, bu kubbenin üstünde de bakırdan bir ata binmiş bir süvari vardır; bu süvarinin elinde ba- kır bir mızrak; göğsünde de, üzerinde baştan başa hiç bilinme- yen ve tılsımlı isimler yazılı kurşundan bir levha bulunmaktadır.

Magnet Rockies
(J. D. Batten)

Böylece, ey şahım, bilin ki, bu süvari bu atın üstünde bulundukça, alt taraftan geçen gemiler parçalanacak ve tüm yolcular sonsuza dek kaybolacaklar; gemilerin tüm demirleri de dağa yapışık olarak kalacaktır. Bu süvari bu atın üzerinden aşağı atılmadıkça, hiçbir kurtuluş olanağı yoktur!” diye yanıt verdi,

Bu sözleri duyunca, hanımım, kaptan sel gibi gözyaşı dökerek ağlamaya başladı. Biz de kurtuluş olanağı olmaksızın öleceğimizden emin olduk; ve her birimiz dostlarına veda etmeye başladı.

Ve, gerçekten, daha sabah olur olmaz, bu siyah taşlardan oluşmuş mıknaş dağına doğru tüm olarak yaklaştık, sular bizi zorla o yana doğru sürüklüyorlardı. Sonra, on gemimizin hepsi dağın kenarına yaklaşıncaya, ansızın gemilerin binlerce çivisi sökülerek uçuşmaya başladı ve gidip dağa yapıştı; gemilerimiz yarıldı ve biz hepimiz suya düştük.

Bu durumda, bütün gün, denizin kudretine tabi olduk; kimimiz kurtuldu, kimimiz boğuldu; ama çoğunluk boğulmuştu. Kurtulanlarsa, birbirini kaybedip ayrı düştüler, çünkü müthiş dalgalar ve rüzgârlar onları çeşitli yörelere dağıtmıştı.

Bana gelince, hanımım, Yüce Tanrı, beni başka dertlere, büyük acılara ve büyük felaketlere uğratmak için kurtardı. Gemiden sökülen tahtalardan birine sarıldım ve dalgalarla rüzgâr beni bu mıknaş dağın eteğinde kıyıya attı.

Orada bakınırken, dağın tepesine çıkan bir yol gördüm; kıyıları oyularak merdiven şekline sokulmak suretiyle oluşturulmuştu bu yol... Ve birdenbire, Yüce Tanrı'nın adını andım, ve...

Anlatısının bu noktasında, Şehrazat, sabahın ışıldadığını görmüş ve yavaşça anlatısını kesmiş.

Genç Şah Miknatis Kayalıklarına Tırmanırken
(A. B. Houghton)

Ve On Beşinci Gece Gelince

Söze başlamış:

İşittim ki, ey bahtıgüzel hükümdarım, üçüncü kalender, öteki arkadaşları bağdaş kurup kol kavuşturarak oturur, ellerinde yalın kılıçlarıyla yedi zenci köle onları gözetirken, evin genç hanımına hitap ederek sözünü sürdürmüştü:

Allah'ın adını andım, yakararak; kendimi duaların kutsal havasına kaptırdım; sonra elimden geldiğince, kayalıklara ve oyuğa yaklaştım; Allah'ın emriyle rüzgâr da artık yatıştığından bu dağa çıkmayı başardım. Kurtuluşumdan dolayı çok seviniyordum; artık kubbenin olduğu yere ulaşmaktan başka yapacak iş yoktu; sonunda ulaştım ve türbenin içine girdim. Orada dizüstü geleerek, ibadetimi bitirdim ve Tanrı'ya kurtuluşumdan dolayı şükürler ettim.

Tam o sırada, yorgunluk beni öylesine sardı ki, yere uzandım ve orada uyuyakaldım. Uyurken bana bir sesin, “Ey Kaasip'in oğlu! Uykudan uyandığında, ayağının altındaki toprağı kaz, orada bakırdan bir yay ve üzerinde bir tılsım yazılı gümüş oklar bulacaksın. Bu yayı al, bununla kubbenin üzerinde duran süvariye vur; böylece bu müthiş beladan kurtararak insanlara huzur sağlamış olacaksın! Süvariye vurunca, denize düşecek, yay da elinden toprağı düşecek. O zaman yayı al ve düştüğü yerde toprağı göm! Bu sırada deniz kaynamaya ve senin bulunduğun tepeye ulaşınca kadar taşıp yükselmeye başlayacak. O sırada denizde bir kayık göreceksin, kayıkta bu bakırdan süvariye benzeyen bir başka adam olacak; ellerinde küreklerle sana gelecek. Sakın korkma! Onunla birlikte kayığı bin! Ama Tanrı'nın kutsal adını ağzına almamaya dikkat et! Hem de çok dikkat et! Bunu ne olursa olsun, sakın yapma! Bir kez kayığı binince, bu adam seni

Genç Şahın Bakır Atlıyı Aşağıya Atması
(H. J. Ford)

alıp on gün gezdirecek; bu sürenin sonunda Selamet Denizi'ne ulaşacaksın. Bu denize ulaşınca, orada seni kendi ülkene kadar götürecek birilerini bulursun. Ama, bütün bunların bir tek koşulu yerine getirmene bağlı olarak gerçekleşeceğini unutma: Tanrı'nın adını kesinlikle ağzına almayacaksın!

O anda, hanımım, uykumdan uyandım ve cesaretimi toplayarak sesin emrine uyup yay ve okları gömülü oldukları yerden çıkardım ve bunlarla süvariye devirdim. Süvari denize, yay da ayak ucuma düştü; yayı hemen oracığa gömdüm. Bu sırada deniz kaynamaya ve kabarmaya başladı. Sonunda bulunduğum dağa kadar yükseldi. Birkaç saniye sonra, denizde, benim bulunduğum yana doğru yol alan bir kayık gördüm; ve Yüce Tanrı'ya şükürler ettim. Kayık yanıma iyice yaklaşınca, içinde bakırdan bir adam olduğunu, göğsüne takılı gümüş bir levhada da isimler ve tılsımlar yazılı bulunduğunu gördüm. Bunun üzerine, hiçbir sözcük telaffuz etmeden, kayığa bindim. Bakır adam beni, bir gün, iki gün, üç gün; sonra da on gün tamamlayıncaya kadar kayıkla gezdirdi. O zaman uzaktan adaların belirmediğini gördüm; kurtulmuştum. Neşenin doruğunda mutlu ve coşkulu; heyecan ve Tanrı'ya minnetle dolu olduğum bir sırada Allah'ın adını andım ve onu ululayarak, “Allahu ekber! Allahu ekber” diye haykırdım.

Ama, daha bu kutsal sözler ağzımdan çıkar çıkmaz, bakır adam beni yakaladı ve kayıktan denize fırlattı, sonra uzaklaşıp gözden kayboldu.

İyi yüzme bildiğimden bütün gün, gece oluncaya kadar yüzdüm; artık kollarımda derman kalmamıştı; kollarım bitkin, omuzlarım yorgun, kendimi tükenmiş hissettim. Ölümün yaklaştığını görek iman tazeledim ve kendimi ölüme hazırladım. Fakat, tam o anda, dalgaların hepsinden daha güçlü bir dalga, uzaktan dev bir

kale gibi yükselip geldi ve beni sürükleyip öylesine savurdu ki, kendimi daha önce gördüğüm adalardan birinin kıyısında buldum. Demek Tanrı böyle istemişti.

Bunun üzerine kıyıya çıktım, giysilerimden sıkarak suyu çıkarttım; kurusunlar diye kaya üzerine serdim; ve bütün gece uyudum. Uyanınca, kuruyan giysilerimi giydim; ne yana gideceğimi kestirmek üzere ayağa kalktım; ve önümde, uzanan verimli bir vadi gördüm; burada dönüp dolanırken, denizle kuşatılmış küçük bir adada olduğumu anladım. Kendi kendime, “Ne felaket! Bir dertten kurtulduğum her seferinde, daha beter bir derde düşüyorum!” dedim. Şiddetle ölümü arzuladım. Böylesine kederli düşüncelere daldığım sırada, denizden, içinde birilerinin bulunduğu bir kayığın yaklaştığını gördüm. Başıma yine cansıkıcı bir olayın gelmesinden korkarak kalktım ve bir ağaca tırmandım; onları gözleyerek bekledim. Kayığın kıyıya yaklaştığını ve içinden ellerinde birer kürekle on kölenin çıktığını gördüm; adanın ortasına kadar ilerlediler ve orada toprağı kazmaya başladılar; ve bir kapak bulasıya kadar kazmayı sürdürüp, bu kapağı kaldırıp altında bulunan bir kapıyı ortaya çıkardılar. Bunu yaptıktan sonra, yeniden kayığa döndüler, oradan birçok eşya alarak omuzlarında taşıdılar: ekmek, un, bal, yağ, koyun etiyle dolu torbalar ve bir evde oturanın ihtiyaç duyacağı daha birçok şeyler... Ve köleler, kayıktan yeraltı yolunun kapısına, kapıdan kayığa gidip gelerek, tüm eşyayı taşıdılar. Bundan sonra, güzel urbalar ve iyi biçilip dikilmiş giysiler taşıdılar kollarında... O sırada kayıktan köleler arasında çıkıp ilerleyen saygın bir ihtiyar gördüm; çok yaşlıydı ve yılların kahrı ve zamanın verdiği eziyetle zayıflamıştı. Öylesine ki, artık ona insan bile denemezdi. Bu ihtiyar şaşırtıcı güzellikte bir oğlan çocuğunun elinden tutuyordu. Çocuk, ince ve kolay eğrilir bir dal kadar narin, saf güzelliğin tapılası inceliğinde ve mükemmel bir varlık örneği ve

emsali olarak öyle büyüleyici bir büyüye sahipti ki, benim de yüreğimi büyüledi ve etimin titrediğini hissettim. Kapının yanına kadar ilerlediler ve buradan aşağı indiler, gözümün görüş alanından çıktılar; ama birkaç dakika sonra, genç çocuk hariç, hepsi yeniden yukarı çıktılar; kayığa döndüler ve binerek denizde uzaklaştılar.

Tamamıyla gözden kaybolduklarını görünce, ağaçtan inerek toprakla kapladıkları yere gittim. Yeniden toprağı kazmaya başladım ve bir kapı buluncaya kadar bu çabamı sürdürdüm. Bu kapı bir değirmen taşı büyüklüğünde ve tahtadandı; Tanrı'nın yardımıyla kapıyı kaydırdım; altında kemerli bir merdiven gördüm; bu taş merdivenden indim, çok şaşımama karşın, bittiği yere ulaştım. Orada geniş bir salon gördüm; çok değerli halılarla döşenmiş ve ipek ve kadife kumaşlardan perdelerle donatılmıştı; alçak bir divanda, yanan mumlar ve çiçekli vazolar, meyve ve tatlılarla dolu tabaklar arasında genç bir delikanlı oturuyor ve elindeki yelpazeyle serinleniyordu. Beni görünce, büyük bir korkuya kapıldı; ama ben ona en uyumlu sesimle, “Barış seninle olsun!” deyince, bana, güven duyarak, “Barış seninle olsun! Tanrı seni korusun ve kutsasın!” diye yanıt verdi. Ona, “Efendim, sü-kûnet payın olsun! Ben görünüşüm belli etmese de, bir hükümdar çocuğuyum ve de bir hükümdarım. Allah beni, ölüme terk etmek üzere birilerinin bıraktığı bu yeraltı mevkiinden kurtarmak için sana yöneltti. Ben de seni kurtarmaya geldim. Sen benim dostum olacaksın, zira seni görmem bile aklımı başımdan aldı” dedim.

Genç çocuk, dudaklarının bir gülümsemesiyle bu sözlerime güldü; ve beni, divanda yanına oturmaya davet etti; ve bana, “Efendim, ben burada ölmek için değil, aksine ölümden kaçınmak için bulunuyorum. Bilin ki, ben, tüm dünyada zenginliği ve hazinelerinin kalitesiyle çok tanınmış büyük bir mücevhercinin oğ-

luyum; babamın ünü, yeryüzünün şahları ve emirlerine satmak üzere uzaklara yolladığı kervanlar yoluyla tüm ülkelere yayılmıştır. Ömrünün epeyce gecikmiş bir döneminde benim doğuşumla babam, gaipten haber veren üstatlardan, çocuklarının ana babalarından önce öleceğini öğrenmiş; ve babam, o gün, doğumundan duyduğu sevinci ve Allah'ın iradesiyle dokuz ay süreyle karnında taşıdıktan sonra beni doğuran annemin kutlamalarına karşın büyük bir üzüntüye kapılmış; özellikle, yıldızlara bakarak talihimi okuyan ve ona, *'Bu senin oğlun Kaasip adlı bir hükümdarın oğlu olan bir hükümdar tatarından öldürülecek; bu da Mıknatıslı Dağ'ın bakır şövalyesinin denize atılmasından kırk gün sonra olacak!'* diyen bilimadamlarını dinledikten sonra, mücevherci babam çok üzülmüş; bana özen göstermiş ve on beş yaşıma ulaşınca kadar büyük bir dikkatle büyüttü. Tam bu sırada, süvarinin denize atılmış bulunduğunu öğrenerek annem ile birlikte öylesine ağladı ve üzüldü ki vücudu zayıfladı, rengi değişti; yılların ve dertlerin yıprattığı yaşlı bir adam haline geldi. İşte bunun üzerine beni bu yeraltı mevkiine getirdi; zaten doğduğumdan beri adamlar tutarak, on beş yaşında, bakır süvari devirdikten sonra beni öldürecek hükümdarın arayışlarından kaçırmak için bu yeri hazırlatmıştı. Babamla ben, eminiz ki, Kaasip'in oğlu, bu bilinmeyen adada gelip beni bulamayacaktır. Bu mevkiide kalışımın nedeni de budur” dedi.

Bunu duyunca, kendi kendime, “Nasıl oluyor da yıldızları okuduklarını söyleyen kişiler bu denli yanılabilirler! Zira Allah da biliyor ya! Bu genç çocuk benim yüreğimin alevidir, onu öldürmektense kendimi öldürmeyi yeğlerim!” dedim. Sonra da ona, “Çocuğum! kadiri mutlak olan Tanrı, senin gibi bir çiçeğin dalından koparılmasını asla istemez. Ben de burada seni savunmak üzere bulunuyorum ve tüm ömrümce burada kalacağım” dedim. O da bana, “Kırk günün sonunda babam yeniden gelerek

beni buradan alacak; zira, bu süre geçtikten sonra artık tehlike kalmayacak” dedi. Ona, “Vallahi, yavrum, bu kırk gün seninle birlikte kalacağım ve sonra da, seni, benimle, hükmettiğim ülkeye gelmene izin vermesi için babandan ricada bulunacağım. Orada benim dostum ve tahtımın varisi olursun!” dedim.

Bunun üzerine mücevhercinin oğlu genç çocuk, bana kibar sözlerle teşekkür etti, ben de onun ne denli zarafetle davrandığını; ve onun bana karşı ve benim de ona karşı ne çok eğilim duyduğumuzu anladım; ve dostça konuşmaya, yüz davetliye bir yıl yetecek bolluktaki çeşitli leziz yiyeceklerden yemeye başladık. Yemeği bitirdikten sonra, yüreğimde, bu çocuğun büyüyle ne çok hayranlık uyandığını fark ettim. Bunun üzerine uzandık ve tüm gece birlikte yattık. Sabahın yaklaşmasıyla uyandım ve yıkandım, genç çocuğa da içi kokulu suyla dolu bakır leğeni getirdim, o da yıkandı; ve ben yiyecek bir şeyler hazırladım, oturup birlikte yedik; sonra da konuşarak, daha sonra da oyunlar oynayarak, gülüşerek akşamı ettik; dolayısıyla sofrayı serdik, içi pirinç badem, kuru üzüm, hindistan cevizi, karanfıl tanesi ve karabiberle doldurulmuş koyun yedik; tatlı ve taze su içtik; karpuz, kavun, yağın, balın esirgenmediği, bademle tarçının bol bol kullanıldığı tatlı ve hafif saç inceliğinde teller haline sokulmuş hamur işleri yedik. Ve sonra da bir gece önceki gibi birlikte yattık ve ne denli dost olduğumuzun farkına vardık. Böylece kırkinci güne kadar zevk ve huzur içinde yaşadık.

O gün sonuncu gün olduğundan ve mücevherci geleceğinden, genç çocuk büyük bir banyo yapmak, gusül abtesti almak istedi; büyük kazanda su kaynattım, odunu ateşledim; sonra da sıcak suyu büyük bir leğene boşalttım; suyu tatlı ve hoş bir hale sokmak için soğuk su ekledim; genç çocuk leğenin içine girdi; onu kendi ellerimle yıkadım, ovuşturdum, masaj yaptım ve kokular sürdürdüm; sonra da yatağa götürdüm, üstünü örterek yatırdım; ba-

şını kenarı gümüşle işlenmiş bir ipek kumaşla sardım, lezzetli bir şerbet içirdim, sonra da uyudu.

Uyandığı zaman, bir şeyler yemek istedi; en iri ve en güzel bir karpuz seçtim. Onu bir tepsiye, tepsiyi de halı üzerine koydum; ve çocuğun başı üzerindeki duvarda asılı büyük bıçağı almak için yatağın üzerine çıktım. Genç çocuk benimle eğlenmek için, birdenbire ayağımı gıdıklamaya başladı; bu davranışından öyle huylandım ki, istemeden üzerine düştüm ve elimde bulunan bıçak yüreğine saplandı, o anda ölüverdi.

Bunu görünce, hanımım, yüzümü yırtmaya, haykırmaya ve inlemeye başladım; ve de giysilerimi yırttım; umutsuzluk ve göz yaşları içinde kendimi yere attım. Ama benim genç dostum ölmüştü; ve bahtının çizdiği sonuç yerine gelmişti; âdeta yıldıza bakanların sözlerini yalan çıkarmamak için... Bakışlarımı ve ellerimi Yüce Tanrı'ya doğru uzatarak, “Ey Evrenin Sahibi! Bir cinayet işledimse, cezalandırılmaya hazırım” dedim. O anda, ölümle karşılaşmak için cesaretle doluydum. Fakat, efendim, bizim dileklerimiz, ister iyilik, ister kötülük için olsun, yerine gelmez.

Bu durumda, bu mevkiin görünüşüne daha fazla dayanamadığımdan ve mücevhercinin, oğlunu almak üzere kırkıncı günün sonunda geleceğini bildiğimden, merdiveni tırmandım, dışarı çıktım ve kapağı kapattım, önceki gibi toprakla örtüm.

Dışarı çıkınca kendi kendime, “Olup biteceği mutlaka görmeliyim; ama gizlenmem de gerekir, yoksa on köle beni yakalayarak en feci bir ölümle kıyıma uğrattırlar” dedim. Bunun üzerine kapağın yöresindeki büyük bir ağacın üzerine çıktım, oturup bakınmaya başladım. Bir saat sonra, denizde ihtiyar ile on kölesini taşıyan teknenin yaklaşmakta olduğunu gördüm; hepsi kıyıya çıktı ve telaşla bulunduğum ağacın altına geldiler; ama toprağın

yeni kapanmış olduğunu fark ettiler ve büyük bir korkuya kapıldılar; ihtiyar ruhunun çöker gibi olduğunu hissetti; ama köleler toprağı kazdılar, kapağı kaldırıp aşağıya indiler. Bunu gören ihtiyar yüksek sesle oğluna seslenmeye başladı; genç çocuk yanıt vermedi; her yanı aradılar, onu yüreğı bıçakla yarılmış, yatağın üzerinde uzanmış buldular.

Bunu gören ihtiyar, ruhunun çekildiğini duydu ve bayıldı; köleler de sızlanmaya ve dertlenmeye başladılar; sonra, ihtiyarı, omuzlarına alarak merdivenden dışarı çıkardılar; sonra da genç çocuğın ölüsünü... Yeri kazıp kefenledikleri çocuğı gömdüler. Sonra ihtiyatta kalan tüm zenginlikleri ve yiyecekleri gemiye taşıdılar ve denize açılıp uzaklaştılar.

Bunun üzerine, mutsuz bir halde, ağaçtan indim; ve bu felaketi düşünerek boyuna ağladım; ve çaresizlik içinde, tüm adayı bütün gün ve bütün gece dolaştım. Böylece birkaç gün geçti; sonunda denizin gittikçe alçaldığını ve uzaklaştığını ve adayla karşısındaki karanın arasındaki alanın tümüyle kurduğunu gördüm. Sonunda beni bu belalı adanın görünüşünden kurtarmak isteyen Tanrı'ya şükürler ettim ve kumda yürüyerek öteki kıyıya ulaştım; sonra da sağlam toprağı ayak bastım; ve Tanrı'nın adını anarak yürümeye koyuldum. Birdenbire, uzaktan büyük bir kızıl ateşin belirdiğini gördüm; ve bir koyunu kızartmakta olan insan varlıkları bulacağımı düşünerek bu kızıl ateşe doğru yollandım; ama, daha yakına yaklaşınca, bu kızıl ateşin, batan güneşin ışıklarıyla tutuşan sarı bakırdan bir saray olduğunu gördüm.

Tamamıyla sarı bakırdan yapılmış olan bu büyük sarayı görünce şaşkınlığın sınırına ulaştım; ve yapılarındaki sağlamlığı izlerken, birdenbire sarayın büyük kapısından, Yaradanına kurban olunacak kadar endamlı ve güzel yüzlü on gencin çıktığını gördüm; ama onlara eşlik eden saygın bir ihtiyarın dışında, bu on gencin

onunun da sol gözlerinin kör olduğunu fark ettim.

Genç Şahın Bakırdan Sarayı Görmesi
(T. Dalziel)

Bunu görünce, kendi kendime, “Allah! Allah! Ne garip rastlantı! Nasıl oluyor da hepsinin sol gözü kör on genç böylesine bir araya gelebiliyor?” dedim. Ben bu düşüncelere dalmışken, on genç adam yaklaşıp, bana, “Selamün aleyküm!” dediler. Onlara selamlarını iade ettim; ve de başından sonuna kadar kendi öykümü anlattım; burada, hanımım, onu ikinci kez anlatmayı gereksiz görürüm.

Sözlerimi işitince, çok şaşırdılar ve bana, “Efendim, buyurun buraya girin! Geniş bir yürekle ve cömertçe karşılanacaksınız!” dediler. Onlarla birlikte saraya girdim, birçok salonlar geçtik, hepsinde de saten kumaşlar asılı idi. Sonunda, geniş ve diğerlerinden daha güzel, büyük bir salona eriştik; bu büyük salonun ortasında şilteler üzerine serilmiş on halı vardı; ve bu on şahane şiltenin ortasında, altında şilte bulunmayan ama diğer onu kadar güzel olan on birinci bir halı daha vardı. İhtiyar bu on birinci halının üzerine oturdu, on genç adam da kendi yerlerine... ve bana, “Efendim, salonun ortasındaki yükseltiye oturun ve burada göreceğiniz şey ne olursa olsun, bize soru sormayın!” dediler.

Bu konuşmanın üzerinden birkaç dakika geçmeden, ihtiyar ayağa kalktı ve dışarı çıktı, sonra birkaç kez, her seferinde yiyecek içecek taşıyarak, geri döndü; hepsi yiyip içtiler, ben de onlara katıldım.

Bundan sonra, ihtiyar, geride ne kalmışsa topladı ve geri dönüp oturdu. Bunun üzerine gençler ona, “Görevlerimizi yerine getirmek için gerekli şeyleri getirmeden, nasıl oluyor da önümüzde oturabiliyorsun?” diye sordular. İhtiyar da, hiç konuşmadan, ayağa kalkıp on kez dışarı çıktı ve her defasında, başının üzerinde kumaşla sarılı bir leğen, elinde bir fenerle dönüp her leğen ve feneri genç adamların her birinin önüne koydu. Ama bana hiçbir şey vermedi; bu yüzden aykırı düşüncelere kapıldım. Ama, kumaşları kaldırdıklarında, her bir leğende kül ve kömür tozu ve sürme bulunduğunu gördüm. Sonra, gençler külü alıp başlarından aşağı döktüler, kömür tozunu yüzlerine sürdüler ve sürmeyi sağ gözlerine çektiler; sonra da sızlanıp ağlamaya başladılar ve “Yaptığımız kötülükler ve hatalar dolayısıyla bize ancak bu yaraşır” dediler. Gün doğması yaklaşıncaya kadar hep böyle sızlanmayı sürdürdüler. Sonra ihtiyarın getirdiği başka kaplardaki suyla yıkandılar, yeni giysiler kuşandılar ve önceki gibi oldular.

Ben, bütün bunları görünce, çok büyük bir şaşkınlığa düştüm; bana verilen emre uyararak hiçbir şey sormadım. Ve ertesi gece, yine ilk geceki gibi davrandılar; üçüncü gece de, dördüncü gece de... Ben artık daha fazla dilimi tutamadım ve “Ey efendilerim, lütfen bana, sol gözünüzün nasıl kör olduğunu anlatın, beni aydınlatın. Sonra da başınıza döktüğünüz, yüzünüze ve gözünüze sürdüğünüz kül, kömür tozu ve sürmeden söz edin! Yoksa, vallahi, beni içine düşürdüğünüz bu şaşkınlığa katlanmaktansa, ölmeği yeğ tutarım” dedim. O zaman hepsi birden, “Ey bahtsız kişi! Ne soruyorsun sen? Bu senin felaketin demektir!” diye haykırdılar. Ben de, “Bu şaşkınlığı sürdürmektense felakete razıyım” dedim. O zaman bana, “Sol gözünden çekin!” dediler. Ben de, “Sol gözüme gerek yok, böyle şaşkınlığım süreceksin!” dedim. Bunun üzerine bana, “Bahtın neyse o olacak! Bizim başımıza gelen senin de başına gelecek! Ama sakın şikâyet etme! Çünkü hata işliyorsun! Ve de gözünün kaybindan sonra, buraya geri de dönemezsin, zaten on kişiyyiz, on birinci kişiye burada asla yer yok!” dediler.

Bu sözler üzerine, ihtiyar canlı bir koyun getirdi; boğazı kesilip derisi yüzüldü ve temizlendi. Sonra bana, “Seni bu deriye sarak diyeceğiz; bu bakır sarayın taraçasına bırakılacaksın; Ruk adındaki bir fili kaldıracak güçte büyük bir akbaba seni sahi-ci bir koyun sanıp pençesine alacak ve bulutlara kadar uçuracak; sonra insanoğlunun erişmesi olanaksız olan yüksek bir dağın tepesine, seni, yutmak için götürecektir. Sen, vereceğimiz şu bıçakla, koyunun derisinin ek yerlerini kesersin, oradan dipdiri çıkarsın! O zaman insan eti yemeyen korkunç Ruk, seni yemeyecek ve gözden kaybolacaktır. Bundan sonra, sen, bizim saraydan on kez daha büyük, bin kez daha şahane bir saraya rastlayıncaya kadar yürürsün. Bu sarayın tüm duvarları altın kaplamadır; ve bu duvarlara büyük değerli taşlar, özellikle zümrüt ve

inciler kakılmıştır. Açık kapıdan içeri girersin, vaktiyle bizim girdiğimiz gibi, ve göreceğin şeyi orada görürsün! Bize gelince, biz orada sol gözlerimizi yitirdik, layık olduğumuz cezaya da katlanıyoruz; ve her gece, ne yaptığımızı gördüğün şekilde suçumuzun kefareтини ödüyoruz. Kısacası bizim öykümüz budur; zira, ayrıntılara girecek olursak, koskoca bir kitabın sayfalarını doldurmak gerekirdi! Sana gelince, bahtının gereği ne ise o olsun!” dediler.

Bu sözleri duyunca, kararımı vermiş bulunduğumdan, bana bıçağı verdiler, beni koyun derisine sokup ek yerlerini diktiler ve sarayın taraçasına bıraktılar; sonra da uzaklaştılar; ve birdenbire korkunç bir kuş tararından kaldırılıp uçurulduğumu hissettim. Dağın tepesinde yere bırakıldığımı anlar anlamaz da, bıçakla koyun derisini yardım ve ürkütmek için, “Kış, kış!” diye haykırarak ortaya çıktım; korkunç Ruk, ağır ağır uçu; ardından bakarak, onun, büyük beyaz bir kuş olduğunu gördüm.

Bunun üzerine yürümeye başladım, sabırsızlık ateşiyle acele ilerleyerek bir saraya ulaştım. Bu sarayı görünce, on genç adamın tanımlamalarına karşın, şaşkınlığın sınırına dayanırcasına şaşırdım; çünkü sözle tammlanamayacak kadar şahaneydi. İçinden geçerek girdiğim büyük altın kapı, doksan dokuz adet sarısabır ve sandal ağaçlarından yapılmış kapıyla çevrelenmişti. Salonlarının kapıları, altın ve elmas kakılmış abanozdandı; bütün bu kapılar karanın ve denizin tüm zenginliklerinin toplandığını gördüğüm salonlara, bahçelere açılıyordu.

Girdiğim ilk salonda, kendimi kırk genç kızın arasında buldum. Bu kızlar öyle şaşırtıcı bir güzellikte idiler ki, bunlardan daha güzellerini düşlemek mümkün olmadığı gibi, insan gözünün bunlardan birini diğerinden üstün görmesi de mümkün değildi. Öylesine hayranlık duydum ki, başımın döndüğünü hissederek

kendimi zor tuttum.

Genç Şaha Koyun Postu Giydirilerek Dikilirken
(H. J. Ford)

Bunun üzerine hepsi de ayağa kalkıp bana yaklaştı ve bana “Evimiz sizin evinizdir, yeriniz gözümüz üzerine, başımız üzerindedir!” dediler ve beni yanlarına oturmaya çağırdılar; bir peykeye oturtular ve hepsi de yöremde, yere, halıların üzerine oturdular; ve bana, “Ey efendimiz!” Bizler senin kölelerin, malınız! Sen bizim efendimiz ve başımızın tacısın!” dediler.

Sonra hepsi birden bana hizmette bulunmaya koyuldular: birisi sıcak su ve havlular getiriyor ve ayaklarımı yıkıyor; öteki ellerime altın bir ibrikten kokulu sular döküyor; bir üçüncüsü, sırtıma kemeri altın ve gümüş tellerle işlenmiş sırf ipekten bir giysi giydiriyor; bir dördüncüsü çiçek kokularıyla hazırlanmış nefis bir içkiyle dolu bir bardak sunuyor; biri gözlerimin içine bakıyor; bir diğeri yüzüme gülüyor; bir başkası da göz kırptıyordu. Biri şiirler okurken; bir diğeri önümde kollarını açıyor; bir başkası da kalçalarının üstünde vücudunu kıvrıyor; biri bana “Ah!” derken; diğeri “Uh!” diyor; bir başkası bana, “Gözbebeğim!” derken; bir diğeri “Ruhum benim!” diyor; biri “Canım!” derken, öteki “Ciğer köşem!” diyor, bir başkası ise “Yüreğimin ateşi!” diye sesleniyordu.

Sonra hepsi yanıma yaklaştı, beni ovuşturmaya ve okşamaya başladılar ve bana “Ey çağrılıımız! Bize öykünü anlat! Çünkü biz burada, çoktandır hiçbir erkek yüzü görmeden yapayalnız yaşıyoruz. Şimdi mutluluğumuz tamamlandı” dediler. O zaman, daha da sakinleşerek onlara öykümün sadece bir bölümünü anlattım. Anlattıklarım bitince gece yaklaşmıştı.

O zaman akıl almayacak kadar çok mum getirdiler; salon, göz kamaştıran bir güneşin aydınlatabileceği kadar aydınlandı. Sonra sofrayı kurdular, en nefis yemekleri ve en başdöndürücü içkileri getirdiler, çalgılarıyla zevkli melodiler çalarak en büyüleyici seslerle şarkı söylediler; ben yemek yemeye devam ederken, birileri de kalkıp raks etti.

Genç Şah Kızlarla Gönül Eğlendirirken
(H. J. Ford)

Bütün bu şenliklerden sonra, bana, “Ey sevgili! Şimdi elle tutulur zevklerin tadılması ve yatma zamanıdır; içimizden günlünün çektiğini seç! Bizi gücendirmekten korkma! Çünkü her birimiz, nasıl olsa, birer gece senin olacağız; biz kırk kızkardeşiz; her birimiz sırası gelince, yatakta bütün gece seninle oynamaya başlayacak” dediler.

O zaman, ben, hanımım, bu kızkardeşlerden hangisini seçeceğimi bilemedim. Çünkü hepsi de aynı derecede arzu uyandırıyor-du. Bunun üzerine, gözlerimi kapadım, kollarımı uzattım ve birini yakaladım ve gözlerimi yeniden açtım. Ama yeniden hemen kapadım, çünkü güzelliğinden gözlerim kamaşmıştı. Seçtiğim kız, bana elini uzattı ve beni yatağına götürdü. Bütün geceyi onunla geçirdim. Kırk kez ben onu doyurdum, kırk kez de o beni doyurdu. Ve her seferinde, “Uh sevgilim!”, “Uh ruhum!” diyor, beni okşuyordu; ben onu ısıırıyordum, o beni çimdiriyordu; ve bütün gece bu böyle sürüp gitti.

Ve ben aynı şekilde, hanımım, her gece kızkardeşlerden biriyle ve karşılıklı saldırılarla işi sürdürdüm. Bu böylece bir yıl devam etti, gevşeyerek, açılıp saçılarak... Ve her geceden sonra, sabahları, bir gece sonra birlikte yatacağım genç kız yanıma geliyor, beni hamama götürüyor ve tüm bedenimi yıkıyor, vücudumu şiddetle ovuşturuyor ve Tanrı'nın kullarına bağışladığı tüm kokularla beni kokuya boğuyordu.

Böylece yılın sonuna geldik. Sonuncu günün sabahında, tüm genç kızların yatağıma koşuştuklarını gördüm; hepsi gözyaşları döküyor ve üzüntüden saçlarını savurarak sızlanıyorlardı; sonunda bana, “Bil ki ey gözümüzün nuru, seni terk etmek zorundayız. Tıpkı senden öncekileri terk ettiğimiz gibi... Çünkü bil ki, sen ilk değilsin ve senden önce bize senin gibi çok aygırlar yüklendi. Biz de sana yaptığımız gibi onlara aman vermedik. Yalnız

sen, gerçekte, en usta biniciydin: gerek saldırılarından, gerekse genişlik ve uzunluktan yana... Ve de sen en apkınları olduğu kadar, en nazikleriydin hepsinin! İşte bu nedenledir ki, biz sensiz asla yaşayamayız!” dediler. Ben de onlara, “Peki ama, niye beni terk etmek zorundasınız? Çünkü, ben, hiç de sizinle geçirdiğim yaşantının neşesini kaybetmek istemiyorum!” dedim. Beni, “Bil ki, biz tek bir hükümdarın kızıyız, fakat analarımız ayrıdır. Ergenliğe ulaşalıdan beri bu sarayda yaşıyoruz; ve her yıl gidip babamızı ve analarımızı ziyaret etmek üzere kırk gün ortadan yok oluyoruz. Ve işte, bugün, o gündür” diye yanıtladılar. Ben de onlarat “Fakat, ey nefis yaratıklar! Ben pekâlâ siz dönünceye kadar, Allah'a şükrederek, burada kalabilirim!” dedim. Bana, “Dilediğin olsun! İşte sarayın tüm kapılarını açan bütün anahtarlar! Bu saray senin evindir, sen onun efendisisin! Ama, bahenin dibindeki bakır kapıyı sakın amayasın! Yoksa bizi bir daha göremezsin; başına da büyük bir felaket gelir! Bundan dolayı sakın bakır kapıyı ama!” dediler.

Bu sözler üzerine, hepsi gelip boynuma sarıldılar ve birbiri ardından beni öptüler, ağlayarak ve “Allah seninle birlikte olsun!” diyerek ayrıldılar.

O zaman ben, hanımım, anahtarları elimde tutarak salondan çıktım ve bu sarayın her köşesini ziyaret etmeye başladım. Zaten kızların kollarıyla ruhum ve bedenim öylesine zincirlenmişti ki, sarayı gezecek vakit bulamamıştım . Böylece ilk anahtarla ilk kapıyı açtım.

Kapıyı aınca, büyük meyve ağaçlarıyla dolu bir bahçe gördüm; bu ağaçlar, tüm dünyada benzerlerini görmediğim kadar büyük ve güzel ağalardı; kk kanallardan akan sular tüm ağaçları suluyor; bu ağaçların meyvelerini irilikten ve güzellikten yana şaşırtıcı kılıyordu. Bu meyvelerden, özellikle muzlardan, asil bir

Arabın parmaklarına benzer hurmalardan, narlardan, elmalardan ve şeftalilerden yedim. Yemekten doyunca, Tanrı'ya verdiği nimetlerden dolayı şükrettim; ve ikinci anahtarla ikinci kapıyı açtım.

Genç Şah Altın Sarayda Yalnız Kaldığında
(T. Dalziel)

Bu kapıyı açtığımda, gözlerim ve burnum, küçük kanalların suladığı büyümlü güzellikteki çiçeklerle dolu büyük bir bahçe gördü ve kokladı. Bu bahçede, ülkenin emirlerinin bahçelerinde yetişen tüm çiçekler: yaseminler, nergisler, güller, menekşeler, sümbüller, laleler, karanfiller, düğün çiçekleri ve bütün zaman-

ların tüm çiçekleri vardı. Bu çiçeklerin kokusunu içime çektikten sonra, bir yasemin kopardım ve burnumu içine daldırdım ve derin derin kokladım; ve de Yüce Tanrı'ya, insanları böyle sevindirdiği için şükrettim.

Bunu izleyerek üçüncü kapıyı açtım; kulaklarım her türden ve her renkten bütün kuşların sesleriyle büyüldü. Bu kuşların tümü, sarısabır ve sandal ağaçlarının çubuk tahtalarından yapılmış bir kafese kapatılmışlardı; bu kuşların içeceği su, yeşimden ve ince, alacalı akikten yapılmış küçük fincan altlıklarında; yemleri de altından küçük taslarda bulunuyordu. Kafesin dibinde taranmış ve sulandırılmış kum vardı; kuşlar hallerinden mutlu, Tanrı'ya şükrediyor gibi ötüşüyorlardı. Akşam oluncaya kadar onları dinledim, sonra gidip yattım.

Ama ertesi gün, acele kalktım ve dördüncü anahtarla dördüncü kapıyı açtım. Ve, hanımım, orada öyle şeyler gördüm ki, insan-oğlu rüyasında bile asla göremez. Büyük bir avlunun ortasında, harika bir çabayla oluşturulmuş bir kubbe gördüm; bu kubbeden üzerindeki altın ve gümüş kakmalı kırk abanoz kapıya çıkan somaki mermer döşenmiş merdivenlere geçiliyor; kanatları açık olan bu kapıların her birinden geniş birer salona giriliyordu; her salon ayrı bir hazine içeriyor ve her hazine benim saltanat sürdüğüm ülkenin değerinden fazla değer taşıyordu. İlk salonda dizilmiş irili ufaklı inci kümeleri vardı, ama irileri ufaklarından fazla idi ve bu incilerin her biri bir güvercin yumurtasından büyük ve tüm aydınlanma halindeki ay kadar parlaktı. Ama ikinci salon zenginlikten yana birincisini geçiyordu; tepesine kadar elmaslar, kızıl yakutlar, mavi yakutlar, lallerle¹ doluydu. Üçüncü salonda ise sadece zümrüt vardı; dördüncüsünde doğal altın parçaları; beşincisinde dünyadaki her türden altın sikkeleri; altıncısında saf gümüş; yedincisinde çeşitli ülkelerin gümüş sikke-

1 Yani safir (M.)

leri vardı. Öteki salonlarda yeryüzünün ve denizlerin bağrında oluşan tüm değerli taşlar, yakutlar, firuzeler, yemen taşları, her renkten akikler, yeşim vazolar, kolyeler, bilezikler, emirlerin ve şahların saraylarında kullanılan her türlü mücevherle doluydu.

Ve ben, hanımım, ellerimi ve gözlerimi yukarı doğru çevirdim ve Yüce Tann'ya tüm bu güzel şeyleri bağışlamış olmasından dolayı şükrettim. Böylece her gün bir veya iki ya da üç kapıyı açarak ziyaretlerimi sürdürdüm, kırk gün dolasıya kadar... Nihayet elimde bakırdan yapılmış olan sonuncu kapıyı açacak sonuncu anahtardan başkası kalmadı. Kırk genç kızı düşündüm, onları düşünmek bile bana en büyük mutluluğu veriyordu. Onların tavırlarındaki tatlılığı, ciltlerinin tazeliğini, kalçalarının sertliğini, ferçlerinin darlığını ve de kıçlarının yuvarlaklığını ve hacmini ve bana, “Uh, sevgilim!”, “Uh, gönlümün ateşi!” diyerek haykırışlarını; sonra kendimin de, “Allah isterse, bu gece kutsal bir gece, uykusuz bir gece olacak!” diye haykırışımı...

Ama melun şeytan, boyna bu bakır kapının anahtarını aklıma getiriyor ve beni müthiş tahrik ediyordu; bu baştan çıkarma, irademden daha kuvvetli idi. Sonunda bakır kapıyı açtım. Ama gözlerim hiçbir şey görmedi; sadece burnum çok ağır, duygularıma düşman bir koku duydu ve o anda ve o saatte bayıldım ve kendiliğinden kapanan kapının dışında yere düştüm. Yeniden kendime gelince, şeytanın esinlediği kararımda ısrar ettim; ve kapıyı yeniden açtım, bu kez kokuyu daha zayıf olarak duydum.

Bunun üzerine içeri girdim ve kendimi baştanbaşa safranlar serpilmiş, akamber ve günlükle kokulandırılmış mumlarla; yanarken o ağır kokuyu çıkaran kokulu yağlar içeren altın ve gümüş şahane lambaların aydınlattığı geniş bir salonda buldum. Ve, bu altın meşalelerin ve lambaların arasında, alnında beyaz bir yıldız bulunan, akıllara durgunluk verecek güzellikte siyah bir at gör-

düm; sol arka ayağı ve sol ön ayağı baştan aşağı beyazdı; yem teknesi susam ve arpa kırıntılarıyla; yalağı gülsuyuyla kokulan-
dırılmış taze suyla doluydu. Ve ben, hanımım, atlara karşı büyük
tutkum olduğundan; ve ülkemin en ünlü ata bineni olarak tanın-
dığımdan, bu atın bana tam uyacağını düşündüm; atı dizgi-
ninden tuttum, bahçeye çıkardım ve üzerine bindim; ama hiç
kıpırdamadı. O zaman boynuna altın zincirle vurdum. Ve bir-
denbire, hanımım, at, o ana kadar görmediğim iki kara kanat aç-
tı, böğründen korkunç bir şekilde kişnedi, toynağıyla üç kez yeri
dövdü ve benimle birlikte göğe doğru uçmaya başladı.

O sırada, hanımım, dünya gözümün önünde döndü, ama baldır-
larımı sıkıştırarak iyi bir binici gibi davrandım; ve sonunda at
alçaldı ve on kör genci bulduğum bakır sarayın taraçası üzerine
kondu. Ve tam o sırada, öyle şiddetli şaha kalktı ve öyle aceleyle
silkindi ki, yere devrildim; bana yaklaştı ve kanadını yüzüme
doğru alçalttı ve ucuyla sol gözüme vurdu ve beni iflah olmaz
biçimde kör bıraktı. Sonra göklere ağdı ve uçarak kayboldu.

Ve ben, elimi yiten gözüme götürdüm ve kendi kendime sızlana-
rak ve acıyla elimi silkeleyerek taraça boyunca yürüdüm! Ve
birdenbire on gencin yaklaştığını gördüm; beni görünce, “Bizi
dinlemek istemedin! İşte uğursuz kararının sonucu!.. Seni yanı-
mıza da alamayız. Çünkü zaten on kişiyiz. Ama, şu ve şu yolları
izlersen, Bağdat'a ulaşabilirsin! Orada ünü bize kadar ulaşan
Emir-ül Müminin Harun Reşit'i görürsün. Bahtın onun ellerinde-
dir” dediler.

Oradan ayrıldım, başıma gelecek başka felakete katlanamaya-
cağımdan, sakalımı kazıyıp kalender giysilerine bürünüp gece
gündüz yolculuk ettim ve Barış Kenti Bağdat'a gelinceye kadar
yolculuğa devam ettim. Burada şu iki kör dostumu gördüm. Se-
lam vererek burada bir garip olduğumu söyledim onlara... Onlar

da “Bizler de garibiz burada!” dediler. Ve işte bu mübarek eve ulaşmamız böyle oldu, efendim, demiş:

Ve işte benim gözümü yitirmemin ve sakalımı kazımamın öyküsü böyledir, diye eklemiş.

Bu olağanüstü öyküyü duyan genç ev sahibesi, üçüncü kalender, “Peki öyleyse, selam ver ve git, seni bağışlıyorum” demiş.

Ama üçüncü kalender, “Gidemem ben, vallahi!” Geri kalanların da öykülerini duymak isterim!” diye yanıt vermiş.

O zaman genç kız Halife'ye, Cafer'e ve Mesrur'a dönmüş ve onlara, “Siz de bana öykülerinizi anlatın!” demiş.

Bunun üzerine Cafer yaklaşmış ve eve girerken, kapıya bakan genç kıza söylemiş olduğu öyküyü anlatmış. Cafer'in sözlerini de işittikten sonra, genç kız hepsine birden, “Hepinizi bağışlıyorum, birileri ve diğerlerini... Ama buradan çabuk ayrılın!” demiş.

Hepsi çıkıp sokağa ulaşmışlar. O zaman Halife, kalenderlere, “Arkadaşlar, şimdi nereye gideceksiniz?” diye sormuş. Onlar da, “Nereye gidebileceğimizi bilmiyoruz” diye yanıt vermişler. Halife onlara, “Gelin, geceyi bizde geçirin!”; Cafer'e de, “Bunları senin evine götür, yarın sabah da bana getir! Bakalım ne yapabiliriz?” demiş. Cafer de Halife'nin emirlerini yerine getirmekte kusur etmemiş.

Halife sarayına dönmüş, fakat o gece uykusunun hiç tadı tuzu olmamış; sabahleyin uyanmış ve tahtına oturmuş; ve imparatorluğunun tüm başta gelenlerini çağırmış. Bunlarla işini görüp hepsi uzaklaştıktan sonra, Cafer'e dönüp ona, “Bana üç genç kız, iki dişi köpeği ve üç kalenderi getir!” demiş.

Siyah Kanatlı At Sarayın Terasından Ayrılırken
(H. J. Ford)

Genç Şah Gözünü Kaybettiğinde
(A. B. Houghton)

Cafer oradan hemen ayrılıp hepsini getirerek Halife'nin ellerine teslim etmiş; genç kızlar başlarını peçeyle örtmüşler ve Halife'nin önüne gelmişler. Bunun üzerine Cafer, onlara, “Size kötülük yapmayacağız; çünkü bizi tanımadan bağışladınız ve bize iyi davrandınız. Ve işte şimdi de siz, Abbas Hanedanının beşinci torunu Harun Reşit'in elindesiniz. Ona, kendiniz hakkındaki gerçek öyküleri anlatın!” demiş.

Genç kızlar Müminlerin Emiri adına görüşen Cafer'in bu sözlerini duydukları zaman, içlerinden en büyükleri ilerlemiş ve “Ey Emir-ül Müminin! Bana ait olan öykü, öylesine şaşırtıcıdır ki, eğer iğnenin ucuyla gözün köşesine yazılsaydı, onu saygıyla okuyan için ders oluştururdu” demiş.

Anlatısının bu noktasında, Şehrazat, sabahın belirdiğini görmüş ve anlatmaktan vazgeçmiş.

Ama On Altıncı Gece Gelince

Söze başlayarak:

Ey bahtıgüzel şahım, işittim ki, genç kızların büyüğü Emir-ül Müminin'in huzurunda saygı duruşunda bulunduktan sonra şu öyküyü anlatmış:

Birinci Genç Kız Zübeyde'nin Öyküsü

Ey İnananların Sultanı! Bilesiniz ki, benim adım Zübeyde'dir. Size kapıyı açan kızkardeşimin adı Emine; ve en küçük kızkardeşimin adı da Fehime'dir, Hepimiz de aynı babadan, ancak ayrı ayrı annelerden doğduk. Bu iki dişi köpeğe gelince, benim ana-baba bir kızkardeşlerimdir.

Babamız öldüğü zaman, aramızda eşit şekilde paylaştığımız beş bin dinar bıraktı; kızkardeşlerim Emine ile Fehime kendi anneleriyle birlikte oturmak üzere bizden ayrıldılar; benimle diğer iki kızkardeşim, birlikte kaldı; ve ben, üçümüzün en genciydim; ama diğer annelerden olma kızkardeşlerim, Emine ve Fehime'den daha büyüktüm.

Babamın ölümünden kısa bir süre sonra, ablalarım evlenmeye hazırlandılar ve her biri birer erkekle evlendi; ve bir süre daha benimle kalıp aynı evde birlikte oturdular. Ama kocaları hemen bir iş gezisine çıkmak için hazırlandılar ve karılarından, mal satın almak için biner dinar istediler, karılarını da birlikte alıp beni yapayalnız bırakarak hep birlikte yola çıktılar. Benden ayrılımlarından sonra dört yıl geçti. Bu süre içinde kızkardeşlerimin kocaları iflas etmiş ve tüm mal varlıklarını yitirmişler, karılarını yabancı ülkelerde kendi başlarına bırakıp çekip gitmişlerdi. Kızkardeşlerim her türlü sefaletle katlanmış ve benim yanıma zavallı dilenciler halinde dönmüşlerdi. Bu iki dilenciği görünce, onların kişiliğinde kızkardeşlerimi tanıyamadım ve “Nasıl oldu da, kardeşlerim, bu hale düştünüz?” diye sordum . Bana, “Kardeşim, konuşmanın şimdi hiçbir yararı yok, çünkü kalem, Tanrı'nın takdirini yerine getirmek için oynamıştı” dediler. Bu sözleri duyunca yüreğim onlara karşı acımayla doldu; ve

onları hamama yolladım ve her birini güzel, yeni giysilerle donattım; ve onlara, “Kardeşlerim, siz benim büyüklerimsiniz, ben küçüğüm! Sizleri anam babam gibi görüyorum! Zaten, size olduğu gibi, bana düşen miras da, Tanrı tarafından kutsanmış ve hatırı sayılır miktarda çoğalmıştır. Onun meyvesini benimle birlikte yersiniz, yaşantımız saygın ve onurlu geçer, bundan böyle hep birlikte oluruz!” dedim.

Ve, gerçekten, onlara her türlü yakınlığı gösterdim ve benimle birlikte tam bir yıl yaşadılar; benim servetim onların oldu. Fakat bir gün, bana, “Aslında, evlenmek bizim için daha hayırlıdır; artık yalnız dayanamıyoruz; böylece sabrımız tükendi” dediler. Bunun üzerine onlara, “Kardeşlerim, evlilikte iyi hiçbir şey bulamazsınız, çünkü bugünlerde, gerçekten namuslu ve iyi bir erkek bulmak zordur! Zaten bir evlenme deneyimi geçirmediğiniz mi? Bunda ne bulduğunuzu unuttunuz mu?” dedim.

Ama benim söylediklerimi dinlemediler; ve de benim rızam olmaksızın evlenmek istediler. Bunun üzerine kendi paramla onları evlendirdim ve kendilerine gerekli çeyizi sağladım. Sonra kocalarıyla birlikte ayrıldılar.

Ancak, ayrılmalarından pek fazla bir zaman geçmeden, kocaları onları aldattı ve kendilerine verdiğim her şeyi alıp karılarını yüzüstü bıraktılar. Bunun üzerine tekrar çırılçıplak, benim yanıma döndüler. Benden özürler dilediler ve “Bizi ayıplama, kardeşim! Senin, içimizde, yaşça en küçük olduğun doğrudur, ama hepimizden akıllısın! Sana bir daha evlilik sözünü ağzımıza almayacağımıza söz veriyoruz!” dediler. Bunun üzerine onlara, “Hoş geldiniz kardeşlerim! Benim için dünyada sizden değerli varlık yoktur!” dedim; ve onları kucakladım ve öncekinden de fazla cömertlik gösterdim.

Bu durumda tam bir yıl yaşıdık, bu sürenin sonunda mal dolu bir gemi donatmayı ve ticaret yapmak üzere Basra'ya gitmeyi düşündüm. Bu maksatla, bir gemi hazırladım ve onu mal ve eşyayla ve de gemiyle yolculukta ihtiyaç duyulabilecek her şeyle doldurdum; kızkardeşlerime, “Kardeşlerim, dönüşüme kadar, yolculuğum süresince evimde kalmayı mı yeğlersiniz, yoksa benimle gelmeyi mi istersiniz?” diye sordum. Bana, “Seninle geliriz, çünkü senin yokluğuna dayanamayız!” diye yanıt verdiler.

Ancak, yola çıkmadan önce paramı ikiye böldüm; yarısını yanıma aldım, öteki yarısını da, kendi kendime, “Ola ki geminin başına bir felaket gelir, ama hayatımızı kurtarırız. Bu durumda, dönüşümüzde, tabii eğer dönebilirsek, bize yararlı olabilecek bir şeyler kalmış olur” diyerek sakladım.

Gece gündüz ara vermeden yolculuğu sürdürdük; fakat, aksilik bu ya, kaptan yolu kaybetti. Akıntı bizi dış denizlere sürükledi; ve yöneldiğimiz denizden bambaşka bir denize girdik. Ve on gün dinmeyen kuvvetli bir rüzgâr bizi sürükledi. Bu sırada, uzaktan belli belirsiz bir kent gördük ve kaptana, “Üzerine doğru gittiğimiz bu kentin adı ne acaba?” diye sorduk. Bize, “Vallahi! Hiç bilmiyorum. Bu kenti hiç görmedim; ve tüm yaşamımda bu denizde de seyretmedim. Ama, önemli olan, artık çok şükür tehlike dışında olmamızdır. Size bu kente girip malınızı depo etmekten başka yapacak şey kalmıyor. Ve de satmak istiyorsanız, satmanızı size öneririm” diye yanıt verdi.

Bir saat sonra, bize yaklaşıp, “Kente çıkmakta acele edin! Orada Allah neler yaparmış, görün de şaşın! Ve de sizi koruması için, kutsal adını dilinizden düşürmeyin!” dedi.

Bunu izleyerek kent üzerine yürüdük ve oraya ancak ulaşmıştık ki, büyük bir şaşkınlığa uğradık: bu kentte bütün oturanların kara taşlara dönüşmüş olduğunu gördük. Ama ancak oturanlar taş-

laşmıştı; çünkü, tüm çarşılarda ve tüm ticaret yerlerinde malları olduğu gibi bulduk; ve altın ve elmastan yapılmış tüm eşyanın olduğu gibi durduklarını gördük. Bunu görünce, çok sevindik ve birbirimize, “Muhakkak ki bütün bunların nedeni çok hayret verici olmalıdır” dedik. Bunun üzerine birbirimizden ayrıldık ve her birimiz kentin bir başka semtine gitti; her birimiz gayret edip kendi adımıza altın, gümüş ya da değerli kumaş olarak taşıyabildiği kadar eşyayı toplamaya başladı.

Bana gelince, ben, hisara çıktım; oradaki hükümdar sarayını buldum. Som altından yapılmış büyük kapısından girdim; ve büyük kadife örtüyü kaldırarak içerdeki tüm mobilyaların ve eşyanın hepsinin altın veya gümüşten yapılmış bulunduğunu gördüm. Avluda ve tüm salonlarda, muhafızlar ya da mabeyinciler, ayakta ya da oturur halde, ama hepsi yaşarken taşlaşmış durumdaydı. Mabeyinciler, subaylar ve vezirlerle dolu sonuncu salonunda, insanın aklını karıştıracak kadar zenginlikte ve ihtişamda giysilere bürünmüş hükümdarın taşlaşmış halde tahtında oturmakta olduğunu gördüm. Yöresinde, yine taşlaşmış, ellerinde yalın kılıçlarıyla, ipek giysilerine bürünmüş elli köle vardı. Hükümdarın tahtına inciler ve değerli taşlar kakılmıştı; ve her bir inci bir yıldız gibi parlıyordu. Ve, gerçekte, bunlara bakarken aklımı yitirir gibi oldum.

Ama yürümeye devam ettim ve harem salonuna ulaştım ve burayı daha da harika buldum; burada her şey pencere kafeslerine varıncaya kadar altından idi; ve duvarlar ipek kaplamayla kaplanmıştı; kapı ve pencereler üzerinde, kadife ve satenden perdeler vardı. Ve sonunda, taşlaşmış kadınlar arasında, değerli inciler serpiştirilmiş bir giysiye bürünmüş ve başında her türlü değerli taşlarla zenginleştirilmiş tacı; ve boynunda gerdanlıklar ve titizlikle işlenmiş altın zincirlerle hanım sultanın kendisini gördüm, ama o da siyah bir taşla dönüşmüştü.

Oradan, yürümemi sürdürdüm ve açık bir kapı buldum, iki kanadı da saf gümüşten yapılmıştı; ve içinde, yedi basamaklı somaki mermerden bir merdiven gördüm; bu merdiveni çıktım, yukarıya ulaşınca, sırmayla örülmüş halılarla kaplı, tüm beyaz mermerden büyük bir salon buldum; bu salonun ortasında, altından büyük meşaleler arasında, zümrüt ve firuze serpiştirilmiş altın bir seki ve bu seki üstünde, inciler ve değerli taşlarla, değerli kumaşlar ve gergef işleriyle kaplanmış kaymak taşından bir yatak gördüm. Fonda, parlayan bir ışık vardı; yaklaştım ve bu ışığın, bir tabureye yerleştirilmiş deve kuşu yumurtası iriliğinde ve traş edilmiş yüzleriyle aydınlatan bir elmastan kaynaklandığını anladım; bu elmas mükemmelliğin ta kendisiydi ve ışığı tek başına salonu aydınlatıyordu.

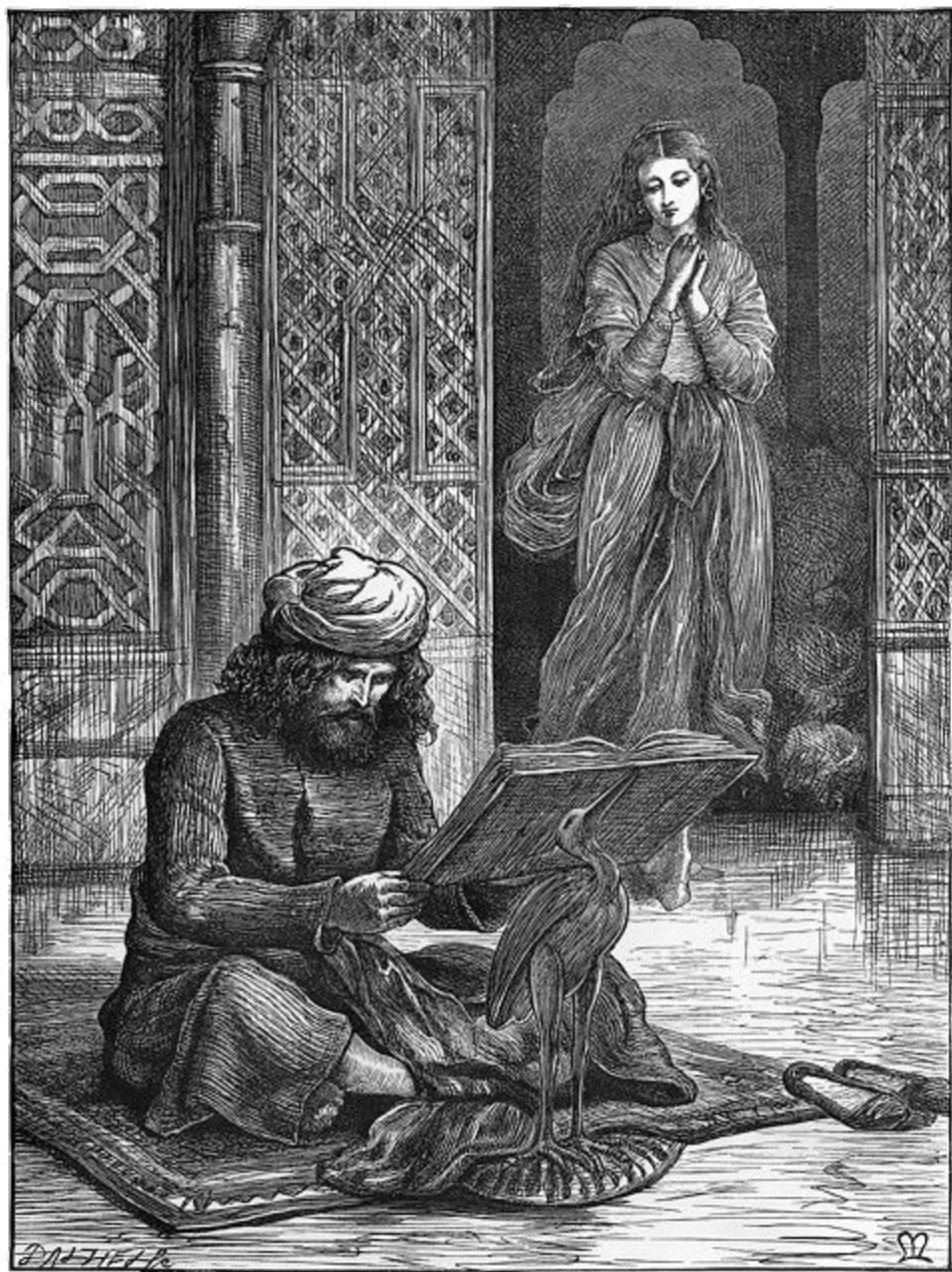
Bununla birlikte burada yanan meşaleler de vardı, ama bunlar bu elmasın parıltısı karşısında âdeta utanıyorlardı. Ve, ben, kendi kendime, “Eğer bu meşaleler yanıyorsa, birisi onları yaktığı içindir” dedim.

Bunun üzerine yürümeyi sürdürdüm ve başka salonlara girdim; her gördüğümle şaşkınlığa uğruyor ve canlı bir varlığa rastlamaya çabalıyordum. Ve öylesine meşguldüm ki, kendimi, gezide olduğumu, gemimi ve kızkardeşlerimi unutmuştum. Ve bu harika yerde gezerken gece bastırdı; bunun üzerine saraydan çıkmak istedim; ama yolumu şaşırdım; artık yolumu bulamıyor; dönüp dolaşıyor, kendimi kaymak taşından yapılmış yatağın, iri elmasın ve yanan altın meşalelerin olduğu salonda buluyordum. Bunun üzerine yatağa oturdum, gümüş ve incilerle işlenmiş mavi satenden yorgana bürünüyor; çok hoş bir yazıyla yazılmış, kırmızı ve başka renklerle süslenmiş, altın yaldızlı kutsal kitabımız Kuran'ı ele alıyor; kendimi kutsamak ve Tanrı'ya şükretmek için bazı ayetleri okumaya başlıyor ve kendimi suçluyor; Tanrı takdis edesi Peygamber'in sözleri üzerinde düşünüyordum. Sonra

uyumak üzere uzandım ve uyumaya çalıştım; ama bir türlü başaramadım. Uykusuzluk, geceyarısına kadar beni uyanık tuttu.

O sırada, Kuran okuyan bir ses duydum; hoş, tatlı ve gönül okşayıcı bir sestir bu... Bunun üzerine acele yerimden kalktım, bu sesin geldiği yöne doğru yürüdüm. Sonunda kapısı açık olan bir odaya geldim; kapıdan yavaşça içeri girdim, araştırmalarım sırasında beni aydınlatan meşaleyi dışarıda bırakarak, çevreyi gözden geçirdim; buranın bir mabet olduğunu gördüm; ortalık, asılı bulunan yeşil camdan lambalarla aydınlanıyordu; ortasında doğruya doğru yayılmış bir seccade vardı; bu seccadenin üstünde de, dikkatle ve yüksek sesle ve de kaidelerine uygun olarak Kuran okuyan çok yakışıklı bir genç oturuyordu. Bunu görünce çok şaşırdım: bu genç adam nasıl olmuş da, kentin uğradığı felaketten kendini tek başına kurtarabilmişti? Bunun üzerine ilerleyip ona yaklaştım ve selam verdim; dönüp bana baktı ve selamımı iade etti. Ona, “Tanrı’nın kitabından okuduğun kutsal ayetlerin yüzü suyu hürmetine, sorularımı yanıtlamanı senden rica ediyorum” dedim.

Bunu duyunca huzurlu ve tatlı bir gülümsemeyle güldü; ve bana, “Ama, ey kadın, ilkin sen bana kim olduğunu ve bu mabede giriş nedenini açıkla! Ben de sırası gelince soracaklarını yanıtlayayım!” dedi. Bunun üzerine ona öykümü anlattım, çok şaşırdı; o zaman ben de ona kentin bu olağanüstü durumunun nedenini sordum. Bana, “Biraz bekle!” dedi; gidip kutsal kitabı kapattı ve satenden bir mahfazaya soktu; sonra da yanına oturmamı istedi. Oturdum ve yüzüne dikkatle bakmaya başladım. Onun tıpkı dolunay gibi, nitelikten yana mükemmel ve cana yakın olduğunu, görünüşünün hayranlık uyandırıcı, endamlı ve ince olduğunu gördüm; yanakları kristal gibi, yüzü taze hurma rengine idi; şair sanki şu dizeleri onun için yazmıştı:

Zübeyde Kuran Okuyan Genç Adamı Bulduğunda
(J. E. Millais, R. A.)

Yıldız-okuyan geceyi gözlüyordu! Ve birdenbire, gözlerinin önünde. büyüleyici bir çocuğun narinliği belir-di! Ve düşündü:

Bu, Zühal'in kendisidir; aynı adlı yıldızı bir kuyruk-luyıldız sandıran saçılmış siyah saçları olan! Yanak-larının açık kiraz pembeliğine gelince, Merih'tir, onu yaymaya gayret gösteren! Gözlerinin delici ışıkları ise, yedi yıldızlı okçu burcunun oklarıdır bunlar! Ama ona bu harika kavrayışı veren Utarit'tir; Zühre'ye ona altın değerini kazandırmıştır. Yıldızları gözleyen, artık ne düşüneceğini bilemedi ve şaşkınlığa düştü! Bunu gören yıldız ona doğru eğildi ve güldü.

Ona böyle bakarken, bakışı, beni, en şiddetli anlamda belaya, onu o güne kadar tanımamış olmanın en ateşli yerinmelerine yöneltti; ve yüreğimde kızıl korlar tutuşturdu. Ona, “Ey efendim, ey sultanım! Şimdi sizden dilediğimi bana anlatınız!” dedim. O da bana, “Duyduk ve itaat ettik” dedi; ve şunları anlattı:

Bilin ki, ey onurlu hanım, bu kent benim babamın kentiydi. Tüm yakınları ve uyrukları, burada oturuyorlardı. Babam, tahtın üzerinde oturduğunu gördüğünüz taşa dönüşmüş hükümdardır. Yine taşlaşmış olarak gördüğünüz sultan, benim annemdir. Babam ve annem, müthiş Nardon'a tapan dindarlardı. Ateş, ışık, gölge ve ısı üzerine yemin etmiş ve ant içmişlerdi!

Uzun bir süre, babam çocuk sahibi olamamıştı; ancak ömrünün sonuna doğru, yaşlılığının meyvesi olarak ben doğdum. Babam beni büyük ilgi göstererek büyüttü; ben de gittikçe büyüyordum. İşte gerçek mutluluk için seçilişim bu sıraya rastlar.

Gerçekten, sarayda, nezdimizde, yaşça epeyce ilerde bir ihtiyaç kadın yaşıyordu. Bu kadın, Tanrı'ya ve Peygamberi'ne inanan bir Müslüman'dı. Ama dinini gizli tutuyordu; dış görünüşüyle an-nem ve babamla uyumlu davranışta bulunur görünüyordu. Ve babam ona karşı büyük bir güven duyuyordu; çünkü onda dürüstlük ve bağlılık buluyordu. Ona cömert davranıyor ve armağanlar sunuyordu. Onun kendi dininden ve kendi inancından yana olduğuna kesinlikle inanıyordu.

Bundan dolayı, yaşamımı sürdürürken, beni ona emanet etti ve ona, “Al, onu iyice yetiştir! Ona, dinimizin kurallarını öğret; yüksek bir eğitim sağla! Gerekli her türlü ilgiyi göster!” dedi.

Ve yaşlı kadın beni korumasına aldı; ama, bana, temizlik görevlerinden ve abdestin faziletlerinden başlayarak ibadette geçen kutsal dualara kadar, İslam dini ve Peygamber'in dilinde Kuran okumayı ve tefsir etmeyi öğretti. Eğitimimi tüm olarak tamamlayınca, bana, “Yavrum, bunları babandan dikkatle gizlemen gerek! Ve de kesinlikle sırrını saklamalısın! Yoksa seni öldürür” dedi.

Ve ben, gerçekten, bu sırrı sakladım. Eğitimimi tamamlayı-şımdan sonra, çok vakit geçmeden bu saygın yaşlı kadın öldü; ölmeden önce de son nasihatlarını yaptı. Ben, Tanrı'ya ve Peygamberi'ne inanmamı bir giz olarak saklamaya devam ettim. Ama kentte oturanlar, inançsızlıklarını, isyanlarını ve karanlıklarını koyulaştırmaktan başka bir şey yapmıyorlardı. Ancak, bir gün, her zamanki davranışlarını sürdürürken, görünmeyen bir müezzinin yüksek sesi duyuldu. Bu gök gürültüsü kadar yüksek ses, yakındakiler kadar uzaktakilerin de kulağına erişecek şekilde: “Ey bu kentte oturanlar! Ateşe ve Nardon'a tapınmayı bırakın, Tek ve Kudretli Tanrı'ya tapın!” diyordu.

Bu sesi duyan kesitte oturanlar, büyük bir dehşete kapıldılar, kentin hükümdarı olan babamın çevresine toplandılar ve ona, “İşittiğimiz bu korkutucu ses nedir? Hâlâ bu sesin etkisiyle titriyoruz” diye sordular. Babam onlara, “Bu sestten korkmayın ve dehşete kapılmayın! Eski inancınıza sımsıkı sarılın!” dedi.

Ve bunun üzerine, yürekleri babamın sözlerine doğru eğilim gösterdi; ve asla ateşe tapınmaktaki alışkanlıklarından ve ona sıkıca bağlanmaktan vazgeçemediler. Ve bir yıl daha hatalı kör inançlarına bağlı kaldılar, ta ilk sesi duymalarının yıldönümüne kadar!.. Ve de bir yıl sonra aynı ses, ikinci kez duyuldu; sonra bir yıl daha geçti; ve her yıl tekrarlanan ses üçüncü kez duyuldu. Ama onlar, hatalı inançlarını ve bunun gereklerini terk etmeye yanaşmadılar. Ve sonunda, bir sabah, şafak vakti, felaket ve bela üzerlerine gökten yağarak geldi; ve kara taşa dönüştüler ve kendileriyle birlikte atları, katırları, develeri ve sürü hayvanları da taşa dönüştü. Tüm uyruklardan, bir başıma ben, bu felaketten kurtuldum.

Ve işte, o günden beri burada oturup dua ediyorum, oruç tutuyorum ve Kuran okuyorum.

Fakat ey saygıdeğer ve güzel hanım, içinde bulunduğum yalnızlıktan, bana insanca ilgi gösterecek yöremde kimse olmamasından bıktım.

Bu sözleri duyunca, ona, “Ey her türlü nitelikten nasibi olan genç adam! Benimle Bağdat kentine gelebilir misin? Orada din ve fıkıhtan yana derinleşmiş bilginler ve saygın şeyhler bulacaksınız! Ve onların dostluklarıyla, bilgide ve ilahi adaletin öğrenilmesinde daha ileri gidersin. Ve ben oldukça hatırlı bir kimse olmama karşın, senin kölen ve zevkinin hizmetçisi olurum. Aslında ben, yöremde bulunanların efendisiyim ve emrime bağlı erkekler, hizmetçiler ve genç çocuklar var! Burada da kıyıda

mal yüklü bir gemim var. Ama talih bizi bu kıyıya attı ve bu kenti tanıttı; ve de bu serüvene sürükledi; ve talih bizi birleştirmek istedi” dedim.

Sonra da, ona, bizimle birlikte gelme arzuları ilham edecek sözler söylemeye devam ettim, bana olumlu yanıt verinceye kadar...

Anlatısının bu noktasında, Şehrazat, şafağın söktüğünü görmüş; ve âdeti olduğu üzre, yavaşça sözünü kesmiş.

Fakat On Yedinci Gece Geline

Sözünü sürdürmüştü:

İşittim ki, ey bahtı güzel hükümdarım, Zübeyde adlı genç kız, genç adama ilgi duymaktan ve ona olumlu yanıt alıncaya kadar kendisini izleme arzuları ilham etmekten vazgeçmemiş.

İkisi de uyku üzerlerine çökünceye kadar konuşup durmuşlar. Bunun üzerine genç Zübeyde, o gece, genç adamın ayakları dibinde yatıp uyumuş. Duyduğu sevinç ve mutluluğa bir türlü inanamayarak...

Bundan sonra Zübeyde, Halife Harun Reşit'e, Cafer'e ve üç kaledere, öyküsünü anlatmayı sürdürmüştü:

Sabahleyin şafak sökünce yıkandık; tüm hazineleri açtık; taşımada ağırlığı olmayan ve de çok değerli olan her şeyi aldık; kaleden kente doğru indik; kölelerime ve uzun süredir beni arayan kaptana kavuştuk. Beni görünce çok sevindiler; ve ortalıkta görünmememin nedenini sordular. O zaman onlara gördüklerimi ve genç adamın öyküsünü ve de kent halkının taş'a dönüşmesinin nedenini tüm ayrıntılarıyla anlattım. Anlattıklarım çok şaşılar.

Kızkardeşlerime gelince, beni bu yakışıklı genç adamla gördükleri anda kıskançlığa kapıldılar ve beni çekemediler; içleri kinle doldu ve bana karşı gizlice ihanet planları kurmaya başladılar.

Tam bu sırada, hepimiz birlikte gemiye bindik; çok mutluydum ve mutluluğum genç adama duyduğum sevgiyle artıyordu. Bekledik ki rüzgâr uygun essin, yelkenleri gerelim ve yola çıkalım! Kızkardeşlerime gelince, bize yoldaşlık etmeyi sürdürüyorlardı; ve bir gün özel olarak bana, “Kardeşimiz, bu genç adamı ne yapmayı düşünüyorsun?” diye sordular. Ben de onlara, “Niyetim onunla evlenmektir” diye yanıt verdim. Sonra ona doğru döndüm, ona yaklaştım ve açıkladım: “Efendim, arzum senin olmaktır. Benden beni reddetmemeni rica ederim!” dedim. O da bana, “İşittik ve itaat ettik!” diye yanıt verdi. Bu sözler üzerine kızkardeşimlerime döndüm ve onlara, “Tüm varlığımla bu genç adama sahip olmakla yetineceğim; zenginlik adına neyim varsa şu andan başlayarak sizindir” dedim. Bana, “Senin iradene uyarız!” dediler. Ama yüreklerinde bana karşı ihanet ve kötülük saklıyorlardı.

Uygun bir rüzgârla yolculuğumuza devam ettik, korkulu sulardan çıktık; güvenli sulara ulaştık. Bu sulara da birkaç gün seyrettik; ve Basra kentine oldukça yaklaştık ve uzaktan evlerin belirmeye başladığını gördük. Fakat, gece yaklaştığında, durduk; ve hemencecik hepimiz uyuduk.

Fakat, uyku sırasında, iki kızkardeşim yataklarından çıkmışlar; beni, genç adamı ve tüm tavlaları denize atmışlardı. Yüzme bilmediği için genç adam boğuldu; onun kurbanlara katılması Tanrı'nın takdiri idi. Bana gelince, benim nasibim de kurtulanlar arasına katılmakmış. Bundan dolayı, denize düşünce, Tanrı'nın sağladığı bir tahta parçası üzerine ata biner gibi oturdum ve bu sayede ve de dalgaların sürüklemesiyle uzak bir adanın kıyısına

ulaştım. Orada giysilerimi kuruttum, tüm geceyi geçirdim ve kendime bir yol aradım; ve üzerinde âdemoğlunun ayak izleri olan bir yol buldum. Kıyıda başlayan bu yol, adanın ortalarına uzanıyordu. Giysilerimin kuruduğunu görünce, bu yolu izledim; ve adanın öbür kıyısına ulaşınca kadar yürümeyi sürdürdüm; buradan Basra, uzakta, görünüyordu. Birdenbire bana doğru gelen bir karayılan gördüm; onun ardından da iri ve büyük bir yılan onu öldürmek için kovalıyordu. Karayılan kaçıışı dolayısıyla öylesine yorgun ve dermansız düşmüştü ki, dili ağzından dışarı çıkmıştı. Bunu gören ben, ona acıdım; iri bir kaya yakalayarak, öteki yılanın başına attım, onu ezip o anda öldürdüm. Fakat karayılan da iki kanat açtı ve göğe ağıp kayboldu. Bunu görünce şaşırıp kaldım.

Ama, ben de yorgunluktan bitkin hale geldiğimden, oracığa oturdum; sonra da uzanıp bir saat kadar uyudum. Uyanınca, ayak ucumda, ayaklarımı ovup beni okşayan güzel bir zenci kız gördüm. Bunu görünce şiddetle ayağımı geri çektim ve çok utandım; çünkü güzel zenci kızın benden ne istediğini bilmiyordum! Ona, “Sen kimsin ve ne istiyorsun?” diye sordum. Bana, “Düşmanımı öldürerek bana büyük bir iyilik yapmış olan sana ulaşmak için acele geldim. Ben senin o iri yilandan kurtardığın karayılanım. Ve ben bir ecinniyeim. Bu yılan da bir ecinni idi. Ve sadece sen, onun elinden beni kurtardın. Ben de, kurtulur kurtulmaz, rüzgâra uyup uçtum ve acele iki kızkardeşinin seni denize attığı gemiye doğru gittim. İki kızkardeşini sihirle iki kara köpeğe dönüştürdüm; ve buraya sana getirdim” dedi. Dönüp arkamdaki ağaca bağlanmış olan iki dişi köpeğe baktım. Sonra ecinniye, “Daha sonra da, gemide bulunan tüm zenginliği Bağdat'taki evine taşıdım ve gemiyi batırdım. Genç adama gelince, boğuldu; ölüme karşı bir şey yapamam; çünkü ancak Tanrı'nın gücü sonsuzdur.” dedi.

Bu sözler üzerine beni kollarına aldı; kızkardeşlerim olan iki köpeği süzdü ve onları da kucakladı; ve hepimizi birden, uçarak taşıyıp bizi sağ salım Bağdat'ta, daha önce gördüğünüz evimin tıraçasına indirdi.

Zübeyde Adaya Çıktığında
(T. Dalziel)

Evimi gezip gemiden getirilen, düzgün bir şekilde sıralanmış tüm servetimi ve mal varlığımı buldum. Hiçbir mal kaybolmamış veya hasar görmemişti.

Sonra ecinniye bana, “Hazreti Süleyman'ın yüzüğü üzerindeki kutsal yazıt üzerine, bu iki köpeğin her birini, her gün, üç yüz kez kamçıyla dövmek üzere yemin etmeni istiyorum. Bu emri bir gün bile yerine getirmezsен, koşup gelecek, seni de onların kılığına sokacağım!” dedi.

Ve ben, ona, “İşittik ve itaat ettik!” demek zorunda kaldım.

Ve o günden beri, Ey Emir-ül Müminin! Onları kamçılıyıp duruyorum, sonra da acıyıp boyunlarına sarılıyor ve onları öpüyorum!

Benim öyküm budur işte!

Ey Emir-ül Müminin, kızkardeşim Emine'nin öyküsü, benimkinden çok daha şaşırtıcıdır, demiş.

Bu öyküyü duyan Halife Harun Reşit, hayranlığın en üst derecesine ulaşmış. Ama merakını doyumak için de açıkça acele etmiş. Ve bir gece önce, ona kapıyı açan genç Emine'ye dönerek, “Sen, ey zarif kız! Bedenindeki bu darbe izlerinin nedenini anlatır mısın?” diye sormuş.

İkinci Genç Kız Emine'nin Öyküsü

Halife'nin bu sözleri üzerine, genç Emine, ortaya çıkmış ve söze başlamış:

Ey Emir-ül Müminin! Kızkardeşim Zübeyde'nin ana-babamız üzerine söylediklerini tekrar etmeyeceğim. Şu kadarını bilmelisiniz ki, babamız öldüğünde ben ve beş kardeşten en küçüğümüz Fehime, annemizle birlikte yalnız yaşamaya gittik, kızkardeşimiz Zübeyde ve diğer ikisi de gidip anneleriyle oturdular.

Bir süre sonra annem beni, kentin ve zamanın en zengin adamı olan bir ihtiyarla evlendirdi. Böylece, bir yıl sonra, yaşlı kocam öldü; Tanrı'nın rahmetine kavuştu. Ve bana, şariat hükümlerine göre miras payı olarak, yirmi dört bin dinar bıraktı.

Böylece, ben de, acele olarak her biri bin dinardan, on görkemli urba ısmarladım. Ve de hiçbir şeyden yoksun kalmadım.

Günlerden bir gün, keyfimce oturup dinlenirken, bir yaşlı kadın beni ziyarete geldi. Bu ihtiyarı daha önce hiç görmemiştim, iğrenç bir kadındı bu. Yüzü bir ihtiyarın kıcı kadar çirkindi; çökmüş sümüklü bir burnu. yolunmuş kaşları, şehvet düşkünü yaşlı gözleri, kırık dişleri ve eğri bir boynu vardı. Sanki şair şu dizelelele onu anlatmıştı:

Şu uğursuz ihtiyar! Eğer İblis ona rastlasaydı, ondan tüm hileleri, hiç konuşmasa da, sadece sessiz duruşuyla öğrenirdi! Bir örümcek ağına takılmış bin inatçı katırı, örümcek ağını zedelemeyen, çekip kurtarabilirdi! Ne denli kaba ve iğrenç olursa olsun, yapamayacağı kötülük yoktur: Küçük bir kızın kışını gıdıklar, bir delikanlıyla düzüşür, olgun bir kadınla zina eder ve yaşlı bir kadını tahrik ederek tutuşturur.

İşte bu ihtiyar yanıma geldi ve beni selamlayarak dedi ki, “İnce-lik ve nitelikten yoğrulmuş hanımım! Benim himayemde olan yetim bir genç kız var! Bu gece onun düğün gecesidir. -Tanrı'nın sana mükafatını vereceğini ve iyiliğini ödüllendireceğini umarak- senden, burada hiç kimseyi tanımadığı, Yüce Tanrı'dan başka dayanağı olmadığı için son derece mahzun ve alçakgönüllü olan bu zavallı kızın düğününde bulunarak onur katmanı rica etmeye geldim” dedi. Bu sözleri söyledikten sonra, ihtiyar kadın, ağlamaya ve ayaklarımı öpmeye başladı. Ve ben, onun ne denli hayın olabileceğini bilmediğimden, ona acıdım; ve “İşittik ve itaat ettik!” dedim. Bunun üzerine bana, “Şimdi ben izinle gidiyorum; sen de, bu arada, hazırlan ve giyin; ben akşama doğru gelip seni alırım” dedi. Sonra elimi öpüp uzaklaştı.

Bunun üzerine, kalktım, hamama gittim ve kokular süründüm; sonra on yeni giysimden en güzelini seçerek giydim; sonra da değerli incilerden yapılmış gerdanlığımı, bileziklerimi, salkım küpelerimi ve tüm mücevherlerimi taktım; gözüme sürmeler çektikten sonra, yaldızlı mavi ipekten başörtümü büründüm, nakışlı kemerimi kuşandım, yüzüme peçemi taktım. Tam o sırada ihtiyar yeniden gelerek bana, “Efendim, ev şimdiden, kentin en asil kadınları olan güveyin yakınlarıyla doldu. Senin mutlaka

teşrif edeceğini onlara söyledim, çok mutlandılar; şimdi hepsi seni sabırsızlıkla bekliyorlar” dedi. Bunun üzerine, ben, yanıma birkaç kölemi de alarak, hep birlikte yola koyulduk ve sonunda geniş, iyice sulanmış ve serin bir rüzgârın esmekte olduğu bir sokağa ulaştık. Kemerlerle desteklenmiş bir kubbeye açılan önu mermerli büyük bir kapı gördük. Ev, abide gibiydi ve tüm olarak kaymak taşından yapılmıştı. Bu kapıdan, içerde tavanı göklere kadar yükselmiş gibi görünen bir saray gördük. Bunun üzerine içeri girdik. Ve sarayın kapısına ulaştığımızda, ihtiyar kadın kapıyı çaldı, kapı açıldı. İçeri girdik ve halı ve duvar kaplamalarıyla örtülü bir koridora girdik. Tavana renkli lambalar asılmış ve yakılmıştı, koridor boyunca da tutuşturulmuş meşaleler görülüyordu; duvarlara, altın ve gümüşten yapılmış eşyalar, mücevherler ve değerli madenlerden silahlar da asılmıştı. Koridoru geçtik, oradan öylesine harika bir salona girdik ki, anlatılması mümkün değil!

Tüm ipekli kumaşların asılı bulunduğu bu salonun ortasında, narin incilerle ve değerli taşlarla zenginleştirilmiş ve üzeri saten bir cibinlikle örtülü kaymak taşından yapılmış bir yatak vardı.

Bizi görünce, yatağın içinden ay yüzlü bir genç kız çıktı; bana, “Merhaba! Ehlen ve sehlen! Ey hemşire gelmenle bize büyük bir onur verdin! Anastina!¹ Bizim için tatlı bir teselli ve gururlanacak bir varlıksın?” dedi. Sonra da benim onuruma şairin şu dizelerini okudu.

1 *Merhaba! Ehlen ve Sehlen! Anastina!* “Hoşgeldin” anlamına. Sözcüğü sözcüğüne: “Karşılansın yürekten, dostça ve rahatlıkla olsun!” şeklinde çevirilebilir (M.)

Şu yapıların taşları, sevimli misafirimizin ziyaretini öğreneydiler, mutlu olurlardı; birbirine bu güzel haberi vermek için yarışıyorlardı, adımlarının izi üzerine eğilirlerdi! Kendi dillerince, “Ehlen ve sehlen! Cömertlik ve büyüklükle dolu kişilere!” diye haykırırlardı.

Sonra oturup bana, “Ey kardeşim! Sana, bir gün seni bir düğünde görmüş olan bir erkek kardeşim olduğunu söylemeliyim. Bu çok yakışıklı ve benden de güzel ve alımlı bir genç adamdır. Ve o gecedeki seni, sevgi dolu ve ateşli bir yürekle sevmiş. Bu ihtiyar kadına bir miktar para vererek sana yollayan ve bir vesileyle buraya getirten odur. Bunu, benim evimde seninle karşılaşmak için yaptı; çünkü kardeşim, Tanrı'nın ve Peygamberi'nin kutsadığı bu yıl içinde seninle evlenmekten başka bir şey düşünmüyor. Ve meşru olan şeyleri yapmakta da utanılacak bir şey yoktur” dedi.

Onun bu sözlerini işitince ve bu yerde tanınıp değerlendirildiğimi görünce; genç kıza, “Duyduk ve itaat ettik!” dedim. Bunu duyunca sevinç doldu, ellerini birbirine çırpı ve aya benzer bir genç adam içeri girdi; tıpkı şairin söylediği gibi bir görünümü vardı.

Emine ve Sarayın Hanımı
(J. E. Millais, R. A.)

Güzellikte öyle bir dereceye ulaşmıştı ki, gerçekten Tanrı'nın çabalarına yaraşır bir eser olmuştu! Gerçekten onu işleyen kuyumcunun övünmesi gereken bir mücevher olmuştu! Güzelliğin ta kendisi olan bir mükemmeliyete, bir bütünlüğe ulaşmıştı. Böyle olunca, onu her görenin çılgınca aşık olmasına hiç şaşırma! Güzelliği gözleri kamaştırır, çünkü yüz çizgilerine sinmiştir bu güzellik. Ben de, onunki gibi başka bir güzellik olmadığına yemin ederim!

Onu görünce, yüreğim ona eğilim duydu. Delikanlı yaklaştı ve kızkardeşinin yanına oturdu; bunu izleyerek dört tanıkla kadı çıkageldi; selam verdiler ve oturdular; sonra kadı bu genç adamla olan sözleşmemi yazdı, tanıklar sözleşmeye mühür bastılar, sonra hepsi ayrıldılar.

Bunun üzerine genç adam bana yaklaştı ve bana, “Gecemiz, kutsal bir gece olsun!” dedi. Sonra da, “Hanımım, bir koşul ileri sürmek isterdim!” dedi. Ben de ona, “Efendim, buyurun konuş! Nedir bu koşul?” diye sordum. Ayağa kalktı, Kutsal Kitap'ı alıp getirdi ve bana, “Benden başka hiç kimseyi seçmeyeceğine ve bir başkasına asla eğilim duymayacağına Kuran'a el basarak yemin etmelisin!” dedi. Ben de, ona istediği gibi bu koşula bağlı olarak yemin verdim. Bunun üzerine sonsuz bir sevince kapıldı ve kollarını boynuma sardı, aşkının âdeti iç organlarıma ve yüreğimin etine saplandığını duydum.

Bunu izleyerek köleler sofra serdiler, doyuncaya kadar yiyip içtik. Sonra, gece geldi; elimi tutup benimle birlikte yatağa uzandı; bütün geceyi sabaha kadar, birbirimizin kollarında geçirdik.

Bu durumda bir ay yaşıdık, mutluluk ve neşe içinde... Bu sürecin sonunda, çarşıya pazara gidip bir miktar kumaş almak üzere izin istedim. Bana bu izni verdi. Bunun üzerine giysilerimle donanıp o günden sonra evimizde kalan ihtiyar kadını da birlikte götürerek çarşıya indim. İhtiyar kadının kumaşlarının niteliğini övdüğü ve de çoktan beri tanıdığı bir ipekçi genç tacirin dükkânı önünde durdum. Kadın şunu da ekledi: “Bu gence, babasının ölümü üzerine pek çok para ve mal kaldı!” Sonra tacire dönerek, ona, “Kumaşlarının içinde en iyi, en pahalı olanları göster! Bu güzel genç hanıma layık olsunlar!” dedi. O da, “İşittik ve itaat ettik!” dedi. Sonra ihtiyar kadın, kumaşları açıp bize göstermekle uğraştığı sırada, bana, onun övgüsünü yapmayı ve niteliklerini belirtmeyi sürdürdü; ve, ben, ona, “Bana söylediğin bu nitelik ve övgülerden bana ne? Bizim maksadımız buraya gelip ihtiyacımız olan kumaşları almak ve evimize dönmek değil mi?” diye yanıt verdim.

İstediğimiz kumaşı seçtiğimizde, tacire bedelini sunduk. Ama o, paraya dokunmayı reddetti ve bize, “Bugün sizden hiçbir para kabul etmiyorum; dükkânıma gelip bize verdiğiniz zevk ve onur uğrunda bir hediye olarak kabul edin bunu” dedi. Bunu duyunca, ihtiyar kadına, “Para kabul etmek istemiyorsa, kumaşını kendisine iade et!” dedim. Dükkân sahibi ise, “Vallahi! Sizlerden hiçbir şey alamam! Benim hediyem olsun bu! Karşılığında ey güzel genç kadın, bana bir tek, bir tek öpücük ver! Bu öpücüğü dükkânımdaki tüm malların bedelinden daha yüksek sayarım” dedi. İhtiyar kadın da ona gülerek, “Ey yakışıklı genç adam! Bu öpücüğü, böylesine değer biçilemez bir şey olarak düşünmeniz budalaca bir şey!” dedi; sonra da bana dönerek, “Kızım, bu genç tacirin ne dediğini duydun! Sakin ol, onun senden alacağı bir öpücükte canını sıkacak bir şey olmaz; ve de karşılığında, arzu-na göre tüm bu değerli kumaşlardan istediklerini seçebilirsiniz!”

dedi. Bunu duyunca ona, “Kocama yeminle bağı olduğunu bilmiyor musun, sen?” diye yanıt verdim. Bana, “Bırak seni öpsün, ama, sen konuşma ve karşılık verme: böylece seni kimse kusura bulamaz. Ve, dahası, paran yanında kalır, kumaşları da alırsın.” Yaşlı kadın, beni bu davranışa ısındırmak ve başımı torbaya sokmaya razı olmam, bu teklifi kabul etmem için konuştu durdu. Sonunda gözlerimi kapatarak, yoldan geçenlerin olacağı görmemesi için peçemin ucunu yarı açarak yanağımı uzattım. Genç adam başını peçemden içeri soktu ve ağzını yanağıma yaklaştırıp beni öptü. Fakat, aynı zamanda, yanağımı ısırды ve etime işleyen bir ısırık izi bıraktı! Acı ve heyecandan bayıldım.

Yeniden kendime geldiğim zaman, bana çok üzölmüş gibi görönen yaşlı kadının kucağında uzanmış buldum kendimi... Dükkâna gelince, kapanmış ve genç tacir gözden kaybolmuştu. Kendime geldiğimi gören kadın, bana, “Daha büyük bir felaketten bizi koruduğı için Tanrı'ya şükürler olsun!” dedi. Sonra da, “Şimdi, eve gitmemiz gerek! Sen, rahatsızlanmış gibi davran, ben de sana yanağına süreceğın bir ilaç getireceğim, hemen iyi olacaksın!” dedi. Bunu duyunca ayağı kalkmakta gecikmedim; eve dönünce olacakları düşünüp korku içinde yürüdüm. Eve yaklaştıkça korkum artıyordu. Oraya ulaşınca, odama çekildim ve hastaymış gibi davrandım.

O sırada kocam geldi, canı çok sıkkındı. Bana, “Hanımım, çarşıya çıktığında başına ne kötölük geldi?” diye sordu; ona, “Önemli bir şey değil. Sağlığım yerinde çok şükür!” dedim. Bana dikkatle baktı ve “Fakat yanağındaki bu yara izi ne? En tatlı ve en ince yerinde?” diye sordu. “Senin izninle evden çıkıp şu kumaşları almaya gittiğimde, odun yüklü bir deve, tıkanık bir sokakta beni sıkıştırdı; ve peçemi yırtıp gördüğün gibi yanağımı ısırды. Ah, şu Bağdat'ın tıkanık sokakları!” dedim. Bunu duyunca müt-

hiş kızdı ve bana, “Yarından tezi yok, Vali'ye gidip develerden ve odunculardan şikâyetçi olacağım; Vali bir tekini bırakmaksızın hepsini astıracaktır!” dedi. Bunu duyunca acımayla dolarak, ona, “Allah seni korusun! Ve böylesine bir günaha sokmasın! Zaten bütün hata benim! Çünkü bindiğim eşek birden ürküp dörtnala koşmaya başlamıştı; yere düştüm ve orada bulunan bir odun parçası yüzümü sıyırdı ve yanağımı yaraladı!” dedim. Bunu duyunca, “Yarın, Cafer-ül Barmaki'ye gideceğim ve bu öyküyü ona anlatacağım, o da bu kentin tüm eşekçilerini öldürtecek!” diye haykırdı. Bu sözleri işitince, “Yani sen, benim yüzümden herkesi öldürtecek misin?” diye bağırdım. “Oysa, bütün bunlar sadece Tanrı'nın iradesi ve hükmettiği kader dolayısıyla başıma geldi!” dedim. Bu sözlerimi duyunca, kocam artık hiddetini gemleyemedi ve “Hain kadın! Yeter bu yalanlar! Suçunun cezasını çekmelisin!” diye haykırdı ve beni en acımasız sözlerle hırpaladı ve ayağıyla yeri tepti ve de yüksek sesle birilerine seslendi. Bunun üzerine kapı açıldı ve korkunç görünüşlü yedi zenci çıkageldi; beni yatağımdan aldılar ve evin avlusuna attılar. Bunun üzerine kocam, zencilerden bîrine, beni omuzlarımdan tutup üzerime oturmasını; bir diğerine dizlerime oturup ayaklarımı tutmasını emretti. O sırada bir elinde pala tutan bir üçüncü zenci geldi ve, “Efendim, palayı vurup onu ikiye ayırayım mı?” diye sordu. Bir başka zenci, “Her birimiz etinden birer büyük parça alalım ve yem olarak Dicle Nehri'nin balıklarına atalım! Çünkü yeminine ve dostluğa ihanet eden herkese bu ceza verilir” diye ekledi. Ve söylediklerini desteklemek üzere şu dizeleri okudu:

Sevdiğimin bedenini paylaşan bir ortak bulunduğunu fark etsem; ruhum isyan eder ve bu yitik aşk uğruna yerinden sökülürdü! Ben de ruhuma, “Ey ruhum, bizim için soylulukla ölmek yeğdir! Çünkü bir düşmanla aşkı paylaşmakta hiçbir mutluluk yoktur!” derdim.

Bunu duyan kocam, elinde palası bekleyen zenciye, “Ey yiğit Saat! Uçur bu hainin kafasını!” dedi. Ve Saat palayı kaldırdı! Kocam onu durdurarak, bana, “Sen şimdi, yüksek sesle iman tazele! Sonra da, giysi ve eşyalarını toparlayarak vasiyetini yap: çünkü yaşamının sonuna geldin!” dedi. Bunu duyunca, ona, “Ey Yüce Tanrı'nın kulu! Ben de senden iman tazelememe ve vasiyetimi yapmama izin vermeni rica ediyorum!” dedim. Sonra başımı göğе doğru kaldırarak iman tazeledim ve sonra başımı önüme eğerek içinde bulunduğum sefil ve utanılacak durumu düşündüm; gözlerim yaşardı ve ağlayarak şu dizeleri okudum:

İçimdeki tutkuyu siz alevlendirdiniz, ama kendi yüreğinizi soğuttunuz! Uzun geceler boyunca gözlerimin uyanık ve hayran kalmasını öğrettiniz, sizse, uyuyup aldırmadınız! Ama ben! Ben sizi gözüm ile gönlümün arasında bir yere oturttum! Söyleyin nasıl yüreğim sizi unutsun, gözlerim uğrunuzda ağlamayı kessin? Bana tükenmez bir vefayla bağlanacağıma yemin ettirmiştiniz; ama sevgimi kazanır kazanmaz benden yüz çevirdiniz! Ve şimdi, bu yüreğе hiç acıımıyorsunuz ve derdimi anlamak istemiyorsunuz! Sanki benim felaketimi hazırlamak ve gençliğimi kahretmek için doğmuşsunuz! Dostlarım, size yalvarıyorum, ölünce, mezar taşıma, “Burada büyük bir suçlu yatıyor: Sevmek

suçunu işleyen!” diye yazın! Böylece aşk acısını tatmış bir ziyaretçi, kabrime bakarken, bir merhametli bakış fırlatır!

Bu dizeleri okuduktan sonra, hâlâ ağlıyordum. Söylediklerimi işitince ve gözyaşlarımı görünce, kocam, daha fazla kızdı ve tahrik oldu, o da bana şu dizeleri okudu:

Gönlümün sevdiğinden yüz çevirdiysem, ne sıkıldığımdan, ne bıktığımdandır! Terk edilmeyi gerektiren bir suç; işlediğindendir! Ortak tutkumuzu bir başkasıyla paylaşmak istedin, oysa benim yüreğim, duygularım ve aklım böylesine bir ortaklığa razı olamazdı.

Bu dizeleri okuyup bitirince, onu yumuşatmak için yeniden ağlamaya koyuldum ve kendi kendime, “Onu yumuşatıp gönlünü alçaltacağım. Ve de kendi koşullarımı yumuşatacağım. Belki de beni öldürmekten vazgeçer ve tüm mücevherlerimi alarak beni bağışlar” diye düşündüm; ve ona tüm inceliğimle şu dizeleri okuyarak yalvarmaya başladım:

Gerçekte adil olmayı isteseydin, beni öldürmeyeceğine inanır, buna yemin ederdim! Ama kaçınılmaz ayrılığa karar verenlerin, adil olmayı hiç bilemeyeceğini herkes bilir! Aşkın getirdiği tüm ağırlıkları bana çektirdin sen, oysa omuzlarım ince bir gömleğin, hatta daha da hafif bir giysinin ağırlığına bile zor dayanırdı! Böyleyken, beni şaşırtan ölümüm olmayacaktır asla! Sadece, senden koptuktan sonra da bedenimin seni isteyeceğini bilmeme şaşıyorum!

Bu dizeleri okuyup bitirince, ağladım. Bunu duyunca bana baktı, beni şiddetle itti ve beni çok incitti; sonra da şu dizeleri okudu:

Benimkine hiç benzemeyen bir dostluktan söz ediyorsun ve tüm terk edişini bana duyurmuş bulunuyorsun! Biz böyle mi idik? Ama seni yüzüstü bırakacağım, senin beni yüzüstü bıraktığın ve arzumu aşağıladığın gibi! Ve tanıklık ettiğin aynı sabırla sabredip yaşama katlanacağım! Madem ki sen bir başkasına eğilim duydun, ben de bir başkası için özlem duyacağım! Ve sonsuza kadar, aramızdaki kopukluğun nedeni ben değil, sadece sen olacaksın!

Bu dizeleri okuyup bitirince, zenciye çağırdı ve ona, “İkiye böl onu! Bizim için değeri yok artık!” dedi.

Zenci bana doğru ilerlediği sırada, artık öleceğimi kesinlikle biliyordum ve yaşamımdan umudumu kesmiştim, artık kaderimi Yüce Tanrı'nın ellerine terk etmekten başka bir şey düşünmüyordum. Ve tam bu sırada, yaşlı kadının içeri girdiğini, genç adamın ayaklarına kapandığını ve onu öperek, “Yavrum, sütannen olarak, seni yetiştirmiş bir kişi olarak, senden bu genç kadını bağışlamamı rica ediyorum, çünkü böylesi bir cezaya layık olacak bir suç işlememiştir; korkarım ki laneti üzerine düşmesin!” dedi. Sonra da yaşlı kadın ağlamaya başladı ve kocamı razı etmek için dualarla onu sıkıştırmayı sürdürdü; sonunda kocam, “Peki, senin hatırına, onu bağışlıyorum! Ama yine de geri kalan ömrü boyunca üzerinde görülecek bir işaret bırakmam gerekiyor!” dedi.

Bu sözler üzerine, emir verdiği zenciler, hemen giysilerimi üzerimden sıyırdılar, beni hemen hemen çıplak bir hale getirdiler. Bunun üzerine kocam eline bükülgen bir ayva ağacı dalı aldı ve beni yere yıkarak tüm bedenimi, özellikle sırtımı, göğsümü ve yanbaşılarımı sopalamaya koyuldu, bunu öylesine bir hiddet ve şiddetle yaptı ki, bu darbelerden kurtulup yaşayacağıma umudumu tüm olarak yitirdikten sonra bayılmışım. O zaman vurmaktan vazgeçerek, beni, yerde, öylece uzanmış ve kölelere akşam oluncaya kadar o halde bırakmalarını emrederek, bırakıp gitmiş; onlar da ortalık kararınca beni eski evime götürmüşler ve oraya cansız bir varlık gibi atıvermişler. Çünkü efendilerinin emri böyleymiş.

Yeniden kendime geldiğim zaman, ağır yara berelerimden dolayı bir süre yerimden kıpırdayamadım; sonra çeşitli ilaçlarla kendimi iyileştirmeye çalıştım; ancak darbelerin izleri ve yara yerleri bedenimde ve etimde kaldı; sanki kamçılarla ya da alıcı kuşların gagalarıyla oyulmuş gibi... Ve hepiniz bu izleri gördünüz.

Dört aylık bir bakımdan sonra, iyileştim; sonra da bu şiddete maruz kaldığım saray tarafına gidip bir göz atmak istedim; fakat yalnız burası değil, tüm cadde baştanbaşa yıkılmıştı; ve tüm bu harika binaların bulunduğu yerde, kentin çöplerinin toplandığı bir süprüntü yığınının başka şey görünmüyordu. Tüm aramalarıma karşın, kocamdan hiçbir haber almam mümkün olmadı.

İşte bunun üzerine daima bakire bir genç kalmış olan küçük kızkardeşim Fehime'nin yanına geldim; ve ikimiz birlikte aynı babadan olma kardeşimiz Zübeyde'yi ziyaret ettik. Hani size köpeğe dönüşen iki kardeşiyle ilgili öyküyü anlatan kardeşimize... Adet olmuş selamlaşmalardan sonra, o bana kendi öyküsünü anlattı; ben de ona kendi öykümü. Kardeşim Zübeyde bana,

“Kardeşim, bu dünyada hiç kimse bahtının getireceği felaketlerden kaçınamaz! Ama, Tanrı'ya şükürler olsun ki, biz ikimiz de hâlâ hayattayız! Bundan böyle gel, birlikte yaşayalım! Ve de özellikle evlilik sözünü asla ağzımıza almayalım! Hatta bunun anılarını bile belleğimizden silelim!” dedi.

Ve böylece küçük kızkardeşimiz Fehime bizimle birlikte kaldı. Evde vekilharlığı yapan odur. Her gün alışveriş için çarşıya iner ve gerekli her şeyi alır; ben, özellikle kapıyla ilgilenirim; çalınca açar ve ağrılıları içeri alırım; ablamız Zübeyde'ye gelince, evin düzeninden o sorumludur.

Kızkardeşimiz Fehime, bir yığın şeyle yüklü hamalı eve getirip dinlenmesi için onu bir an için içeriye aldığımız güne kadar erkeksiz, çok mutlu bir yaşam sürdürdük. Aynı şekilde bize öykülerini anlatan üç kalenderin eve girmesi; sonra da üç tacir görünümü altında sizin gelmeniz izledi... Daha sonra olanları biliyorsunuz ve sonra da nasıl huzurunuzla getirildiğimizi...

Benim öyküm de böyle! dedi.

Bunu duyan Halife, son derece hayran kaldı ve...

Ama, anlatısının tam bu noktasında, şehrazat, günün belirlediğini görmüş ve yavaşça anlatmayı kesmiş.

Ama On Sekizinci Gece Gelince

şehrazat öyküsünü şöyle sürdürmüş:

İşitim ki, ey bahtıgüzel şahım, orada, küçük kardeşleri Fehime ve iki kara köpek ve üç kalenderle birlikte bulunan Zübeyde ile Emine'nin öykülerini işitince Halife Harun Reşit, çok hayret

etmiş ve üç kalenderinkiyle birlikte bu iki öykünün, özenli ve güzel bir yazıyla kalemdeki kâtipler tarafından yazılmasını; sonra da el yazmalarının arşivine kaldırılmasını emretmiş.

Sonra dönüp Zübeyde adlı genç kıza, “Ve şimdi, ey asaletli hanım, kızkardeşlerini iki kara köpeğe dönüştüren ifriteden sonra-ları hiçbir haber almadın mı?” diye sormuş. Zübeyde, “Emir-ül Müminin! Onunla ilişki kurmam zor değil! Çünkü bana sa-çından bir tutam verdi ve *'Bana ihtiyaç duyarsan, bu saçlardan birini yakman yeterli! Ne denli uzakta bulunursam bulunayım, hatta Kaf Dağı'nın ötesinde de olsam, hemen yanında olurum'* dedi” demiş. Bunu duyan Halife, ona, “Öyleyse bana bu saçları getir!” demiş. Zübeyde ona saçları vermiş; Halife birini alıp yakmış. Yanan saçın kokusu henüz duyulmuşken, tüm sarayda bir sarsıntı işitilmiş ve de bir titreme... Ve birdenbire, ecinniye, bir genç kız kılığında, zengin bir giyimle ortaya çıkmış; Müslü-man olduğu için, Halife'ye, “Allah'ın selamı üzerine olsun, ey Tanrı'nın Naibi!” demekten geri durmamış. Halife de, onu, “Sen de Tanrı'dan barış, hayır ve merhamet bul!” diye yanıtlamış. Bunu duyan kız, “Ey Emir-ül Müminin! Senin arzun üzerinde benim ortaya çıkmamı isteyen bu genç kız, bana büyük bir hiz-mette bulundu ve uç veren tohumlar ekti! Bundan dolayı, onun için ne yapsam, bana ettiği iyiliğin karşılığını yeterince karşıla-mış sayılmam. Kızkardeşlerine gelince, onları köpeğe dönüştür-düm; eğer onları öldürmediysem, bunu sadece kızkardeşlerine büyük bir üzüntü olur diye yapmadım. Şimdi, şayet, sen, ey Emir-ül Müminin onların kurtarılmasını istiyorsan; bunu sana ve kızkardeşlerine duyduğum saygı uğruna yaparım! Ve, zaten, kendimin de Müslüman olduğumu hiç unutmadığım için!” de-miş. Halife de, ona, “Doğru! Senin onları kurtarmanı istiyorum. Bundan sonra, bedeni darbelerle zedelenmiş genç kızın davasına bakarız; eğer öyküsünün gerçek olduğunu anlarsam, onu savu-

nur ve onu böylesine haksız olarak cezalandırmış bulunandan öç alırım!” demiş. Bunu duyan ifrite, “Ey Emir-ül Müminin, ben, bir an içinde genç Emine'ye böyle davranan kişiyi sana gösterebilir, onu ortadan kaldırır ve servetine el koyarım! Çünkü şunu bil ki, insanoğulları içinde sana en yakın olan biridir, o!” demiş.

Sonra, ifrite, bir tas su almış ve üzerine sihirli sözler okumuş; sonra da bu suyu köpeklerin üzerine serpmiş; “Çabucak eski insan kılığınıza dönün!” demiş. O saatte, iki köpek, onları yaratan onur veren iki güzel genç kız olmuş.

Bunu izleyerek ecinni kız, Halife'den yana dönerek, ona, “Genç Emine'ye bütün bu kötü davranışlarda bulunan kişi, sizin öz oğlunuz El-Emin'dir” demiş. Sonra da ona öyküyü yeniden anlatmış; bu kez Halife, kesinlikle insan olmayan, ecinni olan birinin ağzından duyduğu öyküyle durumun doğruluğunu saptayabilmiş.

Bu duruma Halife çok şaşırılmış; ve “Tanrı'ya şükürler olsun ki bu iki köpek benim aracılığım ile kurtuldu!” demiş. Sonra oğlu El-Emin'i huzuruna çağırarak ondan açıklama istemiş; ve El-Emin de ona gerçeği anlatarak yanıt vermiş. Bunun üzerine Halife, kadıları ve tanıkları, üç hükümdarın oğlu olan üç kalenderi, daha önce büyülenmiş olan iki kızkardeşiyle üç genç kızın bulunduğu salonda bir araya getirmiş.

Ve orada, kadılar ve tanıklarla oğlu El-Emin'i genç Emine ile yeniden evlendirmiş, sonra da genç Zübeyde'yi bir hükümdar oğlu olan birinci kalenderle, öteki iki genç kadını da yine hükümdar oğulları olan diğer iki kalenderle evlendirmiş ve kendisi de, beş kızkardeşin en genciyle, çarşı alışverişlerini yapan hoş ve tatlı Fehime ile evlilik sözleşmesini hazırlatmış.

Ve her bir evli çift için bir saray yaptırmış; ve hepsine mutlu-

lukla yaşamaları için büyük servetler bağışlamış. Ve kendisi de, gece gelir gelmez, genç Fehime'nin kollarında yatmak üzere acele etmiş ve o geceyi onunla en hoş biçimde geçirmiş.

”Fakat,” diye sözünü sürdürmüş Şehrazat, Şehriyar'a seslenerek; “Ey bahtıgüzel şahım, bu öykünün, bundan sonra anlatacağımın yanında asla fazla şaşırtıcı olduğuna inanmayın!” demiş.

Kesilerek Öldürülen Kadın, Üç Elma ve Zenci Reyhan Öyküsü

Şehrazat sözünü şöyle sürdürmüştü:

Gecelerden bir gece, Halife Harun Reşit, veziri Cafer-ül Bar-maki'ye, “Bu gece birlikte kılık değiştirerek seninle kente inmek istiyorum, bakalım vali ve öteki yöneticiler neler yapıyorlar. Bana şikâyet olunanlar hakkında işten el çektirme kararındayım!” demiş. Cafer de, “İştittik ve itaat ettik!” yanıtını vermiş.

Ve Halife, Cafer ve cellat Mesrur kılık değiştirip indikleri Bağ-dat'ta, caddeler boyunca yürümeye başlamışlar, küçük bir sokak-tan geçerken, epeyce yaşlanmış bir ihtiyar görmüşler, başında bir balık ağı ve bir küfe, elinde bir baston bulunuyor ve titreyerek şu dizeleri okuyormuş:

Bana dediler ki: “Ey bilge kişi! Bilginle, insanlar arasında gece parlayan ay gibisin!” Onlara; “Ne olur beni böylesi sözlerden esirgeyin! Bahtın yazısından gayrı hiçbir bilim yoktur!” dedim. Çünkü ben, bunca bilgim, okuduğum bunca elyazması kitap ve kullandığım bunca hokkaya karşın, bir gün için bile Bahtın kudretine karşı denge kurmayı beceremiyorum! Benden yana bahse girenler pey akçelerini yitirmekten başka sonuca ulaşamazlar! Gerçekte, fakir kadar, fakirin durumu kadar ve fakirin ekmeği ve yaşamı kadar üzücü şey var mıdır? Fakir her zaman acınır

bir haldedir. Yaşamak için ne kadar çok derde katlanır!¹ Mevsim yazsa, elden ayaktan kesilir! Mevsim kışsa, küllükten başka ısınacak aracı yoktur. Yürürken bir an dursa, onu kovalamak için köpekler saldırır! Sefildir! Hakaret ve alay konusudur! Eyvah ki! Ondan daha sefili yoktur. İnsanlara şikâyetini haykırmak ve sefaletini göstermek için bir türlü karar veremiyorsa, şikâyet edebileceği kişi bulamamasındandır. Fakirin yaşamı böyleyse, onun için mezarda olmak yeğdir!

Bu şikâyet dolu sözleri işitince. Halife, Cafer'e, “Bu zavallı adamın görünüşü ve okuduğu dizeler büyük bir sefaleti vurguluyor” demiş. Sonra da ihtiyara yaklaşıp, “Ey şeyh, senin mesleğin nedir?” diye sormuş. İhtiyar, “Balıkçılık, efendim! Ama çok ihtiyar ve fakirim! Başımda bir de aile var! Öğleden bu saate kadar evden çıktım, dolaşıyorum; Allah henüz çocuklarımı besleyecek ekmeği sağlamadı! Kendimden ve yaşantımdan bıktım, ölümden başka bir şey dilemiyorum gayri!” diye yanıt vermiş. Bunu duyan Halife, “Benimle ırmağa doğru gelip kıyıdan, benim adıma, ağını Dicle'ye atabilir misin? Şansımı denemek istiyorum da! Ve sudan ne çıkarırsan, bunu senden satın alacak ve yüz dinar ödeyeceğim.” Bu sözleri duyan ihtiyar çok sevinmiş ve “Teklifinizi kabul ediyorum ve başımla bir tutuyorum” demiş.

Ve balıkçı, onlarla birlikte, Dicle'ye doğru gitmiş ve ağını atıp beklemiş; sonra ağı çekmiş ve dışarı çıkarmış. İhtiyar balıkçı ağda, ağzı kapalı, kaldırılmayacak kadar ağır bir sandık bulmuş. Halife de, denedikten sonra, onun ne denli ağır olduğunu anlamış. Ancak, balıkçıya hemen yüz dinar ödemekte gecikmemiş; balıkçı ferahlayarak parayı alıp gitmiş.

1 Son iki tümce Khawam versiyonundan aktarılmıştır (Ç.).

Balıkçı Ağını Çekerken
(A. B. Houghton)

Bunun üzerine Cafer ile Mesrur sandıkla meşgul olmuş; ve onu saraya kadar taşımışlar. Halife meşaleleri yaktırmış ve Cafer ile Mesrur sandığa yaklaşıp onu kırmışlar. İçinden palmiye yaprakları arasında kırmızı yünden örülmüş bir küfe bulmuşlar; küfenin ağzındaki ipliği çözmüşler ve içinde bir halı bulunduğunu; halıyı kaldırıncı da altında büyük bir kadın başörtüsü olduğunu görmüşler; örtüyü kaldırıncı, altında, saf gümüş kadar beyaz, öldürölüp parçalara ayrılmış bir genç kadın cesedi bulmuşlar.

Bunu görünce, Halife'nin gözlerinden yaşlar dökölümüş; sonra dönüp kızgınlıkla, Cafer'e, “Ey vezir denen köpek! Gördüğün gibi, benim saltanat sürdüğüm ülkede, cinayetler işleniyor ve kurbanlar suya atılıyor! Yarın kıyamet gününde bu kanın hesabını ben vereceğim. Vicdanım bu kadar ağır yükü nasıl kaldırır? Bunun için suçluyu bulup cezasını vermem, onu öldürmem gerek! Sana gelince, Cafer, Beni Abbas halifelerinden gelen varlığım üzerine yemin ederim ki, öcünü almak istediğim şu kadının katilini bulup huzuruma getirmezsın, sarayımın kapısında seni ve Barmaki² ailesinden kırk yeğenini asacağım!” diye haykırmış. Gazaba gelen Halife'ye Cafer, “Bana üç günlük bir süre bağışlayın!” demiş. Halife de, “Bağışladım!” diye yanıt vermiş.

Bunun üzerine Cafer, saraydan, keder dolu, çıkmış; kentte yürürken, “Bu genç kadını öldüren kişiyi nasıl öğrenir ve Halife'nin huzuruna getirmek üzere nerede bulurum? Öte yandan katil yerine öldürölmek üzere bir başkasını tutup getirirsem, vicdanım bunu nasıl kaldırır? Ne yapsam acaba?” diye kendi kendine söyleniyormuş. Böylece Cafer evine ulaşmış ve verilen sürenin üç gününü, umudu kırık, orada geçirmiş. Dördüncü gün Halife onu çağırtmış. Elleri arasında başını yere değdirerek selamlayınca Halife ona, “Genç kadının katili nerede?” diye sormuş. Cafer, “Tüm kentin içinde, görünmeyen ve gizli olan bir

2 *Barmaki'ler*: Cafer'in üyesi olduğu soylu bir Arap ailesi (M.)

katili nasıl bulabilirim, bilmiyorum” diye yanıt vermiş. Halife, buna çok kızmış ve Cafer'in saray kapısına asılmasını ve tellallerin bunu, bütün kente ve yöresine, “Halife'nin veziri Cafer-ül Barmaki'nin ve yakınlarından kırık kişinin saray kapısında asılması gösterisinde bulunmak isteyenler evinden dışarı uğrasın!” şeklinde duyurmasını emretmiş.

Ve tüm Bağdat halkı, Cafer ile yeğenlerinin idamında bulunmak üzere sokaklardan saraya doğru akın etmeye başlamışlar; ama olayın nedenini kimse bilmiyormuş; Cafer ve Barmaki'ler yaptıkları iyilikleri ve cömertlikleri dolayısıyla çok sevildikleri için, herkes üzüntü içindeymiş ve yakınıp duruyormuş.

İdam sehpası dikilip mahkûmlar altına dizilince, Halife'nin idamın yerine getirilmesi izni verdiği işitilmiş. Birdenbire, tüm halkın ağladığı bir sırada, çok fakir giyimli, yakışıklı bir delikanlı aceleyle halkı yarmış ve kendini Cafer'in ayaklarına atmış ve ona, “Ey efendim, ey soyluların en soylusu, ey fakirlerin sığınağı! Sana teslim olmaya geldim. Çünkü o kadını öldürüp doğrayan ve sandığa koyup Dicle'de bulduğunuz hale koyan benim! Şimdi de siz beni öldürün! Adalet yerini bulsun!” demiş.

Cafer, genç adamın sözlerini duyunca, kendi adına çok sevinmiş; ama genç adam adına çok üzülmüş. Dolayısıyla daha ayrıntılı açıklamalar yapmasını istemiş; ama bu sırada halkı yarıp, saygın bir ihtiyar, aceleyle yanına yaklaşmış; onları selamlayıp, “Ey vezir, bu genç adamın söylediklerine inanma! Çünkü genç kadının ölümünden, benden başka sorumlu yoktur! Ve sadece ben bunun cezasını çekmeliyim!” demiş. Ama genç adam, “Ey vezir! Bu ihtiyar saçmalıyor ve ne dediğini bilmiyor. Onu öldürenin ben olduğumu tekrarlıyorum. Aynı tarzda öldürülmek de bana düşer!” demiş. Bunun üzerine yaşlı adam, “Çocuğum! Sen daha gençsin ve yaşamı sevmelisin! Bense, yaşlıyım, bu dünya-

ya doymuşum. Senin yerine vezirin ve yeğenlerinin kanının bedelini ödemeliyim! Onun için katilin ben olduğumu tekrarlıyorum. Ve ceza bana verilmelidir!” demiş.

Bunun üzerine Cafer, muhafızların kumandanının rızasıyla, kendileriyle birlikte genç adamın ve ihtiyarın Halife'nin huzuruna çıkarılmasını sağlamış. Ve ona, “Emir-ül Müminin! İşte genç kadının katili huzurunuzda!” demiş. Halife, “Hani nerede?” diye sormuş. Cafer, “Bu genç adam katilin kendisi olduğunu iddia ediyor ve teyit ediyor; ama ihtiyar onu yalanlıyor ve cinayeti kendisinin işlediğini söylüyor” demiş. Bunun üzerine Halife, ihtiyar adama ve delikanlıya bakmış ve onlara, “İkinizden hanginiz genç kadını öldürdü?” diye sormuş. Genç adam, “Ben öldürdüm!” diye yanıt vermiş; şeyh de, “Hayır! O benim işte!” diyerek araya girmiş. Bunun üzerine Halife daha fazla bir şey sormadan, Cafer'e, “İkisini de al götür! İdam et!” emrini vermiş. Ama Cafer, “Eğer sadece bir tek katil varsa, ikincisini öldürmek büyük bir adaletsizlik olur!” demiş. Bunun üzerine genç adam, “Gökleri bulunduğu yükseklikte kuran ve dünyayı bulunduğu genişlikte yaratan Yüce Tanrı adına yemin ederim ki, genç kadını öldüren ben kulunuzum! İşte kanıtları da burada!” demiş. Ve sadece Halife ile Cafer ve Mesrur'un bildiği şekilde ölünün sandığa sokuluş düzenini anlatmış. Böylece Halife genç adamın suçluluğuna inanmış ve çok büyük bir şaşkınlığa düşmüş; ve genç adama, “Ama niçin onu öldürdün? Hiç zorlanmadığın halde gelip bunu neden itiraf ettin? Ve karşılığında kendinin de cezalandırılmasını neden istedin?” diye sormuş. Bunun üzerine genç adam şu öyküyü anlatmış:

Bil ki, ey Emir-ül Müminin! Genç kadın, kayınbabam olan bu ihtiyar şeyhin kızı ve benim karımdı. Daha çok genç ve bakire iken onunla evlendim. Allah, ondan, bana üç erkek evlat bağışladı. Ve beni her zaman sevmeye ve hizmetimde bulunmaya

gayret gösterdi; ve ben, onda kusur olabilecek hiçbir şey bulmadan ömrümü sürdürüyordum.

Ama bu ayın başında, ağır şekilde hastalandı; hemen en bilgili hekimleri çağırdım; Allah'ın izniyle onu hemen iyileştirdiler. Ve ben, onun hastalanmasının başından beri onunla aynı yatağa girmemiştim; iyileşince onunla yatmak arzusu duydum; ama ilkin yıkanmasını istiyordum. Ama, o, bana, “Hamama girmeden önce, yerine getirilmesini istediğim bir arzum var!” dedi. Ben de, “Neymiş o arzu?” diye sordum. Bana, “Kokusunu duymak ve bir parçasını koparıp yemek için bir elma olsun isterdim!” dedi. Ben de isterse bedeli bin altın dinar olsun, satın almak üzere hemen kente gittim. Tüm meyvecileri dolaştım, fakat hiç elma yoktu! Canım çok sıkılmış olarak eve döndüm; karımı görmeyi göze alamadım; ve bütün geceyi “Nasıl olur da bir elma bulabilirim?” düşüncesiyle geçirdim. Ertesi gün şafak vakti, evden çıktım ve bahçelere doğru yollandım, her birini tüm ağaçları gözeterek ziyaret ettim, bir sonuç alamadım. Ama yolumun üzerinde yaşlı bir bahçe bakıcısına rastladım. Elma bulma konusundaki endişelerimi ona açıkladım. Bana, “Çocuğum, bu mevsimde buralarda elma bulman çok zordur. Ancak Basra'da Emir-ül Müminin'in bahçesinde bulabilirsin. Ama orada da, bunu sağlamak oldukça zordur; çünkü, bakıcı, elmaları Halife'nin ihtiyacı için dikkatle saklamaktadır” dedi.

Bunu duyunca, karımın yanına döndüm ve ona durumu anlattım; ama ona karşı duyduğum sevgi, beni hemen geziye çıkıp onun isteğini yerine getirmeye zorladı. Yola koyuldum, gece gündüz on beş gün yol alarak Basra'ya gidip geldim; fakat bahtım bana gülmüş ve karımın yanına, Basra'daki bahçenin bakıcısına üç altın dinar ödeyerek sağladığım üç elmayla dönmüştüm.

İyice keyifli, eşimin yanına dönmüş ve üç elmayı sunmuştum; ama, o, bunları görünce, hiçbir sevinç alameti göstermedi; ve önem vermeksizin elmaları yanına, bir yerlere koydu. Bununla birlikte, benim yokluğumda, karınım yeniden ateşinin yükseldiğini ve onu etkisinde tuttuğunu gördüm. Karım on gün daha hasta yattı; ben de bu süre için bir an bile başucundan ayrılmadım. Fakat, Tanrı'ya şükrolsun, bu sürenin sonunda sağlığını toparladı; bunun üzerine çıkıp dükkânıma gidebildim; ve alış verişe koyuldum.

Böylece, dükkânımda otururken, öğleye doğru, elinde tuttuğu elmayla oynayarak yoldan geçen bir zenci gördüm. Bunu görünce çağırıp ona, “Hey! Dostum! Bana, bu elmayı nereden aldığını söyler misin? Ben de gidip almak istiyorum” dedim. Bu sözlerime gülerek, zenci, “Bunu sevgilim bana verdi! Epeydir onu görmemiştim, ziyaretine gittiğimde onu rahatsız buldum, yanibaşında üç elma vardı; sorunca, bana, *'Düşünsene, sevgilim! Budala, boynuzlu kocam, bunları satın almak için Basra'ya kadar gitti ve üç altın dinar ödeyerek bunları aldı!'*” dedi; sonra da elimde gördüğün şu elmayı bana verdi !” dedi.

Zencinin bu sözleri üzerine, Ey Emir-ül Müminin! Dünya gözümde karardı; hemen dükkânımı kapattım, hiddetimin şiddetinden aklımı yitirmişçesine yol alarak eve döndüm. Yatağın üzerine baktım, gerçekten elmanın biri yoktu. Bunun üzerine eşime, “Üçüncü elma nerede?” diye sordum. Bana, “Hiç bilmiyorum, farkında bile değilim” dedi. Böylece zencinin sözleri doğrulanmış oluyordu. Bunun üzerine bir bıçak bularak ve dizlerimi karnına bastırarak, bıçak darbeleriyle onu doğradım: başını ve organlarını kestim, sonra hepsini aceleyle bir küfeye koydum ve üstünü bir örtü ve bir halıyla örttüm; bir sandığa koyup çiviledim. Sandığı katırıma yükledim ve hemen atmak üzere Dicle'ye gittim; ve de bunu kendi ellerimle yapmak istedim!

Böylece, ey Emir-ül Müminin! Cinayetimin cezası olarak sende ölümümü tezleştirmeni yalvarıyorum, ben de aynı tarzda öleyim; zira Kıyamet Günü'nde bunun hesabını verememekten korkarım!

Onu kimse görmezden Dicle'ye attıktan sonra eve döndüm. Orada büyük oğlumu ağlarken buldum; ve, annesinin ölümünü bilmediğinden emin olmakla birlikte yine de ona, “Niye ağlıyorsun?” diye sordum. Bana, “Annemin elmalarından birini aldım ve arkadaşlarımla oynamak için sokağa indiğimde, yanımdan iri kıyım bir zencinin geçtiğini gördüm; zenci elimdeki elmayı kap-tı ve bana, *'Bu elma nereden geldi?'* diye sordu. Ona, *'Babam getirdi onu. Gidip üç altın dinar verip Basra'dan annem için, diğer iki benzeriyle satın aldı'* dedim. Bu sözlerime karşın zenci bana elmayı geri vermedi; beni tokatladı ve elmayı alıp gitti. Şimdi annem elma yüzünden beni döver diye korkuyorum!” şeklinde yanıt verdi.

Çocuğun sözlerini duyunca, zencinin kayınpederimin kızı hakkında yalan sözler söylediğini ve onu haksız yere öldürdüğümü anladım.

Bunun üzerine sel gibi gözyaşı döktüm, sonra da kayınbabamı, yanımda gördüğünüz bu saygın şeyhi görmeye gittim. Bu acıklı öyküyü ona anlattım. Bunları duyunca yanıma oturdu, o da ağlamaya başladı, İkimiz birlikte ağlamayı gece yarısına kadar sürdürdük. Sonra da beş gün süreyle matem tuttuk. Bugüne kadar da karımın ölümü üzerine ağlayıp inleyip durduk.

Ey, Emir-ül Müminin! Atalarının kutsal anısı uğruna, benim cezamı hemen vermeni ve bu cinayetin kefareтини ödetmeni senden yalvararak diliyorum! demiş.

Zenci Adam Elmayı Çalarken
(T. Dalziel)

Bu öyküyü duyunca, Halife çok sarsılmış ve “Vallahi! Bu hain zenciden başkasını öldürtmek istemem!” diye haykırmış.

Fakat, anlatısının bu noktasında, Şehrazat, gün doğduğunu görmüş ve yavaşça sesini kesmiş.

Fakat On Dokuzuncu Gece Geline

Söze başlamış:

Ey bahtıgüzel şahım, işittim ki. Halife, genç adamın geçerli özü bulunduğunu kabul ederek, zenciden başkasını öldürtmemeye yemin etmiş; sonra da Cafer'e dönerek, ona, “Bu olaya neden olan bu hain zenciye huzuruma getir! Eğer onu bulamazsan, onun yerine seni öldürtürüm!” demiş.

Ve Cafer ağlayarak huzurdan çıkmış; ve kendi kendine, “Onun huzuruna zenciye nasıl getirebilirim? Ölümünden ilk kurtuluşum, bir testinin düşüp de kırılmaması kabilinden bir şanstı. Ama şimdi? Bununla birlikte, ilk kez beni kurtarmış olan; isterse, ikinci kez de kurtarır! Bana gelince, Vallahi, eve gidip hiç kıpırdamadan kapanacak; bana verilen üç günlük süreyi boşuna araştırmalar yaparak geçirmektense, Yüce Tanrı'nın iradesine bağlanacağım” diye konuşmuş. Ve, gerçekten, Cafer, verilen üç gün süreyi evinden hiç kıpırdamadan geçirmiş. Ve, dördüncü gün, kadıyı çağırtmış, onun önünde vasiyetini yapmış; ağlayarak çocuklarına veda etmiş. Sonra, kendisine, şayet zenci bulunamamışsa, onu öldürtmeye daima hazır bulunduğunu bildiren Halife'nin ulağı gelmiş. Ve Cafer, daha da fazla ağlamaya başlamış; çocukları da onunla birlikte ağlamışlar. Sonra en küçük kızını son bir kez öpmek üzere kucağına alınıp; çünkü onu tüm çocuklarından çok severmiş; onu bağrına basmış, çocuğu terk etmek zorunda olduğunu düşünerek bolca gözyaşı dökmüş. Fakat birdenbire, onu bağrına basarken, kız çocuğunun cebindeki yuvarlak bir şeyin varlığını duymuş ve ona, “Cebinde ne var?” diye sormuş. Kız da ona, “Bir elma, babacığım! Zenci kölemiz Reyhan³ onu bana verdi. Dört gündür yanımda taşıyorum. Ama, bu

3 Reyhan: “Mür” ya da “mürrü safi” de denilen, lavanta imalinde kullanılan kokulu bir

elma, Reyhan'a iki dinar ödedikten sonra benim oldu” demiş.

Zenci ve elma üzerine kızının bu sözlerini duyunca, Cafer büyük bir sevince kapılmış ve “Ey Kurtarıcı Tanrım!” diye haykır-
mış. Sonra emir verip zenci Reyhan'ı yanına çağırtmış. Ve Rey-
han gelince, ona, “Bu elma nereden geldi?” diye sormuş. Zenci,
“Efendim, beş gün önce kentte yürürken, bir sokakçığa girdim,
orada çocukları oynarken gördüm, içlerinden biri elinde bu el-
mayı tutuyordu. İmrendim ve elinden kaptım; o zaman çocuk
ağladı ve bana 'Annemindir o. Annem de hastadır. Canı elma
çekmişti; babam da bunu aramak için Basra'ya gitti; ve diğer
iki elmayla birlikte üç dinar ödeyerek alıp getirdi. Ben, oyna-
mak için birini aldım' dedi. Sonra da ağlamasını sürdürdü. Ama
ben onun gözyaşlarına aldırmadan bu elmayı alıp eve getirdim
ve iki dinar karşılığında küçük hanıma verdim” diye yanıt ver-
miş.

Bu öyküyü işitince, Cafer, bütün bu dertlerin ve de genç kadının
ölümünün kendi kölesi Reyhan'ın hatasıyla ortaya çıkmasından
dolayı büyük bir şaşkınlığa uğramış. Ve onun hemen zindana
atılmasını emretmiş. Ve sonra, kesin bir ölümden böylesine kur-
tulmuş olmasından dolayı mutluluk duyarak şu şiiri okumuş:

*Eğer felaketler kölen yüzünden başına gelmişse;
kendini bu köleden kurtarmayı nasıl hiç düşünmez-
sin? Bilmez misin ki zenciler hızla ürer, oysa ruhun
tektir ve yerini dolduramazsın!*

Sonra düşüncesini değiştirmiş ve zenciyi alıp onu Halife'nin hu-
zuruna çıkarmış; ve ona öyküyü anlattırmış.

Halife Harun Reşit duyduklarına öylesine şaşır mış ki, bu öykünün insanoğullarına ibret oluşturması için yazılıp arşivlere konmasını emretmiş.

Ama Cafer, ona, “Ey Emir-ül Müminin, bu öyküye pek o kadar takılma, çünkü bu öykü, Vezir Nureddin ile kardeşi şemseddin'in öyküsüyle denklik sağlamaktan çok uzaktır” demiş.

O zaman Halife, “İşittiğimiz öyküden daha şaşırtıcı olduğunu iddia ettiğin bu öykü nedir?” diye haykırmış. Cafer, “Ey Emir-ül Müminin, düşüncesizce davranışından ötürü kölem Reyhan'ı bağışlamanız koşuluyla bunu size anlatırım” demiş. Halife de, “Öyle olsun! Kanını sana bağışladım” demiş.

Vezir Nureddin, Kardeşi Vezir Şemseddin ve Hasan Bedreddin'in Öyküsü

Bunun üzerine Cafer-ül Barmaki söze başlamış:

Bil ki, ey Emir-ül Müminin! Mısır ülkesinde, bir zamanlar, dü-rüst ve hayırsever bir sultan varmış. Bu sultanın da fen ve ede-biyata derinden aşına bilge bir veziri varmış; ve bu vezir yaşı ilerlemiş bir ihtiyar imiş; ama gökteki aya benzer iki oğlu var-mış. Büyüğünün adı Şemseddin, küçüğünün adı Nureddin imiş¹; ama, küçük olan Nureddin, aslında yakışıklı ve karakter sahibi olan Şemseddin'den de yakışıklı ve nitelikli imiş; öylesine ki, Nureddin'in bütün dünyada bir eşi daha bulunamazmış. Öyle hayranlık uyandırmış ki, güzelliğinin ünü tüm ülkelerde du-yulmuş ve birçok gezgin, uzak ülkelerden sırf onun üstünlüğünü görmek ve yüzünün güzelliğini seyretmek için Mısır'a gelirler-miş.

Babaları vezir, Tanrı'nın takdiriyle ölmüş. Sultan bundan büyük bir üzüntü duymuş. Vezirin çocuklarını huzuruna çağırtmış, on-ları yanına yaklaştırmış ve her birine birer hilat giydirterek onla-ra, “Bu andan başlayarak, benim yanımda, babanızın görevlerini yürüteceksiniz!” demiş. Bunu duyunca çok sevinmişler ve Sul-tan'ın önünde eğilerek yeri öpmüşler. Sonra da bir ay süreyle ba-balarının cenaze merasimini yapmışlar; ve bundan sonra, vezir-lik görevlerini yürütmeye başlamışlar; ve her biri sırayla birer

1 Şemseddin: Dinin güneşi; Nureddin: Dinin ışığı anlamında (M.)

haftalık sürelerle görevi yürütmüşler. Ve Sultan geziye çıkınca, bu iki kardeşten birini yanına almış.

Böylece, gecelerden bir gece, gezi için yola çıkacak Sultan'a yoldaşlık etme sırası Şemseddin'e gelmişken; ertesi gün iki kardeş oturup geceyi geçirmek üzere şuradan buradan konuşuyorlarmış. Konuşmanın akışı içinde, büyüğü küçüğüne, “Kardeşim, artık evlenme zamanımızın geldiğini düşündüğümü söylemek ihtiyacını duyuyorum; ama ikimiz aynı gece evlenelim!” demiş. Nureddin de, “Kardeşim, istediğin gibi davran! Her şeyde seninle uyuşurum!” demiş. Bu husus bir kez aralarında kararlaştınca, Şemseddin, Nureddin'e, “Allah'ın rızasıyla, iki genç kızla evlenip aynı gece gerdeğe girince, ikisinin de aynı gece hamile kalması ve -Allah takdir etmişse- aynı gün karının bir erkek çocuğu, benim karımın da bir kız çocuğu doğurması olasıdır; bize o zaman birbirinin yeğeni olan bu çocukları evlendirmek düşer!” demiş. Buna, Nureddin, “Kardeşim, bu durumda, kızın için mehr² olarak oğlumun ne kadar ödemesini düşünüyorsun?” sorusunu yöneltmiş. Şemseddin de, “Oğlundan kızımın nikâh bedeli olarak üç bin altın dinar, üç meyve bahçesi ve Mısır'da en iyi durumda üç köy alırım. Doğrusu, kızımın değeri karşısında istediklerim pek o kadar fazla değil. Ve eğer, oğlun olan delikanlı, bu sözleşmeyi kabul etmek istemezse, aramızda hiçbir ilişki kurulamaz” demiş. Bu sözler üzerine Nureddin, “Bunu böyle düşünme! Gerçekte, oğlundan istemeyi düşündüğün bu mehr nedir? Unutma ki biz, iki kardeşiz ve iki veziriz. Böyle bir istemde bulunacağına, kızını oğluma armağan olarak sunmalısın, herhangi bir mehr istemeyi aklından geçirmeden... Sonra, bilmez misin ki, erkek, daima dışıdan daha değerlidir! Oğlum da bir erkek olduğuna göre, mehr talep edeceğine, kızın çeyiz ge-

2 Mehr: Şeriata göre “mehr-i müeccel” ve “mehr-i muaccel” olarak iki bölüm halinde ödenen nikâh bedeli. Mehr-i muaccel, nikâhla birlikte; mehr-i müeccel ise, boşanma ya da ölüm dolayısıyla ödenen bedele verilen addır (Ç.)

tirmelidir. Sen, tıpkı, malını satmak istemeyen tacirin, tereyağ fiyatını ikiye, dörde katlaması gibi bir hesap içindesin!” demiş. Şemseddin, bunu duyunca, “Görüyorum ki, sen gerçekte, oğlumun kızımından daha soylu olduğunu düşünmektesin! Böyle ise, senin akıldan ve doğru düşünmeden ve de minnettarlıktan yana, tüm olarak nasipsiz olduğun anlaşılıyor. Çünkü, vezirlikten söz ettiğin anda, yüksek görevler üstlenmeni sadece bana borçlu olduğunı hatırlamalısın! Seni kendime yardımcı olarak aldımsa, bunun nedeni, sana acıмамdandır ve de bana destek olman içindir. Ama, öyle olsun! Senin işine nasıl gelirse öyle konuş! Ama, ben, sen böyle konuştuğun için, altınla tartsan bile, kızımı artık senin oğlunla evlendirmem!” demiş. Bu sözler üzerine Nureddin çok kızmış ve “Ben de öyle! Artık oğlumu senin kızınla evlendirmek istemiyorum!” diye haykırmış. Şemseddin, “Evet! Bu iş burada biter! Ve şimdi, yarın Sultan ile birlikte buradan ayrılacağıma göre, sana sözlerinin ne denli uyumsuz olduğunu anlatacak zamanım olmayacak. Ama sonra, görürsün! Döndüğümde, Allah isterse, ne olacaksa olur!” demiş.

Bunun üzerine Nureddin, olan bitenden son derece üzgün, uzaklaşmış; tüm üzgün düşüncelerini de uyutmak üzere, tek başına uyumaya gitmiş.

Ertesi sabah, Sultan, Şemseddin'in yoldaşlığında gezisini yapmak üzere saraydan çıkıp Nil kıyısına doğru yol almış; oradan kayıkla Cize'ye ulaşacakmış; oradan da ehramların olduğu semte...

Nureddin'e gelince, kardeşiyle yaptığı tartışmadan dolayı çok kötü bir ruh halinde o geceyi geçirdikten sonra; ertesi sabah erkenden uyanmış, abdest alıp sabah namazını kıldıktan sonra dolabına yönelip oradan kendisi hakkında kardeşinin aşağılayıcı sözlerini ve maruz kaldığı hakareti aklından hiç çıkarmayarak,

altın dolu bir heybe almış; aklına gelen şu dizleri okumaya başlamış:

Yola çık, dostum! Her şeyi bırak ve yola çık! Terk ettiğin dostlar yerine pekâlâ başkalarını bulursun! Git! Evden çık ve çadırı kur! Çadırda yat, kalk! Yaşamın zevkleri, orada, sadece oradadır! Uygar ve dayanıklı meskenlerde, sıcaklık yoktur asla, dostluk yoktur asla! İnan bana! Yurdundan kaç! Yurdunun toprağından köklerini sök! Ve yabancı ülkelere yerleş! Dinle! Durgun su çürüyüp kokar! Yine de, akıntıya dönüşürse, kokuşmuşluğundan kurtulabilir! Yoksa başka türlü iyileşemez! Dolunayken ayı gözledim; gözlerinin, ışıktan gözlerinin sayısını öğrendim! Ama, boşluktaki dolanım turlarını izlemek zahmetine katlanmasaydım, her semtinin gözleri, bana yönelen o gözleri tanıyabilir miydin? Ve arslan? Tıkız, ormandan yıkmadaydım, arslanı sürüp avlayabilir miydin? Ve ok? Yaya bağlı olsa, yaralayıcı olabilir miydi? Ve altın ya da gümüş? Maden damarlarından çıkarılmasaydılar, değersiz bir toz olmayacaklar mıydı? Ve uyumlu ota gelince! Onu bilirsin! Ona şekil vermek üzere, işçisi, ağacını, topraktan kükleyip çıkarmasaydı, oduncuya odun olurdu! Terk et ülkeni sen de! Tepelere çıkarsın! Ama toprağına bağlı kalırsan, yüksekliklere asla ulaşamazsın!

Bu dizeleri okuyup bitirince, genç kölelerinden birine, alaca renkli, iri ve iyi yol alan bir katırı koşuma hazırlamasını emretmiş. Köle, katırların en güzelini seçerek, İsfahan kadifesinden

eyer altlığını serip, altın telli nakışla süslü eyeri, Hint işi üzen-gileri takarak, hayvanı öyle bir hazırlamış ki, evlenmek üzere iyice süslenmiş bir yeni gelin görünümü almış. Nureddin ayrıca bunların üzerine büyücek bir ipek halı, bir de namazlık halı konmasını emretmiş; ve, bütün bunlar yerine getirilince, heybeyi altın ve mücevherle doldurup küçük halı ile büyüğü arasına sıkıştırmış.

Bunlar yapılıncı, köle çocuğa ve diğer tüm kölelere, “Kentin ötesinde Kalyubiyye³ yöresinde bir geziye çıkıyorum; orada üç gece kalacağım; çünkü göğsümde bir daralma duyuyorum; orada açık havayı soluyarak biraz ferahlamak istiyorum. Ama beni kimsenin izlemesini istemiyorum!” demiş.

Bunu izleyerek bir parça daha yol tedarikinde bulunduktan sonra, katıra binmiş ve aceleyle oradan uzaklaşmış. Bir kez Kahire'den çıkınca, öğleye kadar rahat bir yolculukla Belbeyyis'e⁴ ulaşmış ve orada durmuş; katırı dinlendirmek kadar, kendisi de dinlenmek üzere orada hayvandan inmiş; biraz yemek yemiş; ve yeniden yola koyulmuş. İki gün sonra, tam öğle vakti, cins katırı sayesinde, Kutsal Kent Kudüs'e ulaşmış. Orada katırdan inmiş, dinlenmiş, katırı da dinlendirmiş; azık torbasından yiyecek bir şeyler çıkarıp yemiş; bu iş bitince, torbasını başının altına koyup yere büyük ipek halısını sererek yatıp uyumuş; boyna, kardeşinin kendisine reva gördüğü davranışa kızıp durarak...

Ertesi gün, şafak vakti, yeniden eyer kurulmuş, bu kez güzel bir gidişle Halep kentine gelinceye kadar yol almış. Orada kentin bir hanında mekân tutmuş; sükûnetle kendisini ve katırını dinlendirmek için üç gün kalmış: Halep'in güzel havasını iyice so-

3 *Kalyubiyye (Helyopolis)*: Bugün kente dönüşmüş Kahire'nin yirmi kilometre ötesinde bir yer (Khawam).

4 *Belbeyyis*: Aşağı Mısır'da, Kahire'nin kuzeyinde, Suriye yolu üzerinde bir kent (Khawam).

luduktan sonra, yola koyulmayı düşlemiş. Bu maksatla, çocukluğundan beri çok sevdiği Halep'te en iyi şekilde yapılan şeker bulaanmış fıstık ve bademle doldurulmuş o güzel hamur işi tatlılardan satın aldıktan sonra, katırına binip yola çıkmış.

Bedreddin Katırıyla Yolculuk Ederken
(Louis Rhead)

Ve katırını bildiği gibi yol alması için özgür bırakmış; çünkü bir kez Halep'e geldikten sonra, artık nereye gideceğini bilmiyor-muş.

Böylece gece gündüz yol alıp bir akşam güneşin battığı sırada Basra kentine gelmiş; fakat, o, Basra'ya geldiğinin farkında de-ğilmiş. Bir hana gelip soruşturduktan sonra, buranın Basra oldu-

ğunu öğrenmiş. Bunun üzerine katırdan inmiş; üzerindeki halıları, yiyecekleri ve heybeyi almış; ve hanın kapıcısından, hemen dinlenmeye geçip soğuk almasın diye katırı biraz gezdirmesini istemiş. Nureddin'in kendisine gelince, halısını sermiş ve dinlenmek üzere handa oturmuş.

Hanın kapıcısı, dizgininden tutup katırı alıp yürütmüş. Rastlantı bu ya! Tam o sırada Basra veziri de sarayının penceresinde oturmuş, sokağa bakıp duruyormuş. Güzel katırı ve büyük değer taşıyan koşumlarını görmüş. Bu katırın kesinlikle yabancı vezirlerden birine, hatta belki de emirlerden bir emire ait olması gerektiğini düşünmüş. Hayvana bakarken büyük bir şaşkınlığa kapılmış; sonra genç kölelerinden birine kapıcı ile katırı kendisine getirmesi emrini vermiş. Ve delikanlı koşup bulduğu kapıcıyı vezirin huzuruna getirmiş. Bunun üzerine kapıcı ilerleyip çok yaşlı ve çok saygın bir ihtiyar olan vezirin ayakları arasındaki toprağı öpmüş. Vezir, kapıcıya, "Bu katırın sahibi kimdir?" diye sormuş. Kapıcı, "Efendimiz, bu katırın sahibi, gerçekte, insanın başını döndüren, büyük bir tacirin oğlu gibi giyimli ve tüm görünüşüyle saygı ve hayranlık uyandıran, çok yakışıklı genç bir adamdır" diye yanıt vermiş.

Kapıcının bu sözleri üzerine vezir ayağa kalkmış, ata binmiş, aceleyle hana gitmiş ve avluya girmiş. Veziri görünce, Nureddin ayağa kalkmış ve onu karşılamak üzere yanına koşmuş ve attan inmesine yardım etmiş. Bunun üzerine vezir ona âdet olduğu üzere selam vermiş ve Nureddin bu selamı yürekten bir ilgiyle alıp iade etmiş. Vezir yanına oturarak ona, "Çocuğum, nereden geliyorsun ve hangi nedenle Basra'da bulunuyorsun?" diye sormuş. Nureddin de, ona, "Efendim, doğduğum ve yaşadığım kent olan Kahire'den geliyorum. Babam Mısır Sultanı'nın veziri idi, fakat Allah'ın rahmetine kavuşmak üzere öldü!" demiş. Sonra Nureddin öyküsünü baştan sona kadar vezire anlatmış. Sonra da.

“Fakat, tüm ülke ve kentleri ziyaret edip her yanı görmedikçe, yeniden asla Mısır'a dönmek üzere kesin karar aldım!” diye eklemiş.

Nureddin'in bu sözleri üzerine, vezir. “Çocuğum, devamlı gezme konusundaki bu üzücü görüşü terk et, senin mahvına neden olabilir. Çünkü, bilirsin ki, yabancı ülkelerde gezinmek, felakete ve kötü sonuçlara götürür. Benim nasihatimi dinle, çocuğum! Yoksa senin adına, zamanın ve yaşamın getireceği belalarından korkarım” demiş.

Sonra vezir, kölelere katırın koşumlarını ve halıları ve ipekleri çözmelerini emretmiş; ve Nureddin'i birlikte alarak evine götürmüş, ona bir oda tahsis etmiş; ona ihtiyaç duyabileceği her şeyi sağladıktan sonra dinlenmesini istemiş.

Nureddin böylece vezirin nezdinde bir süre kalmış, vezir de onu her gün görüyor ve ağırlayarak lütuflarda bulunuyormuş. Sonunda Nureddin'i çok sevmiş ve bir gün ona, “Çocuğum, ben çok ihtiyarladım ve erkek çocuğum da yok. Ama Allah, bana, güzellikte ve kusursuzlukta sana uyan bir kız çocuğu verdi; bugüne kadar, onu benden isteyen herkesi geriye çevirdim. Ama, şimdi, yüreğimin tüm sevgisiyle sevdiğim seni tanıdıktan sonra, kızımı hizmetinde bir köle olarak kabul etmek isteyip istemediğini soruyorum! Çünkü büyük bir temenniyle senin kızımın kocası olmanı istiyorum. Şayet kabul edersen, şimdi Sultan'ın yanına çıkacak, ona, senin, Mısır'dan yeni gelmiş yeğenim olduğunu ve Basra'ya da kızıyla evlenmek üzere gelmiş bulunduğunu söyleyeceğim. Ve Sultan, benim hatırıma, seni, vezir olarak benim yerime tayin edecektir. Çünkü ben artık çok ihtiyar oldum, dinlenmem gerek! Benim için, artık evime çekilip oradan ayrılmamak büyük bir zevk olacaktır” demiş.

Vezirin bu önerisini duyunca Nureddin susmuş ve başını önüne eğmiş; sonra da, “Duyduk ve itaat ettik!” demiş.

Bunu duyan vezir büyük bir sevince kapılmış ve hemen kölelerine şölen hazırlamalarını; emirler içinde en büyüklerine özellikle ayrılmış olan büyük kabul salonunu süsleyip aydınlatmalarını emretmiş.

Sonra tüm dostlarını bir araya toplamış; ülkenin tüm ileri gelenlerini ve Basra'nın tüm büyük tacirlerini davet etmiş; hepsi huzurunda bulunmuşlar. Bunun üzerine vezir, başkalarına üstün tutarak Nureddin'i niçin damat olarak seçtiğini onlara açıklamak için, Benim Mısır Sarayı'nda vezir olan bir kardeşim vardı; hepinizin bildiği gibi Tanrı nasıl bana bir kız evlat verdiyse, onu da iki oğlan evlatla donatmış. Kardeşim, ölmeden önce, oğullarından biriyle kızımı evlendirmeyi bana tavsiye etmişti, ben de ona vaat etmiştim. İşte, şu karşınızda gördüğünüz delikanlı kardeşimin oğullarından biridir. Buraya bu maksatla gelmiştir. Onun kızım ile sözleşmesini hazırlamayı ve gelip bizimle birlikte oturmasını çok arzu etmekteyim” demiş.

Bunun üzerine hepsi, “Evet, doğrusu da bu!... Yapacağın başımız üzerindedir” demişler.

Sonra tüm çağrılılar, büyük şölene katılmışlar, her türden şarap içmişler ve pek çok hamur işi ve tatlı yemişler; sonra âdet üzere, gılsuyu serpildikten sonra, vezirden ve Nureddin'den izin alıp ayrılmışlar.

Bunun üzerine vezir, genç kölelerine, Nureddin'i hamama götürmelerini ve çok iyi bir banyo yapmasını sağlamalarını emretmiş. Vezir ona kendi giysilerinden en güzel bir giysiyi hediye etmiş; sonra da ona yıkanması için havlular, peşkirler, bakır leğenler, buhurdanlıklar ve gerekli tüm eşyayı göndermiş. Nureddin yı-

kanmış, yeni giysiye bürünerek hamamdan çıkmış ve tüm halkın, onun güzelliğine ve yaradanının kudretine hayran olduğu sokaklardan geçerek vezirin sarayına gitmiş. Katırından inmiş ve vezirin huzuruna çıkmış ve elini öpmüş. Bunun üzerine vezir...

Fakat, öyküsünün bu noktasında, Şehrazat, sabahın belirliğini görerek, her zamanki gibi yavaşça susmuş ve o gece daha fazla konuşmak istememiş.

Fakat Yirminci Gece Gelince

Şehrazat sözünü sürdürmüştü:

Ey bahtıgüzel şahım, işittim ki, vezir, onu görünce ayağa kalkmış ve onu büyük bir sevinçle karşılamış ve de ona, “Git, oğlum, koş ve karının yanına gir ve mutlu ol! Yarın seninle Sultan'ın huzuruna çıkarız. Şimdi sana, Tanrı'nın tüm lütuflarının ve iyiliklerinin senin üstüne olmasını dilemekten başka söyleyeceğim yok!” demiş.

Bunun üzerine Nureddin, kayınbabası vezirin elini bir kez daha öpmüş ve genç kızın dairesine girmiş. Ve orada olanlar olmuş!

İşte Nureddin'in başına gelenler bunlar! Kahire'de bulunan kardeşi Şemseddin'e gelince... Onun öyküsü de şöyle:

Piramitler kıyısına ve oradan da başka yerlere Mısır Sultanı ile birlikte giderek gerçekleştirdiği gezi bitince, eve dönmüş. Orada kardeşi Nureddin'i bulamayarak çok tedirgin olmuş; Nureddin'den hizmetçilere haber sorunca, ona, “Sen sultan ile birlikte buradan ayrılınca, aynı gün efendimiz Nureddin şatafatlı biçim-

de, tören günlerindeki gibi koşumlanmış katırına bindi ve bize, *'Kalyubiyeye'ye gidiyorum, orada birkaç gün kalarak göğsümdeki daralmayı gidermeye çalışacağım. Beni hiçbiriniz izlemeyin!*' dedi" demişler. Ve "O günden beri ondan hiçbir haber alamadık!" diye eklemişler.

Bunu duyan Şemseddin, kardeşinin yokluğundan büyük bir acı duymuş ve gün geçtikçe acısı çoğalmış, sonunda büyük bir üzüntüye kapılmış. Ve "Kuşkusuz, onun ayrılışının, sultan ile geziye çıkmamdan önceki gün, ona söylediğim katı sözlerden başka nedeni yok. Büyük bir ihtimalle, onu benden kaçmaya iten budur. Bu değerli kardeşe ettiğim haksızlığı gidermem ve onu aratıp buldurmam gerekir" diye düşünmüş.

Ve Şemseddin, hemen Sultan'ın huzuruna çıkmış; ve durumu ona açıklamış. Sultan'ın mührüyle damgaladığı mektuplar yazmış ve atlı tatarlarla bunları her yana, her ülkedeki komutanlarına yollamış; bu mektuplarda Nureddin'in kaybolduğunu ve onu her yerde aramalarını bildirmiş.

Fakat, bir zaman sonra, tüm tatarlar sonuç alamadan geri dönmüş; çünkü hiçbiri Nureddin'in bulunduğu Basra'ya gitmemiş imiş. Bunun üzerine Şemseddin, üzüntüden kahrolarak kendi kendine, "Bütün bunlar benim hatam yüzünden oldu! Bir parça akıllıca ve tedbirlice davransaydım, bunların hiçbiri olmazdı!" diye söylenmiş.

Ama, her şeyin bir sonu olduğu gibi, Şemseddin de sonunda teselli bulmuş ve bir süre sonra Kahire'nin büyük tacirlerinden birinin kızıyla nişanlanmış; ve bu genç kızla evlilik sözleşmesi yaparak onunla evlenmiş. Ve olan olmuş!

Ve büyük bir rastlantıyla Şemseddin'in gerdek odasında karısına girişimde bulunduğu gece, Basra'da, Nureddin'in vezirin kızı

olan karısının odasındaki girişimi, aynı anda olmuş imiş; yattıklarının bahtına sahip olduğunu göstermek için, Tanrı, iki kardeşin evliliklerini aynı geceye rastlatmış!

Dahası, her şey iki kardeşin kavgalarından önce düşündükleri gibi olmuş; iki kadın da aynı gece hamile kalmışlar; ve aynı gün aynı saatte çocuklarını doğurmuşlar; Mısır veziri Şemseddin'in karısı, Mısır'da güzellikte bir eşi daha bulunmayan bir kız çocuğu doğurmuş; ve, Basra'da, Nureddin'in karısı da zamanında, tüm dünyada eşi bulunmaz güzellikte bir oğlan çocuğu doğurmuş. Şairin dediği gibi:

Çocuk!... Zarif değil mi! Ve de ince! Ya boyu!... Onun ağzından iç! İç o ağız ve dolu bardakları ve taşanhi-leri unut! Dudaklarından iç! Yanaklarının tazeliğinde susuzluğunu dindir! Gözlerinin kaynağında yansımanı bul! Ve şarapların pembemsiliğini, kokusunu, tadını, tüm baş döndürücülüğünü unut!

Eğer güzellik, başlı başına, bu çocukla boy ölçüşmeye gelseydi, utanarak başını eğdi! Ve sen eğer ona, “Ey güzellik! Ne dersin? Sen hiç benzerini gördün mü?” diye sorsan, sana, “Onun gibisini mi? Gerçekte, asla!” diye yanıt verecektir.

Nureddin'in oğlu, güzelliği dolayısıyla, Hasan Bedreddin adıyla anıldı.⁵

Doğumu büyük halk şenlikleriyle kutlandı. Ve doğumundan yedi gün sonra, gerçekten, şah oğullarına yaraşır şölen ve ziyafetler verildi.

5 Hasan: Güzel; Bedreddin: Dinin dolunayı anlamındadır (M.)

Şölenler bir kez bitince, Basra veziri, Nureddin'i aldı ve onunla birlikte sultanın huzuruna çıktı. Bunun üzerine Nureddin, sultanın ayakları arasındaki zemini öptü ve büyük bir hitabet gücü, yiğit bir yüreği olduğundan ve güzel sanatlar ve edebiyat üstüne çok bilgili bulunduğundan, sultana şu kasideyi okudu:

En büyük iyilik edenlerin, önünde eğilip silindiği kimse odur; çünkü tüm seçkin kişilerin gönlünü kazanmıştır o!

Eserlerini överim, çünkü bunlar eser değil, boynu süsleyebilecek güzellikteki şeylerdir!

Ve eğer parmaklarının ucunu öpüyorsam, bunları artık parmak olarak değil, tüm iyiliklerin anahtarı olarak gördüğümdendir!

Sultan bu dizelerden pek hoşlanmış. Nureddin ve vezire, daha Nureddin'in evliliğini ve kim olduğunu bilmeden, armağanlar vermekte oldukça cömert davranmış; Nureddin güzel dizelerini okuyup bitirince, vezire, “Şu uzdilli ve yakışıklı genç adam kimdir?” diye sormuş.

Bunun üzerine vezir, sultana, başından sonuna kadar öyküyü anlatmış ve ona, “Bu genç adam benim yeğenimdir!” demiş. Sultan da ona, “Peki nasıl oluyor da bunun daha önce sözü geçmedi?” deyince, vezir, “Ey efendim ve hükümdarım, size Mısır'da vezir olan bir kardeşim bulunduğunu söylemeliyim. Ölümünde, büyüğü kendi yerine vezir olan iki oğul bıraktı. İkincisi de gördüğünüz gibi beni ziyarete geldi; çünkü babasına, kızımı, yeğeni elinden biriyle evlendireceğime dair söz vermiştim. Bundan dolayı, gelir gelmez onu kızımınla evlendirdim! Gördüğünüz

gibi, bu, genç bir adamdır; bense, artık yaşlandım, biraz da sağırım; devlet işlerinde de dikkatsizim. Bundan dolayı hükümdarım olan siz efendimden, aynı zamanda damadım da olan yeğenimi, benim yerime vezir tayin etmesini talep ediyorum! Onun vezirlik etmeye gerçekten layık olduğunu size temin ederim; çünkü iyi bir danışman, yüce fikirlerden yana verimli, işleri gereğince yürütme konusunda çok beceriklidir!” demiş.

Bunun üzerine sultan, genci daha dikkatle incelemiş; ve bundan çok iyi bir izlenim almış, ihtiyar vezirin görüşünü kabul etmiş ve pek gecikmeden Nureddin'i kayınbabası yerine, büyük vezir tayin etmiş; ve kendisine bulunabilecek en güzelinden şahane bir hilat ve kendi ahırından bir katır armağan etmiş; ve emrine muhafızlar ve mabeyinciler vermiş.

Bunun üzerine Nureddin, sultanın elini öpmüş ve kayınbabası ile huzurdan çıkmış, ve birlikte sevinç içinde evlerine dönmüşler ve yeni doğmuş olan Hasan Bedreddin'i kucaklamaya gitmişler; “Bu çocuğun doğumu bize mutluluk getirdi” demişler.

Ertesi gün, Nureddin, yeni görevini üstlenmek üzere saraya gitmiş ve oraya ulaşınca, sultanın ayakları arasında zemini öperek şu şiiri okumuş:

*Senin için mutluluklar her gün yenilenir, gönenç de
öylesine! Seni çekemeyen, can sıkıntısından kurur,
gider! Senin için günler ak bulutlar gibi beyaz; çeke-
meyenlerin günleri de kapkara olsun!*

Bunun üzerine Sultan, onun, vezirlik divanına oturmasına izin vermiş ve Nureddin vezirlik divanına oturmuş. Ve görevini yerine getirmeye başlamış ve önüne gelen işleri yapmaya, adalet

dağıtmaya, sanki uzun yıllardır vezirlik yapmış gibi bütün işleri yürütmeye başlamış; ve Sultan'ın gözü önünde her meseleyi öylesine kolaylıkla çözümlemiş ki, Sultan onun zekâsına, işleri kavrayışına ve adalet dağıtımındaki davranışına hayran kalmış; onu daha çok sevmiş ve onu yakını kılmış.

Nureddin'e gelince; yüksek görevlerini gereğince yerine getirmeyi sürdürmüştü; ama tüm devlet görevlerine karşın, oğlu Hasan Bedreddin'in eğitimini de savsaklamamış. Çünkü Nureddin, günler geçtikçe, daha kudretli ve onun mabeyincilerinin, hizmetçilerinin, muhafızlarının ve ulaklarının adedini arttıran Sultan'ın nezdinde daha değerli olmuş. Ve Nureddin öylesine zengin olmuş ki, servetiyle donattığı ve dünyanın her yanına giden gemileriyle büyük boyutlarda ticaret yapmış, gelir getiren kurumlar, yel ve su değirmenleri, şahane bağ ve bahçelere sahip olmuş. Ve bütün bunlar oğlu Hasan Bedreddin dört yaşına ulaşınca kadar olup bitmiş.

Bu sırada, Nureddin'in kayınbabası ihtiyar vezir ölmüş; ve Nureddin ona büyük bir cenaze töreni yapmış; ve kendisiyle birlikte ülkenin bütün ileri gelenleri bu törene katılmış.

Ve bundan sonra Nureddin oğlunun eğitimine tüm olarak kendini vermiş. Onu, şer'i ve medeni hukukta ileri derecede bilgili bir bilimadamına emanet etmiş. Bu saygın bilimadamı, her gün ikametgâha gelerek genç Hasan Bedreddin'e ders veriyormuş; ve yavaş yavaş, aradan zaman geçtikçe, Kuran'ın anlamını öğrendiği kadar baştan aşağıya ezberden okumayı da kavramış; bundan sonra ihtiyar bilgin, yıllar boyunca, öğrencisine tüm yararlı bilgileri vermeyi sürdürmüştü. Hasan da güzellikten, zarafetten ve mükemmellikten yana, tıpkı şairin dediği gibi serpilip durmuş:

Şu genç oğlan! Ay gibidir ve onun gibi ılık saçmaktan ve güzelliğini arttırmaktan geri durmaz; güneş onun yanağının lalesinden ışınlarcının parlaklığını ödünç alır!

Eşsiz seçkinliğiyle güzellerin şahıdır o! Kırkların şaşası ve çiçekler varlıklarını, sanki ondan ödünç almışlardır!

Ama bütün bu zaman içinde, genç Hasan Bedreddin, babası Nureddin'in sarayını bir an bile terk etmemiş, çünkü yaşlı bilgin derslerinin çok büyük bir dikkatle izlenmesini istiyormuş. Ama Hasan on beşinci yılına ulaşınca, artık ihtiyar bilginden öğrenecek bir şeyi de kalmadığından, babası Nureddin onu alıp giysileri arasında bulabildiği en güzel bir giysiyle donatmış, katırların içinden en güzeli ve en biçimlisine bindirmiş ve onunla birlikte Basra caddelerinden büyük bir mevkip⁶ halinde geçerek Sultan'ın sarayına yollanmış. Kentte oturanlar da, genç Hasan Bedreddin'i görünce, güzelliği, boyunun zarafeti, kibarlığı ve büyüleyici davranışlarından dolayı sevinç çığlıkları atmışlar ve, "Ya Allah! Ne güzellik bu! Tıpkı ay gibi! Allah kem gözden korusun!" diye haykırmaktan kendilerini alamamışlar. Bu, böylece, Bedreddin ile babası saraya ulaşınca kadar sürmüş; ve halk şairin beyitlerinin anlamını o zaman kavramış.

Yıldız-okuyan geceyi gözlüyordu! Ve birdenbire, gözlerinin önünde. büyüleyici bir çocuğun narinliği belir-di! Ve düşündü:

*Bu, Zühal'in kendisidir; aynı adlı yıldızı bir kuyruk-
huyıldız sandıran saçılmış siyah saçları olan! Yanak-
larının açık kiraz pembeliğine gelince, Merih'tir, onu
yaymaya gayret gösteren! Gözlerinin delici ışıkları
ise, yedi yıldızlı okçu burcunun oklarıdır bunlar! Ama
ona bu harika kavrayışı veren Utarit'tir; Zühre'ye
ona altın değerini kazandırmıştır. Yıldızları gözleyen,
artık ne düşüneceğini bilemedi ve şaşkınlığa düştü!
Bunu gören yıldız ona doğru eğildi ve güldü.*

Sultana gelince, genç Hasan Bedreddin'i ve güzelliğini görünce, öyle şaşırmış ki, soluk alamaz olmuş ve bir an için soluk almayı unutmuş. Ve onu yanına yaklaştırmış ve onu çok sevmiş; onu gözdesi yapmış, armağanlar vermiş ve babası Nureddin'e, “Vezir, onu mutlaka her gün benim yanıma yolla! Çünkü onu görmeden edemeyeceğimi anlıyorum!” demiş. Vezir Nureddin de, “Duyduk ve itaat ettik!” şeklinde yanıt vermek zorunda kalmış.

Bütün bunlar olup bitip Hasan Bedreddin, Sultan'ın dostu ve gözdesi olunca, babası Nureddin oldukça ağır hasta düşmüş; ve Tanrı'nın huzuruna çıkmasının pek gecikmeyeceğini hissederek oğlu Hasan'ı çağırtnmış, ona son vasiyetlerini yapmış ve “Bil ki, ey oğlum, bu dünya fanidir, gelecekteki dünya ebedidir! Ben, ölmeden önce, sana bazı nasihatlerde bulunmak istiyorum. Bunları iyice dinle ve onlara yüreğini aç!” demiş. Ve Nureddin, Hasan'a, benzerleriyle bir arada yaşarken uyacağı ve yaşamınca yöneleceği kuralları açıklamış.

Bundan sonra, Nureddin, kardeşi Mısır veziri Şemseddin'i, ülkesini, Kahire'deki yakınlarını ve dostlarını hatırlamış; ve bunları hatırlayınca da onları yeniden görme olanağı bulunmadığından gözyaşlarını tutamamış. Ama hemen bu konuda da oğluna tavsi-

yelerde bulunabileceğini düşünerek, ona, “Çocuğum, şimdi sana söyleyeceklerimi iyice dinle! Çünkü çok önemlidirler. Benim Kahire'de Şemseddin adlı bir kardeşim vardır; yani senin amcandır ve Mısır'da vezirdir. O zamanlar, aramız biraz bozuk olarak birbirimizden ayrıldık ve ben, buraya, Basra'ya onun rızasını almadan geldim. Şimdi sana bu konudaki vasiyetlerimi bildiriyorum; bir kâğıt ve bir kamış al ve söyleyeceklerimi yaz!” demiş.

Bunun üzerine Hasan Bedreddin, bir tabak kâğıt almış ve hokkasını kemerinden çıkarıp kutusundan en iyi yontulmuş bir kamış kalem çekmiş; ve kalemi yazı masasının ortasında bulunan hokkaya batırmış; sonra oturmuş ve kâğıdı ikiye katlayıp sol eline, kalemi de sağ eline alarak babası Nureddin'e, “Baba, söyleyeceklerini bekliyorum!” demiş. Ve Nureddin yazdırmaya başlamış: “Bağışlayıcı, esirgeyici Yüce Tanrı adına...” ve oğluna öyküsünü başından sonuna kadar yazdırmış. Sonra da Basra'ya geliş tarihini, ihtiyar vezirin kızıyla evlenişini; tüm soykütüğünü, doğrudan ve dolaylı ön-kuşağını, babalarının ve büyük babalarının adlarını, kökenleri ve edindikleri kişisel soyluluk ünvanlarıyla birlikte yazdırmış; sonra da babadan ve anadan gelen soy sopunu bunlara eklemiş.

Sonra da oğluna, “Bu kâğıt tabakasını itinayla sakla! Ve eğer bir gün, talihin şevkiyle, başına bir felaket gelirse, babanın ülkesine dön! Benim, baban Nureddin'in doğduğu, o refah kenti Kahire'ye! Orada bizim evde oturan vezir amcanın adresini sorarsın; ona Tanrı'dan barış dileyerek benim selamlarımı ve de gurbet illerde, ondan uzak, üzgün öldüğümü; ölmeden önce de onu görmekten başka hiçbir dileğim olmadığını söylersin! İşte, oğlum Hasan, sana vermek istediğim nasihatler bunlardı. Bana bunları unutmayacağına söz ver bakayım!” demiş.

Bunun üzerine Hasan Bedreddin, iyice tozlayıp kuruttuktan ve babasının mührüyle mühürledikten sonra, kâğıdı dikkatle katlamış; sonra da bunu sarığının astarına, kumaş ile takkesi arasına sokmuş; ve oraya dikmiş; ama onu terden korumak için, dikmeden önce, balmumuyla işlem görmüş bir tülbente sarmayı da unutmamış.

Bunu yaptıktan sonra, babası Nureddin'in elini öpüp ağlamaktan gayrı bir şey yapmayı düşünmemiş; ve bundan böyle daha bu kadar gençken yalnız kalacağı ve babasını görmekten mahrum olacağı düşüncesiyle kederlenmiş; ve Nureddin, ruhunu teslim edinceye kadar oğlu Hasan Bedreddin'e nasihatlarla bulunmayı sürdürmüştü.

Bunun üzerine Hasan Bedreddin, büyük bir mateme bürünmüş ve onunla birlikte Sultan da, büyük küçük emirler de matem tutmuşlar. Sonra mevkiine yaraşır bir merasimle onu toprağa gömmüşler.

Hasan Bedreddin'e gelince, onun matem merasimi iki ay sürmüş; ve tüm bu zaman içinde, evini bir an bile terk etmemiş; saraya çıkmayı ve âdeti olduğu gibi gidip Sultan'ı görmeyi bile unutmuş.

Sultan, güzel Hasan'ı ondan uzaklaştıran nedenin sadece üzüntü olduğunu anlayamayarak Hasan'ın kendisinden bıktığını ve sakındığını düşünmüş. Ve bundan dolayı çok kızmış ve Hasan'ı babasının izleyicisi olarak vezir tayin edecek yerde, bu görevi bir başkasına vermiş; ve bir başka saraylıyı dost tutmuş.

Durumdan hoşlanmayan Sultan, daha da fazlasını yapmış. Hasan'ın bütün mallarının, bütün evlerinin ve varlığının mühürlenip hepsine el konulmasını emretmiş; sonra da Hasan Bedreddin'in kendisinin de tutuklanıp, zincire vurularak huzuruna

getirilmesini emretmiş. Yeni vezir mabeyincilerinden bazılarını birlikte alarak, kendisini tehdit eden felaketten haberi olmayan genç Hasan'ın oturduğu ev tarafına yönelmiş.

Oysa, sarayın genç köleleri arasında, Hasan Bedreddin'i çok seven bir köle varmış. Bu durumu öğrenince, çabucak Hasan Bedreddin'in yanına koşmuş; onu başı önüne eğik, yüreği dert yüklü ve boyna ölen babasını düşünerek son derece üzgün bulmuş. Bunun üzerine başına gelmekte olan felaketi ona açıklamış. Hasan, ona, “Ama hiç değilse, yabancı ülkelere kaçarken, beni geçindirecek bir şeyler alacak zamanım da mı yok?” diye sormuş. Genç köle de ona, “Zaman çok dar. Bundan dolayı her şeyden önce kendini kurtarmaktan başka şey düşünme!” demiş.

Bu sözleri duyunca, genç Hasan, o sırada üzerinde bulunan giysilerle ve yanına hiçbir şey almadan, tanınmamak için giysilerinin uçlarını başına örterek aceleyle oradan ayrılmış. Ve kentin dışına çıkıncaya kadar yürümesini sürdürmüştü.

Basra'da oturanlara gelince, rahmetli vezirleri Nureddin'in oğlu genç Hasan Bedreddin'in tasarlanan tutuklanması, mallarına el konulması ve büyük bir ihtimalle ölmüş olabileceği haberlerini alınca çok büyük bir üzüntüye kapılmışlar ve “Güzelliğine ve büyüğü kişiliğine yazık oldu” demeye başlamışlar. Ve tanınmasızın kentin sokaklarından geçerken, genç Hasan, bu kederli sözleri ve haykırışları duymuş. Ama daha da fazla acele yürüyüp geçmiş ve talih onu, babasının türbesinin bulunduğu mezarlığa kadar sürüklemiş. Bunun üzerine mezarlığa girmiş, mezarları geçerek babasının türbesinin bulunduğu yere ulaşmış. Ancak o zaman başına örttüğü giysiyi indirmiş ve türbeye girip geceyi orada geçirmeyi düşünmüş.

Orada oturmuş, düşüncelere dalmışken, tüm kentte çok tanınmış bir tacir olan Basralı bir Yahudi'nin türbeye yaklaşmakta oldu-

ğunu görmüş. Bu Yahudi yöredeki bir köyden geliyor ve kente dönüyormuş. Nureddin'in türbesinin önünden geçerken içeriye bakmış ve genç Hasan Bedreddin'i görüp onu hemen tanımış. Bunun üzerine türbeye girmiş ve onu saygıyla selamladıktan sonra, "Efendim, o güzel yüzün ne kadar bozuk ve değişik! Yoksa başına baban vezir Nureddin'in ölümünden gayrı bir felaket mi geldi? O baban ki, beni ne kadar çok sever ve takdir ederdi! Allah rahmetini esirgemesin!" demiş. Fakat genç Hasan Bedreddin, yüzünün değişmesinin gerçek nedenini ona söylemek istemediğinden, "Bugün öğleden sonra evimde uyurken, ansızın, rüyamda rahmetli babamı gördüm; bana türbesini sık sık ziyaret etmediğim için sitemler etti. Ben de, dehşet ve pişmanlık dolu, sıçrayarak uyandım ve çok sarsılmış olarak çabucak koşup buraya geldim. Sen de beni etki altındaki bu kötü halimle görüyorsun" demiş.

Bunun üzerine Yahudi ona, "Efendim, epey zamandır sana gelip bir meseleden söz etmek istiyordum; ama kısmet bugünmüş ki sana rastladım. Benim genç efendim, baban vezir ile ortaklaşa işlerimiz vardı; bir süre önce kendi adına uzak ülkelere gönderdiği gemiler mal yüklü olarak dönmek üzere... Bu gemilerin yüklerinden birini bana devredersen bin dinar veririm; ve de parayı hemen şimdi ödeyebilirim" demiş.

Ve Yahudi giysisinden altın yüklü bir kese çıkarmış; bin dinarı sayıp ayırarak hemen genç Hasan'a sunmuş; o da, içinde bulunduğu durumdan Tanrı'nın onu kurtarmak istediğine inanarak hemen bu sunuyu kabul etmiş. Sonra Yahudi, "Şimdi, efendim, bana bir alıntı makbuzu yazın, altını da mühürleyin!" demiş. Bunun üzerine Hasan Bedreddin, Yahudi'nin kendisine uzattığı kâğıdı ve kamışı almış; kamışı bakır hokkaya daldırarak kâğıdın üzerine şunları yazmış:

Bedreddin Hasan ve Yahudi Tüccar
(A. B. Houghton)

Bu kâğıdı yazanın -Allah taksiratını affetsin!- vezir Nureddin'in oğlu Hasan Bedreddin olduğunu ve Basra'da tacir falan oğlu falan Yahudi'ye, babası Nureddin'e ait gemiler içinde yer alan Basra'ya gelecek ilk geminin yükünü sattığını; ve bunun için bin dinar aldığını beyan ederim.

Sonra kâğıdın altını mührüyle mühürlemiş ve Yahudi'ye vermiş; o da onu saygıyla selamlayarak oradan ayrılmış.

Bunu izleyerek Hasan, rahmetli babasını, geçmişteki kendi durumunu ve şimdiki durumunu düşünerek yeniden ağlamaya başlamış. Ama, gece olunca, babasının türbesinde uzanıp yatarken uyku bastırmış ve orada uyuyakalmış. Orada, öylece, ayın göğün yücesinde belirlediği saate kadar uzanmış; o sırada başı kabrin taşından aşağı kaydığından, dönüp bu kez sırtüstü uyumak zorunda kalmış; öyle ki, yüzü ay ışığıyla tüm olarak aydınlanıyor ve bütün güzelliğini yansıtıyormuş.

Oysa, bu mezarlık, iyi niyetli, Müslüman inançlı ecinnilerin uğrağı bir yermiş. Ve, tüm rastlantı olarak, o saatte güzel bir ecinniye, ay ışığı altında hava almak için oraya uğramış. Gezintisi sırasında Hasan'ın bulunduğu yere gelmiş ve onu olanca güzelliği ve uyum içinde uyurken görmüş, buna çok şaşırıp kendi kendine, “Allah'a şükürler olsun! Ey güzel çocuk! Gerçekte, açık olsaydı, onun güzel gözlerine âşık olurum; her halde siyah ve güzel gözlerdir bunlar!..” demiş. Sonra da, “Uyanmasını beklerken, gezintimi havada sürdürmek üzere uçayım” diye eklemiş. Ve uçarak, taze hava almak için oldukça yükseklerle ağmış; orada, gezisini sürdürürken, arkadaşlarından birine, bir erkek ecinniye rastlayarak mutlu olmuş; o da inançlı biriymiş. Onu nezaketle selamlamış, erkek ecinni de selamına saygıyla karşılık

vermiş. Bunun üzerine ecinniye, “Nereden geliyorsun, arkadaş?” diye sormuş. O da, “Kahire'den” diye yanıt vermiş. Ecinniye ona, “Kahire'nin iyi yürekli inanç sahipleri hoş mudurlar?” deyince; ecinni, “Tanrıya şükür, iyidirler” yanıtını vermiş. Bunun üzerine ecinniye, “Arkadaş, benimle Basra mezarlığında uyuyan bir genç adamın güzelliğine hayranlık duymak için gelmek ister misin?” deyince, ecinni, “Emrin başım üstüne!” demiş. Bunun üzerine el ele tutuşup birlikte mezarlığa inmişler ve uyuyan genç Hasan'ın önünde yere inmişler. Ecinniye, “Nasıl, haklı değil miymişim?” demiş. Ecinninin de, Hasan Bedreddin'in harika güzelliğinden gözleri kamaşmış, “Allah! Allah! Eşi olamaz bunun; tüm ferçleri yakmak için yaratılmış sanki!” demiş. Sonra da, biran düşünüp eklemiş: “Bununla birlikte, hemşire, bu büyüleyici gençle karşılaştırılabilecek birini gördüm ben” demiş. Ecinniye, “Olamaz!” diye haykırmış. Ecinni, “Vallahi, gördüm! Hem de Mısır gökleri altında, Kahire'de! Vezir Şemseddin'in kızıdır kendisi!” demiş. Ecinniye ona, “Ama ben onu tanımıyorum!” deyince, ecinni: “Dinle! Onun öyküsü şöyle:

”Babası vezir Şemseddin'in onun yüzünden başı belada. Gerçekte, Mısır Sultanı, haremdeki kadınlarından vezirin kızının olağandışı güzelliğini duyunca, vezirden evlenmek üzere kızını istemiş. Ama vezir, kızı için başka bir şeye karar verdiğinden, büyük bir şaşkınlığa düşmüş; ve Sultan'a, “Ey hükümdarım, ey efendim. Bu konuda en alçakgönüllü özürlerimi kabul etmek ve beni bağışlamak lütfunu gösterin! Çünkü benimle birlikte vezirliği yürüten kardeşim Nureddin'in öyküsünü bilirsiniz. Bir gün buralardan ayrıldığını ve o zamandan beri ondan haber alamadığımı da biliyorsunuz. Ve bu, aslında, hiç de ciddi sayılamayacak bir nedenle olmuştu!” demiş; ve Sultan'a olayın nedenini ayrıntılarıyla anlatmış. Sonra da, “Bu yüzden, daha sonra, Tanrı'ya, kızımın doğduğu gün, ne olursa olsun, onu, kardeşim Nured-

din'in oğlundan başkasıyla evlendirmemeye yemin ettim, O zamandan bu yana on sekiz yıl geçti. Fakat, ne mutlu ki, sadece birkaç gün önce, kardeşim Nureddin'in Basra vezirinin kızıyla evlenmiş olduğunu ve ondan bir erkek çocuğa sahip olduğunu öğrendim. Annesiyle aramızdaki gayretli ilişkiden doğmuş olan Tanrı armağanı kızımın da, kardeşim Nureddin'in oğlu olan yeğeniyle evlenmek üzere bahtı yazılmış ve kararlaştırmıştır. Sana gelince, ey benim hükümdarım, efendim! Sen istediğin kızla evlenebilirsin! Mısır bunlarla doludur! Şahlara yaraşır güzellikte ne kadar çok kız vardır ülkemizde!” demiş.

Fakat, bu sözleri işiten Sultan, müthiş hiddete kapılmış ve “Nasıl, ey sefil vezir! Senin kızınla evlenmek onurunu sana vereyim, bu dereceye kadar düşeyim de, sen, soğuk ve budalaca bir bahaneyle beni reddedesin, ha? Öyle olsun! Ama, başım üzerine yemin ederim ki, burnunun dikliğine karşın, kızını, kölelerimden en düşkünülle evlendirmeye seni zorlayacağım!” diye haykırmış. Sultanın ahırında, çarpık ve kambur bir seyis varmış; hem de, hem göğsünde hem de sırtında kamburu olan cinsten... Sultan hemen onu çağırtmış, babasının yalvarmalarına karşın onunla vezir Şemseddin'in kızı için bir evlenme sözleşmesi hazırlatmış; ve kamburun o gece genç kızla yatmasını buyurmuş. Dahası, Sultan, musiki ile desteklenen büyük bir düğün şenliği yapılmasını da emretmiş.

Bana gelince, diyerek sözünü sürdürmüş ifrit; sarayın genç köleleri, kamburun yöresini alıp çok tuhaf Mısır usulü zevzeklikler yaptıkları ve her biri damada refakat etmek üzere ellerindeki meşalelerle ilerledikleri sırada, oradan ayrıldım. Damada gelince, ben ayrıldığım sırada, onu, kaba şakalarla, “Kızın yerinde biz olsak, bu kamburun yürekler acısı zebbi yerine uyuz bir eşeğini ele almayı yeğ tutardık!” diyerek hamamda yıkıyorlardı. Gerçekten, hemşire, bu kambur çok çirkin ve nefret uyandırıcı

îdi!” demiş ve ecinni bunu hatırlayınca, yüzünü fena halde buruşturarak yere tükürmüş. Sonra da, “Genç kıza gelince, hayatımda gördüğüm en güzel yaratık diyebilirim. Seni temin ederim ki, bu delikanlıdan çok daha güzel! Zaten adına da Sitt-ül Hüsn⁷ diyorlar, gerçekten de öyle! Onu şenliğe katılması yasaklanan babasından uzak, acı acı ağlarken bıraktım. Şölende çalgıcılar, rakkaseler ve hanendeler⁸ arasında tek başına oturuyordu; sefil seyis hamamdan çıkar çıkmaz şenlik başladı!” demiş.

Öyküsünün burasında, Şehrazat, sabahın belirdiğini görmüş ve yavaşça, anlatısını ertesi güne bırakmış.

Ve Yirmi Birinci Gece Gelince

Şehrazat yeniden söze başlamış:

İşitim ki, ey bahtıgüzel şahım, ifrit sözlerini, “Zaten şenliğin başlaması için kamburun hamamdan çıkmasını bekliyorlardı” diyerek sonuçlandırınca; ecinniye, “Evet, arkadaş! Ama senin, Sitt-ül Hüsn’ün bu delikanlıdan daha güzel olduğunda ısrar ederek çok yanıldığını düşünüyorum. Bu, hiç de mümkün değil; çünkü, ben, Hasan’ın zamanın en güzel varlığı olduğunda ısrar ediyorum!” demiş. İfrit buna karşılık, “Vallahi! Hemşire, genç kızın delikanlıdan daha güzel olduğuna seni temin ederim! Zaten benimle gelip onu bir kez görmek, inanman için yeterlidir! Bu kadar kolay! Bu fırsatı kullanarak alçak kamburun, bu kadar harika bir yarattığı kirletmesini de engellememiz gerek! Bu iki genç varlık birbirlerine layıktır; ve birbirlerine öylesine benziyorlar ki, iki kardeş denebilir bunlara ya da iki yeğen... Kambur,

7 *Sitt-ül Hüsn*: Güzellik Sultanı anlamına (M.)

8 *Hanende*: Şarkıcı

Sitt-ül Hüs'n'le çiftleşirse ne kadar yazık olur!” demiş.

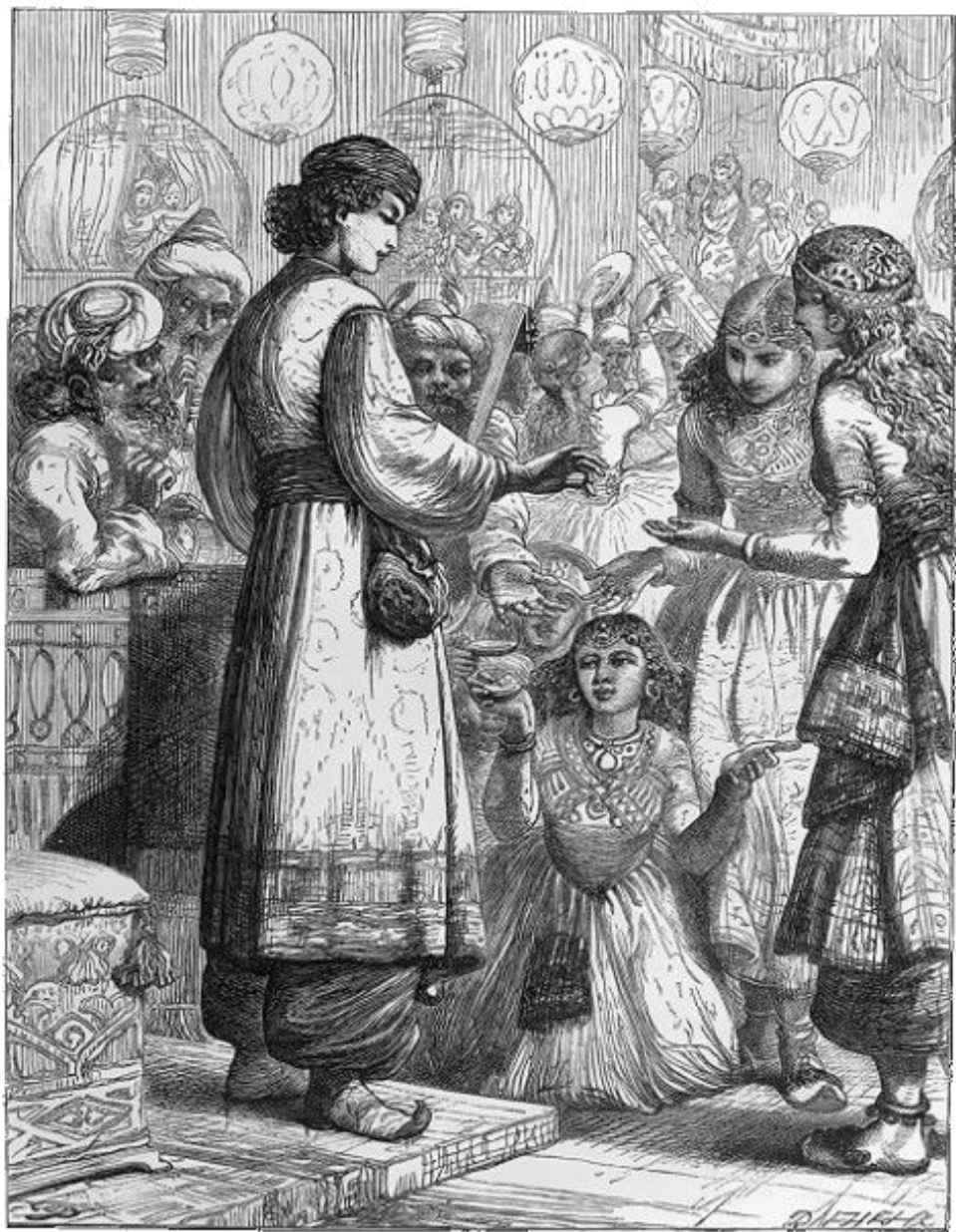
Bunun üzerine ecinniye, “Hakkın var, kardeşim. Evet, uyuyan genci kollarımızda taşıyarak onu, sözünü ettiğin genç kızın yanına getirelim! Böylece, güzel bir şey yapmış ve de ikisinden hangisinin daha güzel olduğunu anlamış oluruz!” diye yanıt vermiş. İfrit de, “İşittim ve itaat ettim! Çünkü sözlerin doğru düşünce ve dürüstlük ürünü! Haydi öyleyse!” diye yanıt vermiş. Bunun üzerine ifrit, genç adamı omzuna almış, arkasında kendisine daha çabuk gitmek için yardım eden ifrite ile uçmaya başlamış; ve ikisi birden böylesine bir yükte sonunda tüm hızla Kahire'ye ulaşmışlar. Orada, güzel Hasan'ı indirip daima uyur durumda, halkla dolu saray avlusunun yöresinde bir sıra üzerine yerleştirmişler; ve onu uyandırmışlar.

Hasan uyanmış ve kendisini Basra'da türbede, babasının mezarı üzerinde uzanmış bulmamaktan dolayı büyük bir şaşkınlığa düşmüş. Sağına bakmış, soluna bakmış. Burası bildiği kent değil; Basra'dan tüm olarak değişik bir kentmiş. O kadar şaşırmış ki, haykırmak için ağzını açmış; fakat hemen önünde ona haykırmaması için gözüyle işaret eden uzun boylu ve sakallı bir adam görmüş. Ve Hasan kendini tutmuş. Aslında ecinni olan bu adam, ona yanmış bir mum vermiş; ellerinde yanan mumlarla ilerleyen düğün kalabalığına katılmasını sağlamış; ve ona, “Bil ki, ben bir ecinniyim, ama iman sahibi bir ecinni! Seni buraya uyuduğun sırada ben taşıdım. Bu kent, Kahire'dir. Seni buraya, iyiliğini istediğim için taşıdım ve de karşılıksız bir yardımda bulunmak için... Sadece Allah aşkına ve de güzellik adına!.. Şimdi şu yanmış mumu elimden al, bu kalabalığa katıl ve onlarla birlikte şu gördüğün hamama git! Orada, hamamdan çıkan, saraya götürülecek bir kambur göreceksin; sen de onları izle! Daha iyisi yeni damat kamburun yanında yürü! Ve onunla birlikte saraya gir! Büyük toplantı salonuna ulaşınca, sanki haneden birisi gibi,

yeni damat kamburun yanında dur! Ve orada karşına çıktığını gördüğün herhangi bir çalgıcı, bir rakkase veya bir şarkıcı kadın görürsen, hemen elini cebine daldır ve benim marifetimle orada hiç eksilmeyecek altınları avuçlayarak hiç tereddüt etmeden başlarına öylece saçiver! Ve sakın altının biteceğinden korkma: bunu ben halledeceğim! Sana her yaklaşına avuç dolusu altın saçacaksın! Ve kendinden emin bir tavır takınacaksın! Ve de hiçbir şeyden korkma! Seni bu kadar güzel yaratmış olan Tanrı'ya ve de seni seven bana güven! Zaten, bütün bunlar Yüce Tanrı'nın arzu ve iradesiyle olmuştur!” demiş. Bu sözleri söyledikten sonra, ecinni gözden kaybolmuş.

Bunun üzerine Basralı Hasan Bedreddin, ifritin sözlerini düşünerek kendi kendine, “Bütün bunların anlamı ne acaba? Ve bu şaşırtıcı ifrit, bana ne gibi bir hizmette bulunduğunu söylemek istedi?” diye mırıldanmış. Ama, kendi kendine soru sormak üzere uzun boylu düşünmeden yürümüş; sönen mumunu bir başka çağrılının mumundan yeniden yakmış; ve hamamda yıkanmayı sona erdiren kamburun tam yepyeni giysiler içinde ve at üstünde yola çıkacağı anda, hamama ulaşmış.

Bunun üzerine Basralı Hasan Bedreddin, kalabalığa karışmış; ve güzel bir manevrayla, düğün alayının başına, kamburun yanına ulaşmış, İşte bu durumda, Hasan'ın tüm güzelliği, harika parıltısı içinde belirmiş. Zaten Hasan, Basra'dan en gözkamaştıran giysilerine bürünerek çıkmışmış: başında, başlık olarak, çevresine altın ve gümüş işlemeli ve Basra tarzında görkemli bir ipek sarık sarılmış olan bir fes, sırtında da sırma tellerle yer yer işlenmiş bir harmaniye varmış. Ve bütün bunlar onun gururlu havasına ve güzelliğine katkıda bulunuyormuş.

Bedreddin Hasan Etrafindakilere Altın Dağıturken
(T. Dalziel)

Düğün alayının yürüyüşü sırasında, çalgıcıların grubundan ayrı-
lıp her hangi bir rakkase veya şarkıcı, Hasan'ın karşısına gelip
kendisine yaklaştıkça, Hasan hemen cebindeki keseye davranı-
yor ve oradan bolca altın çıkararak, bu altını avuç avuç yöresin-
dekilere saçıyor; aynı şekilde kendisine yaklaşan genç şarkıcının
ya da genç rakkasenin zilli tefine altın dolduruyor; bunu yapar-
ken de görülmedik bir zarafetle davranıyormuş.

Böylece orada bulunan bütün kadınlar ve de bütün kalabalık,
büyük bir hayranlığa kapılmışlar; ve de, onun güzelliği ve sih-
rinden etkilenmişler.

Alay sonunda saraya ulaşmış. Orada, mabeyinciler kalabalığı
dağıtmışlar ve sadece kamburu izleyen çalgıcılar ile rakkase ve
şarkıcıları içeri almışlar. Başka hiç kimse içeri girememiş.

Bunu gören şarkıcı ve rakkaseler, ağızbirliğiyle, mabeyincilere
sokulup onlara, “Vallahi! Halkı, gelinin giyimine yardım etmek
üzere görevli olan bizlerle birlikte hareme girmekten engelle-
mekte çok haklısınız! Ama, bize o kadar iyiliği dokunan şu genç
adamı bizimle içeri girmekten engellerseniz, biz de kesinlikle
içeri girmeyiz. Ve de dostumuz olan bu genç adam yanımızda
bulunmadıkça, geline şenlik düzmeyi de reddederiz” demişler.

Ve, zorlayarak, kadınlar, genç Hasan'a dört elle sarılmışlar; ve
onu da birlikte büyük toplantı salonunun ortasındaki hareme gö-
türmüşler, Hasan, olan biteni önleyemeyen ve de bundan dolayı
nefretle dolu olan kamburla birlikte harem çevresindeki tek er-
kekmiş.

Toplantı salonunda, emirlerin, vezirlerin ve saray mabeyincile-
rinin tüm soylu eşleri toplanmış imiş. Tüm kadınlar iki sıra
halinde dizilmiş ve her biri elinde büyük birer mum tutuyormuş;
her birinin yüzü de, iki erkeğin varlığından ötürü, beyaz ipek

bürümcüklerle örtünmüş; Hasan ve yeni evli kambur, düğüne katılmak için, salondan gerdek odasına kadar iki dizi halinde sıralanmış kadınların önünden geçmişler ve yüksek bir peykeye oturmuşlar.

Hasan Bedreddin'i, güzelliği, büyüleyici etkisi ve ayın hilal halindeki görünümünü andıran ışıltılı yüzüyle gören kadınlar, heyecandan nefes alamaz olmuş, akıllarının başlarından uçtuğunu hissetmişler. Ve her biri bu harika gencin boynuna sarılmak ve kucağına atılarak orada bir yıl, bir ay veya hiç değilse bir saat ya da sadece bir kez onun dolduruşuna uğrayacak ve onu içinde duymaya yetecek kadar bir zaman oturmak için yanıp tutuşmuşlar.

Öyle bir an gelmiş ki, tüm bu kadınlar, hep birden, artık daha fazla dayanamayıp bürümcüklerini kaldırarak yüzlerini açmışlar; kamburun varlığını unutarak sınırlamadan kendilerini ortaya koymuşlar; ve hepsi birden güzelliğini daha yakından izlemek ya da onu ne çok arzuladıklarını belli etmek üzere, bir iki aşk sözü fısıldamak, hiç değilse gözleriyle bir işaret yapmak için, Hasan Bedreddin'in yanına yaklaşmaya başlamışlar. Zaten, rakase ve hanendeler, Hasan'ın cömertliğini anlatarak onu daha da değerlendiriyorlar ve bu kadınları ona karşı daha iyi hizmet görmeye teşvik ediyorlarmış. Kadınlar kendi aralarında, "Allah! Allah! İşte bir genç ki, doğrusu, Sitt-ül Hüsn ile yatmaya gerçekten layık! Adeta birbirleri için yaratılmışlar! Allah şu kamburun belasını versin!" diyorlarmış.

Salonda, kadınlar, Hasan'ı över, kambura da lanetler yağdırırken, birden çalgıcılar mızrap vurup zil çalarak, yeni gelin Sitt-ül Hüsn'ün, gerdek kapısı açılarak, haremağaları ve maiyetindekiyle çevrili kabul salonuna girişini muştulamışlar.⁹

9 *Muştulamak*: Müjdelemek.

Vezir Şemseddin'in kızı Sitt-ül Hüsn, kadınların arasına katılmış; tıpkı bir huri gibi parlıyor; yanındaki diğer kadınlar da onun yanında, bir buluttan çıkan ayı çevreleyen yıldızlar gibi, ona bir tören alayı oluşturuyorlarmış. Amberler, miskler ve gül-y yağları sürünmüş; taradığı saçları, başını örten ipek bürümcük altından parlıyor; omuzları, onları kaplayan gösterişli giysiler altında harika desenler çiziyormuş; gerçekte, kenarları kızıl altınla işlenmiş al giysisinin üzerine hayvan ve kuş figürleri işlenmiş; ama bunlar sadece dış giysileri üzerinde görülenlermiş; bunların altındaki iç giysilere gelince, onların ne olduklarını ve ne denli değerli bulunduklarını ancak Allah bilirmiş. Boynundaki gerdanlık, kim bilir kaç bin dinar değerindeymiş! Onu oluşturan her bir değerli taş, öylesine nadirmiş ki, hiç kimse, bir şah bile olsa, benzerini görmemiş imiş.

Tek sözcükle, yeni gelin Sitt-ül Hüsn, öyle güzelmiş ki, ancak on dördüncü gecesinde dolunay bu kadar güzel olabilirmiş!

Basralı Hasan Bedreddin'e gelince, yerinde kıpırdamadan oturuyor ve tüm kadınların hayranlığını çekip duruyormuş. Sonunda yeni gelin onun bulunduğu yana doğru gelmeye başlamış. Bedenini sağa sola kıvrarak, son derece zarif hareketlerle sedire yaklaşmış. Bunu gören kambur seyis, ayağa kalkarak onu kucaklamaya yeltenmiş. Fakat kız onu nefretle itmiş; kıvrak bir hareketle dönerek güzel Hasan'ın önünde durmuş. Onun kendi yeğeni olduğunu bilmediği gibi, oğlan da hiçbir şey bilmiyormuş!

Bu sahneyi gören, oradaki bütün kadınlar gülmeye başlamışlar: özellikle genç gelin yakışıklı Hasan'ın önünde durup ve onun uğruna bir an içi tutuşarak, ellerini göğse kaldırıp, “Allahümme! Ne olur bu güzel genç benim kocam olsa! Beni bu kambur se-yisten kurtar Allah'ım!” diye haykırınca...

Bunu duyan Hasan Bedreddin, ecinninin ikazına uyarak elini cebine daldırıp oradan birçok altın çıkarıp avuç avuç Sitt-ül Hüsn'ü izleyenlere ve çalgıcı ve şarkıcılara saçmış. Onlar da, İnşallah, geline sen sahip olursun!” diye haykırmışlar. Ve Bedreddin bu temenniye ve iltifatlara kibarca gülmüş.

Kambura gelince, bütün bunlar olup biterken, kötülerden yılmış; bir kenarda tek başına maymun gibi oturup kalmış; ve rastlantı kabilinden onun yanına kim yaklaşırsa ya da yanından kim geçerse, onunla alay etmek için mumlarını söndürmüşler; ve böylece orada sıkıntıdan patlayarak ve kaygıdan kahrolarak kalakalmış. Ve tüm kadınlar ona bakarak alay etmişler ve pis şakalar yapmışlar. Biri, “Maymun! Kendi kendini tatmin et! Havayla çiftleş!” derken; bir diğeri, “Bak sen! Sen ancak bu yakışıklı delikanlının zebbi kadar boylusun! İki kamburun da onun yumurtaları kadar var ancak!” diyor; bir üçüncüsü de, “Bu delikanlı zebbiyle sana bir vurursa, uçar, ahırda kıştı düşersin!” diyor. Herkes de gülüp duruyormuş.

Yeni geline gelince, her seferinde yeni giysilerle, tüm kadınlar da kendisini izlediği halde, salonda yedi kez tur atmış ve her seferinde de Basralı Hasan Bedreddin'in önünde durmuş. Ve her bir giysisi bir önce giydiğinden daha güzelmiş; ve takındığı her süs, bir öncekinden daha değerliymiş. Ve yeni gelin ağır ağır ve adım adım yürürken, çalgıcılar coşkuyla aletlerini çalıyor ve şarkıcılar en çıldırtıcı, en tahrik edici aşk şarkıları söylüyorlarmış; rakkaseler de zilli teflerinin refakatinde, kuşlar gibi raks ediyorlarmış! Ve her seferinde, Hasan Bedreddin El-Basravi, salonun her yanına avuç avuç altın saçmaktan geri kalmıyormuş; ve tüm kadınlar, delikanlının eline dokunan bir şeylere sahip olmak için çabalayıp duruyorlarmış. Hatta bazıları, genel neşeden ve heyecandan; çalgı sesinden ve şarkıların verdiği baş dönmesinden yararlanarak, yerde birbirinin üstüne uzanmış, oturmuş gülüm-

seyen Hasan'a bakarak çiftleşme taklidi yapıyorlarmış. Ve kambur bütün bunlara üzülererek bakıyormuş. Ve kadınların birinin Hasan'a dönerek, elini alt yanına doğru uzatıp işaretle fercini göstererek; bir diğerrinin orta parmağını sallayarak ve gözünü kırparak onu çiftleşmeye davet ettiğini; ya da bir diğerrinin, kalçasını açarak yumruk yaptığı sol eline sağ elinin ayasıyla vuraarak işaret ettiğini; ya da bir başkasının daha da şehvetli bir jestle, kıkına vurup kambura “Kayısı zamanında gel de kıkımı ye!” dediğini duyduğu her seferinde üzüntüsü artıyormuş.

Yedinci turun sonunda, düğün merasimi bitmiş; çünkü gecenin zaten ilerlemiş bir saatine ulaşılmış imiş. Çalgıcılar mızrap vurmayı bırakmışlar, rakkase ve şarkıcılar susmuşlar; ve tüm kadınlarla birlikte, kimi ellerini öperek, kimi giysisinin eteğini tutarak, Hasan'ın önünden geçmişler; ve son bir kez daha güzelliğini görmek için başlarını çevirip baktıktan sonra dışarı çıkmışlar. Sonunda salonda, Hasan'dan, kamburdan, yeni gelinden ve nedimelerden başka kimse kalmamış. Bunun üzerine nedimleri gelini soyunma odasına götürmüşler, birer birer giysilerinden soymuşlar; ve her bir giysiyi çıkarırken, kem gözlerden sakınmak için, “Maşallah!” sözünü tekrarlamışlar. Sonra hepsi birden, gelini sadece, görevi yeni gelini damat kambur içeri girinceye kadar gerdeğe hazırlamak olan ihtiyar dadısıyla bırakarak, çekilmişler.

Kambur, sedirden ayağa kalkarken, Hasan'ın hâlâ oturduğunu görerek, kuru bir sesle ona, “Gerçekte, efendim, varlığınızla bizi çok onurlandırdınız; ve bu gece iyiliklerinizle bizi ihya ettiniz. Ama şimdi, buradan ayrılmak için kovulmayı mı bekliyorsunuz?” demiş. Bunun üzerine Hasan, sonuç olarak ne yapacağını bilemediğinden ayağa kalkarak, “Bismillahirrahmanirrahim!” demiş; ve dışarı çıkmış. Ama, daha salonun kapısının dışına çıkar çıkmaz, ecinninin belirdiğini görmüş; ecinni ona, “Böyle

nereye gidiyorsun, Bedreddin? Dur bakalım! Beni iyi dinle ve söyleyeceklerimi yerine getir! Kambur hacet görmek üzere tuvalete gidecek; onunla ben meşgul olacağım! Senin yapacağın doğruca gerdek odasına gitmektir; genç gelinin içeri girdiğini görünce, ona, *'Senin gerçek kocan benim! Sultan ve baban, kıskaç kimselerin kem gözünden çekindikleri için bu düzeni kurdular! Seyise gelince, bu bizim seyislerimizin en sefilidir: ve onun zararını karşılamak için, ahırda bizim sağlığınıza içsin diye bir çanak ayran hazırlıyorlar'* dersin. Sonra, korkusuzca ve hiç tereddüt etmeden onun elini tutar, peçesini kaldırır; ve ne yapılması gerekirse onu yaparsın!” demiş; sonra da oradan ayrılmış.

Gerçekten kambur, yeni gelinin yanına girmeden önce, boşalmak için abdesthaneye girmiş; mermere çömelmiş ve abdest bozmaya başlamış! Ama hemen bir iri fare kılığına giren ecinni, abdesthanenin deliğinden çıkmış; ve “Cik! Cik!” diye fare sesleri vermeye başlamış. Seyis, onu kaçırmak için ellerini birbirine çarparak ona, “Hişt! Hişt!” diye seslenmiş, Birdenbire, fare büyümeye başlayarak, gözleri korkunç şekilde parlak iri bir kedi olmuş; ve karşısında miyavlamaya başlamış. Sonra, kambur hacetini görmeye devam ederken, kedi yeniden büyümeye başlayarak bu kez iri bir köpek olmuş ve “Hav! Hav!” diye havlamaya başlamış. Bunu gören kambur korkmuş; ve ona, “Defol, alçak!” diye haykırmış, Bu kez köpek kabarak bir eşek olmuş ve kamburun yüzüne bakarak, “A! i!. A! i!” diyerek anırmaya ve de büyük gürültülerle yellenmeye başlamış. Bunu gören kambur çok korkmuş, tüm karnının ishal olmuş gibi cıvıdığını hissetmiş; ve “İmdat! Evdekiler neredesiniz?” diye haykırmaya başlamış. Sonra da, kambur oradan kaçır kurtulur endişesiyle. eşek daha da büyüyerek abdesthanenin kapısını tamamen kapatan korkunç bir manda haline gelmiş; ve bu manda, bu kez, insan sesiyle

konusarak, ona, “Allah belanı versin senin, kıcımın kamburu! Ey seyislerin en kokuşmuşu!” demiş. Bu sözleri duyan kambur ölüm soğukluğunu ensesinde hissetmiş, döşeme taşları üzerindeki cıvık pisliklerin üzerinde kaymış ve yarı giyinik durumda, çeneleri birbirine vurarak korkudan perişan olmuş! Bunu gören manda, ona, “Alçak kambur! Pis aletini içine sokacak hanımım-dan başka kadın bulamadın mı?” diye haykırmış. Korku içindeki kamburun ağzından tek bir söz çıkmamış. Bunu gören ecinni, ona, “Bana yanıt ver! Yoksa dışkını sana yediririm!” demiş. Bu korkunç tehdidi duyan kambur, “Vallahi! Bu, asla benim suçum değil! Bunu bana zorladılar! Ve zaten, ey mandaların hükümdarı, genç kızın mandalar arasında bir sevdiği olduğunu bilmiyordum! Ama, sana yemin ediyorum, pişmanım ve Tanrı'dan ve senden af diliyorum” demiş. Bunu duyan ecinni, ona, “Bana, Allah adına, emirlerimden çıkmayacağına dair yemin ver!” demiş. Kambur hemen yemin vermiş. Bunun üzerine ecinni ona, “Burada gün doğuncaya kadar, bütün gece, kalacaksın! Ancak bundan sonra dışarı çıkabilirsin! Ama bütün bunlardan kimseye tek bir söz bile etmeyeceksin! Yoksa kafanı bin parçaya ayırırım! Ve de bir daha sarayın bu yanına, yani hareme kesinlikle ayak basmayacaksın! Yoksa, bak tekrarlıyorum, kafanı ezer ve seni dışkı çukuruna sokarım!” demiş; sonra da, “Şimdi seni öyle bir duruma sokacağım ki, gün doğuncaya kadar kıpırdayamayacaksın!” diye eklemiş. Sonra manda dişleriyle seyisi ayaklarından yakalamış ve onu başasağı, abdesthanenin çukuru içine sokmuş; sadece ayakları dışarıda kalmış. Ve de “Sakın kıpırdamayasın!” demiş ve ortadan kaybolmuş. Kamburun durumu böyle!

Hasan Bedreddin El-Basravi'ye gelince, kambur ile ifriti kendi hallerine bırakıp gerdek odasının özel bölümüne girmiş; oradan da gerdek odasına geçmiş ve bir kenara çekilip oturmuş. Onun

Hasan Bedrettin'in Düğünü
(F. Cormon)

içeri girmesinden biraz sonra, yüreklendirmek için kendisini izleyen, ancak yalnız başına gerdeğe girmesi gerektiğinden kapıda kalan dadısından ayrılarak yeni gelin Sitt-ül Hüsn içeri girmiş. Bir kenarda oturanın kim olduğunu ayırt edemeyen, ama kambura seslendiğini sanan ihtiyar, ona, “Ayağa kalk! Yiğit delikanlı! Karının elini tut! Allah beline kuvvet versin! Tanrı da daima sizinle birlikte olsun, çocuklarım!” diyerek çekip gitmiş.

Bunun üzerine yeni evli Sitt-ül Hüsn, yüreği bir tüy kadar hafif, kendi kendine, “Hayır! Kendimi bu iğrenç kambur seyise teslim edeceğime öleyim daha iyi!” diye söylenerek ilerlemiş. Ama daha birkaç adım atmadan, hayran olunacak güzellikteki Bedreddin'i görerek tanımış. Bunun üzerine bir mutluluk çığlığı atarak, ona, “Oh, sevgilim! Bu kadar zaman oturarak beni beklemen ne incelik! Yalnız mısın? Ne mutluluk! Sana itiraf edeyim: seni toplantı salonunda, o kötü kamburla yanyana oturmuş görünce, ilkin, benim üzerimde ikinizin de hak iddia edeceğinizden korktum” demiş. Bedreddin, “Hanımım, sen ne diyorsun? Nasıl bu kamburun sana dokunabileceğini düşünürsün? Ve de nasıl senin üzerinde benimle birlikte hak iddia edebilir?” diye yanıt vermiş. Sitt-ül Hüsn de “Ama ikinizden hanginiz benim kocam, sen mi, o mu?” diye sormuş. Bedreddin, “Benim, hanımım! Bütün bu kambur güldürüsü, sadece bizi güldürmek için düzenlendi; ve de kem gözlerden korumak için... Çünkü saraydaki tüm hanımlar senin eşsiz güzelliğinin övgüsünü duymuşlar; baban da bu kamburu, seni kem gözden korumak için kiralamış; baban onu on dinarla ödüllendirmiş; ve zaten şimdi, kambur, ahırda, bizim şerefimize, bir kase yoğurt yutmakla meşgul!” diye yanıt vermiş.

Bedreddin'in bu sözleri üzerine, Sitt-ül Hüsn zevkle dolmuş, gülümsemiş; sonra, daha da coşkuyla gülmüş; sonra da ansızın kendini tutamayarak, “Vallahi! Sevgilim, al beni! Al beni! Kucağına oturt beni!” diye haykırmış. Ve Sitt-ül Hüsn, iç çamaşırları-

nı tüm olarak çıkardığı için, üzerindeki harmani içinde çırılçırp-
lakmış. “Beni kucağına oturt!” dedikten sonra, giysisini ferce hi-
zasına gelinceye kadar yukarı kaldırmış ve tüm göz kamaştırıcı-
lığı içinde kalçalarını ve ay yuvarlaklığındaki kışını açığa çıkar-
mış. Bu görünüşü ve hurilere özgü cildinin ayrıntılarını algıla-
yınca, Bedreddin, arzusun tüm bedenini sardığını ve uyuyan
çocuğun uyandığını hissetmiş! Ve hemen aceleyle ayağa kalk-
mış, soyunmuş ve içdonunun üzerindeki sonsuz kıvrımları olan
kuşağını çözmüş; Basralı Yahudi'nin kendisine verdiği bin altını
içeren keseyi divana, kuşağının altına koymuş; sonra o güzelim
sarığını çıkarıp bir iskemlenin üzerine yerleştirmiş; ve oraya
kambur için konmuş olan gece takkesini giymiş; ve sırtında giy-
si olarak sadece sırma işlemeli ince bir ipek gömlek ile yine sır-
ma uçkurlu mavi ipekten geniş bir içdonu kalmış.

Bedreddin, uçkur çözüp tüm bedenini kendisi için hazırlamış
olan Sitt-ül Hüsn'ün üzerine atılmış ve gömülmüş. Kızın açık
kalçalarının arasına diz çöküp Sitt-ül Hüsn'ün bacaklarını ayır-
mış. Sonra da saldırıya hazır vaziyette bulunan koçbaşlı saldırı
gerecini kalenin duvarlarına vurmuş ve bir vuruşta engeli orta-
dan kaldırmış; ve Bedreddin, incinin delinmemiş olduğunu ve
kendisinininkinden önce hiçbir koçbaşının buna ulaşmadığını,
hatta burnunun ucuyla bile dokunmadığını anlayarak çok se-
vinmiş. Sonra engelin ardındaki bölgenin de aynı mutlu bekâret
durumunu sezinleyerek bundan büyük bir zevkle yararlanmış.

Zevkin doruğunda, bu genç bedenin bekâretini giderdikten son-
ra, koçbaşı, on beş kez daha kesintisiz girip çıkarak aynı zevki
tatmış, hiçbir incinme duymadan...

Böylece, o andan başlayarak, hiç kuşkusuz Sitt-ül Hüsn, sonra
göreceğiniz gibi, ey Emir-ül Müminin, hamile kalmış.

Bedreddin on beş kez seter yaptıktan sonra, kendi kendine, “Şimdilik bu kadarı yeter!” demiş. Ve de Sitt-ül Hüsn'ün yanına yatıp uzanmış; kızın başını yavaşça kolunun üzerine yatırmış; Sitt-ül Hüsn de onu kollarıyla sarmış; ikisi de birbirine sıkı sıkı sarılmış olarak, uyumadan önce şu dizeleri okuyorlarmış:

*Asla korkma! Mızrağın aslının hedefini delsin! Kıs-
kançların nasihatlarına kulak asma! Çünkü hasetle
söylenen sözlerin aşka faydası yoktur! Düşün! Yüce
Tanrı, birbirinin kollarında yatan iki sevgilininkinden
daha güzel bir temaşa yaratmış mıdır? Bak onlara!
Biri diğerinin kollarında, mutlulukla örtünmüşler! El-
leri ve kolları kulak yerine hizmet veriyor! Alem, ateş-
li bir tutkuyla iki kalbin birbirine bağlandığını görün-
ce, onları soğuk bir demirle vurmaya çalışır. Ama sen,
boş ver! Yolunda bir güzelliğe rastladığın her sefer,
onu sevmek gerekir! Onunla, sadece onunla yaşamak
gerekir!*

Hasan Bedreddin ile amcasının kızı Sitt-ül Hüsnün öyküsü işte böyle!

Ecinniye gelince, gidip acele arkadaşı ecinniyeyi aramış; ikisi birden gelip oyunlarını izledikten ve koçbaşının darbelerini saydıktan sonra, iki genç varlığı uykularında seyretmişler. Sonra ifrit, arkadaşı ifriteye, “Haydi, hemşire, genç adamı kaldırıp götürmek sırası sende! Onu, seni götürdüğüm Basra'daki mezarlıkta, babası Nureddin'in türbesinde yattığı aynı yere taşıman gerek! Ve de çabuk ol! Ben de sana yardım edeyim! Çünkü sabah olmak üzere!” demiş; bunun üzerine ifrite, uyuyan genç Hasan'ı kaldırıp onu olduğu haliyle, sadece sırtındaki gömlekle omuzla-

rına almış; çünkü içdonu ve kuşağı toplayacak zamanı yokmuş ve peşinde ifrit, göklerde uçmuş. Havadaki bu uçuşları sırasında, bir an gelmiş, ifrit ifriteye karşı, yakışıklı Hasan sırtında olduğu halde, şehvetli duygular duyup ırzına geçmek istemiş: ve ifritenin gönlü de buna yatkınmış; ancak Hasan adına korkuyormuş. Şükürler olsun ki, Allah, duruma müdahale etmiş; meleklerini görevlendirerek ifritin üzerine ateş sütunları attırıp onu yakmış. Böylece ifrite ve Hasan, belki de onları mahvedecek olan müthiş ifritten kurtulmuşlar: çünkü bu ifrit çiftleşme konusunda dehşetliymiş! Böylece ifrite, başına geleceklerden çok korktuğu Hasan olmasa, kendisiyle pekâlâ çiftleşebileceği ifritin atılmış bulunduğu aynı yerde toprağa inmiş.

Oysa, kader, ifritenin genç Hasan Bedreddin'i tek başına daha uzağa götüremeyeceğini anlayarak indirdiği yerin Şam kentine çok yakın bir mahal olmasını istediğinden, ifrite de Hasan'ı getirip kentin kapılarından birinin yakınına yavaşça bırakmış; kendisi de uçup gitmiş.

Gün doğarken, kentin kapıları açılmış ve halk, buralardan çıkar-ken, sadece bir iç gömleğiyle giyinik, başında sarık yerine gece takkesi taşıyan, ayağında donu da bulunmayan bu olağanüstü güzel genci görünce çok şaşırmış ve birbirlerine, “Bunun bu kadar derin bir uykuda olması, bütün gece uyumamış ve çok yorulmuş olmasındandır herhalde!” demişler. Ama bazıları da, 'Allah! Allah! Ne yakışıklı bir genç bu böyle! Onunla yatmış olan kadın ne mutlu ve ne talihlidir kim bilir? Ama acaba neden böyle çırlıçıplak?’ demişler. Bir diğerleri de, “Zavallı genç adam, meyhanede gereğinden fazla zaman geçirmiş ve dayanacağından fazla içki içmiş; ve gece geç vakit evine dönerken kentin kapılarını kapalı bulmuş; toprağa uzanıp yatmaya karar vermiş olmalı!” demiş.

Böylece aralarında konuşurlarken sabah yeli esmiş ve güzel Hasan'ı okşayarak gömleğinin açılmasına neden olmuş: bir karnın, bir göbek, kalçalar ve bacaklar ortaya çıkmış,.. Hepsi billur gibi parlıyormuş! Ve de bir zebb ile dengeli yumurtalıklar... Ve bu görünüş tüm bunları seyredenleri hayran bırakmış.

O sırada Bedreddin uyanmış ve tanımadığı bir kentin kapısında uzanmış olduğunu ve yöresindeki halkı görmüş; buna çok şaşırpıp, “Ben kimim, ey iyi insanlar? Söyleyin bana, yalvarırım. Ve de neden benim böylesine yöremdesiniz? Ne oldu acaba?” diye haykırmış. Ona, “Bizler, sadece zevk duymak için durup sana bakıyoruz! Ama sen, Şam kapılarında bulunduğunu bilmiyor musun? Böylesine çırılçıplak kalıncaya kadar geceyi nerede geçirdin?” diye yanıt verip soru sormuşlar. Hasan da, “Vallahi! İyi insanlar, siz bana ne söylüyorsunuz? Ben geceyi Kahire'de geçirdim. Sizse, Şam'da olduğumu söylüyorsunuz!” demiş. Bunu duyunca hepsi büyük bir neşeye kapılmışlar ve içlerinden biri, “Ey koca esrar çekici!” demiş; diğerleri de, “Ama sen herhalde delisin! Böylesine yakışıklı bir delikanlının deli olması ne acınacak şey!” demişler. Ve kimileri, “Senin bize anlattığın bu garip öyküdedir?” diye sormuşlar. Bunun üzerine Hasan Bedreddin, “Vallahi! İyi insanlar, ben asla yalan söylemiyorum! Dün geceyi Kahire'de geçirdim ve bir gün önce de kendi kentim Basra'da idim!” demiş. Bu sözleri duyan biri, “Şaşılacak şey!” diye, bir diğeri, “Bu delinin biri!” diye haykırmış. Ve birçokları iki büklüm oluncaya kadar gülmüş ve el çırpılmışlar. Kimileri de, “Bu hayranlık verici gencin aklını kaçırmış olmasının pek zararı yok. Yine de benzersiz bir deli olmuş” demişler. İçlerinden daha akli başında biri, ona, “Oğlum, biraz aklını başına topla! Ve böyle budalaca şeyler söyleme!” demiş. Bunun üzerine Hasan, “Ben ne dediğimi biliyorum. Ve, dahası, Kahire'de, dün gece, yeni evli biri olarak çok hoş anlar geçirdim!” demiş. Bunu duyunca, he-

men hepsi onun çılgınlığına gittikçe daha fazla inanmışlar; ve biri gülererek, “Pekâlâ görüyorsunuz ki, bu zavallı genç adam rüyasında evlenmiş. Rüyada evlenmek iyi oluyor mu? Kaç sefer yaptın? Birlikte yattığın bir huri mi, bir orospu muydu?” diye haykırmış. Ama Bedreddin, kızmaya başlayarak onlara, “Pekâlâ işte, o bir huriydi. Rüyada falan çiftleşmedim, onun bacakları arasında on beş kez yaptım o işi! Ve de pis bir kamburun yerini alarak! Hatta şu başımda gördüğünüz gecelik takkesi de ona ayrılmıştı! Fakat Allah aşkına! Yiğit kişiler, benim sarığım nerede? Donum nerede, giysilerim, kuşaklarım nerede? Ve de özellikle kesem nerede?” diye haykırmış.

Ve Hasan ayağa kalkmış, yöresinde giysilerini aramış. Herkes delikanlının tümünden aklını kaçırdığını düşünerek birbirine göz kırpmış.

Bunun üzerine zavallı Hasan, o gülünç kılığıyla kente girmeye karar vermiş; ve caddeleri ve çarşıları, çoğu çocuk bir sürü insanın ortasında, kendisine, “Deli! Deli!” diye haykırırlarken geçmek zorunda kalmış. Ve zavallı Hasan ne yapacağını bilemezken, Allah bu güzel çocuğun daha fazla incinmesini istememiş olacak ki, onu bir tatlıcı dükkanının önünden geçirmiş. Ve Hasan bu dükkâna atılarak, orada kendine sığınak aramış; ve bu tatlıcı, bütün kentin serüvenlerini çok iyi bildiği “gözüpek bir yiğit olduğundan, herkes Hasan'ı kendi haline bırakıp korkarak oradan ayrılmış.

Hacı Abdullah adlı bu tatlıcı, Hasan Bedreddin'i görünce, onu keyfince seyretmiş; ve güzelliğinin, büyüleyiciliğinin ve doğal verilerinin görünümüne hayran olmuş; ve o anda gönlünü sevgi kaplamış; ve genç Hasan'a, “Ey kibar genç çocuk, söyle bana, nereden geliyorsun? Ve sakın korkma! Bana öykünü anlat, çünkü seni şimdiden canımdan fazla seviyorum” demiş. O zaman

Hasan Bedreddin ve Tatlıcı Adam
(T. Dalziel)

Hasan, tatlıcı Hacı Abdullah'a başından sonuna kadar tüm öyküsünü anlatmış.

Onun başına gelenleri öğrenen tatlıcı, son derece şaşırmış; ve Hasan'a, “Benim genç efendim Bedreddin, bu öykü, gerçekten çok şaşırtıcı ve anlatışın da olağanüstü. Fakat, çocuğum, sana bundan kimseye söz etmemeni tavsiye ederim, çünkü sırları açıklamak tehlikelidir. Ve Tanrı seni dertlerinden kurtarasıya kadar, sana dükkânımı, gönlünce burada kalmak üzere açıyorum. Zaten benim çocuğum yok, beni baban gibi kabul etmek istersen, beni çok sevindirirsin! Seni evladım olarak kabul ederim!” demiş. Bunu duyunca Hasan Bedreddin, “Yiğit amcacığım! Senin istediğin gibi olsun!” diye yanıt vermiş.

Bunun üzerine tatlıcı hemen çarşıya çıkmış; gösterişli elbiseler satın alıp Hasan'a giydirmek üzere geri dönmüş. Sonra onu kadıya götürmüş ve tanıklar önünde, Hasan Bedreddin'i evlatlığa kabul etmiş.

Ve Hasan tatlıcı dükkânında, onun oğlu olarak kalmış; müşteriden para alan, hamur işlerini, reçel kavanozlarını, kaymak ve Şam'da ün salmış başka her türlü tatlıyı o satarmış; Basra'da vezir Nureddin'in karısı olan annesinin onun önünde hamur işleri ve reçeller hazırlarken kendisine verdiği derslerden ötürü ve de tatlıcılığa çok özel bir ilgi duyduğu için, sanatı kısa zamanda öğrenmiş.

Ve Basra'nın yakışıklı genci, tatlıcının evlatlığı Hasan'ın güzelliği tüm Şam kentinde, ünlenmiş; ve Hacı Abdullah'ın dükkânı, Şam'ın tüm tatlıcı dükkânları içinde en işlek dükkân olmuş.

Hasan Bedreddin'in öyküsü böyle!

Yeni gelin, Kahire'deki Şemseddin'in kızı Sitt-ül Hüsn'üne gelince şöyle:

Sitt-ül Hüsn, bu ilk düğün gecesinin sabahında uyanınca, Hasan'ı yanında bulamamış. Hemen Hasan'ın abdesthaneye gitmiş olacağını düşünmüş! Ve dönüşünü beklemeye başlamış.

Hal böyleyken, babası vezir Şemseddin, haberlerini almak üzere onunla buluşmaya gelmiş; ve de çok endişeli imiş. Sultan'ın, kızı Sitt-ül Hüsn'ü bu şekilde kambur seyisle evlendirmeye kendisini zorlayarak yaptığı haksızlığa ruhunda isyan duyuyormuş. Ve, kızının yanına girmeden önce, vezir kendi kendine, “Hiç kuşkusuz, şayet bu iğrenç kambura kendisini teslim ettiğini öğrenirsem, kızımı öldürürüm!” diyormuş.

Gerdek odasının kapısını çalarak, “Sitt-ül Hüsn!” diye seslenmiş. Kız, içeriden, “Evet, babacığım, şimdi gelip kapıyı açıyorum!” diye yanıt vermiş. Ve aceleyle kalkıp babasına kapıyı açmış. Kız, her zamankinden de güzel bir görünümdeymiş; yüzü sanki aydınlanmış gibiymiş; ve genç geyiğin harika toslayışlarından, sarılışlarından tüm ruhu sevinçliymiş! Bundan dolayı babasının karşısına, tüm işveli davranışıyla çıkmış. Ama babası, kamburla birlikte olmaktan üzüntü içinde bulacağını sandığı kızını böyle sevinç içinde görünce, “Ah! Utanmaz kız! O pis kambur seyisle yattıktan sonra, nasıl oluyor da karşıma böyle sevinç içinde çıkıyorsun?” diye haykırmış. Bu sözleri duyan Sitt-ül Hüsn, bilgiç bir tavırla gülerек, ona, “Vallahi, babacığım! Bu şakalar artık bitsin! Zaten, bu gece, gerçek kocam olan benim güzel sevgilimin tırnak kırpıntısı bile olamayacak sahte kocam kambur yüzünden tüm çağrılıların bana gülmeleri canıma yetti! Sevgilimin yanında geçen bu gece, benim için, ne denli zevkle doluydu bilemezsin! Onun için bu şakayı kes artık babacığım ve de o kamburdan söz etme!” demiş. Kızının bu sözlerini duyunca, vezir baştan ayağa öfke kesilmiş, gözleri hiddetten masmavi, “Felaket! Sen ne diyorsun? Kambur seninle bu odada yatmadı mı?” diye haykırmış. Kız, “Allah aşkına babacığım, şu

kamburun adını anma artık! Allah, onun da, babasının da, anasının da, tüm sülalesinin de belasını versin! Senin kem gözden sakınmak için yaptığın aldatmacayı artık bildiğimi sen de pekâlâ anlıyorsun!” diye yanıt vermiş. Sonra da düğün gecesinin tüm ayrıntılarını babasına anlatmış. Ve de, “Oh! İnce davranışlı, ıslıl ıslıl siyah gözlü, yay kaşlı güzel bir delikanlı olan sevgili kocamın kucagında yatarken ne kadar iyiydim!” diye eklemiş.

Bu sözleri duyan vezir, “Kızım, sen çıldırdın mı? Ne diyorsun sen? Kocam diye adlandırdığın bu genç adam hani nerede” diye sormuş. Sitt-ül Hüsn, “Abdesthaneye gitti!” demiş. Bunun üzerine vezir çok tedirgin olarak dışarıya fırlamış ve abdesthaneye doğru koşmuş. Orada kamburu, ayakları havada, başı derinlemesine abdesthane çukuruna sokulmuş ve kıpırdayamaz vaziyette bulmuş! Son derece şaşırان vezir, “Ne görüyorum? Sen misin oradaki, kambur?” diye haykırmış. Ve de sorusunu yüksek sesle tekrarlamış. Fakat kambur hiç yanıt vermemiş; çünkü, hep dehşet içinde, onunla konuşanın ecinni olduğunu sanıyormuş...

Anlatısının bu anında, Şehrazat, sabah olduğunu görmüş ve yavaşça susmuş.

Fakat Yirmi İkinci Gece Gelince

Söze başlamış:

Ey bahtıgüzel şahım, işittim ki, Cafer, Halife Harun Reşit'e öyküsünü anlatmayı şöyle sürdürmüştü:

Kendisiyle konuşanın ecinni olduğunu sanan korkuya düşmüş kambur, yanıt veremeyecek kadar çok ürkmüştü. Bunun üzerine vezir, kızarak, “Bana yanıt ver, alçak kambur, yoksa şu palayla

gövdeni parçalayacağım!” diye haykırmış. Bunun üzerine kambur, başı daima abdesthane çukurunda olarak, derinden, “Ey ifritlerin ve ecinnilerin başı! Acı bana! Buradan bütün gece kıpırdamadığıma ve emrine uyduğuma yemin ederim!” demiş. Bu sözleri duyan vezir artık ne düşüneceğini bilememiş ve “Fakat sen ne söylüyorsun? Ben ifrit falan değilim. Gelinin babasıyım” demiş. Bunun üzerine kambur derinden bir soluk vermiş ve, “Sen çek git buradan! Benim seninle hiçbir ilişğim yok! Ruhları ürküten o müthiş ecinni gelmeden çek git buradan! Zaten, artık seni görmek istemiyorum; felaketimin nedeni sensin; evleneyim diye mandaların, eşeklerin ve de ifritlerin sevgilisi olan kızını bana verdin! Allah belanı versin! Senin de, kızının da, tüm kötülerin de!” demiş. Bunu duyan vezir, ona, “Deli! Çık oradan! Çık da anlattıklarını iyice işiteyim!” demiş; fakat kambur, “Belki deliyim ama, buradan o korkunç ifrit izin vermedikçe ayrılacak kadar da akılsız değilim! Çünkü gün doğmadan önce bu çukurdan çıkmamı kesinlikle yasakladı. Onun için git buradan da beni rahat bırak! Ama, güneşin doğuşu daha gecikecek mi, gecikmeyecek mi, onu söyle!” diye yanıt vermiş. Ve vezir, gittikçe daha fazla şaşırarak, “Fakat sözünü ettiğin bu ifrit de kim oluyor?” diye sormuş. Bunun üzerine kambur, ona, öyküyü: yeni gelinin yanına girmeden önce, hacet görmek üzere abdesthaneye gelişini; fare, kedi, köpek, eşek ve manda olarak çeşitli kılıklarla ifritin belirmesini; sonra ne işleme maruz kaldığını, kendisine nelelerin yasaklandığını anlatmış; sonra da inlemeye başlamış.

Bunun üzerine vezir, kambura yaklaşmış, onu ayaklarından tutarak delikten dışarı çıkarmış. Ve kambur, yüzü tüm pisliğe bulaşmış, sapsarı ve ağlamaklı, vezire, “Allah senin de, mandaların sevgilisi olan kızının da belasını versin!” diye haykırmış. Ve, yeniden ifrit tarafından görülürüm korkusuyla, dehşete düşen kambur uğuldayarak ve geri dönmeyi göze almadan tüm gücüy-

le koşmaya başlamış. Saraya ulaşmış, Sultan'ın huzuruna çıkarak ona ifritle olan tüm serüvenini anlatmış.

Vezir şemseddin'e gelince, o da deli gibi kızı Sitt-l Hüsn'n yanına gelmiş ve ona, “Kızım, aklımın uçacağını hissediyorum! Bu serüveni bana açıkla!” demiş. Bunun zerine Sirt-l Hüsn, “Bil ki, yleyse, babacığım, bütün gece düğünde saygıyla karşılanan yakışıklı genç adam benimle yattı ve bekretimi giderdi; kuşkusuz ondan hamile de kaldım. Söylediklerimi kanıtlamak için, onun iskemledeki sarığını, divan üzerindeki içdonunu ve yatağın üzerindeki kuşağını gösterebilirim. Dahası, bu kuşağın altında ne olduğunu bilmediğim bir şey bulacaksın!” demiş. Bu sözleri duyan vezir, iskemleye doğru yürümüş; sarığı almış, gözden geçirmiş, her yanını evirip geçirmiş, sonra. “Ama bu, Basra ve Musul vezirlerinin sarıklarına benziyor! “ diye haykırmış. Sonra sarığı gezmş ve takkenin iine dikili bir bez parçası bulmuş. Hemen onu oradan çıkarmış; sonra kuşağı yerinden kaldırmış ve altında Hasan Bedreddin'e Yahudi'nin verdiği bin altın dinarı içeren keseyi bulmuş. Bu kesede, başkaca Yahudi'nin el yazısıyla yazılmış bir kğit parçası da varmış ve yazı şyleymiş:

Ben, Basra'da tacir falan kimse, karşılıklı anlaşma zerine, Allah'ın iyiliğini üzerinden eksik etmemesini temenni ettiğim vezir Nureddin'in oğlu Hasan Bedreddin efendimize, Basra'ya ilk gelecek olan babasının gemisindeki mallar için bin altın dinar verdim.

Bu kâğıdı okuyunca, vezir şemseddin haykırarak bayılıp yere düşmüş. Kendine geldiği zaman, sarıkta bulduğu dikili bezi aceleyle amış ve hemen kardeşi Nureddin'in yazısını tanımış. Bunu görünce, ağlayıp sızlanmaya başlamış ve “Ah! Benim zavallı

kardeşim! Zavallı kardeşim!” diye inlemiş.

Biraz sükûnete kavuşunca, “Tanrım! Sen nelere kadirsin!” demiş; sonra kızına, “Kızım, o gece kendini sunduğun kişinin adını biliyor musun? Bu, benim kardeşim Nureddin'in oğlu, senin yeğenin olan Hasan Bedreddin'dir! Ve bu bin dinar senin başlık parandır! Allah'a şükürler olsun!” demiş. Sonra da şu iki şiiri okumuş:

İzlerini yeniden görüyorum ve hemen, ona yeniden kavuşma arzusuyla eriyorum, tam olarak! Mübarek yerler anısına, gözlerimin tüm yaşını akıtıyorum.

Ve kendi kendime soruyor; yanıt alamadan ağlıyorum: “Beni kim ondan koparıp aldı!” diye... Ah! Dertlerime neden olandan yalvararak onu bana geri yollamasını istiyorum!

Ondan sonra kardeşinin anısını dikkatle okumuş ve orada Nureddin'in ve oğlu Hasan Bedreddin'in doğumunun tüm öyküsünü anlatılmış bulmuş. Ve, özellikle, kardeşinin verdiği tarihlerle Kahire'deki kendi evlenmesinin ve kızı Sitt-ül Hüsn'ün doğmasının tarihlerinin birbirine uymasım hayretle karşılamış. Ve bu tarihlerin noktası noktasına birbirine uyduğunu saptamış.

Öylesine şaşıp kalmış ki, hemen gidip Sultan'ı bulmak ve ona kâğıtları göstererek tüm öyküyü anlatmak istemiş. Ve Sultan da, kendi bakımından, öylesine şaşıp kalmış ki, sarayın katiplerine bu harika öyküyü yazmalarını ve dikkatle dolapta saklamalarını emretmiş.

Vezir Şemseddin'e gelince, eve kızının yanına dönmüş ve yeğeni Hasan Bedreddin'in dönmesini beklemeye başlamış. Fakat sonunda, nedenini bilmeden Hasan'ın kaybolduğunu anlamış; kendi kendine, “Vallahi! Bu serüven, ne inanılmaz serüvendir! Gerçekten, bir eşi daha görülmemiştir!” demiş.

Anlatısının burasında, Şehrazat, sabahın belirdiğini görmüş, yavaşça Hint ve Çin hükümdarı Sultan, Şehriyar'ı daha fazla yormamak için susmuş.

Fakat Yirmi Üçüncü Gece Gelince

Söze başlamış.

Ey bahtıgüzel şahım! İşittim ki, Halife Harun Reşit'in veziri Cafer-ül Barmakî, öyküsünü şöyle sürdürmüştü:

Vezir Şemseddin, yeğeni Hasan Bedreddin'in kaybolduğunu görünce, kendi kendine, “Dünya ölüm kalım dünyası olduğuna göre, ben tedbirlerimi alayım! Elbet bir gün Hasan nasıl bırakıp gittiyse öylece çıkagelir” demiş. Ve vezir Şemseddin, bir yazı masası, bir kalem ve bir tabaka kâğıt almış ve evinin tüm eşyasını birer birer kayda geçirmiş. Örneğin, “Falan dolap, falan yerde; falan perde falan yerde!” şeklinde saptamalar yapmış. Bunu bitirince; kâğıdı, kızı Sitt-ül Hüsn'e okuduktan sonra katlamış ve evrak kasasına yerleştirmiş. Bundan sonra Hasan'ın eşyalarını, sarığı, külahı, içdonunu, kuşağı, giysiyi ve keseyi toparlamış ve bir paket yapıp büyük bir dikkatle kapatmış.

Vezirin kızı Sitt-ül Hüsn'e gelince, ilk düğün gecesinden sonra gerçekten hamile kalmış; ve tam dokuz ay sonra, zamanında, ay parçası gibi, babasına her bakımdan benzeyen bir oğlan doğur-

muş.

Onun kadar güzel! Onun kadar nazik! Ve de onun kadar mükemmel! Doğduğunda, kadınlar onu yıkamışlar ve gözlerine sürme çekmişler; sonra göbekbağını kesmişler ve onu dadılara ve sütanneye teslim etmişler. Şaşırtıcı güzelliğinden ötürü, adını da Âcip¹⁰ koymuşlar.

Herkesin hayran olduğu Âcip, gün be gün, ay be ay, yıl be yıl, büyüyüp yedi yaşına geldiğinde, dedesi Vezir Şemseddin, onu, çok ünlü bir hocanın okuluna yollamış; ve çocuğu bu hocaya emanet etmiş. Ve Âcip, her gün, babası sandığı dedesinin sadık kölesi Sait'in eşliğinde, öğleleri ve akşamları eve dönmek kaydıyla, okula gitmiş. Böylece beş yıl geçmiş; o sırada on iki yaşına ulaşmış. Âcip, okuldaki öteki öğrencilere dayanılmaz şekilde kötü davranıyormuş; onları dövüyor, onlara sövüyor ve "İçinizden hanginiz benim gibisiniz? Ben Mısır vezirinin oğluyum!" diyormuş. Sonunda, çocuklar birleşmiş, Âcip'in kötü davranışları hakkında hocaya şikâyetle bulunmaya gitmişler. O zaman, okul hocası, vezirin oğluna vereceği ihtarların boşa gideceğini ve de vezirin oğlunu okuldan kovmak istemediğinden, çocuklara, "Size, ona söyleyebileceğiniz bir şey öğreteceğim. Böylece bundan sonra okula gelemez! Yarın, oyun oynarken, hepiniz Âcip'in yöresine toplanın ve birbirinize, '*Vallahi! Çok ilginç bir oyun oynayacağız, bugün! Ama bir şartla: hiç kimse adını, anasının adını ve babasının adını yüksek sesle söylemedikçe bu oyuna girmeyecek! Çünkü anasının babasının adını söyleyemeyen çocuk piçtir ve bizimle oynayamaz!*' deyin" demiş.

Böylece, ertesi gün, Âcip, okula geldiğinde, çocuklar onun yöresinde toplanmışlar; aralarında anlaşmışlar; ve içlerinden biri, "Ah, gerçekten evet! Bu harika bir oyun! Ancak bu oyuna kendi

10 Âcip: Şaşılacak şey (M.)

Bunu duyan çocuklar bağırışmışlar, “Hayır, vallahi! Vezir hiç de senin baban değil!” diye... Âcip hiddetlenerek, “Allah belanızı versin! Vezir benim babamdır!” diye haykırmış. Fakat çocuklar alay etmeye ve el çırpmaya başlamışlar ve “Defol! Sen babanın adını bilmiyorsun! O senin büyükbabandır! Şemseddin asla senin baban değildir! Büyükbabandır, annenin babası! Bizimle oynayamazsın!” demişler. Ve çocuklar kahkahalar atarak dağılmışlar.

Bunu duyan Âcip'in göğsü daralmış, hıçkırıklarla boğulur gibi olmuş! Fakat hemen yanına gelen okul hocası, ona, “Nasıl Âcip, vezirin senin baban değil, annen Sitt-ül Hüsn'ün babası, yani büyükbaban olduğunu hâlâ bilmiyor musun? Babana gelince, onun kim olduğunu ne sen, ne biz, ne de hiç kimse bilmiyor. Çünkü Sultan, Sitt-ül Hüsn'ü kambur seyisle evlendirmişti; fakat seyis Sitt-ül Hüsn ile yatamamış; ve bütün kentte, düğün gecesi, onu bir ecinninin kapalı tuttuğunu ve Sitt-ül Hüsn ile yatmaktan engellediğini anlatmış. Ve de mandalara, eşeklere, köpeklerle ve benzerlerine dair şaşırtıcı öyküler anlatmış. Böylece, Âcip, kimse senin babanın kim olduğunu bilmiyor! Bundan dolayı Tanrı'nın ve seni bir piç olarak bilen arkadaşlarının önünde daha alçakgönüllü ol! Zaten, Âcip, kesinlikle, babası tanınmayan ve pazarda satılan bir çocukla aynı durumdasın! Bir kez daha söylüyorum: Vezir Şemseddin sadece senin büyükbabandır ve baban bilinmemektedir. Bundan dolayı alçakgönüllü davran!” demiş.

Okul hocasının bu konuşması üzerine, küçük Âcip koşarak annesi Sitt-ül Hüsn'ün yanına varmış; ağlamaktan, hıçkırmaktan öylesine bitkinmiş ki, ilkin hiçbir şey söyleyememiş. Annesi onu böyle tedirgin görünce teselli etmeye çalışmış ve ona, “Çocuğum, derdinin nedenini annene söyle!” demiş; ve onu kucaklayıp öpmüş. Bunun üzerine küçük Âcip, ona, “Söyle bana anne, benim babam kim?” diye sormuş. Ve Sitt-ül Hüsn çok şaşarak

ona, “Vezirdir, oğlum!” demiş; ama, Âcip ağlayarak, “Oh, hayır! O benim babam değil! Gerçeği benden saklama! Vezir sadece senin baban! Benim babam değil! Hayır, hayır! Ya bana gerçeği söylersin ya da şu hançerle vurur kendimi öldürürüm!” demiş. Ve küçük Âcip annesine okul hocasının sözlerini tekrarlamış.

Sitt-ül Hüsn, bunun üzerine, yeğeni olan kocasını, onunla geçen düğün gecesini ve de Basralı Hasan Bedreddin'in tüm güzelliği ve akıllara durgunluk veren cazibesini hatırlayıp helecanla ağlayıp hıçkırarak şu dizeleri okumuş:

*Yüreğimde arzuyu tutuşturup uzaklara gitti! Barınağı-
mızdan uzaklara! Benim zavallı aklım da uçup gitti; o
dönünceye kadar da geri gelmeyecek. Ama ben onu
beklerken, yatıştırıcı uykuyu ve tüm sabrımı yitirdim!
O beni bırakıp gitti; onunla birlikte mutluluğum da
beni terk etti, huzurum da! Beni terk etti, gözyaşlarım
onun yokluğuna adandı; akıp duruyorlar, denizleri
dolduran dereler oluşturunca! Arzumun beni ona
taşımadığı bir gün bile yok! Yokluğunun acısını anma-
dan yüreğim de çarpıyor! Hayali ruhumda belirir
belirmez, aşkım, arzularım ve anılarım çoğalıyor! Gü-
nün ilk saatlerinden başlayarak, gözlerimin önünde
beliren, daima onun sevgili hayalidir; ve bu hep böy-
ledir! Çünkü başka düşüncem, başka aşklarım yok ki!*

Sonra da hıçkırmaktan başka bir şey elinden gelmemiş. Ve Âcip, anasını ağlar görünce, o da ağlamaya başlamış. Ve, her biri kendi köşesinde ağladığı sırada, haykırımlar, ağlamalar duyarak vezir içeri girmiş. Çocuklarını böyle ağlar görünce, onun da yüreği parçalanmış ve onlara, “Çocuklarım, niçin böyle ağlıyorsunuz?”

diye sormuş. Bunu duyan Sitt-ül Hüsn, küçük Âcip'in okuldaki çocuklarla olan serüvenini anlatmış. Ve vezir, bu öyküyü duyunca, geçmiş günlerin tüm felaketlerini yeniden hatırlamış; kendi başına gelenleri, kardeşi Nureddin'in, yeğeni Hasan Bedreddin'in ve de en sonra küçük Âcip'in başına gelenleri... Ve bütün bu anılar bir araya gelince, o da ağlamaktan kendini alamamış. Ve, umutsuzca, Sultan'ın katına çıkarak ona, kendi adına ve çocuklarının adına bu durumun devam edemeyeceğini söylemiş ve yeğeni Hasan Bedreddin'i bulabileceği Basra kentine ulaşmak üzere Doğu'ya doğru geziye çıkmak için izin istemiş. Sonra da Sultan'dan gideceği her ülkede yeğenini aramak ve bulunca alıp getirmek üzere gerekli araştırmaları yapmak üzere, yanında götürebileceği ve ilgililere gösterebileceği fermanlar talep etmiş. Sonra da acı acı ağlamış. Yüreği parçalanan Sultan, onun tüm ülkelerde ve tüm eyaletlerde kullanabileceği fermanları yazıp kendisine vermiş. Vezir buna çok sevinmiş, Sultan'a teşekkürler ve saltanatının devamı için dualar etmiş; ve sonra yere kapanıp önünde yeri öperek izin alıp huzurdan çıkmış. Ve o saate başlayarak yol hazırlığına başlamış. Kızı Sitt-ül Hüsn ve torunu Acip'i de yanına alarak yola koyulmuş.

Kafile ilk gün, ikinci gün, üçüncü gün ve bunları izleyen günler Şam doğrultusunda yol alarak sonunda güvenle Şam'a ulaşmış; tüm kapılarını, Midan'dan Hasba'ya kadar geçmişler; yollarını sürdürmeden önce çadır kurup iki gün orada dinlenmişler. Şam'ın ağaçlar, akarsularla donanmış hayranlık uyandıracak güzellikte bir kent olduğunu görmüşler. Kent, şu dizelerle onu öven şairin anlattığı gibiymiş:

Şam'da bir gün bir gece geçirdim. Şam! Onu kuran, ona benzer bir kentin bir daha yapılamayacağına yemin etmiş âdeta! Gece, Şam'ı kanatlarıyla örter, aşkla dolu... Sabah onun üzerine tıkHz ağaçların gölgesini serer! Ağaçların dallarındaki şebnemler şebnem değil, incidirler! Onları sarsan sabah yeline karşın, inciler, kar gibi düşer! Orada, ormanlarında, her şeyi yapan Doğa'dır. Kuşlar sabah ötüşlerini yapar; gölün suyu açık, beyaz bir kitap sayfasıdır; meltem yanıt verir ve kuşların söylediklerini yazar; ve beyaz bulutlardan düşen yağmur tüm durgun sulara şiirler düzer!

Böyle olunca vezir ile yanındakiler gidip kenti görmek ve çarşılarından ihtiyaç duydukları şeyleri satın alıp Mısır'dan getirdikleri şeyleri de satmışlar. Ünlü hamamlarında yıkanmışlar ve tüm dünyada bir eşi daha bulunmayan Beni-Ümmiye Camii'ne gitmişler.

Âcip'e gelince, o da, iyi yürekli Sait'in eşliğinde, kente eğlenmeye gitmiş. Haremağası, onu birkaç adım geriden izliyormuş ve elinde bir vuruşta bir deveyi öldürebilecek bir kamçı tutuyormuş; çünkü Şam halkının kötü ününü biliyormuş; ve bu kamçıyla efendisi güzel Âcip'e yaklaşmalarını önlemek istiyormuş. Ve, gerçekten, yanılmamış; çünkü güzel çocuğu görür görmez, Şam halkı, onun ne denli zarif ve çarpıcı olduğunun farkına varmış; onun kuzey rüzgârından da tatlı, susuz kalınca özlenen su kadar taze ve hasta olunca özlenen sağlık kadar hoş olduğundan söz etmişler; ve yollardaki herkes Âcip'i izleyip durmuş; kimileri de, hızla onları geçip ilerde, geçişini daha iyi ve daha uzun seyretmek için yere oturmuşlar. Sonunda talihin iradesiyle, Âcip ve haremağası, bir tatlıcı dükkânının önüne gelmişler ve kendini

bilmeyen bu kalabalıktan kaçınmak için dükkâna girmeye niyetlenmişler,

Oysa, bu dükkân, Âcip'in babası Hasan Bedreddin'in işlettiği dükkânmış. Hasan'ın babalığı ihtiyar tatlıcı ölmüş ve dükkân miras yoluyla Hasan'a kalmış imiş. O gün Hasan, nar taneleri ve diğer şekerli ve lezzetli şeylerle nefis bir tatlı hazırlamakta imiş. Âcip ile kölenin dükkânın önünde durduklarını görünce, Hasan küçük Âcip'in güzelliğiyle büyülenmiş; sadece büyülenmemiş, ilahi bir hisle ve tüm yüreğiyle olağandışı heyecanlanmış; ve içi sevgiyle dolu, “Ey benim genç efendim, sen ki kalbimi fethedip tüm varlığımda saltanat kurdun! Sen ki, tüm benliğimi kendine çektin! Dükkânıma girerek bana onur verir misin? Sadece merhamet edip yaptığım tatlıların çeşnisine bakar mısın?” demiş. Bu sözleri söylerken, Hasan, kendine karşın, gözlerinde yaşlar belirmesini önleyememiş; geçmişteki durumuyla şimdiki durumunu hatırlayıp ağlamış.

Âcip, babasının sözlerini işitince, onun da yüreği hüzünlenmiş; köleye dönerek, ona, “Sait! Bu tatlıcının konuşmaları yüreğime dokundu. Her halde uzaklarda bırakmak zorunda olduğu bir çocuğu olsa gerek! Ben galiba ona bu çocuğu hatırlattım! Kim bilir belki biz onun acısını dindirirsek, Tanrı da bize acır ve babamı aramak için yaptığımız araştırmalarda yardımcı olur” demiş.

Âcip'in bu sözlerini duyunca, haremağası, “Vallahi, efendim, hiç gerekmez! Oh! Sakın ha! Bir vezirin oğluna çarşıdaki bir tatlıcı dükkânına girmek yaraşmaz ve de öyle orta yerde bir şeyler yemek hiç olmaz! Ya, hayır! Bununla birlikte, şu edepsiz ve kendini bilmez takımının seni rahatsız edeceği endişesiyle dükkâna girmek istiyorsan, ben onları uzaklaştırmayı ve seni onlara karşı savunmayı şu kamçıyla pekâlâ sağlayabilirim! Ama dükkâna

Âgib, Haremağası ve Hasan Bedrettin
(A. B. Houghton)

girmeye gelince, bak bu olmaz!” demiş,

Haremağasının sözlerini duyunca. Hasan çok üzölmüş ve gözleri yaşla dolu, yanakları ıslak, haremağasına dönerek, ona, “Ey saygıdeğer kişi, merhamet edip dükkânıma girmenin zevkından beni niye mahrum etmek istiyorsunuz? Sen ki, bir kestane kadar karasın! Ama için tıpkı onunki kadar beyazdır! Sen ki, tüm şairlerimiz hayranlık uyandıran dizeleriyle övölmüş gibisin! Gel de sana için kadar dışının da beyaz olmasının sırrını açıklayabileyim!” demiş. Yiğit haremağası bunu duyunca çok gülmüş ve “Doğru mu, doğru mu bu söylediğin? Yapabilir misin? Ama nasıl? Bunun sırrını bana hemen açıkla!” demiş. Hasan Bedreddin de ona, hemen, haremağalarını öven bir şiirin dizelerini okumuş:

Onun hoş nezaketi ve tavırlarındaki zarafet ve de davranışlarındaki asalet, hükümdarların saraylarının saygıdeğer koruyucuları olmalarına yetmiştir! Harem için, eşi bulunmaz hizmet erleridir onlar! Kibarlıklarından ötürü, gökteki melekler, kendi sıraları gelince, yere iner ve onlara hizmet ederler!

Bu dizeler, gerçekten, öylesine olağanüstü ve duruma uygunmuş ve o kadar güzel okunmuş ki, haremağası hem duygulanmış hem de müthiş iltifat görmüş olduğundan, Âcip'in elinden tutarak tatlıcının dükkânına onunla birlikte girmiş.

Bunu görünce Hasan Bedreddin çok sevinmiş ve onların onuruna ne yapacağını bilememiş. Sonra, en güzel kaselerinden birini almış; onu nar tanesi, şeker ve soyulmuş bademle doldurmuş ve üzerlerine yeterince nefis kokular serpmiş; sonra da işlemeli ve kabartmalı bakır tepsilerinden en gösterişlisini seçerek kaseyi

bununla sunmuş. Ve tatlıyı memnurluk işaretleri yaparak yediklerini görünce ruhu çok okşanmış ve çok memnun olmuş; ve onlara, “Gerçekten, benim için ne büyük şeref! Ve de ne bahtlı bir gün! Hoş olsun, afiyet olsun!” demiş.

Küçük Âcip, ilk lokmaları yedikten sonra, tatlıcıya, “Bizimle oturabilir ve yiyebilirsin! Allah da bizi araştırmalarımızda yardım ederek ödüllendirir” diyerek tatlıcıyı yanlarında oturmaya davet etmiş. Bunu duyan Hasan Bedreddin, “Nasıl, çocuğum! Sen, bu kadar genç yaşta, sevdiğin birini yitirerek derde mi düştün?” diye sormuş. Âcip de, “Elbette, yiğit adam, yüreğim şimdiden sevgili bir varlığın yokluğuyla yanıp tutuşuyor! Ve bu çok sevilen varlık benim öz babamdır. Ve büyükbabamla birlikte, tüm ülkeleri gezerek onu arıyoruz” diye yanıt vermiş. Sonra küçük Âcip bu anıyla ağlamaya başlamış; Bedreddin de bu ağlayışa katılmaktan kendini alamamış, o da ağlamış. Ve haremağası da buna yürekten katılarak başını sallamış. Ancak bütün bunlar, kokulu ve büyük bir sanatla hazırlanmış, nefis nar tatlısına onur vermekten onları alıkoymamış. Öyle nefismiş ki yedikleri şey, doyuncaya kadar kaşık sallamışlar.

Ancak, zaman epeyce geçtiği halde, Hasan farkında değilmiş; haremağası ile Âcip ayrılır ayrılmaz, Bedreddin, sanki ruhunun da onunla birlikte sürüklenip gittiğini sanmış; ve onu izlemek arzusuna karşı çıkamayarak çabucak dükkânını kapatmış, hiçbir şekilde Âcip'in kendi oğlu olduğunu aklına getirmeden, çıkıp aceleyle onları izlemiş ve Şam'ın büyük kapısından dışarı çıkmadan onlara ulaşmış

O sırada haremağası, tatlıcının kendilerini izlemiş bulunduğunu fark etmiş; dönüp ona, “Neden bizi izliyorsun, tatlıcı?” diye sormuş; Bedreddin de, “Sadece kentin dışında görülecek ufak bir işim olduğu için, birlikte yürüyelim diye size ulaşmak istedim,

sonra da dönecektim. Zaten, sizin ayrılışınız, canımı bedenimden kopardı!” demiş.

Bu sözleri duyan haremağası çok kızmış ve kendi kendine, “Gerçekten, bu tatlı kasesi bize çok pahalıya patladı! Felaket kasesi imiş âdeta! Bu tatlıcı hazmetmeye çalıştığımız şeyleri bize kusturtacak, işte şimdi de bir yerden öbür yere peşimizden koşup duruyor!” diye söylemiş. O sırada Âcip dönerek tatlıcıyı görmüş, yüzü kızararak kekelemeye başlamış: “Sait! Bırak ne yaparsa yapsın! Tanrı'nın yolları tüm Müslümanlar'a açıktır” demiş; sonra da “Ama bizi çadırlara kadar izlerse, o zaman gerçekten beni izlemekte olduğunu anlarız ve onu kovmaktan geri durmayız!” diye eklemiş. Sonra Âcip başını eğmiş ve yoluna devam etmiş; haremağası da birkaç adım gerisinden onu izlemiş.

Hasan'a gelince, onları Midan'dan çadırların kurulduğu Hasba'ya kadar izlemeyi sürdürmüştü. Bu sırada Âcip ile haremağası geri bakıp onu birkaç adım ardlarında görmüşler. Âcip de, bu kez, sinirlenmiş ve olup bitenleri, bir tatlıcıya girdiklerini ve tatlıcının sonradan kendilerini izleyerek artlarından geldiğini, haremağasının büyükbabasına anlatacağından çok korkmuş. Onu dehşete düşüren bu düşünceyle yerden bir taş almış; ayakta, hareketsiz, dalgın ve gözlerinde garip bir ışıkla kendilerine bakan Hasan'a dönmüş. Tatlıcının gözlerindeki bu alevin değişik bir anlamı olduğunu düşünmüş ve daha da fazla sinirlenmiş; tüm gücüyle taşı fırlatmış; taş Hasan'ı ağır biçimde yaralamış; sonra Âcip ile haremağası aceleyle çadırlara yönelmişler. Hasan Bedreddin'e gelince, baygın, yere düşmüş; yüzü baştanbaşa kana bulanmış. Ama ne mutlu ki. kendine gelmekte gecikmemiş; kanını dindirmiş ve sarığından bir parça yırtarak alnını sarmış. Sonra kendi kendini azarlamaya koyularak, “Aslında; benim kusurağım oldu bu! Dükkânımı kapatmakla ve doğru olmayan bir tarzda bu güzel çocuğu izlemekle düşüncesizce davrandım.

Herhalde bu izleyişimi kötü maksatlara yormuştur!” demiş. Sonra içini çekip “Allah kerim!” diyerek kente dönmüş ve dükkânını yeniden açarak eskisi gibi hamur işi yapıp satmaya başlamış; bu sırada acıyla, Basra'daki zavallı annesini ve çocukluğunda, hamur işi üzerine kendisine verdiği ilk dersleri hatırlıyor ve ağlıyormuş; teselli bulmak için kendi kendine şu dizeleri okumuş:

Talihten yana hiç adalet bekleme: düş kırıklığından öte bir şey elde edemezsin! Çünkü sana adalet sağlayacağını sandığın talih bu doğada yaratılmamıştır.

Tatlıcı Hasan Bedreddin'in amcası vezir Şemseddin'e gelince; Şam'da üç günlük dinlenmeden sonra, Midan'dan çadırlarını söktürüp Basra'ya doğru yol almak üzere ilkin Humus, sonra Hama ve Halep'e doğru yola çıkmış. Ve her yerde araştırmalar yapmaktan geri durmamış. Halep'ten Mardin'e, sonra Musul'a ve Diyarbekir'e gitmiş; sonunda da Basra'ya ulaşmış.

Ancak bir parça dinlendikten sonra, Basra sultanının huzuruna çıkmak istemiş. Sultan onu hemen huzura almış ve onu alçakgönüllülükle kabul etmiş; ve iyilikseverlikle onu Basra'ya getiren nedeni öğrenmek istemiş. Şemseddin tüm öyküsünü ve eski vezir Nureddin'in kardeşi olduğunu ona anlatmış. Sultan Nureddin'in adını duyunca, “Allah ondan lütfunu esirgemesin!” demiş; ve ona, “Evet, dostum, Nureddin benim dostumdu ve kendisini çok severdim, ölümünden buyana on beş yıl geçti! Ardında bir de Hasan Bedreddin adlı oğul bıraktı; ama bu çocuk bir gün birdenbire kayboldu. Bir daha ondan söz edildiğini duymadık. Ama, burada, Basra'da, hâlâ, Nureddin'den önceki vezirimın kızı, kardeşin Nureddin'in karısı olan annesi yaşıyor” diye eklemiş.

Bu haberi alan Şemseddin sevincin doruğuna çıkmış ve, “Şahım! Yengemi görmek isterdim!” demiş; şah da ona gerekli izni vermiş.

Şemseddin adres ve doğrultusunu öğrendikten sonra, hemen rahmetli kardeşi Nureddin'in evine koşmuş; yolda, onu son bir kez kucaklamadan, kendisinden uzakta ölen kardeşi Nureddin'i düşünerek oraya ulaşmakta gecikmemiş. Ağlamış ve şu dizeleri kendi kendine okumuş:

Oh! Geçmiş gecelerimin konutuna dönüyorum! Yöresindeki duvarları öpüyorum! Ama yüreğimin özünde beni yaralayan bu duvarları değil, konutta oturana duyduğum aşktır!

Sonra büyük bir kapıdan, ortasında evin bulunduğu büyük bir avluya girmiş. Evin kapısı, her türlü renkten mermerlerle canlandırılmış kemerli, granitten yapılmış bir harikaymış. Bu kapının dibinde, görkemli bir mermer üstünde, kardeşi Nureddin'in altın harflerle kazınmış adını bulmuş. O zaman eğilip bu ismi öpmüş ve çok heyecanlanarak ağlamış; ve şu dizeleri okumuş:

Her gün, sabahleyin, doğan güneşe senden haber soruyorum. Ve de her gece çakan şimşeğe! Uyursam eğer, uyumakta olduğum halde, arzu, arzunun diken, arzunun ağırlığı, arzunun bıçkısı içime işliyor! Ve asla dertlerimi haykırmıyorum! Ey tatlı dostum, artık daha fazla katı yokluğun sinesinde uzaklaşma! Yüreğim parça parça, yokluğun acısıyla kesik ve kopuk! Hangi hayırlı gün, hangi eşsiz gün, bizi sonunda bir-

leştiren gün kadar hayırlı ve eşsiz olabilir? Ama, yokluğunun ruhumu bir başka aşkla doldurduğunu hiç düşünme! Çünkü yüreğim, ikinci bir sevgiyi alacak kadar geniş değil!

Sonra eve girmiş, tüm daireleri geçerek Basralı Hasan Bedreddin'in anası, yengesi hatunun oturmasına ayrılmış odaya gelinceye kadar yürümüş.

Oğlu Hasan'ın kaybolmasından sonra, kadın, gece gündüz ağlayıp hıçkırmak için bu odaya kapanmış; ve odanın ortasına, uzun zamandır öldü bildiği oğlu için zavallı çocuğunun mezarını temsil edercesine küçük bir türbe yaptırmış; tüm zamanını, gözyaşları içinde, orada geçiriyor; ve dertten çökmüş; uyumak için yine oraya başını dayıyormuş.

Şemseddin, odanın kapısına iyice yaklaştığı zaman, yengesinin sesini duymuş; bu acılı ses şu dizeleri okuyormuş:

Ey mezar! Tanrı aşkına söyle bana! Dostumun güzelliği, çekiciliği silindi mi? Güzelliğinin parlak teması, ebediyen soldu mu? Ey mezar! Kuşkusuz sende, ne zevk bahçeleri, ne yücelmiş gökkubbesi var! Ama, söyle bana! Nasıl oluyor da, içinde, ayın ışıldadığını ve dalın çiçeklendiğini görüyorum?..

Bunu duyan vezir Şemseddin içeri girmiş; en yüce saygılar sunarak yengesini selamlamış; ve ona kocası Nureddin'in kardeşi olduğunu söylemiş. Sonra da ona tüm öyküyü ve oğlu Hasan'ın bir gece kızı Sitt-ül Hüsn ile yattığını, ertesi gün ortadan kaybol-

duğunu ve sonunda Sitt-ül Hüsn'ün hamile kalıp Âcip'i doğurduğunu... Sonra da, “Âcip benimle birlikte geldi. Oğlunun kızım-
dan olma oğlu olduğuna göre, senin de torunundur” diye eklemiş.

O ana kadar dünya işlerine başını çevirmiş ve büyük bir mateme bürünmüş olan dul kadın, oğlunun yaşamakta olduğunu anlayınca heyecanlı bir şekilde ayağa kalkıp onu kucaklayarak ayaklarına atılmış ve onun onuruna şu iki dizeyi okumuş:

*Bana gelerek bu mutlu haberi duyurandan Allah razı olsun! Ne muradı varsa versin! Çünkü bana en mutlu, duyulanların en iyisi bir haber verdi! Eğer kabul edip yeter bulacağı bir hediye vermek gerekirse; ona ayrı-
lıklarla parçalanmış bir yürek vereceğim!*

Ve vezir, hemen gidip Acip'i getirmeleri için adam göndermiş; çocuk hemen getirilmiş. Bunu gören büyükanne ağlayarak Âcip'in boynuna sarılmış. Ve Şemseddin ona, “Ey anne, gerçekte, bu an, hiç de gözyaşı dökülecek an değildir, bizimle birlikte Mısır'a gelmek için hazırlıklar yapma zamanıdır. Ve inşallah, yeğenim Hasan da yakında bizimle birlikte olacaktır!” demiş. Âcip'in büyükannesi de, “İşittik ve itaat ettik” demiş. Ve hemen o anda ayağa kalkmış; gerekli tüm eşyasını ve yiyecek olarak tedarikini yapıp tüm hizmetkârlarını bir araya getirerek hemencecik yolculuğa hazır bulunduğunu göstermiş.

Bunun üzerine vezir Şemseddin, Basra Sultanı'nın huzuruna çıkarak veda etmiş. Sultan da ona, kendisi için ve Mısır Sultanı için hediye ve armağanlar vermiş. Bunu izleyerek Şemseddin, iki kadın ve Âcip, maiyetleriyle birlikte yola koyulmuşlar.

Yeniden Şam'a ulaşınca kadar, kesintiye uğratmadan, yollarına devam etmişler. Orada, Kanun Meydanı'nda durmuşlar ve çadırlarını kurmuşlar. Ve vezir, “Burada, Şam'da, bir hafta kalarak Mısır Sultanı'na sunulacak uygun hediye ve armağanlar alacağız” demiş.

Böylece, vezir, mallarını sunmak üzere çadırlarını ziyaret eden zengin tacirlerle meşgul olurken; Âcip haremağasına, “Baba Sait, ben gidip biraz eğlenmek istiyorum. Haydi Şam çarşılarına gidelim! Ne var, ne yok, bakalım! Ve de tatlılarını yediğimiz, bize gösterdiği misafirperverliğini öveçegimize taşla kafasını yarıdığımız tatlıcının durumunu da öğrenelim! Gerçekten, ona iyilik yerine kötülük yaptık!” demiş. Haremağası da, “İşittik ve itaat ettik!” yanıtını vermiş.

Bunun üzerine Âcip ile haremağası çadırdan çıkmışlar; çünkü Âcip, bilinçsizce duyduğu bir evlat sevgisinin ortaya çıkardığı kör bir itişin etkisinde bulunuyormuş. Kente varınca, tatlıcı dükkânına ulaşınca kadar çarşılarda durmadan yürümüşler. Tam da Beni Ümmiye Camii'nde Müslümanlar toplanıp ikindi namazını kılacakları saatmiş.

O sırada, Hasan Bedreddin, dükkânında, daha önceki aynı nefis tatlıyı: soyulmuş bademli, nar taneli, şekerli ve kokulu tatlıyı hazırlamakta imiş! Âcip tatlıcıyı gözden geçirmiş ve attığı taşın altında bıraktığı izi görmüş. Bunu görünce de yüreği daha fazla üzülmüş; ve “Selamünaleyküm ey tatlıcı! Buralara senden haber almaya geldim. Beni tanımadın mı?” demiş. Hasan onu görür görmez içinin ezildiğini, yüreğinin düzensiz vuruşlarla çarptığını, yere düşecek gibi başının döndüğünü ve bir sözcük bile söylemeyecek kadar dilinin damağına yapıştığını hissetmiş. Sonunda başını çocuğa doğru kaldırmış ve tüm alçakgönüllülüğüyle, ona şu dizeleri okumuş:

Sevgilime sitemler etmek kararındaydım; ama onu sadece görmekle vazgeçtim; ve ne dilime ne de gözlerime hakim olabildim! Sustum; gururlu ve ezici görünümü karşısında gözlerimi eğdim; duyduklarımı belli etmemek için değişik görünmeye çalıştım; ama başarı sağlayamadım. Oturup sayfalar dolusu sitemler yazdım; fakat, yanına ulaşınca, bir tek sözcüğünü bile okuyamadım.

Sonra, “Ey efendilerim, sırf alçakgönüllülük göstererek buyrun girin! Ve hazırladığım tatlıyı tadın! Çünkü vallahi! Ey genç çocuk, geçen defa, seni görür görmez yüreğim sana bağlanmıştı! Seni izlediğimden dolayı çok pişman olmuştum; yaptığım gerçekten delilikti!” diye eklemiş. Fakat Âcip, onu, “Vallahi! Sen çok tehlikeli bir dostsun! Yedirdiğin bir parça tatlı yüzünden bizi tehlikeye soktun! Oysa, şimdi, bizim ardımızdan gelip bizi izlemeyeceğine yemin vermedikçe dükkânına girmeyecek ve hiçbir şey yemeyeceğiz. Yoksa bir daha buraya gelmeyiz. Çünkü, bil ki, burada, Şam'da tam bir hafta kalacağız. Bu sırada büyükbabam, sultan için hediyeler satın alabilecek!” diye yanıt vermiş.

Bunu duyan Bedreddin, “İkinizin önünde işte yemin ediyorum!” diye haykırmış. Bunun üzerine Âcip ile haremağası dükkâna girmişler; ve Bedreddin onlara hemen bir kase dolusu özel tatlısı: şekerli, bademli ve kokulu nar tanesini sunmuş. Ve Âcip, ona, “Gel sen de bizimle ye! Allah da bu yoldan, bizi araştırmalarımızda başarılı kılar!” demiş. Hasan buna çok sevinmiş ve karşılıklarına oturmuş. Fakat, tüm bu sürede, Âcip'i seyretmekten kendini alamamış; ve öylesine olağandışı ve ısrarlı bir ilgiyle bunu yapmış ki, Âcip sıkılmış ve ona, “Yarabbi! Sen ey iyi yürekli kişi! Ne kadar cansıkıcı ve ısrarlı bir sevgi gösterisinde bu-

lunuyorsun! Sana daha önce de sitemlerde bulunmuştum. Beni böylesine süzmekten ve gözlerinle yüzüme yiyecek gibi bakmaktan vazgeç!” demiş. Bu sözleri duyan Bedreddin, şu dizelerle yanıt vermiş:

Senin için yüreğimin derinliklerinde açıklayamadığım bir giz var; benliğimde sakladığım bir düşünce ki asla sözcüklerle anlatılamaz! Sen ki! Güzelliğiyle mağrur parlak mehtabı, şaşkınlıktan örtünmeye zorlarsın! Senin aydın yüzün, sabahı utandırır, şafağa baş eğdirir! Sana sözsüz bir tapınmayla; sana, ey Tanrı sevgilisi, çoğalıp güzeli eşen arzular ve ölümsüz, benzersiz duygularla bağlıyım! Ve şimdi, yanarak tümünden eriyorum! Yüzün, benim cennetimdir! Kuşkusuz! Ateşli susuzluğumdan öleceğim! Oysa sen, dudaklarınla susuzluğumu giderebilir ve onların balıyla ruhumu tazeleyebilirsin!

Bu dizeleri okuduktan sonra, aynı güzellikte başkalarını da okumuş; ama bir bakıma, bunlar haremağasına da seslenen dizelermiş. Böylece, bir saat süreyle, kimi zaman Âcip'in, kimi zaman da haremağasının onuruna dizeler okumayı sürdürmüş. Bundan sonra, tüm olarak doyduklarından, Hasan, ellerini yıkamaları için gerekli her şeyi önlerine getirmiş. Bu maksatla, bakırdan yapılmış benzersiz bir ibrikle ellerine kokulu sular dökmüş; kemerine takılı bulunan renkli ipekten bir havluyla ellerini kurultmuş. Sonra da ellerine, dükkânın en üstteki raflarında bulunan ve önemli durumlarda kullanılmak üzere itinayla sakladığı gümüş bir gülabdandan gülsuyu serpmiş; ve bu kadarla da kalmamış; bir an için dükkândan çıkarak elinde iki testi misk ve gülsuyuyla

yapılmış şerbet getirerek, her birine birer testi sunmuş ve onlara, “Bakın! Kendi isteğinizce buradan içebilirsiniz!” demiş. Bunun üzerine Âcip testiyi alıp şerbeti içmiş; sonra bunu haremağasına geçirmiş; o da içip yeniden Âcip'e vermiş; Âcip yeniden içtikten sonra testiyi bir kez daha haremağasına vermiş. Bu, böylece karınları şişip ömürlerinde hiç olmadığı kadar doyuncaya değin, böylece devam etmiş. Bundan sonra, tatlıcıya teşekkür edip çadırlara akşam olmadan yetişmek üzere oradan ayrılmışlar.

Çadırlara gelince, Âcip, büyükannesinin ve annesi Sitt-ül Hüsn'ün ellerini öpmek üzere aceleyle yanlarına girmiş; büyükannesi onu öpmüş ve bunu yaparken oğlu Bedreddin'i hatırlamış; derin derin iç çekip pek çok ağlamış. Sonra da şu dizeleri okumuş:

*Ayrılanların bir gün birleşebileceklerinden tüm ümidi-
mi kessem, ayrılışından sonra yaşama arzumu yitirir-
dim! Oysa, ben, kalbime senin aşkından başkasını
sokmamaya yemin etmişim. Ve Yüce Tanrı yeminimin
tanığıdır ve tüm sırları bilir!*

Sonra Âcip'e, “Çocuğum, gezmek için nerelere gittin?” diye sormuş. Âcip, “Şam sokaklarına” diye yanıt vermiş. Kadın, “Öyleyse şimdi iyice acıkmışsındır!” demiş ve yerinden kalkarak nar tanesi karışımı ünlü tatlıdan bir porselen kaseye koyarak getirmiş. Bu benzersiz lezzetteki tatlı, onun ustalıkla yaptığı ve oğlu Bedreddin'e, daha çocukken, Basra'da öğrettiğinin aynısı imiş.

Köleye de, “Efendin Âcip ile birlikte sen de yiyebilirsin!” demiş. Fakat haremağası yüzünü buruşturup kendi kendine, “Val-

lahi! Hiç isteğim yok! Bir lokma bile yiyemem!” demiş. Yine de Âcip'in yanına oturmuş. Âcip'e gelince onun da, tatlıcıda yiyip içtiği şeylerden karnı çok tokmuş. Yine de bir lokma alıp tatmış. Ama çok doygun olduğundan lokmayı yutamamış. Bir de, bunun şekerinin biraz noksan olduğunu fark etmiş. Aslında bu, doğru değilmiş; çok doygun olduğundan ona böyle geliyormuş. O da, yüzünü buruşturarak büyükannesine, “Bu tatlı pek iyi olmamış, büyükanne!” deyivermiş. Bunu duyan büyükannesi, hiddetten boğulur gibi olmuş ve “Nasıl, çocuğum, benim hazırladığım şeyin iyi olmadığını söylemeye mi yelteniyorsun? Bilmiyor musun ki, bütün dünyada, baban Hasan Bedreddin'in dışında, kimse benim yaptığım yemekler, hamur işleri ve tatlılardan iyisini yapamaz. Hasan Bedreddin de zaten benden öğrenmişti!” diye haykırmış. Fakat Âcip “Vallahi, büyükanne! Senin hazırladığın tatlı tam kıvamını bulmamış. Sanırım şekeri biraz noksan! Ama mesele bu değil. Sen bilmiyorsun! Sana itiraf edeyim, ama annem ile büyükbabama söyleme! Çarşıda, bize aynı tatlıdan sunan bir tatlıcıyla tanıştık. Ama... tatlısının daha kokusunu duymakla insanın yüreği ferahlıyordu. Tadına gelince, öylesine lezzetli idi ki, hazımsızlık çeken birinin bile iştahını kabartırdı! Hazırlanışına gelince, gerçekte ve hiçbir şekilde, ne yakın ne de uzaktan bir diğeriinkiyle kıyaslanabilir, büyükanne!” demiş.

Bu sözleri duyunca kadın, çok sinirlenmiş ve haremağasına bir göz atıp ona...

Fakat anlatısının tam burasında, Şehrazat, sabahın yaklaştığını görmüş ve yavaşça, öyküsünü kesmiş.

Bunun üzerine kızkardeşi Dünyazat, ona, “Ablacığım, sözlerin ne kadar tatlı ve hoş! Bu öykün de zevkli ve büyüleyici!” demiş.

Ve Şehrazat, ona gülüp “Evet, kardeşim, ama bunun, eğer Allah'ın yardımı ve şahın himayesiyle hayatta kalırsam, bu gece ikinize anlatacağım öykünün yanında sözü mü olur?” demiş.

Ve şah, içinden, “Vallahi! Aslında olağanüstü ve şaşırtıcı olan öykünün sonunu işitmeden onu asla öldürmeyeceğim!” demiş.

Sonra Şah Şehriyar ve Şehrazat, ikisi de, gecenin geri kalan bölümünü sabaha kadar birbirlerine sarılarak geçirmişler.

Bundan sonra Şehriyar, çıkıp adalet dağıttığı salona geçmiş. Divan, vezirler, mabeyinciler, muhafızlar ve saray halkıyla dolmuş. Ve şah hükümler vermiş, memurlar tayin etmiş; kimi memurları da görevden almış, yönetmiş ve askıda kalan işleri tamamlamış; ve böylece günün sonuna ulaşmış.

Sonra divan dağılmış ve şah, saraya dönmüş. Ve gece gelince karısı ile her zaman yaptıklarını yapmış.

Ve Yirmi Dördüncü Gece

Genç Dünyazat, ablası ile eniştesinin işleri bitince oturduğu halıdan kalkıp Şehrazat'a: “Ablacığım, senden rica ediyorum, güzel Hasan Bedreddin ile amcası Şemseddin'in kızı olan karısının o çok hoş öyküsünü tamamla! Tam da şu sözlerde kalmıştın: 'Büyükanne, haremağası Sait'e bir göz atıp, ona...' Acaba ne söylemişti? Lütfen!” demiş.

Şehrazat, kardeşine gülümsemiş ve ona, “Evet, tabii! Tüm kalbimle ve en iyi niyetimle öyküyü tamamlayacağım; ama Yüce Şahım izin verdikten sonra” demiş.

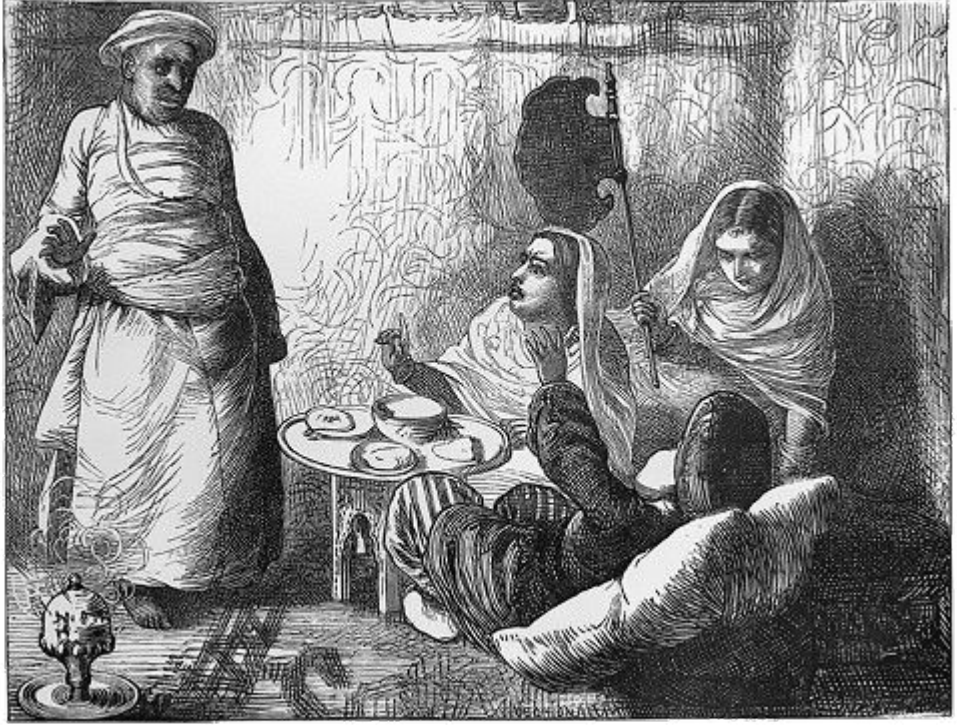
Bunun üzerine, büyük bir arzuyla öykünün sonunu bekleyen şah, Şehrazat'a, “Konuşabilirsin!” demiş.

Şehrazat da anlatmaya başlamış:

Ey bahtıgüzel şahım, işittim ki, Âcip'in büyükannesi öfkelenerek uzaktan köleye bakmış ve ona, “Ne felaket! Bu çocuğu baştan çıkarın sen misin? Nasıl oluyor da, sıradan aşçıların, tatlıcılarının dükkânına onu sokmaya cesaret ediyorsun?” demiş. Âcip'in büyükannesinin bu sözlerini duyan haremağası, çok korkmuş ve hemencecik inkâr yoluna gitmiş ve “Biz dükkâna asla girmedik; sadece önünden geçtik!” diye haykırmış. Ama inatçı Âcip, “Vallahi! Pekâlâ dükkâna girdik ve tatlı da yedik!” diye haykırmış. Ve de haincesine “Ve sana da tekrarlıyorum büyükanne: Yediğimiz şey senin burada bize yedirdiğinden daha iyiydi!” diye eklemiş.

Bunun üzerine büyükanne daha çok kızmış ve homurdanarak kayınbiraderine “karayüzlü haremağasının müthiş suçu”nu bildirmeye gitmiş. Ve veziri köleye karşı öylesine tahrik etmiş ki, doğası bakımından zaten çok hiddetli olan ve durup dururken herkese bağırıp çağıran Şemseddin, yengesiyle birlikte Âcip ile haremağasının bulunduğu çadıra ulaşmak için derhal yerinden fırlamış. Ve de, “Sait! Acip ile birlikte bir tatlıcının dükkânına girdin mi, girmedin mi?” diye haykırmış. Ve dehşete düşen haremağası, “Biz hiç oraya girmedik!” diye yanıt vermiş. Fakat muzip Âcip, “Girdik işte! Girdik oraya! Ve de yediğimiz şeye gelince... Ha! Büyükanne!.. O kadar güzeldi ki, şuraya gelinceye kadar tıkındık! Sonra da içine kar doğranmış lezzetli bir şerbet içtik! Allahım! Ne kadar güzeldi! Ve yiğit tatlıcı, büyükannem gibi şekeri eksik koymamıştı!” demiş. Bunu duyunca, vezirin köleye karşı hiddeti iki kat olup aynı soruyu yeniden yöneltmiş; fakat haremağası inkâr etmeyi sürdürmüştü. Bunun üzerine vezir ona, “Sait! Sen bir yalancısın! Ve kuşkusuz doğruyu söyleyen

bu çocuğu yalanlamak küstahlığında bulunuyorsun! Bununla birlikte, yengemin hazırladığı şu tatlıyı olduğu gibi yiyebilirsen, sana inanmaya razıyım! Bu bana senin aç olduğunu kanıtlayacak!” demiş.

Âgib Büyükannesinin Tatlısını Yemeyi Reddederken
(A. B. Houghton)

Bunun üzerine Sait, Bedreddin'in dükkânında gırtlığına kadar doymuşken, bu öneriye boyun eğmek zorunda kalmış; ve nar tatlısını yemeye niyetlenmiş; ama daha ilk lokmada durmak zorunda kalmış; çünkü gırtlığına kadar doluymuş. Ve aldığı lokmayı hemen dışarı çıkarmış. Ama, bir gün önce öteki köleler-

le pek çok yemek yediğinden mide fesadına uğradığını söylemekte gecikmemiş. Fakat vezir, hemencecik haremağasının, aynı gün, tatlıcıya girdiğini anlamış. Öteki kölelerle onu yere yatırıp tüm gücüyle kamçılar. Bunun üzerine haremağası, darbelerden kurtulmak için kurnazca özür dilemiş; ve haykırarak, “Efendim, dün bir hazımsızlığa uğradım!” demeye devam etmiş. Vezir, kamçılamaktan yorgun düştüğü için durmuş ve Sait'e, “Haydi bakalım! Gerçeği itiraf et!” demiş. Bunun üzerine haremağası karar vermiş ve “Peki efendim, Acip'in söylediği doğru! Çarşıda bir tatlıcıya girdik! Getirdiği tatlı öylesine nefisti ki, hayatımda böylesine güzel bir şey yememiştım! Ama şimdi yediğim şu tiksinti verici ve berbat tatlıyı tatmış olmak ne felaket! Yarabbi, ne kadar kötüydü!” demiş.

Bunu duyan vezir çok gülmüş; ama büyükanne artık hiddetini tutamamış; ve en ince yerinden yaralanmış gibi, “Ah, yalancı! Senin tatlıcından hemen bir kase tatlı getirmeni istiyorum. Söylediklerinin hayal mahsulü olduğu anlaşılacak! Evet, sana gidip aynı tatlıdan bir kase daha getirmene izin veriyorum. Getirdiğin vakit, bu, bize, benim yaptığım ile onunki arasında kıyaslama yapma olanağını verecek! Kayınbiraderim yargıçlık yapacak!” diye haykırmış. Ve haremağası, “Evet, kesinlikle!” diye yanıt vermiş. Bunun üzerine büyük anne ona yarım dinar para ile boş bir porselen kase vermiş ve çarşıya yollamış.

Haremağası, bunun üzerine yola çıkmış ve dükkâna ulaşınca, tatlıcıya, “İşte! Senin hazırladığın nar tatlısı ile evde hazırlanan arasında bir iddiaya girmiş bulunuyoruz. Bana bu tatlıdan yarım dinarlık tart! Aman ha, iyi hazırla ve tüm sanatını göster! Yoksa şimdiki gibi, bir temiz dayak daha yerim! Seni temin ederim ki, hâlâ çok bitkinim!” demiş. Bunu duyan Hasan Bedreddin gülmeye başlamış ve “Korkma! Şimdi hazırlayacağım tatlının eşini yapabilecek dünyada, annem hariç, kimse yoktur. Annemse şim-

di uzak bir ülkededir!” demiş.

Sonra Bedreddin, kölenin getirdiği porselen kabı büyük bir dikkatle doldurmuş; ve hazırladığı tatlıyı misk ve gülsuyu serperek tamamlamış, Ve haremağası kabı alarak çabucak çadıra doğru yol almış. Bunun üzerine Âcip'in büyükannesi kabı almış ve hemencecik tadının derecesini anlamak üzere tatmış. Fakat daha dudağına değdirir değdirmez büyük bir çılgılık kopararak arka üstü düşmüş... Oğlu Hasan'ın elinin marifetini anlayıvermiş.

Bunu gören vezir ve orada bulunanlar, şaşırıp kalmışlar ve büyükannenin yüzüne telaşla gülsuları serpmişler; ancak kadın bir saat baygın yattıktan sonra kendine gelebilmiş. Ve “Bu nar tatlısını yapan oğlum Hasan Bedreddin'den başkası olamaz! Bundan hiç kuşum yok! Çünkü onu bu şekilde hazırlayan benden başkası yoktur, ben de sadece Hasan'a öğretmişim” demiş.

Bu sözleri duyan vezir sevincin ve yeğenini görmek için sabırsızlığın doruğuna ulaşmış ve “Tanrı sonunda birleşmemize izin verdi!” diye haykırmış. Ve hemen hizmetçilerini çağırıp bir tertip düşünerek, onlara, “İçinizden yirmi kişi doğruca çarşıda Hasan-ül Basravî olarak tanınan tatlıcı Hasan'ın dükkânına gitsin! Ve dükkânını baştan aşağı yıksın! Tatlıcıya gelince, kolları sarığının tülbendiyle bağlansın! Ve zorla buraya, yanıma getirilsin! Ama en küçük bir zarar verilmeden! Haydi gidin bakalım!” demiş.

Bunun üzerine vezir hemen ata binmiş. Mısır Sultanı'nın yazdığı fermanı yanına alarak Dar-üsselâm'a¹¹, efendisi Mısır Sultanı'nın Şam'daki temsilcisi olan valinin yanına gitmiş. Dar-üsselâm'a ulaşınca vezir, valiye sultanın fermanını vermiş. Vali fermanı hemen alıp eğilerek saygıyla öpmüş ve hürmet alameti olarak başına götürmüştü. Sonra vezire dönerek, “Emredin! Kimin tutuk-

11 *Dar-üsselâm*: Hükümet binası (M.)

lanmasını istiyorsunuz?” diye sormuş. Vezir, “Sadece çarşıdaki bir tatlıcının!” diye yanıt vermiş. Vali de, “Bundan kolay şey yok!” demiş ve güvenlikle görevli adamlarına gidip vezirin adamlarına yardım etmelerini emretmiş. Vezir, bunun üzerine, validen izin almış ve çadırlarına dönmüş.

Hasan Bedreddin'e gelince; sopalar, baltalar ve kazmalarla silahlı bir kalabalığın dükkânına geldiklerini ve istila ettiklerini; ve her şeyi parçalayıp tüm hamur işlerini yerlere dökerek dükkânı imha etmeye başladıklarını görmüş; sonra bu kalabalık, şaşkın Hasan'ı yakalayıp onu, bir tek sözcük söylemeye vakit bırakmadan, sarığının tülbendiyle sımsıkı bağlamışlar. Ve şaşkın Hasan, kendi kendine “Allahım! Bütün bunlar galiba nar tatlısı yüzünden başıma geldi! Kim bilir, içinde ne buldular!” diye düşünmüş.

Sonunda Hasan'ı, konakladığı yerde vezirin karşısına çıkarmışlar. Hasan Bedreddin çok ağlamış ve de “Efendim, ben ne suç işledim size karşı?” diye sormuş. Vezir de ona, “Bu nar tatlısını sen hazırladın, değil mi?” diye sormuş. Bedreddin, “Evet, efendim! Acaba bu tatlının içinde, kafamın kesilmesini gerektirecek bir şey mi buldunuz?” diye yanıt vermiş. Vezir de, sert bir şekilde, “Kafanın kesilmesi mi? Ama bu, çok hafif bir ceza olurdu. Daha kötüsü de olabilir! Hele bekle, bakalım!” diye yanıt vermiş.

Aslında, vezir, iki kadından kendisine bildiği gibi hareket olanağı tanımlarını istemişmiş; ve de araştırmalarının sonucundan sadece Kahire'ye ulaştıklarında bilgi verecekmiş.

Genç kölelerini yanına çağırarak, onlara, “Bizim devecilerden birini buraya çağırın! Ve bir de tahtadan sandık getirin!” emrini vermiş. Köleler emre hemen uymuşlar. Daha sonra, vezirin emri üzerine, şaşkın Hasan'ı tutup sandığın içine sokmuşlar ve kapa-

ğını özenle kapatmışlar. Sonra sandığı deveye yüklemişler ve çadırları söküp yola koyulmuşlar.

Gece oluncaya kadar yol alınmış. Bir şeyler yemek için bir yerde durulmuş; Hasan'ı da bir an için sandıktan çıkarmışlar; ona da yiyecek bir şeyler vermişler, sonra yeniden sandığa sokmuşlar; ve yola devam etmişler. Zaman zaman duruluyor, Hasan'ı yeni bir soruşturma için tekrar kapamak üzere, dışarı çıkarıyorlarmış. Vezir her seferinde soruyormuş, “Nar tatlısını hazırlayan sendin, değil mi?” diye... Ve şaşkın Hasan, “Evet, efendim!” diye yanıt veriyor; vezir de, “Bağlayın şu adamı ve yine sandığa koyun!” diye haykırıyormuş.

Kahire'ye gelinceye dek, yolculuğa bu şekilde devam edilmiş. Ama, kente girmeden önce, Zeydaniyye mahallesinde durulmuş ve vezir, Hasan'ı yeniden sandıktan çıkartmış ve önüne getirtmiş. Ve de “Bana bir marangoz getirin!” demiş. Marangoz gelince vezir, ona, “Bu adamın enine boyuna ölçüsünü al! Ve hemen boyuna uygun bir darağacı hazırla! Ve bu darağacını iki mandanın çektiği bir arabaya iyice tespit et!” demiş. Hasan korkarak, “Efendim, bana ne yapacaksınız?” diye sormuş. Vezir de, “Seni direğe çivileyeceğim, tüm halk görsün diye, bu şekilde kente sokacağım!” demiş. Hasan, “Ama böylesine bir cezayı hak etmek için ne suç işledim ben?” diye haykırmış. Bunun üzerine Vezir Şemseddin, ona, “Nar tatlısını hazırlarken gösterdiğin ihmâl için! Ne yeterince baharat koymuş ne de yeterince koku eklemiştin!” demiş. Bu sözleri duyan Hasan Bedreddin, yanaklarına vurmuş ve, “Ya Allah! Benim suçum bu, öyle mi? Yani bunun için mi, beni bu yol işkencesiyle cezalandırdın? Ve de ancak günde bir kez yiyecek verdin? Şimdi de darağacına çivilemek istiyorsun!” diye haykırmış. Vezir de ciddi ciddi, Tabii ya, yeterince baharat koymadığından! Elbette!” demiş. Bunu duyan Hasan Bedreddin, şaşkınlığın doruğuna ulaşmış; ve ellerini göğ-

kaldırıp derin derin düşünmeye başlamış! Vezir ona, “Ne düşünüyorsun?” diye sormuş. O da, “Pek önemli değil! Sadece en büyükleri olduğunda kuşku bulunmayan budalaları! Çünkü, sen budalaların birincisi olmasaydın, bir nar tatlısında bir tutam baharat noksan diye bana böyle davranmazdın!” demiş. Vezir de ona, “Sana bir daha bu suçu işlememeyi öğretmek gerekiyordu. Bunun başka yolu yoktu ki!” demiş. Hasan Bedreddin de ona, “Ne olursa olsun, senin bana karşı davranışın çok daha büyük bir suçtur. Ve de sen, ilkin kendini cezalandırmalısın!” demiş. Bunu duyan vezir, ona, “Söylenecek başka şey yok, seni daracacağı paklar!” diye yanıt vermiş.

Bu konuşma sırasında, marangoz, onların yanında, ceza ağacını yontmayı sürdürüyor ve zaman zaman da Hasan'a kaçak bir bakış fırlatıyor; sanki ona, “Suçsuzmuş gibi davranıyorsun, ha?” demek istiyormuş.

Hal böyleyken, gece bastırmış. Bunun üzerine Hasan'ı yeniden yakalayıp sandığa koymuşlar. Ve vezir ona, “Yarın asılacaksın!” diye haykırmış. Sonra da Hasan'ın sandıkta uyumasına kadar, birkaç saat beklemiş. Sonra sandığı deve sırtına yükletmiş ve hareket emri vermiş, Kahire'deki eve ulaşılıncaya kadar böylece yol alınmış.

Ve ancak o zaman vezir, kızına ve yengesine durumu açıklamak istemiş. Ve gerçekten kızı Sitt-ül Hüsn'e, “Kızım, Tanrı'ya şükürler olsun ki, sonunda yeğenim Hasan Bedreddin'in bulunmasına izin verdi! Kendisi burada! Ayağa kalk, kızım! Evin halı ve mobilyalarını yerli yerine koymaya ve gerdek odasını kesinlikle düğün gecesindeki haline sokmaya büyük dikkat göster!” demiş. Ve Sitt-ül Hüsn, her ne kadar mutluluk ve heyecanın doruğunda olsa da, hizmetçilere gerekli emirleri vermiş; onlar da hemen kalkıp işe koyulmuş ve meşaleleri yakmışlar. Vezir de onlara,

“Size hatırlamanız için yardım edeyim!” demiş. Ve dolabını açmış, mobilyaların ve diğer tüm eşyaların isimlerini ve bunların odadaki yerlerini belirlediği listeyi çıkarmış; ve bu listeyi onlara ağır ağır okumuş ve her şeyin ilk önceki yerine gereğince yerleştirilmesine göz kulak olmuş. Her şey o kadar güzel düzenlenmiş ki, en dikkatli bir gözlemci bile Sitt-ül Hüsn ile kambur seyisin düğün gecesindeki görüntünün aynı olduğuna inanmazlık edemezmiş,

Bunun izleyerek vezir, kendi elleriyle, Hasan Bedreddin'in giysilerini yerli yerine koymuş: sarığını iskemle üstüne, içdonunu dağınık yatağın üzerine, kuşağını ve latasını divan üzerine ve bunların altına Yahudinin mektubu ile içinde bin altın olan keseyi... Ve de balmumuyla işlem görmüş beze sarılı mektubu da külâh ile sarığın kumaşı arasına dikmeyi de ihmal etmemiş.

Sonra da kızına, tıpkı düğün gecesindeki gibi giyinmesini, gerdek odasına girmesini; yeğeni ve kocası olan Hasan Bedreddin'i kabule hazırlanmasını; ve içeri girdiği zaman, ona, “Oh! Abdesthanede ne kadar çok kaldın! Allah aşkına! Eğer rahatsızsan, niye bana söylemiyorsun? Ben senin malın ve kölen değil miyim?” demesini; her ne kadar Sitt-ül Hüsn bu tavsiyeye ihtiyaç duymasa da, ona, yeğenine karşı çok nazik davranmasını ve şairlerin sözleri ve güzel dizelerini zikretmeyi de unutmamasını öğütlemiş.

Sonra vezir, bu mutlu günün tarihini tespit etmiş. Ve Hasan'ın sımsıkı bağlı olarak içine yerleştirildiği sandığın bulunduğu odaya doğru yönelmiş. Uyumaktayken onu sandıktan çıkartmış, bağlı olan bacaklarını çözdürmüş; ve sırtında sadece ince bir gömlek ve başında takkeyle, tıpkı düğün gecesindeki haliyle bırakmış. Bunu yaptıktan sonra, gerdek odasının kapılarını açtırmış ve Hasan'ı kendi başına uyanmak üzere burada bırakarak

aceleyle oradan ayrılmış.¹²

Ve Hasan Bedreddin hemencecik ayrılmış ve bu olağanüstü aydınlanmış ve kendisine pek yabancı gelmeyen koridorda, âdeta çıplak olarak bulunmasına şaşır kalmış ve kendi kendine, “Dikkat et, oğlum! En derin uykularda mısın, sen; yoksa uyanık durumda mı?” diye sormuş.

İlk şaşkınlık anlarından sonra, ayağa kalkmış ve koridora açılan kapılardan birine doğru yönelmiş. Ve birdenbire nefesi kesilmiş: kendi onuruna, ama kamburun aleyhine düzenlenen o ünlü şenliğin yapıldığı salonu olduğu gibi hatırlamış ve dipte, gerdek odasına açık olan kapıdan girilince iskemle üzerinde sarığını, divan üzerinde de kumaş ve giysilerini görmüş. O zaman alnını ter bürümüş ve eliyle terini silmiş. Ve kendi kendine, “Lâ! Lâ!¹³ Uyanık mıyım ben, Uyuyor muyum? Yoksa delirdim mi?” demiş. Bununla birlikte yürümeye başlamış; ama bir ayağı ileri gidiyorsa, öbürü geri geliyor; ve ıslak alnındaki soğuk terleri boyna silerek, pek ilerlemeye cesaret edemiyormuş, En sonunda, “Ama, aman Allahım! Tamam oğlum! Bu rüya falan değil! Ve sen, haklısın, bir sandığa kolları, ayakları bağlı olarak kapatılmıştın! Yo, bu asla bir rüya değil!” diye haykırmış. Ve bunu söyleyerek gerdek odasının kapısına gelmiş, ve tedbirli bir şekilde kafasını uzatarak içerisini gözetlemiş.

Ve hemen, mavi ince ipekten cibinliğin içinde, Sitt-ül Hüsn’ü tüm çıplak güzelliğinin içinde uzanmış, cibinliğin kenarını kaldırarak kendisine, “Sevgili kocacığım, abdesthanede ne kadar çok kaldın! Haydi, çabuk gel, çabuk!” dediğini duymuş.

12 Bütün bu işlemler dolayısıyla uykudan uyanması gereken Hasan Bedreddin, son kez sandıktan çıkarıldığı sırada yemeğine bhank (bank) katılmış olmasından dolayı uyanmadığını vurgulamaktadır. René Khawam. (Ç.)

13 Arapça: Hayır! Hayır! (Ç.)

Bu sözleri duyunca, zavallı Hasan, tıpkı haşhaş yutan ya da afyon tüttüren birisi gibi kahkahalar atmış ve uğuldar gibi, “Hue! Hi! Hu! Ne şaşırtıcı! Ne tutarsız bir rüya bu!” demiş. Sonra yılanlı bir yerde yürür gibi, sonsuz bir dikkatle, bir eliyle geceliğinin uçlarını kaldırarak ve bir kör ya da sarhoş gibi, öteki eliyle havayı yoklayarak yürümesini sürdürmüştü.

Sonra, artık heyecan falan duymaksızın, halının üstüne oturmuş ve eliyle delice şaşkınlık işaretleri yaparak derin düşüncelere dalmış. Bununla birlikte, orada, hemen önünde, bıraktığı haldeki kuşağını, Basra işi sarığını, latasını ve altındaki keseyi görüyormuş.

Ve yeniden Sitt-ül Hüsn, yatağın içinden, ona, “Senin neyin var, sevgilim? Seni çok şaşkın ve biraz da titrek gibi görüyorum. Ah! Sen başlangıçta böyle değildin! Yoksa, Olur ya!” diyerek vesveseyle seslenmiş.

Bunu duyan Bedreddin, hep oturduğu yerde ve alnı iki eli arasında, ağzını delice bir gülüşle açıp kapamaya başlamış, sonunda da, “Ha! Ha! Sen bana başlangıçta böyle olmadığımı söylüyorsun, öyle mi? Hangi başlangıçta? Ve hangi gece? Allah aşkına? Ama benim yokluğumda seneler, seneler geçti! Ha! Ha!” demiş.

Bunun üzerine Sitt-ül Hüsn, ona, “Sevgilim, sakın ol! Ben sana kollarımda geçirdiğin, koçbaşının benim gediğime on beş kez girdiği gecedен söz ediyorum! Sevgilim! Sen de sadece hacetini görmek için abdesthaneye gitmek üzere yanımdan ayrılmıştın. Ve orada bir saatten fazla kaldın! Ah! Görüyorum ki, rahatsızsın! Öyleyse, gel de seni ısıtayım! Gel dostum, gel ciğer köşem, gel gözümün nuru!” demiş.

Fakat Bedreddin, bir deli gibi gülmeyi sürdürmüş ve sonra, “Belki sen gerçeği söylüyorsun! Bununla birlikte... Her halde abdesthanede uyuyup kalmış ve orada, o berbat rüyayı görmüş olacağım!” demiş; sonra da, “Oh, evet! Çok berbat bir rüya! Düşün ki, ben Suriye'nin Şam kentinde, uzaklarda, bir aşçı ya da bir tatlıcı gibi bir şeymişim; ve bu meslekte on yıl geçirmişim! Yine rüyamda kuşkusuz soylu bir genç çocuk ve bir haremağası gürdüm! Ve onlarla şu ve şu serüvenleri geçirdim...” diye eklemiş. Ve zavallı Hasan, terin alnını ıslattığını hissederek eliyle silmiş; ama bunu yaparken eli alnındaki atılan taşın bıraktığı yara izine değmiş ve sıçrayarak, “Fakat hayır! İşte o çocuğun attığı taşın değdiği yerde kalan iz! Öyle şiddetle vurmuştu ki alnıma, unutulması mümkün değil!” demiş. Sonra bir an düşünüp, “Ama belki de hayır! Bu, gerçekten bir rüya olabilir! Belki de bu darbeyi, Sitt-ül Hüsn, seninle o çılgın sevişme sırasında aldım!” demiş. Sonra da, “Sana rüyamın sonunu da anlatayım! Bu Şam kentine, bir sabah, nasıl olduğunu bilmiyorum, sadece bir gecelik ve beyaz bir takkeyle ulaştım. Kamburun takkesiyle! Ve ora halkı!... Benden ne istediklerini pek bilmiyorum! Orada yiğit bir kişi olan bir tatlıcının mirasçısı oldum!.. Elbette!.. Bu bir rüya değildi! İçine yeterince baharat koymadığım bir nar tatlısı yapmışım.. Ve peki! Haydi bakalım! Bütün bunlar rüya mıydı? Hiç gerçek payı yok mu?” demiş.

Bunu duyan Sitt-ül Hüsn, “Sevgilim, gerçekten olağanüstü bir rüya görmüşsün! Lütfen tümünü bana anlat!” demiş.

Ve Hasan Bedreddin, arada bir durup ah çekerek, Sitt-ül Hüsn'e, rüya veya gerçek, tüm öyküsünü baştan sona kadar anlatmış. Sonra da, “Ve de asılmaktan kurtuldum, şayet uyanmasaydım, asıldım gittiydi! Ya da o sandığın içinde terleyip duruyordum!” diye eklemiş.

Efendim, Kapıda Ne Yapıyorsunuz?
(Louis Rhead)

Hasan Bedreddin'in Süprizi
(T. Dalziel)

Ve Sitt-ül Hüsn, ona, “Ama seni neden asmak istesinler?” diye sorunca; “Nar tatlısının içine yeteri baharat koymadım diye! Evet! İki Nil mandasının çektiği bir arabaya tespit edilen o darağacı müthiş bir şeydi! Ama sonunda, Allah'a şükür, bunların hepsi bir rüyaymış; yoksa baştan aşağı yıkılan tatlıcı dükkânımın yok oluşu, bana çok üzüntü verirdi!” diye yanıt vermiş.

Bunun üzerine Sitt-ül Hüsn, artık dayanamayarak yataktan fırlamış ve gelip Hasan Bedreddin'in boynuna atılmış, onu kucaklayarak ve öpüşlere boğarak bağrına basmış. Hasan ise kıpırdamaya korkuyormuş. Ve birdenbire, “Yok! Yok! Bütün bunlar bir

rüya değil! Allahım! Ben neredeyim? Gerçek nerede?” diye haykırmış.

Ve zavallı Hasan, tatlılıkla Sitt-ül Hüsn'ün kollarında yatağa götürülerek, orada bitkin uzanmış ve ağır bir uykuya dalmış. Başucunda Sitt-ül Hüsn ona bakıyor; ve uykusunda zaman zaman “Bu bir rüya!”, zaman zaman da “Hayır! Gerçek bu!” diye mırıldandığını işitiyormuş.

Sabahla birlikte Hasan Bedreddin'in ruhu yeniden sakinleşmiş, uyanarak kendini Sitt-ül Hüsn'ün kollarında bulmuş; önünde de, yatağın ayak ucunda, ona selam veren amcası Vezir Şemseddin'i görmüş. Bedreddin, ona, “Benim dükkânımı harap ettikten sonra kollarımı bağlatan sen değil misin? Ve de bunlara neden olarak nar tatlısına bir parça fazla baharat koyduğumu söyleyen?..” demiş.

Bunun üzerine Vezir Şemseddin, artık susmanın nedeni kalmadığını anlayarak, ona:

”Yavrum, işte gerçek şu: Sen benim yeğenim, rahmetli kardeşim Basra Veziri Nureddin'in oğlu Hasan Bedreddin'sin! Ve ben, sana, belli kanıtlarla kimliğinden emin olmak; ve düğün gecesinde kızımın yatağına girenin sen olduğuna kanaat getirmiş olmak için, bütün o denemelerle acı çektirdim. Senin kaybolmandan sonra gizlemiş olduğum kanıtları; ardında bıraktığın evi ve mobilyaları; sonra sarığını, kuşağını, keseni ve özellikle kesenin içindeki makbuzu ve sarığında saklı baban Nureddin'in talimatını içeren mektubu tanıyarak beni inandırdın! Beni herhalde bağışlarsın çocuğum! Çünkü Basra'da doğduğun için seni hiç görmediğimden, bu yolla seni tanımaktan başka çarem yoktu. Ah! Çocuğum, bütün bunlar kardeşim olan baban ile amcan olan benim aramda, daha başlangıçta ortaya çıkan, bir yanlış anlamadan doğdu” diyerek; vezir de ona tüm öyküyü anlatmış; ve ona,

“Çocuğum, Basra'dan getirdiğim annene gelince; onu da, düğün gecesinin ürünü olan oğlun Âcip'i de göreceksin!” demiş. Ve vezir onları bulmak için koşarak oradan ayrılmış.

Ve ilk gelen Âcip olmuş; bu kez âşık tatlıcıya duyduğu korkudan sıyrılmış, korkusuzca babasının boynuna atılmış; Bedreddin de, kıvanç içinde ona şu dizeleri okumuş:

Senin gidişinden sonra, ağlamaya başladım, uzun uzun ağladım, kirpiklerimden taşıtı gözyaşlarım! Dilekte bulundum Tanrı'dan; ayrılık acısıyla üzgün âşık-ları birieştirsin diye! Dudaklarımda bir köz daha asla eski ayrılıktan dem vuran sözler olmasın diye! Mutluluk üzerime saldırıyor, bütün şiddetiyle! Öyle bir mutluluğa gömülüyorum ki, kendime karşın, gözlerim-den yaşlar dökülüyor! Talih daima benim düşmanım olmaya yemin etmiş bir kez ve de dertlerime neden olmaya! Ve ben, ey Baht! ey Zaman! Senin yeminini kıracağım! Dine aykırı olsa da! Mutluluk vaadini tutuyor ve borçlarını ödüyor. Ve dostum bana geri geldi! Öyleyse, sen, sana mutluluğu getirene doğru ilerle! Ve ona hizmet etmek için giysinin uçlarını kaldır!

Bunları okumayı bitirir bitirmez, Âcip'in büyükannesi, Bedreddin'in de kendi annesi, hıçkırarak içeri girmiş ve nerdeyse sevinçten bayılırcasına oğlunun kollarına atılmış.

Ve seller halinde gözyaşları döküldükten sonra, birbirlerine, karşılıklı olarak dertlerini ve acılarını ve tüm çektiklerini anlatmışlar.

Sonra da hepsi birden, sonunda sağ salim onları birbirine kavuşturan Tanrı'ya şükretmişler; ve mutluluk içinde, tam bir saadeti tadarak ve sevinçlere gark olarak yaşamaya başlamışlar; uzun süren ömürleri boyunca, hepsi ay ve yıldızlar kadar güzel pek çok çocuk sahibi olmuşlar.”

Ve, ey bahtıgüzel şahım, demiş Şehrazat Şehriyar'a: Vezir Cafer-ül Barmaki'nin, Bağdat kentinde, Emir-ül Müminin Halife Harun Reşit'e anlattığı öykü işte böyle sonuçlanıyor.

Evet! Vezir Şemseddin'in, kardeşi vezir Nureddin'in ve de Nureddin'in oğlu Hasan Bedreddin'in serüvenleri böyle işte.

Halife Harun Reşit, öykü bitince, “Vallahi, bütün bu anlatılanlar çok şaşırtıcı ve hayranlık uyandırıcı!” demiş. Ve memnunluğu içinde, sadece veziri Cafer'in kölesi Reyhan'ı bağışlamakla kalmamış; Üç Elmalar Öyküsü'ndeki karısını kesen genci dost olarak kabul etmiş ve haksız yere kurban ettiği karısının kaybından duyduğu üzüntüyü avutmak için cariye olarak, haremindeki en güzel cariyelerden birini ona armağan etmiş. Ona yüksek bir maaş ve de sofrasındaki sürekli dostu ve meclislerinin nedimi olarak gönül bağlamış. Sonra da sarayın kâtiplerine, bu olağanüstü öyküyü en güzel yazılarıyla kaleme almalarını; ve çocuklarının çocuklarına kalacak ve ders oluşturacak şekilde arşiv dolabında itinayla saklanmasını emretmiş,

“Fakat” deyip ince ve ağırbaşlı Şehrazat, Hint ve Çin ülkelerinin hükümdarı Şehriyar'a seslenerek, sözünü sürdürmüştü: “Ey bahtıgüzel şahım, eğer yorulmadıysan sana anlatmak üzere sakladığım öykünün, bu öyküden daha hayranlık uyandırıcı olmadığından hiç korkma!” Şah Şehriyar da ona, “Nedir bu öykü?” diye sormuş. Şehrazat da, “Bu öykü, şimdiye kadar anlattıkları-

rımdan çok daha hayranlık uyandırıcı!” diye yanıt vermiş. Şehriyar, “Peki, adı ne?” diye sorunca, yanıtlamış;

”Bu, 'Terzi, Kambur, Yahudi, Hristiyan ve Bağdat'lı Berber' öyküsüdür!”

Ve Şah Şehriyar, “Elbette, anlatabilirsin!” diye izin vermiş.